

6.4

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN SEURA
HELSINGISSÄ.

Seitsemän Weljestä.

Kertomus,

tehnyt

A. Kiwi.

— — — — —

Helsingissä 1870,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimittama.

Seitsemän Weljestä.

Kertomus,

tehty

A. Kiwi.

Helsingissä,
J. Simelius'en perillisten kirjapainossa,
1870.

Näytetty: L. Heimbürger.

Epipuhe.

vuoden 1871 alulla jaettiin jo Nowell-kirjaston tilaajojille tämäkin Alexi Stenwallin kertomus "Seitsemän Weljestä". — Ei kulunut siitä monta päivää, ennenkuin ilmestyi eräässä ruotsalaisessa sanomalehdessä tarkastus, josta tässä lienee sopiwin mainita ainoastaan, että tarkastaja wäitti kirjan olewan peräti kelwottoman, katsoen häpeäksi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle, että semmoinen hänen mielestään huono ja törkeä teos oli tullut painetutti Seuran avulla ja sen suojaşa.

Kirjallisuuden Seura, joka, niinkuin tämmöisissä asioissa ainakin, oli nojautunut Kaunotieteellisen tutkijakuntansa antamaan lauseesen kirjan ansiosta, päätti kuitenkin pyytää tutkijakunnalta uuden, laweamman lauseen, jota sopisi esipuheena kirjaan liittää, siinä tarkoituksessa, että lukewa yleisö tulisi tietämään, millä perustuksilla tätä Stenwallin kertomusta on katsottu sen arwoiseksi, ettei sen ulosantaminen halventaisi sitä kunniaa, jota Seuran edelliset toimet olisimat Seuralle tuottaneet.

Kun Tutkijakunnan lause Seuran kokouksessa luettiin, katsottiin se kyllä kaikein puolin otolliseksi; eikä saattaneen kukaan isänmaan kirjallisuutta tuntewa olla hawaitsematta, että itse kirjoitus on lähtenyt semmoisen miehen kädestä, jota etewämpää kaunotieteessä ei meidän maasja ketään, eikä muuallakaan monta löytyne. Kuitenkin katsoi Seura soweliaaksi Tutkijakunnalta pyytää, että lause lisättäisiin

muutamilla sanoilla teoksen yleisestä periajatuksesta, jota lisäystä Seura piti aivan tarpeellisena vastauksena niihin soimauksiin, mitkä yllämainittu tarkastus oli paraasta päästä holwannut sekä kirjantekijän että myös Kirjallisuuden Seuran niskoille.

Tämän pyynnön otti Seuran esimies wiedäkseen lauseen kirjoittajalle. — Erinäiset kohdat, taudin tuottamat, viivyyttivät kuitenkin sanotun vähäisen lisäyksen valmistumista; ja on Tutkijakunnan lauseen painaminen siis vasta nyt Maaliskuussa 1873 tullut toimeen. Surettava kyllä on, että se ilmestyy vasta nyt, kun jo Stenwallin hauta on mullattu. Mutta jos ei se ehtinyt vähän lohduttamaan hänen särkynyttä mieltänsä, niin ei se suinkaan ole tekewä hänen hautansa peitettä raskaammaksi. — Tässä seuraa Kaunotieteellisen toimikunnan lause.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle!

Kaunotieteelliselle tutkijakunnallensa on Seura näinä äiwinäpä lähettänyt kirjeen, jonka oikea tarkoitus ei meille, tämän tutkijakunnan jäsenille, ole aivan selvä. Emme tosin mielellämme tahdo uskoa Seuran lähettäneen sitä kirjaa siinä luulossa, joka olisi häväisewäinen ja loukkaawainen meille, että me, säikähtyneenä tuosta hillittömästä huuhosta, jonka eräs Seuran toimesta ilmi tullut kertomus "Seitsemän Weljestä" on nostanut, muka aikoisimme peruuttaa ja tyhjäksi tehdä päätöksemme mainitusta teoksesta, jonka me wicran puolesta, paraan taitomme ja tietomme mukaan olimme lausuneet. Mutta me katsomme kuitenkin kaikessa tapauksessa welvollisuudeksemme sanotun kirjeen johdosta vähän likemmältä selittää perusteet, joiden nejjalla me pysymme lujasti siinä mielessä, että, jos S. K.

Seuran kunnia ja maine tässä asiassa lienee tullut häväistyksi, se ei suinkaan ole tapahtunut meidän syystämme.

Mutta ennen kuin me ryhdymme tätä väitettä todistamaan, pyytäisimme lupaa saada osoittaa yhtä epätarkkaa lausetta, ett'emme pahempaa sano, mainituksa kirjeesä. Siinä on nimittäin kowin yleisillä sanoilla sanottu että me olimme sitoutuneet parantamaan A. Kiwen teosta. Jos asian laita todella tammöinen olisi, niin olisi kaikkein helpointa maailmassa tekijän niskoilta meidän niskoillemme syytää kaikki sekä todelliset että luullut wirheet, jotka tästä kertomuksesta on osaksi löydetty, osaksi oltu löytävänsä. Mutta korjaamis=velvollisuus, johon me olimme sitoutuneet, ei ulottunutkaan muuhun kuin kieli=wirheisiin, jotka ehkä olisivat jääneet tekijältä huomaamatta. Ja sen tehtävän toki lienee meistä ne, jotka asian hoitaaksensa ottivat, jokseenkin tyydyttävästi täyttäneet.

Siihen sitä vastaan, ettemme parantelemis=innossamme menneet ulommasi yllämainittua rajaa, on ollut meillä syyimme, jota moni muu tosin halveksinee, waan joka meidän silmissämme on tärkeä ja täysi=arwoinen. Me näet katsoimme, ja vieläkin, waikka kyllä kaikin tavoin on yritetty saattaa meitä toiseen ajatukseen, katsomme Kiweä niin arwolliseksi kirjailijaksi, että emme me tohdi omin luwin ruweta mielivaltaisesti parfiskelemaan hänen henkensä tuotteita, sillä lailla kuin äreä koulumestari muokkaa aloittelijan yritystä, joka ei ole hänen suosiohonsa pääsyyt. Meidän luja uskomme on se, että kyllä tuskin lienee yhtään, jonkinmääräiseen ulkonaiseen taitoon ekseerattua kirjailijaa, mikä ei helposti wälttäisi pahimpia wirheitä ja wikoja, joita niin armottomasti Kiwen teoksista noukitaan; mutta turhaa waiwaa, melkein aina, olisi koettaa noista kirjailijoista keksiä niin monihaaraiستا, monilabjaiستا taitoa, kuin se, joka tuhannen tuhansien joukosta kohottaa

huomioon Aleksis Stenwall'in, hänen runo-intonsa haltio-
kaimpina hetkinä.

Se, jota semmoinen työ huwittaa, noukkifoon ikään
kuin pujotellen helminauhaa kuolleitten luista, hengenhei-
molaiistensa huwiksi sekä omakseen, kokoon kaikki raa'at sa-
nat ja lauseet, joilla Kiwi liian luonnonmukaisesti on tah-
tonut kuwata meidän forpiemme säweleitä — se, joka kiih-
konsa innostuksessa näkee esineet kaksinkertaisina, lukefoon
yhteen aina wiiteentoistakin tappeluun puheen-alaisesta no-
wellista — tämän kirjoittajilla on oikeus pitää tiettyinä
asiana, ettei kukaan meistä omisssa teoksisamme ole osoit-
tanut taipumusta tämmöisiin kaunotieteellisiin foristeihin.
Emme siis woi katsoa ansioiksi, jos semmoista toisen teok-
sissa tapaamme. Me emme tahdo, ikään kuin omaa asia-
tamme ajaen, emmekä myös mistään muusta syystä, ottaa
puolustaaksemme liikawesoja, joita ainoasti hywin suurten
ansioin rinnalla woi kärsiä. Mutta yhtähywin on meillä-
kin joku määrä tietoa niin hywin kirjallisuuden kuin tai-
teen historiasta. Me tiedämme siis, ettei äskenmainitun
tapaiset wirheluettelot, eikä mielikuwituksessa kaksin weroiin
enentyneet nyrkkilöylyt, eikä edes himo wäkewiin juomiin,
joka tekee Falstaff'inkin sienen näköisen ruumiin kuiwan
newan kaltaiseksi, ettei, sanalla sanoen, kaikki nämät wiat
woi tehdä tyhjäksi suuren neron tuotteitten arwoa, kun-
minkaan ei muun tuomarin silmissä kuin hyttyshenkuurnit-
sijan, joka kokee peitellä päätöksensä yksipuolisuutta kiu-
loisesti herkän aistin werholla.

Seuralle annetussa lausunnossamme osoitimme nimen-
omaan tuota liikaa laweapuheisuutta, joka wälistä tekee
fertomustawan Kiwen nowellisja ylen määrin pitkäweto-
iseksi. Mutta juuri täänlaatuisiin wirheisiin johontin mää-
rään arka wieras käsi ei mielellään ryhdy, koska weitti ko-
win helposti woi sattua tuoreisinkin wesiihin. Tästä syys-

tä emme tohtineet käydä käsin työhön, joka wirheettömälle arvoستelijalle kyllä olisi tuottanut riemullisinta itsensäjumaloitsemisen nautintoa.

Me mainitsimme, että niin hyvin kirjallisuuden kuin taiteenkin historiasta saattaa tuoda esiin paljon esimerkkejä rauhoittimeksi niille, mitkä arvelewat Kiiven novellissa tawanneensa eriskummallisuuksia, joiden laatua ei muka olisi koskaan ennen nähty. Muutamat seikat, jotka tätä wäitöstä todistawat, lienewät tässä paikallaan.

Waikka tosin päinwastaisiakin mietteitä joskus on kuultu, niin lienee kuitenkin vielä liian aikaista lukea Shakespearen runoutta jo nurkkaan sysättyyn, peräti jäte-tyllä neron edistymisen kannalla olewaan kirjallisuuden lajiin. Me emme tahdo sillä puhdistaa Kiiven puolta, waan ainoasti selittää yhtä syytä hänen luonnonkuwaustensa walttomuuteen, kun mainitsimme että lukemattomat rikokset sivistyksen herkimpiä käskyjä vastaan, joita tuo mainio Brittiläis-runoniekka on rohjennut tehdä, owat olleet turmiollisesti wikoittawana esikuwana meidän maanmiehemme, joka puoleksi on luonnonlaulaja, puoleksi sivistyksen rieskaa imenyt runoniekka. Kiwi esim., huomatessaan kuinka wallattomasti Shakespeare menettelee erään historiasa tunnetun kruununperillisen kanssa, josta oli kohoowa kuningas, kaikkein parahimpia ylpeän Englannin aikarajoissa, eksi siihen hairahdukseen että hänellä olisi lupa, yhtä paljon säädyllysydestä huolimatta, kuwaella muutamia ihmisiä, jotka oliwat, aiwan kuin Hebrealaisten syntipukit, sysätyt ulos meidän autioimpiin korpihimme. Se oli tosiaan suuri onni, ettei Kiwi mitään tietänyt siitä Titaninkaltaisesta rohkeudesta, jolla Nabelais katsoi paljaaksi leikinajaksi monta monituisista säädyllysyden sääntöä, aikakaudella ja maassa, jolloin ja jossa ritarillisin kuninkaallisista ritareista punoi ojennusnuoria yhtä hyvin alamaistensa

nerolle ja kauneus-aistille kuin heidän uskonnoilleen. Tämä nerokkaan franskalaisen humoristan luonnonvoimainen henkipä vasta olisi oikein vaikuttanut meidän suomalaiseseen kirjailijaan, jonka melkein kaikilla synneillä on juurensa siinä järkyttämättömässä uskoissa, että luonnon äänet myös kirjallisuuden siivistyneessä seurueessa saavat hillitsemättä kuulua!

Ne, joiden käsitys realisuuden oikeudesta taiteessa ei ole muodostunut muiden mallein kuin v. Wright weljesten foreitten, siivoir ja siivertyin lintuin mukaan, voivat kyllä olla siinä luuloissa, että realinen taiteenlaji ei ole koskaan valinnut eikä voi valita itselleen toisia ilmautumisen muotoja, kuin äskenmainitut hywin siivotut kuvaukset luonnon ilmiöistä. Tämä luulo kuitenkin on erhetys, jonka pitäisi haihtuman ensi vilahdukselta johonkuhun puuhun tai aitaan ynnä niiden siivekkäisiin, liikkulewiin wieraijin. Ja vielä täydellisemmin se haihtuisi katsahduksesta esim. yhteen ainoankin D. Deniers'in nuoremman maalaukseen. Eikä ole silitäkään suurta apua, jos, kumotakseen tätä Riwen kuvauslaadun tukea, sanottaisiin Deniers'ien kuroain tosin saattaneen kelwata heidän maanmiehilleen, Flander'in talonpojille, waan meidän täällä jo ehtineen kauas pois siltä taiteen edistymiskannalta. Se walitettawasti on liiankin tosi, että me heistä olemme niin kauas pois ehtineet, jotta meidän maassa tuskin löytynee ainoatakaan maalaukskuua, josta voisimme saada täydesti luotettawan käsityksen tawasta, jolla he loiwat ja muodosteliwat taiteelliset ajatuksensa. Mutta yhtä hywin on kieltämätöin asia, että jos'ainoa maalaukskoelma koko siivistyneessä maailmassa katsoiji suureksi koristukseksi itselleen saada jonkun noita kuvia, jotka niin jyrkällä realisuudella astuwat ulkonaisten näkimiemme eteen, että Riwen, sisällisellä filmällä nähtävät kuvaukset niiden rinnalla joskus saattaisiwat tuntua ideali-

juuteen kallistuiksi. Kuitenkin sivistynyt yleisö niin vähän pitää sitä barbarilaisen aistin todistuksena, jos joku Téniers'in maalauskuvia kauneiksi katsoo, että päin vastoin sitä sanottaisiin raakuuden tähteesi, jota ei sivistys vielä ole saanut pois kulutetuksi, jos joku uskaltaisi katsella niitä yhtä halveksivaisilla silmillä, kuin kuka hyvänsä arvelee saavansa katsella Stenwall'in teoksia.

Waikka emme suinkaan soisi, että Kiwi yrittäisi mutkia sitä pehmerökieltä, millä joskus harmikseen on kuultu Suomen talonpoika-nulikkain, opittuansa hiukan ruotsia mongertamaan, pyytelevän peittää sukuperäänsä, niin emme kuitenkaan mekään hyväksy Kiiven kowin vähän hillittyä taipumusta henkensä luonnoksiin mättää kaikenlaisia raakoja kuivauksia, jotka hän on nähnyt aloilla, mihin sivistys ei vielä ole kyllin waijuttanut. Me paheskumme tätä sitä enemmän, koska tuohon taipumukseen hänessä ei ole syynä tietämättömyys siitä rajasta, jossa sivistys käskää: Tänne asti, waan ei edemmäksi! Eipä ole Lea, tuo ihmeen-ihana drama-idylli suinkaan ainoa todistus, että Kiwi, jos hän waan henkistä aistiansa tahtoo kuullella, saattaa kaikkein hienoimmisfakin wiwahdukjissa noudattaa niitä sääntöjä, joita jalo kirjailija-toimi waatii. Ei woi tosin olla myöntämättä että tämä hänen aistinsa Seitsemässä Weljeksessä on ollut lummesa enemmän, kuin mitä olisi sopinut. Mutta yhtä vähän kuin saisi käsityksen siitä, kuinka kaunis taikka nerokas joku ihminen eläisänsä on ollut, jos rupeaa tarkastamaan hänen luurankoansa, yhtä vähän myös woi saada selvän puheen-alaisen teoksen arvoista, jos ei tunne muuta kuin sen sisällysluetteleon, jonka eräs mies närkästyksissään siitä on tehnyt — ja johon myös yllämainittu helminauha kuolleitten luisista on luettava. Kowa-onnista Kiwi poloista yhä waan soimataan, siitä ettei hän paremmin kiivennyt ylemmäksi niitä oloja sekä niihin kuuluvia

raakoja sananparsia, joita hänen täytyi ottaa kumataksaan. Mutta paljon enemmän syytä olisi surkutella ja sääliä, että henki, joka luonnolta oli niin runsaat lahjat saanut, joutui hylkyksi elämän suhteisiin, jotka niin vähän olivat edulliset hänen tavattoman neronsa edistymiselle ja voimassa pysymiselle, että pikemmin sopisi ihmetellä sitkeää elinvoimaa tuossa runolahjassa, joka niin kauan aikaa kesti sortumatta. Ja kuitenkin olisi Kiwi tarwinnut niin hiukan vähän tämän maailman hywyttä, tullaikseen toimeen ihmisen tavalla. Ja hänen elämänsä lupaeli koko meidän maailmalle sitä kunniaa, jota ei voida missään maailmassa runsaimmillakaan raha=arvilla aikaan saada, jos ei luonto auliilla kädellään ole ensiksi siementä kylwänyt. Kaikkina aikoina on luettava Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle kunniaaksi, että se muutamit kerrat hymäntahtoifella Kiiven ansioiden myöntämifellä on wahwistanut hänen raukewaa rohkeuttansa, ja että se, waroillansa auttaen, on suojellut häntä perikadosta, johon hän wälttämättömmimpienkin tarpeitten puutteen tähden jo oli waipumaisillaan, sortumaisillaan.

Meidän järkähtymätön ja järkyttämätön uskomme on se, että Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on nytkin tehnyt maamme kirjallisuudelle hyödyllisen teon, kun se jalo=mielisesti auttoi Seitsemän Weljeksien kirjoittajaa. Waikk'ei tämä kirja suinkaan wastaa niitä siisteyden vaatimuksia, jotka in usum Delkni karstusissa kirjaissa olisimat noudattawat, on se kuitenkin niin rikas monellaifista runollifista ansioista, että Seura täydellä syyllä saattaa moitteifin siitä, että semmoinen teos Seuran toimella on ilmoitullut, wastata Thorild'in ijankaikkisefi totena pysywillä sanoilla: Ei mikään teos ole tehty wirheittensä, waan ansioittensa tähden. Jos ruwettaifin muissafin maisissa yhtä ankarasfi kuin meidän hiukfenhalkaisijat tahtowat, ko=

wistelemaan kansalle aiotun kirjallisuuden siinä, niinkuin joutuisivat pahaan pinteeseen semmoisetkin mestarit kuin Björnsterne Björnson, hurstas Gotthelf y. u. m. Niin, joka Seitsemässä Weljestä olisi aivan armottomasti tuomittava, olisi mielihalu siiveyttömyyden ja siihen kuulumien seikkojen kuvaamiseen. Mutta semmoista ei taidetane löytää tästä teoksesta, vaikka arvostelijan silmä olisi-kin katkerimman vihan teroittama.

Tämmöisen seikan todistaminen olisi-kin kaikkein ihmeyttäwin konstitemppu, kun tiedetään periajatuksen tässä teoksessa olevan sen, että siivistys ja siivot tavat ovat wälttämättömänä ehtona ihmisen wapaudelle, rauhalle sekä onnelle. Tavallisen tarfotus-romaanin kirjoittaja olisi kenties sillä keinoin teroittanut tämän totuuden lukijain mieleen että olisi kuvannut yhtä tai useampia henkilöitä pahuuden esimerkeiksi, toisia sitä vastaan kaiken mahdollisen hyvyden perikuviksi, hän olisi lopussa antanut edellisille aika kurituksen, ja palkinnut jälkimmäiset — luultawasti juurella perinnöllä, taikkapa, vielä liikutawammalla tavalla, rikkaalla awiowaimolla. Mutta Kiwi on runoilija; hänen mielestään ei siis tämmöinen typerä oikeuden jakaminen ollut runollista oikeutta. Hän ei ole antanut yhden ainoankaan noista seitsemästä weljestä saada loppuansa hirsipuusja. Se loppu oli enemmän hänen runoluonteensa mukainen, että he oman kokemuksensa ja miettimisensä kautta tulisivat näkemään siivistyksen arvon, ja että he omin woimin ponnistaisivat ylös hurjasta ja raa'asta metsäläiselämästään ihmiselle sopivaan siivistykseen ja tapoihin. Siihen heitä saattaaksensa hän ei käytä awukseen mitään muita ulfonaisia wälifappaleita, paitsi erämoan rajatonta wapautta — joka keino sekin myös todistaa että tekijällä on pettymätön runollinen silmä. Että kertomuksen päähenkilöt alusta mielemmiin walitsivat erämaan kuin siivistyneen

elämän piirin, siihen taas on kyllin selittävänä syynä heidän aikaisempi kasvatuksensa — taikka kasvatuksen puutteensa — ja sekin seikka on erään suomalaisen kansallisuuden omituisuuden mukainen. Mutta yllämainitun tarkoituksen vuoksi juuri olikin välttämätön asia, että veljesten aikaisempi kaiken ihmistävän ulkopuolella vietetty elämä oli riehahtava tuommoisiin hillittömiin hurjuuksiin, joista se oli saava oman rangaistuksensa ja varsinfin saava nähdä, että se oli poikennut tielle, joka ei vapauteen vie. Siihen tarpeellisten todistuskeinoin määrä piti tietysti oleman henkilöin henkisen edistymiskannan mukaan; ja sitä, joka tämän koko runoteoksen kutomuksen läpi käyvän langan voipi käsittää, sitä arveluttaa tuomarina käydä liiaksumaan tekijän mielestä tässä kohdassa tarpeellista mittaa. Mutta semmoiselle arvoastelemiselle, jonka ojennusnuorana ainoasti on moittimisen halu, on helpoimman helppo todisteeksi tekijän mielitaipumuksesta tämmöiseen ruokottomuuteen poimia esin kuvauksia veljesten aikaisemasta raa'asta elämästä, huolimatta siitä kertomuksen koko periluonnoksessa olevasta syystä, joka on vaatinut kertojaa leveämmillä piirteillä tätä kuvan ebustaa maalailmaan.

Me pyytäisimme lopuksi lupaa saada muutamilla riveillä lyhyesti uudelleen esittää mieleemme tästä aineesta. Jos Kirj. Seura katsoo Seitsemän Veljesten karsimisen ja uudestaan painamisen välttämättömän tarpeelliseksi, niin ei voi eikä saa se puhdistus tulla kenenkään muun kuin kokemuksestaan ylenmäärinkin varoittuneen ja viisastuneen tekijän tehtäväksi.

Mutta jos Kirj. Seura tahtoo alentaa itsensä välillä kappaleeksi jollekulle perihäviötä uhkaavalle wainolle, joka kiihtyneellä katkeruudella vielä ampui nuoliaan muutenkin niin poloisen onnetonta Kiweä vastaan, niin meitä

allekirjoittaneita sekä järkemme että omatuntonne kieltää
 tämmöisiä käskyjä toimittamasta, ja me pyydämme sinä
 tapauksessa lupaa saada luopua meille tähän asti kunnia-
 wirkana olleesta toimestamme Seuran kaunokirjallisen o-
 saaston jäseninä.

F. Cygnæus.   K. Bergbom.   J. Krohn.

Ensimmäinen Luku.

Jukolan talo, eteläisessä Hämeessä, seisoo erään mäen pohjaisella rinteellä, liki Doukolan kylää. Sen läheisin ympäristö on kiwinen tanner, mutta alempana alkaa pellot, joissa, ennenkuin talo oli häviöön mennyt, aaltoili teräinen wilja. Peltojen alla on niittu, apila-äyräinen, halkileikkaama monipolwisen ojan; ja runsaasti antoi se heiniä, ennenkuin joutui laitumeksi kylän karjalle. Muutoin on talolla awaria metsiä, soita ja erämaita, jotka, tämän tilustan ensimmäisen perustajan oivallisen toiminnan kautta, olivat langenneet sille osaksi jo ison-jaon käydessä entisinä aikoina. Silloinpa Jukolan isäntä, pitäen enemmän huolta jälkeentulewainsa edusta kuin omasta parhaastansa, otti vastaan osaksensa kulon polttaman metsän ja sai sillä keinolla seitsemän wertaa enemmän kuin toiset naapurinsa. Mutta kaikki kulowalkean jäljet olivat jo kadonneet hänen piiritänsä ja tuuhea metsä kaswanut sijaan. — Ja tämä on niiden seitsemän weljen koto, joiden elämänvaiheita tässä nyt käyn kertoilemaan.

Weljesten nimet wanhimmaasta nuorimpaan owat: Juhani, Tuomas, Napo, Simeoni, Timo, Lauri ja Gero. Dwat heistä Tuomas ja Napo kaksioispari ja samoin Timo ja Lauri. Juhanin, wanhimman weljen, ikä on kaksikymmentä ja wiisi vuotta, mutta Gero, nuorin heistä, on tuskin nähnyt kahdeksantoista auringon kierrosta. Ruumiin wartalo heillä on tukewa ja hartewa, pituus kohtalainen, paitsi Geron, joka wielä on kowin lyhyt. Pisin heistä kaikista on Napo, ehkä ei suinkaan hartewin. Tämä jälkimmäinen etu ja kunnia on Tuomaan, joka oikein on kuuluisa hartioittensa lewyyden tähden. Dmituisuus, joka heitä kaik-

fia yhteisesti merkitsee, on heidän ruskea ihonsa ja kankea, hampun-karvainen tukkansa, jonka karheus etenkin Zubanilla on silmään pistävä.

Heidän isäänsä, joka oli ankaran innokas metsämies, kohtasi hänen parhaassa iässään äkisti surma, kun hän tapeli äkeän karhun kanssa. Molemmat silloin, niin metsän kontio kuin mies, löyttiin kuolleina, toinen toisensa rinnalla maaten verisellä tanterella. Pahoin oli mies haavoitettu, mutta pedonkin sekä kurkku että kylki nähtiin puukon viiltämänä ja hänen rintansa kiviäärin tuiman luodin lävistämänä. Niin lopetti päivänsä rotava mies, joka oli kaatanut enemmän kuin viisikymmentä karhua. — Mutta näiden metsäretkiensä kautta löi hän laimin työn ja toimen talossansa, joka vähitellen, ilman esimiehen johtoa, joutui rappiolle. Eivät hyenneet hänen poikansakaan kyntöön ja kylwöön; sillä olivatpa he perineet isältänsä saman voimallisen innon metsä-otusten ppyntöön. He rakentelivat satimiamia, loukkuja, ansaita ja teerentarhoja surmafsi linnuille ja jäniksille. Niin wiettivät he poikuutensa ajat, kunnes rupefwat käsittelemään tuliluikkua ja rohkeniwat lähestyä otsoa forwessa.

Niti kyllä koetti sekä nuhteilla että kurilla saattaa heitä työhön ja ahkeruuteen, mutta heidän uppiniskaisuutensa oli jäykkä wastus kaikille hänen yrityksillensä. Oli hän muutoin kelpo waimo; tunnettu oli hänen suora ja wilpitön ehkä hieman jyrkkä mielensä. Kelpo mies oli myös hänen weljensä, poikien oiwa eno, joka nuoruudessaan oli uljaana merimiehenä purjehtinut kaukaiset meret, nähnyt monta kansaa ja kaupunkia; mutta näkönsäpä kadotti hän wiimein, käyden umpisokeaksi, ja wietti ikänsä pimeät päiwät Sukolan talossa. Hän silloin usein, weistellen tunteensa wiittauksen mukaan kauhoja, lusikoita, kirweswarssia, kurikkoja ja muita huoneessa tarpeellisia kaluja, kertoili sisarensa pojille tarinoita ja merkillisiä asioita sekä omasta maasta että wieraista waltakunnista, kertoili myös ihmeitä ja tapauksia raamatusta. Näitä hänen jutelmiansa kuullerivat pojat kaihella hartaudella ja painoivat lujasti muistoonsa. Mutta yhtä mieluisasti eiwät he kuululleetkaan äitinsä käskyjä ja nuhteita, waan olivatpa kowakorwaisia wallan, huolimatta

monestakaan piekijäis-löyhlystä. Useinpa kyllä, huomatessaan selkäsaunan lähestyvän, vilkasi weliparwi farkutielle, saattaen tämän kautta sekä äitillensä että muille murhetta ja kiusaa, ja sillä omaa asiaansa pahentaen.

Tässä olkoon ferrottu eräs tapaus weljesten lapsuudesta. He tiesivät kototalonsa riihen alla kananpesän, jonka omistaja oli eräs eukko, kutsuttu ”Männistön muoriksi”; sillä hänen pieni mökkinsä seiso i männistönsä lähellä Sukolaan. Johtui kerran weljesten mieleen paistetut munat, ja päättivät he lopulta riistää pesän ja lähteä metsään nauttimaan saaliistansa. He täyttivät myös päätöksensä, tyhjentivät pesän ja läksivät yksimielisesti metsään, kuusi weljestä; Gero pyöri silloin vielä äitinsä jalkain juurella. Mutta koska he ehtivät eräälle solisewalle ojalalle pimeässä kuusitossja, rakensivat he walkean äyräälle, kääriwät munat ryyssyihin, kastoiwat ne weteen ja panivat paistumaan kihisevään tuhkaan. Ja kun herkut oliwat wiimein kypsyneet, söiwät he maittawan atrian ja asteliwat siitä tyytywäisinä kotiansa taas. Mutta kotomäelle ehdittyä, kohtasi heitä hirmumyrsky; sillä olipa jo heidän tekonsa tullut ilmi. Männistön muori ärhenteli ja riehui, ja kiivaalla katsannolla kiirehti weljeksiä vastaan heidän äitinsä, kädesä winkuwa ruoska. Mutta eiwätpä mielineetkään pojat käydä kohden tuota wihuria, waan kääntyiwät takaisin ja pakeniwat jälleen metsien turwaan, huolimatta äitinsä huudoista.

Meni nyt päivä, meni vielä toinen, mutta farkureita ei kuulunut; ja tämä heidän wiipymisensä saattoi äitin lopulta kowin lewottomaksi; ja wihansa muuttui pian murheeksi ja jäälin kyyneleiksi. Hän läksi heitä etsimään, etsi metsät ristiin rastiin, mutta löytämättä lapsiansa. Saiipa asia yhä kamalamman muodon ja waati wiimein kruununmiehiä käymään asiaan käsiiksi. Sana saatettiin jahtiwoudille, joka wiipymättä kokoon-kutsui koko Doufolan kylän ja sen ympäristön. Ja nyt läksi joukko sekä nuoria että wanhoja, naisia niinkuin miehiäkin, jahtiwoudin johtamana, pitkänä riwinä urkkimaan ympäri metsää. Ensimmäisenä päivänä etsiwät he läheisimmillä tienoilla, mutta ilman toiwottua seurausta; toisena päivänä firtyiwät he kauemmas, ja koska astuiwat korkealle mäelle, näkiwät he etäältä

erään suon partaalta sinisen sawupatsaan kiertoilewan ylös ilmaan. Tarkasti merkitsivät he suunnan, josta sawu suitfusi, ja sitä kohden jatkoivat he retkenä taas. Wiimein liikemmin jouduttuansa kuuliwat he äänen, joka lauloi seuraamalla tavalla:

”Elettiinpä ennenkin,
Waikk’ ojan takan’ oltiin,
Djapuita poltettiin
Ja ojašt’ olta juotiin”.

Silloinpa Jukolan emäntä, kuultuansa laulun, ilahtui suuresti; sillä hän tunsi sen poikansa Juhaniin ääneksi. Ja kumahteli usein metsä tulinuijan paukkeesta; josta kaikkesta etsijät nyt warmaan havaittivat lähestyvänsä karkulaisten leiriä. Siitä antoi jahtiwouti käskyn piirittämään pojat ja sitten heitä lähenemään hiljaisuudessa, mutta pysäymään kuitenkin matkan päähän heidän majapaikastansa.

Tapahtui niinkuin hän käski. Ja koska joukko, piirittäin weljekset kaikin puolin, oli heitä likeynyt noin wiisikymmentä askelta, seisahdutti se silloin; ja ilmestyi nyt seuraava näky: Rakettu oli kiven juurelle haruista pieni koku, jonka owella makasi Juhani sammaleisella sijalla, katkellen ylös pilviin ja lauleskellen. Kaksi, kolme syltää kokuista loimotti iloinen walkea, ja sen hiilistössä korwenneli Simeoni ansalla puyttua teereä päiwälliseksi. Aapo ja Timo no’etuilla kaswoilla — sillä olivatpa he äskettäin olleet tonttusilla — paistelivat nauriita kuumassa tuhassa. Pienen sawiropakon partaalla istui ääneton Lauri, tehdessä sawikukkoja, härkiä ja uljaita warsoja; ja oli hänellä heitä jo aika rivi kuivamassa sammaleisen hirren kyljellä. Mutta tulinuijaa paukutteli Tuomas: sylki maakivelle wahoisen syljen, asetti siihen tulisen hiilen, ja tämän päälle wiskasi hän kaikin woimin toisen kiven, ja jyske, usein tuima kuin tavallinen kivaärin paukaus, kajahti ympärille, ja nokinen sawu kiven wälistä pyörähteli ilmaan.

Juhani. Elettiinpä ennenkin,

Waikk’ ojan takan’ oltiin . . . .

Mutta peijakas meidän kuitenkin wiimein täällä perii. Se on niinkuin kädessä, te mullisaukon pojat.

Aapo. Senhän minä kohta sanoin käydesänme jänniksen passiin. Voi meitä hulluja! Sisfit ja mustalaiset tällä tavalla rähmästelkötööt ilmi-taiwaan alla.

Timo. Jumalan taiwas kuitenkin.

Aapo. Usua täällä sujen ja karhujen kanssa.

Tuomas. Ja Jumalan kanssa.

Juhani. Dikein, Tuomas! Jumalan ja hänen enkeleinsä kanssa. Ah! jos nyt taitaisimme katsoa autuaan sielun ja ruumiin filmällä, niin selvästipä näkisimme, kuinka koko joukko suojelewia siipi-enkeliä on meidän piirittänyt ja kuinka itse Jumala harmaana äijänä istuu wallan keskellä lämmä tässä kuin armahin isä.

Simeoni. Mutta mitä aattelee nyt äitiparka?

Tuomas. Hän mielisi peitota meitä paistikkaisfi, koska waan kynsiinsä joutuisimme.

Juhani. Mi poika, saijimmepa saunan!

Tuomas. Saunan, saunan!

Juhani. Kipinditsewän saunan! Miin, kylläs sen tiedät.

Aapo. Se viimeinkin on saatavamme.

Simeoni. Hywin tietysti. Sentähden on parasta mennä ottamaan se sauna ja päästä kerran näistä härkämpäivistä.

Juhani. Härkä et juuri käyskelekkään wapaa-ehtoisesti teuraspenkkiin, weikkoseni.

Aapo. Mitä jaarittelet, poika? Talwi lähestyy ja meille ei annettukaan syntyisämme turkkia niskaan.

Simeoni. Ei siis muuta kuin kotia mars! ja tulla löhlytetyksi, ja syystä kyllä, syystä kyllä.

Juhani. Säästyköön, weljet, säästyköön selkämme vielä kuitenkin muutamat wuorokaudet. Emmehän tiedä mitä pelastus-keinoa Jumala meille keffii vielä mennessä parin kolmen päivän. Miin, täällä, täällä pyllyhilkäämme vielä: tuossa päivämme, tuon kantosen walkean ympärillä, ja yönme hawuisesa koijussa, röhötellessä rinnakkain rivissä kuin emän näskit pahnoilla. — Mutta mitä sanot sinä, Lauri pokko, siellä sawilaukussa? Mitä? Käymmekö koreasti piekstäis-löhlyyn?

Lauri. Ollaanhan täällä vielä.

Juhani. Senhän minäkin parhaaksi harjittsen. Juuri niin! — Mutta onpa sinulla siellä karjaa oikein aika lailla.

Tuomas. On sekä karjaa että siipi-eläimiä sillä pojalla.

Juhani. Huikkea liuta. Tulispa sinusta oikein kufkomaafari.

Tuomas. Oikein fläätälä.

Juhani. Diwallinen fläätälä. — Mikä rypsänkukka sieltä nyt taasen heltii kynsistäsi?

Lauri. Tämä on waar tuommoinen pikkuihin poika.

Juhani. Kas tuota nallikkaa!

Tuomas. Teeke poikia kuin mies.

Juhani. Poikia kuin terwasannon päittä; ja ruoktii kuin mies sekä pojat että karjat. — Mutta weljet, weljet, jouduttakaa jo päivällinen pöytään; sillä mahani rupee motkottelemaan. Pane mujua, pane kiehuvaa mujua tuon nauriin paistavalle kyljelle tuossa. — Kenenpä on vuoro lähteä nauriita warkaisiin?

Simeoni. Minunpa on taasen käyminen synnin työhön.

Juhani. Henkemme piteiksi täytyy meidän hieman nypistellä toisen omasta. Jos tämä on syntiä, niin on se niitä pienimpiä kuin tehdään tässä matoisessa maassa. Ja katso, jos kuolen ilman muuta synninmerkkiä kirjassani, niin eihän tuo pieni wariksen-jalka minua juuri estäisi pääsemästä vähän parempaan elämään. Siitä oikeasta hääsälästä minua piankin nääsättäisi ulos, sen mä kyllä luulen, mutta ainahan annettaisi pojalle siellä jokin omenwartijan wirta, ja sekin olisi hirmuisesti lystiä. — Niin, uskoakaamme niin, ja ottakaamme suruttomasti mitä kerralla kupuamme mahtuu.

Uapo. Mutta katsonpa jo parhaaksi että heitämme Kuokkalan naurismaan ja etsimme itsellemme toisen. Wähentymisen päivä päiväältä saattaa pian omistajan wartioimaan maatansa yöt ja päivät.

Sahtiwouti. Ei yhtään surua siitä juonesta enää, poikafet, ei yhtään. No no, miksi hätäilette? Katsokaa: joukko suojelewia enkeliä on teidän piirittänyt aivan sukkelasti.

Niin haasteli wouti weljekille, jotka pahoin peljästyneinä ryntäsivät ylös ja kaapasivat juoksemaan mikä minnekin, mutta huomasiivat pian kauhistuen tiensä teljetyksi kaikkialta. Silloin lausui taasen wouti: "apajassahan olette, luifkarit, koreasti apajassa, josta ette pääse ennenkuin on teitä hieman suomustettu muistoksi, pieneksi muistoksi teille, mitkä jalkajuonet olette meille saattaneet, luifkarit. Tänne, muori, koivun-oksallanne, ja antakaat heille oikein lämpöisestä kourasta. Jos niin, että kohtaisitte vastakäyntä, niin onpa tässä teille apumuijia". Seurasi nyt kiritus äitin kädestä, käyden miehestä mieheen yli koko poika-parwen; ja kowa oli Ruokkalan korwessa rähinä. Kiivaasti kyllä käyttikin witsaansa muori, mutta jahtiwouti wakuutti heidän kuitenkkin saaneen liian liepeän saunan.

Mutta koska tämä viimeinen toimi oli tehty, läksivät he kulin kotiansa, niin myös äiti poikinsä. Kaiken tien hän pauhasi ja toveli karkulaisia; eikä vielä heidän kotia tultuansakaan lakannut myrsky. Vieläpä rakentaessaan pojillensa atriaa laukfutuoille metelöitsi eukko, uhaten heitä uudella piekijäis=saunalla. Mutta nähtyään, millä nälän ahneudella he iskiwät hampain leipään ja silakkaan, käänsi hän kaswonsa heistä, pyhkäisten salaa hynneleen ruskealta, karhealta poskeltansa.

Niin päättyi poikien karkuretki. Ja tämä oli tapaus heidän lapsuutensa ajasta, johon kertomuksestani poikkesin.

Weljesten parhaita huwituksia oli myös kiekon=lyöminen, jota leikkiä he vielä miehuutensaakin iässä rakasteliwät harjoitella. Se silloin, jaettuina kahteen joukkoon, taistelivat kiivaasti, kumpikin puoli pyrkien kohden määrättyä esinettä. Kowa oli silloin huuto, juoksu ja temmellyys, ja tulwana wirtasi hiki heidän kaswoiltansa. Gumisten hyppeli kiekko pitkin tietä ja ponnahti usein kartusta miehelle was-ten kaswoja, niin että kun he palasivat leifistä, oli yhden ja toisen otsa warustettuna aika sarwella, tai poski ajettu-neena simpulaksi. Niin kului heidän nuoruutensa päiwät: kesät metsissä tai maantiellä kiekkoa heittäessä, talwet kodon uunin päällä hiottawaissa kuumuudessa.

Mutta huomasiwatpa weljetkin aikojen muuttuwan. Ta-pahuiwa asicita, jotka saattoiwat heitä enemmän kuin ennen

muistelemaan huomis-päivää ja siirtymään vähän entisistä menoistansa. — Heidän äitinsä oli kuollut, ja tuli nyt yhden heistä astua isännyyteen, hillitsemään taloa pääsemästä perin kumoukseen ja huolta pitämään kruununveron maksosta, joka Sukolan awarien maiden ja metsien suhteen ei kuitenkään ollut suuri. Mutta puuhaa ja tekemistä on ainakin häwinneessä talossa. Tuli vielä harjakki kaikelle tälle, että pitäjän uusi rowasti oli kaikessa Wirkansa toimesa peiloittawan ankara mies. Ei ioinkin laiskalukijoille oli hän armoton, käytellen heitä kohtaan kaikkia keinoja, myös jalkapuun rangaistusta. Niinpä oli hän Sukolan poikihinkin teroittanut tarhan silmänsä. Dikeinpa lautamiehen kautta oli hän antanut heille kiivaan käslyn, että he tavallista wikkilämmiin saattaisivat itsensä luffarin luoksi oppiaksansa lufkemaan. — Muistellen näitä seikkoja, istuessaan kotonsa awarassa tuvassa eräänä iltana syksykesällä, haastelivat weljekset keskenänsä seuraawalla tavalla:

N a p o. Sanonpa: tämä hurja elämä ei käy päisin, waan on sen loppu viimein häwitys ja turmio. Weljet! toiset tawat ja toimet, jos toivomme onnea ja rauhaa.

J u h a n i. Haasteletpa oikein, sitä ei taida kieltää.

S i m e o n i. Jumala paratkoon! hillitön, willitty on elämämme ollut aina tähän päivään asti.

T i m o. Onpa tässä elämässä elämää ja maailmasa maailmaa. Kyllä kelpaa, jos käskeekin. Ohoo!

J u h a n i. Liian hurjasti, tai oikeammin sanottu, liian huolimattomasti olemme eläneet, sitä ei taida kieltää. Muistakaamme toki: ”nuoruus ja hulluus, wanhuus ja wiissaus”.

N a p o. Mutta jo on aika wiisastua, aika on panna kaikki halut ja himot järjen ikeen alle ja etunenässä tehdä se, joka tuo hyötyä, waan ei sitä joka makeammalle maistuu. Nyt wiipymättä rakentamaan taloamme kunnialliseen funtoon taas!

J u h a n i. Dikein haasteltu! Ensiksi käykäämme lannan kimppuun niinkuin sontiaiset, ja paukahtelkoon harvutukki Sukolan nurkissa aamusta iltaan; karja, uhkea karja antakoon moskaa puolestansa korotteeksi myös; ja nouskoon tarhaamme kasat korkeat kuin kunnikaan linnan kultaiset

muurit. Niin teemme. Ensi maanantaina aloitamme ja juuresta jaksain.

Aapo. Miksi ei jo huomenna?

Juhani. Vasta ensi maanantaina. Eihän ole wahinko harvita asiaa vielä kypsemmäksi. Niin, olkoon sanottu: ensi maanantaina.

Aapo. Mutta yksi pykälä on meillä kohta suoritettavana. Tämä on laita: Jos talonpitoomme toivomme järjestystä ja pysyvääsihyttä, niin yksi olkoon esimies ja isäntä. Me tiedämme, että tämä oikeus ja welvollisuus on Sujanin sekä hänen esiköisyytensä että äitimme määräyksen kautta.

Juhani. Niin, niin se oikeus, valta ja voima on minun!

Aapo. Mutta katso, että sitä sopuisasti käyttelet ja yhteiseksi hyödyksi.

Juhani. Parastani tahdon koettaa. Mutta kun waan tottelisitte ilman kōnistämistä ja ruoskaa! Mutta parastani tahdon koettaa.

Aapo. Ruoskaa?

Juhani. Jos niin tarvitaan, näetkös.

Duomas. Puhu koirillesi ruoskasta.

Timo. Et pehmitä kruununmaatani sinä, et koskaan; sen tehkōön lain ja oikeuden hulja, jos selkäni syystä syhyy.

Juhani. Miksi iskette kiinni löysään sanaan? Dnhan meillä tässä onnemme sijaa, jos waan sowingto wallitsee ja sarwet pannaan syrjään.

Gero. Tarkasti kuitenkin määrättäkōön keskinäiset suhteemme.

Aapo. Ja kuulkaamme jokaisen mieli.

Juhani. Mitä sanot, Lauri, harwasanainen aina?

Lauri. Sanoisinpa jotain. Muuttakaamme metsään ja heittäkäämme hiiteen tämän maailman pauhu.

Juhani. Gäh?

Aapo. Mies hourii taas.

Juhani. Muuttaisimme metsään? Mitä hulluuksia!

Aapo. Ole huolimatta. — Katso näin olen tuumailnut. Sinulla, Juhani, on ensiksi valta astua isännyyteen, jos niin tahdot.

Suhani. Minä kun tahdon.

Aapo. Me toiset, niin kauan kuin viivymme kotomme rakkaisja nurkissa ja olemme naimattomia miehiä, teemme talon työtä, syömme talon ruokaa ja saamme talosta vaatteet. Kuun ensimmäinen maanantai, paitsi kylwö- ja leikkuu-aikana, olkoon aina oma päivämme, mutta tulkoon meille silloinkin talosta ruoka. Vuosittain antakoon talo meille kullekin puolen tynnyrin kauroja kylwöön, ja vuosittain olkoon meillä walta raketa yhteishuhta, jonka suuruus on wähintäkin kolmen tynnyrin ala. Näin owat tuumani kotomme ja naimattomuuden kannalta. Mutta minä tiedän, ettei yksikään meistä kernaasti siirry Sukolan armaitten alojen vaiheilta pois, ja eihän pakoita siihen tilamme ahtaus, waan onpa wäljyyttä seitsemälle weljelle näillä mantereilla. Mutta hän, joka aikaa woittain tuntisi halun perustamaan itsellensä oman asunnon ja perheen eikä kuitenkaan mieli tässä lain woimalla ja maamittarikuistannuksilla käydä pirstoilemaan taloa, eikä taitaisi hän tyytyä seuraavaan etuun? Periköön hän talosta kappaleen maata, johon hän rakentaa huoneensa ja pellot sen ympärille. Saakoon hän myös osaksensa jonkunmoisen niittulohon, ja olkoon hänellä walta raiwata itsellensä metsästä heinämaata lisäksi, niin että woi elättää pari hewosta ja neljä, wiisi nautaa. Ja ilman yhtään weroa ja ulostekoa wiljelköön tilaansa ja nauttikoon sen tuotteita niin hän kuin hänen lapsensa, eleskellen rauhasa omalla pohjallansa. — Niin olen minä asiaa aprikoinut. Mitä sanotte.

Suhani. Jotenkin järkewästi aprikoittu. Ottakaamme punnittawiksi ne pykälät.

Lauri. Mutta toisin tehty vielä järkewämmin tehty. Muuttakaamme metsien kohtuun ja myytkäämme wiheliäinen Sukola, tai pankkaamme se wuokralle Rajaportin nahkapeiturille. Hän on meille ilmoittanut halunsa siihen kauppaan; mutta wähintäkin kymmeneksi wuodeksi tahtoo hän haltuunsa talon. Tehkäämme niinkuin sanon ja muuttakaamme hewosinemme, koirinemme ja pysyinemme juurelle jyrkän Impiwaaran wuoren. Sinne rakentakaamme itsellemme iloinen pirtti iloiselle päivänkaltewalle aholle, ja siellä, pyydellen salojen otuksia, elämme rauhasa kaukana maail-

man menoista ja kiukkuisista ihmisistä. — Näinpä olen itsekseni tuumiskellut yöt ja päivät vuosien kulussa.

Juhani. Onko peeweli riivannut sun aivos, poika?

Gero. Ellei peeweli, niin metsäneito.

Lauri. Niin tuumailen ja ferran teen. Siellä eläimimme vasta herrona, pyydellen lintuja, orawia, jäniksiä, kettuja, susia, mäyriä ja pöyrykarvaisia karhuja.

Juhani. No peijakas! annapas mennä koko Noakin arkki aina hiirestä hirveen asti.

Gero. Siinä vasta neuvo: sanoa jäähyväiset suolalle ja leivälle ja imeä werta, hilloa lihaa kuin hyttyset ja Lapin noidat. Ja söisimmekö vielä kettua ja suttakin Impiwaaran komeroissa kuin karvaiset vuoripeikot?

Lauri. Ketuista ja susista saamme nahkoja, nahhoista rahaa, rahalla suolaa ja leipää.

Gero. Nahhoista saamme waatteet, mutta liha, werinen, höyryävä liha olkoon ainoa ruokamme; suolaa ja leipää eivät tarvitse apinat ja papiaanit metsässä.

Lauri. Niin tuumailen ja ferran teen.

Limo. Ottakaamme asia harkittavaksi juuresta jaksain. Miksi emme taitaisi pureskella metsässäkin suolaa ja leipää? Miks' emme? Mutta Gero on irvihakka, aina tiellämme, aina pitkänä kantona kaskesjamme. Ken woi kieltää metsän asukasta tuolloin tällöin lähestymästä kyliekin nurkkia, tuolloin tällöin, aina kuinka tarpeet waativat? Wai isketkö minua silloin puulla päähän, Gero?

Gero. En, weljeni, waan wieläpä "suolojakin saat jos marjoja tuot". — Muuttakaa, pojat, muuttakaa, minä en kiellä, waan tulenpa teitä vielä khytiinkin, wien teitä tästä oikein suden trawia.

Juhani. Mutta pianpa khydittäisivät metsänhaltijat heidän sieltä takaisin, minä takaan sen.

Lauri. "Toisen ferran tullessa on kotoinen kynnys korkee", minä tiedän sen, ja älä luule, että kolkutan owellesi enää, koska sen ferran heitin. — Wappuna muutan.

Limo. Kukatiesi tulen minä kanssas.

Lauri. Minä en kiellä, en kāske; tee niinkuin sydämesi parhaaksi katsoo. — Minä muutan tulewana Wappuna Impiwaaran aholle. Ensiksihän siellä, kunnes pieni,

lämmin pirttini on valmis, asun iso-isämme turpeentuneessa fyysikoijussa. No silloinpa, tehtyäni oman päivätyöni, lepään vasta rauhan majassa, kuullessen kuinka kontio korvesa wiheltää ja teeri puhaltelee Sompiossa.

Timo. Minä tulen, Lauri; olkoon sanottu, Lauri.

Tuomas. Elleivät parane tässä ajat, niin seuraan teitä minäkin.

Juhani. Tuomaskin! Sinäkö muuttaisit myös?

Tuomas. Elleivät ajat parane.

Lauri. Minä muutan Wappuna waikka lähestyisi Sukolan taloa makean leivän päivät.

Timo. Sinä ja minä, me kaksi, me muutamme tästä Sompion suolle kuin kewäiset kurjet; ja ilma ja tuulet soi!

Juhani. Haidjai! Mutta kas jos totuuden tunnus-tan, niin Laurin aikeessa on salaista wetoa. Metsä houkuttelee. Voi peeweli! tuntuupa kuin näkisin sen metsän takana ilman ihanan lakeuden.

Lapo. Te hullut, mitä aattelette? — Muuttaa metsään! Miksi? Onhan meillä talo ja huoneet; katto kultainen päämme päällä!

Juhani. Tosi, meillä on talo, jossa riipumme kynsin ja hampain, niin kauan kuin se vähänkin suurukselle hajahtaa. Mutta katso, jos nyt kowa onni kiertäisi tässä kaikki nurin niskoin, wastoin miehen parhaita tuumia, niin olkoon metsä takataloni, jonne piankin tästä wilkaisen, koska wiimeiset tuutissa kolisee. — Niin, talonpidon toimeen ja raatamiseen nyt iskemme peloittawalla wauhdilla; ja käykäämme taasen pykälään, joka tässä oikeammiten olikin kysymyksenä. — Minun tyhmän pääkalloni mukaan on Lapo ylimalkaan harkinnut asiat jotenkin järkewästi; ja kaikki käy hywin, jos waan itse kukiin kohdastamme harrastelemme yksimieliisyyttä ja sowingtoa. Mutta kas jos riitaa etsimme, niin kylläpä löydämme aina syitä niskaharjastemme kohotteiksi.

Simeoni. Missä emme löydä sitä niinkauan kuin tuo wanha Matami kutittelee ja kututtaa meissä täällä luun ja nahkan välissä?

Timo. Wanhan Matamin olen aina aatellut wanhakki, wakawakki taatoksi wilttihatussa, mustassa pitkätafissa,

polwihousuisissa ja punaisissa liiweisissä, jotka ulottuvat aina ali-
puolelle miehen napaa. Sellaisena ukkona astelee hän aa-
toksiinsa ja ajelee härkäparia.

Simeoni. Wanhalla Matamalla tarkoitetaan synnin
juurta, perisyntiä.

Timo. Minä tiedän, että hän on perisyynnin tun-
nusmerkki ja esikuva, se sarvipää saatana helwetistä, mutta
sellaisena pokkona, kuin sanoin, hän astelee edessäni, ajellen
härkäparia. Sitä en voi auttaa.

Suhani. Tämä uskon-pykälä jääköön, ja pysykäämme
asiassa. — Aapo, mitä tuumiskellemme noista kahdesta mei-
dän torpistamme: Wuohenkalmasta ja Kekkurista?

Aapo. Muistettava on, että niiden molempain hal-
litsijat möyriivät kerran maansa raa'asta, folkosta korwesta,
ja heitä ei siis karhoiteta turpeiltansa pois — joka oliskin
wäärin — niinkauan kuin on heillä mahtia pitää sarfo-
jansa ruokossa, ja sittenkin määrää laki heille tilasta jon-
kun wanhuuden turwan. Niin on laita siinä kohdassa. —
Mutta katsellaanpas erästä toista seikkaa, joka luullakseni
on jotenkin näpäkässä. Sillä se on täällä meidän tärkein
astelemme, se joko saattaa pään harmaaksi ennen aikoja tai
tuo meille elämän poudan ja päättää viimein päiwämme
illan kultaruskoon. Ja sinuunpa, Suhani, se ensiksi nyt
koskee. Huomaa siis mitä sanon: Emännätön isännöyys on
puoletonta ja ontuvaa; talo ilman aitan polulla astelewaa
emäntää . . . . .

Timo. On niinkuin suden pesä ilman naaras-sutta,
tai niinkuin saapas ilman toista saapasta; totisesti ontuuva
se, niinkuin Aapo sanoi.

Aapo. Talo ilman aitan polulla astelewata emäntää
on niinkuin pilwinen päivä, ja sen perheenpöydän päässä
asuu ikäwyyys kuin riutuwa syky-ilta. Mutta hyvä emäntä
on talon kirkas aurinko, joka walaisee ja lämmittää. —
Kats: ensimmäisenä jättää hän aamulla wuoteen, sotkee tai-
finansa, rakentaa miehellensä suuruusta pöytänsä, ewästää
heidän metsään ja siitä kiirehtii hän kiulu kourassa
tarhaan, lypsämään kirjawan karjansa. Nyt hän leipoo,
hyörii ja pyörii; nyt on hän pöydän ääressä, nyt kei-
kahtaa hän tuolla peräpenkin päässä leipä kämmenillä, ja

nyt hän pyrynä kohentelee uunia, joka ammentaa hohtavasta fidastansa tulta ja sawua. Nyt hän, leipäin noustesja, wiimein itsekin, lapsi rinnoilla, einehtii, syö kimpaleen leipää, paistetun silakan ja ryyppää haarikosta piimää päälle. Mutta eipä unohda hän halliakaan, talon uskollista wartijaa portaalla, eikä kissaa, joka unisena uuninpäättä killistellen katsastelee. — Ja nyt hän taas en hyörii ja pyörii, kääntyy ja keikkuu, jotkee vielä toisen taitinan kaukaloonsa nousemaan, leipoo sen leiväksi ja paistaa, ja wirtana juoksee hiki hänen otsaltansa. Mutta katso: päivän laskeesja on hänellä leivät katossa, warras ladottuna wartaasen, joista raitis elämä liehahtaa alas. Ja silloinpa, miesten tullesja metsästä, wartoo heitä höyryävä illallinen pestyllä pöydällä. Mutta missä on emäntä itse? Tuolla hän pihalla taas en lypsää wääräsarwisia nautojansa, ja kiulusja helluu rieskan sohisewa, wahtoinen harja. — Niin hän hyörii ja pyörii, niin hän kääntyy ja keikkuu; ja wasta, koska toiset jyrääwät jo sikeimmäsja unesja, kallistuu hän siunaten wuoteelensa. Mutta eihän wieläkään ole työnsja ja toimensja kaikki. Tuskittelematta hän yön kuluesja nousee sijaltansa hetketäisin, tunnittaisin, nousee wiihdyttämään pienoisja lastaan, joka tuosja itkee hyyryttelee kehdosjansa. — Tämä, weljet, on oiwallinen emäntä.

Juhani. Hywin puhuttu, Nlapo, ja käsitänpä puheesi tarkoituksen. Se, nimittäin, pyrkiä taiwuttamaan minua naimiseen. Niin, minä ymmärrän. Waimo, sanoit sinä, on tarpeellinen kappale huoneenhallituksesja. Tosi! Mutta äläppäs huoli. Toiwos, luullakseni, täytyy piankin. No noh; niin! Tunnustanpa, että mieleni täyttä päätä on jo iskenyt tyttöön, josta toiwon saawani awion ja hywän, elleivät petä minua wanhat merkit. — Niin, weljet, toiset päiwät ja toiset konstit meitä lähestyy, ja päälleni otettava isännys minua ankarasti huolettaa. Isännän, isännän harjoita painaa täällä hirmuinen takka, ja suuri on kerran tilinsja tuomiolla. Minunpa edeswastauksesjani olette nyt kaikki yli summan; muistakaa se.

Tuomas. Sinun? Mitä wästen?

Juhani. Minä olen isäntänne; minunpa kämmenpäistäni imetään kerran wereni teidän tähtenne.

Tuomas. Itse vastaan minä sekä ruumiini että sieluni edestä.

Dimo. Itse minäkin vastaan; heh!

Aapo. Weli Juhani, huomaa, että sellaiset lauseet synnyttävät pahaa werta.

Juhani. En tarkoittanut pahaa werta enemmän kuin pahaa lihaakaan, mutta niinkuin terwa, niinkuin karriainen kuumana kefänä takerrutte winnmatusti turhaan, merkittömään sanaan, waikka tunnette sydämmeni perin pohjin. Minä närkästyn!

Aapo. Tämä jääköön, ja sano meille nyt, jos mielit, ken on tyttö, joka sydämmesi on puoleensa wetänyt.

Juhani. Sen tahdon sanoa huikailematta. Likka, jota armottomasti rakastan, on "Männistön muorin" Wenla.

Aapo. Hm.

Juhani. Mitä sanot?

Aapo. Hm, minä waan sanon.

Tuomas. Kiusallinen asia.

Simeoni. Wenla. Kas, kas! Mutta olkoon kaikki taiwaan isän huomassa.

Aapo. Hm, wai Wenla.

Juhani. Mitä te mörisette? Mutta ah! minä aawistan jotakin; ja warjekoön meitä Herran poika! Mitä? Puhukaa suunne puhtaaksi!

Aapo. Kuule: jo vuosia on aatokseni tyttönsä harastaasti askaroinut.

Simeoni. Jos hänen on Luoja minulle suonut, niin miksi murehtisin?

Cero. Mä yhtään. Hän on sinulle suotu ja minä otan hänen.

Juhani. Mitä sanoo Tuomas?

Tuomas. Kiusallinen asia; tyttö miellyttää minua kowin, sen tunnustan.

Juhani. Wai niin, wai niin. Hywä! Entäs Dimo?

Dimo. Minä teen saman tunnustuksen.

Juhani. "Herran poika ja Kaitarannan Kusta!"
Mutta Cero?

Cero. Teen saman wilpittömän tunnustuksen, saman wilpittömän tunnustuksen.

Juhani. Hyvä, hywin hyvä! Hahaa! — Ja Timofin, Timofin!

Timo. Tyttö on minulle wahvasti rakas, sen tunnustan. Tosin pieksi hän minua kerran aika lailla, huhtoi minua tiitistä silloin oikein wahvasti, ja muistanpa sen löyhlytyksen; no noh!

Juhani. Waiti, waiti! sillä nyt on kysymys tokko häntä rakastat.

Timo. Jaa-a, jaa-a, sen teen, ja wahvasti, jos nimittäin hän rakastaa minua takaisin.

Juhani. Niin, niin! Astut siis tielleni myös?

Timo. En suinkaan, en suinkaan, ellet todenteolla voi mieltäs hillitä, mieltäs ja kieltäs. Kuitenkin pidän tuosta luntusta paljon ja tahdon myös parastani koettaa saada häntä waimokseni.

Juhani. Hyvä, hyvä! Mutta mitä sanoo Lauri?

Lauri. Mitä on minun tytön kanssa tekemistä?

Juhani. Kenen puolta pidät?

Lauri. En takerru asiaan, en tuolta enkä täältä.

Juhani. Tuleepa tästä kuitenkin soppa.

Lauri. Siihen en pistä lusikkaani minä.

Juhani. Kaikki siis, paitsi Lauri. Pojat, pojat, Jukolan weljeskunta ja sukuni suuri! Nyt isketään, ja maa ja taiwas täräjä! Nyt, kultaiset weljet, weitsi, kirves tai halko, ja yksi kaikkia vastaan ja kaikki yhtä vastaan kuin seitsemän sonnia! Olkoon menneeksi! Halko on aseeni; tuohon wisapäiseen tartun minä, ja syyttäköön hän itseänsä, jonka pääkuori saa siitä päreen. — Ottakaa halkonne, pojat, ja astukaa esiin, jos on teissä miehen wastusta.

Cero. Tässä seison aseisfa, waikka wähän matalampi muita.

Juhani. Sinä, kawun napu! Mutta kas kun huomaan taas tuon pilkallisen, tuon salaisen, tuon förpiiskatun irwistyksen naamasfasi, ja näkyypä kuin tekisit waan leikkiä koko asiasta. Mutta kyllä sinun opetan.

Cero. Mitä huolit siitä kun waan halkoni tekee totta?

Juhani. Kyllä sinun opetan kohta. Ottakaa halkonne, ottakaa halkonne, pojat!

Dimo. Tässä olen minä ja minun halkoni, jos niin tarvitaan. Minä en tahdokaan vihaa ja riitaa, mutta jos niin tarvitaan.

Juhani. Halkos', Tuomas!

Tuomas. Mene hiiteen halkoinesi, pölä!

Juhani. Istu ja pala!

Simeoni. Hirveä, pakanallinen ja turkkilainen on tämä meteli; mutta leikistä luowun minä ja heitän naimasiani Herran huomaan.

Lauri. Pois luowun minä.

Juhani. Sentähden siirtykää te sinulle, siirtykää sinulle jaloista pois! — Käy halkoos, Apoo, ja kajahdelkoot Tukolan seinät pätkällojen haljetessa. Tulta ja sarmipäitä!

Apoo. Kurja on ihmis-lapsi. Kauhistunpa, Juhani, katsellesani muotoasi nyt, nähdesäni, kuinka filmäs pyöräh-telee ja tuffas seisoo pystyysä kuin taffuheinä.

Juhani. Anna seistä, anna seistä; se on juuri se tavallinen ja oikea jussin-tukka.

Cero. Mielinpä sitä pölyttää hieman.

Juhani. Sinä peukalo! Barasta, että's pysyt koreasti nurkassa. Pois! minun tulee sinua armo.

Cero. Wie ajoissa nurkkaan tuo hirveä leukas. Si-tähän minun tulee armo; sillä se jo tutisee ja tärisee kuin kerjäläinen.

Juhani. Katso, kuinka tämä halko tutisee, katso.

Apoo. Juhani!

Cero. Lyö! Luulenpa, että sataa täältä takaisin ja ehkä sataa oikein rakeita suuria kuin halkoja. Lyö tänne!

Juhani. Kyllä.

Apoo. Et lyö, Juhani!

Juhani. Mene tunkiolle sinä, tai ota halkos ja puolusta itseäs, pehmitänpä muutoin pääsi. Ota halkos!

Apoo. Missä on järkes?

Juhani. Tässä wisapäisesä halossa; katso, nytpä se hiiskuu sanasen.

Apoo. Warro, weli, warro, kunnes minäkin tempaisen kouraani asean. — Kas niin; tässä nyt seison makkarahalko kädessä. Mutta ensin pari sanaa, sinä Tukolan kristillinen weliparwi, ja sitten tapelkaamme kuin hullut sudet.

— Huomatkaat: mies vihan viinussa on werta-janoowa peto, waan ei ihminen; hän on umpisokea näkemään, mikä on oikeus ja kohtuus; ja kaikkein vähimmin woi hän wi-hansa wallassa suorittaa rakkauten asioita. Mutta jos nyt kuitenkin koettaisimme järjen kannalta katsella tätä seikkaa, joka saattoi weljet halkosilleen, niin luulen, että laita on näin. Tyttö ei taida meitä kaikkia rakastaa, yhtä ainoata waan, jos hän kehenkään meistä suostuu, jonka seurassa käsi kädessä hän mielisi waeltaa yli elon ohdakkeisen mäen. Näenpä siis parhaaksi, että käymme kaikki miehisiä ja yht'ai-kaa hänen luoksensa ilmoittamaan wakaasti asiamme, kysyen hartaalla mielellä ja kielellä, taitaisko hän kellenkään meistä sydämmensä lahjoittaa. Jos nyt tyttö on myöntynä, niin se meistä, jolle lankefi toivottu arpa, kiittäköön onnensa päivää, mutta toiset tyytyködt napisematta kohtaloonsa. Hän, joka jäi osattomaksi, nielköön kiusansa, toivoen, että hänkin vielä kohtaa määrätyn siippansa täällä. Jos teemme niin, niin teemme kuin miehet ja oikeat weljet. Ja silloinpa isämme ja äitimme kirkastetut haamut astuwat ulos tai-waan hehkuwasta portista ja, seisten reunalla kiiltävän pil-wen, katselewat alas päällemme, huutain meille korkealla äänellä: "kas niin, Juhani, kas niin, Tuomas ja Aapo, kas niin, Simeoni, Timo ja Lauri, juuri niin, minun pil-fu-Geroni! Olettepa poikia, joihin mielistymme!"

Juhani. Mies, haasteletpa, saakeli wie, kuin tai-waan enkeli, eikä paljon puutu, ettet saada minua itkemään.

Simeoni. Me kiitämme sinua, Aapo.

Juhani. Kiitoksia waan. Duonne paiskaan halkoni.

Timo. Sinne minäkin. Ja tämä riita loppui niin kuin jo alusta tahdoinkin.

Simeoni. Aapo pitää peilin edesämme, ja siitä häntä kiittäkäämme.

Gero. Häntä kiittäkäämme, weisatkaamme oikein "Si-meonin kiitoswirsi".

Simeoni. Pilkkaa, pilkkaa ja wirnistystä taas!

Timo. Ole tekemättä pilkkaa, Gero, Jumalan sa-nasta, Simeonin kiitoswirrestä.

Aapo. Ah, niin nuori ja niin paatunut!

Simeoni. Niin nuori ja niin paatunut! Gero, Gero! Niin, nyt en sano muuta, vaan huokaan sinun tähtes.

Juhani. Ennustanpa, Gero, meidän kerran tai kaffi täytyvämmä antaa sinulle oikein isän kädestä. Sillä äiti kasvatti sinua liian hempeästi.

Simeoni. Meidän tulee häntä kurittaa, niin kauan kuin sydämensä vielä on nuoruuden norja ja taipuvainen; mutta tehtäämme se rakkaalla kädellä eikä vihan kiukussa. Vihan kuritus ajaa perkeleitä sisään, vaan ei ulos.

Gero. Kas tuossa, ja oikein rakkaasta kädestä.

Simeoni. No tuota jumalatonta, kun nyt löi minua!

Gero. Ja vasten kuonoa. Wähemmästäkin on sappi haljennut.

Juhani. Tuleppas tänne, poikaseni. Timo, anna tuo keppi tuolta nurkasta.

Simeoni. Kas niin, Juhani, pidä häntä koreasti polkivillassi, minä lasken housunsa alas.

Gero. Älkää helvetissä!

Juhani. Turhaan pyristät, knääkkä.

Simeoni. Äläppäs häntä hellitä.

Juhani. Kas tuota fiiskiä. Mutta ethän pääse, et.

Gero. Lyökääs, te sen wietävät, niin tulen pistän nurkan alle. Teenpä totisesti tulta ja sawua, tulta ja sawua teen!

Juhani. Sitä sappea! Wai pistät tulen nurkan alle? Ah sitä sappea!

Simewni. Herra warjele sitä sappea!

Juhani. Keppi tänne, Timo!

Timo. Enhän sitä löydä.

Juhani. Sinä sokko, etkö näe sitä nurkassa tuolla?

Timo. Ja tämäkö? koiwuinen?

Juhani. Sama juuri; saatappas se tänne.

Simeoni. Lyö, mutta järkewästi eikä wallan woi-
mia mukaan.

Juhani. Kyllä minä tiedän.

Lauri. Ei yhtään iskuu, sanon minä!

Duomas. Antafaa pojan olla!

Juhani. Hän tarwitsee wähän saporollensa.

Lauri. Et nyt koske häneen formellaakaan.

Tuomas. Laske poika irti! Paikalla!

Timo. Saakoon hän anteeksi, se Gero-poika, tämän kerran kumminkin vielä.

Simeoni. Anteeksi, anteeksi, kunnes ohdate ja rikkaruoho voittaa nisun.

Lauri. Mä koske häneen.

Aapo. Antakaamme hänelle anteeksi; ja niin koettamme foota tulisia hiiliä hänen päänsä päälle.

Juhani. Mene nyt ja kiitä onneas.

Simeoni. Ja rukoile Jumalata lahjoittamaan sinulle uuden sydämmen, mielen ja kielen.

Timo. Mutta minä menen ma'ata.

Aapo. Katsekkaamme vielä yhtä pykälää.

Timo. Ma'ata menen. Tule kanssani, Gero; mennään ma'ata ja unohdetaan tämä maailman viholaiss-pesä, se kurja kekonen, joka sateessa höyryy ja ryöhää. Tule, Gero!

Juhani. Mutta mikä on pykälä, jonka suoritusta tahdot?

Aapo. Jumala paratkoon! onhan laita, ettemme tunnne A:tafkaan, aapisen ensimmäistä kirjainta, ja kuitenkin on sanantaito kristillisen kansalaisen wälttämätön welvollisuus. Mutta siihen voidaan meitä pakoittaa lain mahdilla, kirkkolain mahdilla. Ja te tiedätte, mikä kruunun kone meitä wartoo ja meitä mieli temmaista hampaisinsa, ellemme itseämme opeta kiltisti lukemaan. Jalkapuuhan meitä wartoo, weljet, musta jalkapuu, joka, ammoittaen jynkästi ympäräisillä läwillänsä, maata röhöttää tuolla kirkon portuassa kuin musta karju. Suuri tällä helwetin pihdillä on meitä rowastimme uhannut, ja saattaapa hän uhkauksensa toteen, ellei hän näe meiltä jokapäiväistä ahkeruutta ja harjoitusta, se on warma asia.

Juhani. Mahdotonta oppia lukemaan.

Aapo. Ihmisten tekemänä on tämä konsti ollut ennenkin.

Tuomas. Saispa siinä hikoilla mies.

Juhani. Ja puhkailla. Minulla on niin kowa pää!

Aapo. Mutta woimallinen tahto wie miehen läpi harmaan fiwen. Käykäämme juoneen, tuottakaamme itsel-

lemme aapiskirjat Hämeenlinnasta ja lähtekäämme luffkarille kouluun, niinkuin on rowastimme käsly. Se tehkäämme, ennen kuin wiedään meitä kruunun wauhdilla.

Juhani. Minä pelkään, että niin on tässä tehtävä, minä pelkään. Jumala armahtakoon meitä! Mutta olkoon jo huomiseksi tämä tuuma ja mentkäämme lewolle.

Toinen Luku.

On tyyni syyskuun aamu. Raste kiiltää kedolla, sumu kiiriskelee kellastuneiden lehdistöjen tutkaimilla ja haihtuu lopulta korkeuteen. Tänä aamuna owat weljet nousneet ylös kowin äkeinä ja äänettöminä, pesneet kaswonsa, harjanneet tukkansa ja pukeutuneet pyhävaatteisinsa. Sillä tänäpäpä oliwat he päättäneet lähteä luffkarin luoksi kouluun.

Syöwät he nyt aamuistansa Jukolan pitkän, honkaisen pöydän ääressä, ja näkyy heille maittawan ruskeat herneet, ehkei ollut heidän muotonsa iloinen, waan kiusan karmeus wäikkyi heidän kulmakarwoillansa; aatos kouluretkestä, johon heidän kohta tulee lähteä, on matkaan-saattanut tämän. Mutta atrioittuansa, eiwät he kuitenkaan rientäneet heti matkaan, waan istuiwat vielä hetkeksi lewähtämään. Waitti he istuiwat, ja mikä heistä alakuloisesti tuijotteli alas permantoon, mikä taas katfeli punakanjista aapiskirjaansa, käännellen sen tukewia lehtiä. Pirtin eteläisen akkunän ääressä istuu Juhani, katfahdellen ylös kiwiseen mäkeen ja tuuheaan männistöön, josta haamoitti muorin tönö punapieliselä owellansa.

Juhani. Wenla tuolla astelee pitkin polkua, ja onpa hänen käymisensä nopsa.

Mapo. Ja eilen piti niin äitin kuin tyttärenkin lähtemän sukulaistensa luoksi Tikkalaan nauriita liistimään ja puolaimia poimiskelemaan, wiipyäkseen siellä aina myöhään syksyyn.

Juhani. Mina myöhään syksyyn? Minä tulen kowin lewottomaksi. Kaiketi lähtewät he; mutta Tikkalassa on tänä

wuonna renki, joka on pulski poika ja suuri wekkuli, ja sinne menisi pian meidän kaikkein toivo. Parastahan siis tehdä tuossa tiimassa se merkillinen temppu, tehdä kysymys, kaikkein kysymysten kysymys. Mennään siis likalta kysymään, tahtoisiko mielensä taipua ja sydämensä syyttää.

Tuomo. Sen katson parhaaksi minäkin.

Timo. Niin minäkin.

Juhani. Niin, niin! ei nyt muuta tällä erällä kuin naimaan kaikki ja yht'aikaa niinkuin pojat. Niin, niin! Herra warjele meitä! Mutta ei auta, waan naimaan, naimaan! Nyt olemme puwussa parhaassa, pestyinä ja harjattuina; koko ulkomuotomme on kristityn ihmisen kaltainen: fiisti ja niinkuin uudesta syntynyt. — Minä tulen kowin lewottomaksi. — Mutta Wenlan luoksi! Nyt on otollinen aika.

Cero. Ja olkoon se myös autuuden päivä.

Juhani. Kenen autuuden päivä, kenen? Ahaa! kuinka luulet, poika?

Cero. Waikka meidän kaikkein.

Juhani. Toisin sanottu, että hän tulis meidän kaikkein waimoksi.

Cero. Olkoon menneeksi.

Juhani. Uläst!

Simeoni. Kuinka Jumalan nimesä se olisi mahdollista?

Cero. Jumalan edessä ei ole mitään mahdotonta. Uskotaan, toivotaan ja rakastetaan kaikki yksimielisesti.

Juhani. Waii, Cero! sillä nyt mennään naimaan ja samaa tietä kouluun, haarapussit olalla.

Aapo. Mutta käyttääksemme tointa kunnollisesti, olkoon meistä yksi niinkuin puheen-kannattaja tuolla mökissä.

Juhani. Tärkeä pykälä. Mutta sinäpä juuri oletfin tähän toimeen niinkuin walettu. Sinulla on hywät lahjat; puhees on aina herättävä tulta ja leimausta miehen powerissa. Totisesti! oletpa syntynyt papiksi.

Aapo. Mitä tiedän minä? ja miksi haastelemme lahjoista? Täällä metsässä ne katoowat tietämättömyyden sumuun, haihtuwat pois kuin lirisewä puronen sanaan.

Juhani. Kowa onni ei päästännyt sinua kouluun.

Aapo. Mistä olis tullut warat meidän talollemme minua kouluttaa? Muistakaa: keikkuupa siinä ykſikin pusſi kodon ja koulun välillä, ennenkuin saadaan poika puusätkiin. — Mutta asiaan taasen, naima-asiaan. Olkoon niinkuin tahdotte. Minä astun esiin yhteisekſi puheenjohtajakſi ja koen haastella kuin wiisas mies.

Juhani. Käykäämme juoneen. — Herrajesta! Mutta eihän auta, waan käykäämme juoneen täyttä päätä. Pusſimme jätämme ulkopuolelle muorin mökkiä, ja Lauri, jolla ei ole tässä lähteessä yhtään nautaa, wartioitkoon niitä ſioilta. Mennään nyt! ja astukaamme morsiuſhuoneesen aapiskirja kourasſa; se antaa meille wähdän niinkuin juhallisuutta.

Gero. Eiioinkin jos kuffolehden näkywiin käännämme,

Juhani. Joko taas? Mutta kufostapa muistan sen famoittawan unen, joka raiwoſi minua menneenä yönä.

Simeoni. Kerro se; ehkä on se meille terveellinen waroitus.

Juhani. Unekſuinpa, että oli tuolla uunin päällä kananpeſä ja siinä seitsemän munaa.

Simeoni. Sukolan seitsemän poikaa!

Juhani. Mutta ykſi munista oli haſſun pikkainen.

Simeoni. Gero!

Juhani. Kuffo kuoli!

Simeoni. Šſämme!

Juhani. Kana kuoli!

Simeoni. Mitimme!

Juhani. Sittenpä kohta kaiken maailman hiiret, rotat ja karpät pesän kimppuun. — Mitäpä nämät eläwät tarfoittaa?

Simeoni. Syntisiä himojamme ja maailman hekumaa.

Juhani. Raiketi niin. — Tuliwat karpät, rotat ja hiiret ja kieritteliwät ja wieritteliwät, kolisteliwat ja kalisteliwat munia, jotka pian särkyiwät, ja ſiitä pikkuisesta munasta lemahti kowin karwas haſſu.

Simeoni. Huomaa tämä, Gero.

Juhani. Munat rikottiin ja hirmuinen ääni, kuin monen kosken pauhu, nyt huusi mun forwaani uunin päältä:

”kaikki on rikottu, ja se rikkomus oli suuri!” Niin huudettiin, mutta rupeimmepa viimein kuitenkin kokoilemaan ja keittelemään tuota seka-melksaa, ja saimme siitä lopulta sitä niin kutsuttua munakokkoa eli munakokkeliä; ja me söimme sitä wallan mieluisasti ja annoimme myöskin naapureillemme.

Gero. Hyvää unta.

Juhani. Katkeraa, katkeraa: sinä haistit siinä kuin helwetti. Kowin katkeraa unta näin minä sinusta, poika.

Gero. Mutta minä näin sinusta oikein makeata unta; näinpä että aapiskirjan kukkanen muni sinulle ahkeruutesi ja wiisautesi palkinnoksi aika läjän karamellia ja sokerin paloja. Sinä iloitsit kowin, maiskuttelit makeiäsi; annoitpa vielä minullekin.

Juhani. Wai annoin sinullekin. Olihan se hywinfin tehty.

Gero. ”Koskas anti pahaa tekee?”

Juhani. Ei koskaan; liioinkin jos antaisin sinulle vähän kepeistä.

Gero. Miksi waan vähän?

Juhani. Kitas kiinni, mullikka!

Tuomas. Tehkää se molemmat ja lähtekäämme matkaan.

Aapo. Ottakoon kukin pussinsa ja aapinsensa.

Niin läksivät he kosiimaan naapurin tyttäätä. Perätysten, äänettöminä he astelivat yli perunakuoppa-töyrään, astelivat kiivistä mäkeä ylös ja seisoiwat lopulta ulkopuolella Männistön muorin mökkiä.

Juhani. Tässä ollaan, tähän jätämme pussit; ja sinä, Lauri, istu uskollisena wartijana, kunnes palaamme morsiushuoneesta takaisin.

Lauri. Wiivyttekö siellä kauankin?

Juhani. Aina kuinka astamme luonnistuminen waa-tii. — Onko kellään formusta?

Gero. Sitä et tarvitse.

Juhani, Onko kellään formusta taskussa?

Timo. Ei minulla eikä, tietääkseni, muillakaan. Siinäpä se on: nuoren-miehen pitäisi aina käydä kiiltävä formus plakkarissa.

Juhani. No peijakas! Tässäpä seistään nyt. Ja eilen oli meillä reppuryssä Jisakki, jolta olisin tainnut ostaa sekä formuksen että kaulaliinan, mutta minä sita en tuota hofsannut.

Uapo. Ne wälikappaleet taidamme ostaa itsellemme jälestäpäin. Ja parasta onkin saada semme ensin warma tieto, tuleeko meistä kenkään ja ken meistä tulee tekemään tämän iloisen ostoksen.

Juhani. Ken aukaisi owea? Wenlako?

Timo. Ammähän se oli, se kämä-leuka.

Juhani. Wenlan ruffi pörrää siellä kuin iloinen fonttiainen kesä-iltana, ennustaen poutaa. Mennään nyt! Missä on aapiseni?

Uapo. Kourasfasi, weljeni. Oletthan, Jumalan luoma, niinkuin wähän pyörässä päästäs.

Juhani. Ei juuri hätää, weljeni. Mutta enhän ole waan no'essa kaswoiltani?

Cero. Et suinkaan, waan oletpa puhdas ja lämmin kuin waista munittu muna.

Juhani. Mennään nyt!

Cero. Bartokaa! Minä olen nuorin ja mahdan aukaiستا teille owen ja tulla itse viimeisenä. Astukaa sisään.

Astuiwat he nuorin matalaan mökkiin, Juhani edellä, silmät pölblölään ja tukka pystyssä kuin piikkisian harjaket, ja toiset seurasiwat häntä uskollisesti, wakaasti kantapäisissä. Niin astuiwat he sisään, ja Cero kinnautti owen heidän jälkeensä kiinni, mutta itse jäi hän ulkopuolelle, istui alas kedolle, huulilla sukela myhäily.

Mutta eukko, jonka huoneessa wiisi weljestä nyt seisoo kosiomiehinä, on riepas ja wireä eukko; hän käyttelee elinkeinoksensa kananhoitoa ja marjan-noukkimista. Suwin ja sykyin keikkuu hän ahkerasti kantoisilla ahoilla, mansikka- ja puolain-töyräillä, keikkuu ja hikoilee tyttärensä Wenlan kanssa. Kauniiksi kutsuttiin neitoa. Hänen hiuksensa oliwat ruosteentarkvaiset, katsanto wiekas ja terävä, suu myös sulawa, ehkä melkein liian leweä. Warreltansa oli hän lyhyt, mutta hartewa ja palleroinen, ja wahwaksi sanottiin häntä myös. Tämän kaltainen oli weljesten lempeilintu männistön suojassa.

Mutta mökin owi kirahdi, ja Zuhani astui kiivaudella ulos, wihaisesti lausuen toisille, jotka vielä wiipyiwät sisällä: "tulkaa pois, pojat!" Ulos käiwivät he viimein kaffi närkästyksen muodolla ja läksiwät käystelemään kohden kirkonkylää. Mutta koska he oliwat ehtineet huoneesta noin wiisikymmentä askelta, noukkasi Zuhani maasta nyrkin-kokoiisen kiwen ja, puhisten wihasta, nakkasi hän sen wasten huoneen owea; jyskähti mökki ja kiljahi mökissä muija, awasi owen, kiroili ja ärhenteli, heristellen nyrkkiänsä pakenewille weljille. Napiskirja kourassa ja haarapuski olalla weljet asteliwat perätysten pitkin kirkkotietä, sanaakaan waihettamatta keskenänsä. Wihan winhalla wauhdilla he waelsiwat: santa kihisi ja pussit keikkui; eiwätkä he huomanneet, kuinka joutui tie. Männettöminä kulkiwat he kauan, kunnes Gero viimein awasi suunsa ja lausui:

Gero. Kuinka luonnistui asia?

Zuhani. Jaa-ah! kuinkahan tuo luonnistui? Tuultkos siisään kanssamme, sinä harakka, sinä wariksen poikainen? Mutta etpä uskaltanut, et totisesti uskaltanutkaan. Mitä tuommoisesta wariksen poikafesta? Hänen peittäisi Wenla huppun. Mutta kas, kas, kuinka paljon olenkin sinusta uneksunut. Näinhän, niinkuin nyt muistan, menneenä yönä sinusta vielä toisenkin unen. Merkillistä! Tuollahan istuit männistöissä Wenlan wieressä rakkaassa kiemalukfessa, koska minä teitä lähenin noin hiipistellen hiljaa. Mutta kas, kun huomasiitte minun, noin mitäspä teki silloin Wenla? Kätki peijakas sinun hameensa liepeisiin. "Mitä olet hameesjes käärimyt", kysyin minä. "Ainoastaan pienen wariksen poikafen", wastasi tyttö heilakka. Hi, hi, hi! Ja eipä ollutkaan tämä unta, ei koira wieföön ollutkaan! waan itsestänsä, omasta päästänsä tämän sepitti Zuhani poika. Jaa-ah! hän ei ole juuri niin tyhmä kuin luullaan.

Gero. Merkillistä kuinka olemmekin unta uneksuneet toinen toisestamme. Minä taasen tällä lailla sinusta: Tuolla männistöissä ikään seisotte sinä ja Wenla, armiaasti halailten ja katsellen totisina ylös pilwiin. Sieltähän, taiwaan korkeudesta, anoitte jotakin merkkiä, niinkuin rakkautenne otollisuuden osoitteeksi. Taiwas kuulteli, kuulteliwat metsä, maa ja pienet lintusetkin, ja te itse sywimmässä ää-

nettömyydessä warroitte, mitä tuosta piti tuleman. Tulipas myös lopulta eräs vanha waris, lentää kahnuستاen halki tyhnen ilman, ja ehdittyänsä ihan kohdallenne katsoa mulautti hän kerran alas teidän päällemme, mutta käänsi taasen pian silmänsä toisialle, lewitti koipensa ja laski joutakin walkeista, joka putosi alas ja ruiskahti poikaa ja tyttöä wasten otsaa, pläiskähti wasten pläsiä wallan. — Tämä älköön suinkaan pahentako mieltäs; sillä uneksinpa niin, enkä mitään ole sepittänyt omasta päästäni.

Juhani. Minä sinun riivatun . . .

Silloin tarkasi hän julmistuneena kohden Geroa, joka nopeasti pakeni wihaisen weljensä edestä. Loiskaten poikesi hän tieltä, wilkai si jäniksenä pitkin ahoa, mutta Juhani pötki willittynä karhuna hänen jälesänsä. Keikahtelivat puskit, tömisi heidän allansa kuiwa tanner; ja kuului toisten weljesten huuto, manaten riitamielisiä malttiin ja soppuun. Mutta tielle takaisin kiirehti taasen Gero, ja riensivät toiset häntä pelastamaan hirmuisen Juhaniin kynsistä, joka juoksi jo nuorimman weljensä kantapäisä.

Tuomas. Seisahdappas koreasti, Juhani.

Juhani. Minä hänen nykistän!

Tuomas. Koreasti, poikaseni.

Juhani. Istu ja pala!

Mapo. Hän palkitsi waan kunnian kunnialla.

Juhani. Kirottu olkoon hänen kielensä, kirottu olkoon tämä päivä! Sainmehan, Jumalan nimesä! rukkaset Wenlalta. Wankosarwiset kyöpelit ja korkeuden sotajoukko suuri! Eihän näe nyt filmäni sylväätkään eteensä, niin on musta maa ja taiwas, musta sydämmeni tähden. Istu ja pala!

Simeoni. Älä kiroo, mies.

Juhani. Kiroon että maailma pyörii, hajoo kuin wanha pakkoreki mastohirren alle!

Simeoni. Mitäs tahdomme tehdä?

Juhani. Tehdä? Ellei tämän apistkirja olisi Jumalan sanaa, Jumalan oma kirja, niin säpäleiksi, säpäleiksi paikalla tämä kirja! Mutta kas tässä: ruokapusini mätkin mästiksi mäkeen! Tahdotteko nähdä?

Simeoni, Älä Herran tähden Herran lahjaa. Muis-teleppas ”Paimion piikaa”.

Juhani. Sydämmeni waiwaassa!

Simeoni. "Kärsimys waiwaasi", manna taiwaass'".

Juhani. Minä annan palttua taiwaan mannalle, koska en saanut Männistön muorin Wenlaa. Voi weikokset ja sukuni suuri! Jos tietäsitte, niin tulisittepa ymmärtämään, että aatokseni jo lähes kymmenen vuotta on pyöriskellyt tässä luntussa oikein hasusti. Mutta menihän toivoni nyt, meni kuin tuhka tuuleen.

Timo. Ruffaset saimme aamuhetkenä.

Juhani. Joka mies!

Timo. Ei armahdettu ketäkään, ei pienintäkään meistä. Kaikki saimme vaan.

Juhani. Kaikki, kaikki! Mutta parempi kuitenkin niin, kuin että joku teistä toisista olis saanut hänen siipaksensa. Panisipa, peeweli wie! nyt selkään poikaa, jolle se tempu olis tapahtunut, sen minä tekisin.

Tuomas. Me olimme kowin mahdottomia. Sen näytti likan pilkallinen irwistys koska Aapo oli maininnut yhteisen astamme.

Juhani. Selkään hän tarwitsis, koko lunttu. Tehdä pilkkaa meistä! Warro, naasikka. — Parastansa koetti Aapo, sitä ei taida kieltää, mutta eihän olisi tässä auttanut itse feruupin kieli.

Timo. Mutta jos olisimme astuneet likan eteen mustassa werka-tafissa ja olisi kello pullistanut liiwimme takua kuin pulski huhta-nauris, awain vielä kilkahdellut ketjuissa ja hopea-helainen piippu ryöhännyt hampaisamme, niin olisipa, koira wie! tullut asiastamme sekä munia että poikasia.

Juhani. Raisella ja harakalla on molemmilla yhtä kiivas halu kiilto-aineisiin. — Mutta Aapo on waiti kuin jäätynyt järwi.

Aapo. Äänellämme ei ole kaikua myrskysssä. Tai rupeško jo mielesti hurjat tuulen-kierrokset asettumaan porressasi?

Juhani. Sydämmeni hurmeinen lammikko lainehtii vielä, lainehtii kauan. Mutta sano kuitenkin sana.

Aapo. Kaksikin. Siis kuule nyt. Ota sydämmesi kouraan ja kuiskaa sen korwaan järjen kiehellä näin: Wenla

ei sinusta huolinut, koska ei hän sinua rakasta, ja ettei hän sitä tee, se älköön sinua närkästyttäkö; sillä rakkauden liekki virittää taiwas, waan ei ihmisen tuumat. Kerjuutyttö rakastuu kuninkaasen, ruhtinatar rakastuu nokipoikaan aiwan wimmatusti. Niin lentelee täällä ristiin rastiin rakkauden henki, ja sinä et tiedä kusta hän tulee.

Timo. Rakkaus puhaltaa mistä hän tahtoo, sinä kuulet hänen humunsa, mutta etpä tiedä kusta hän tulee ja kuhunka hän menee. Niin kuulin usein entisen ruotumumon lauseilewan. Mutta Jumalan rakkauttapa hän silloin tarkoittikin, luulen minä.

Aapo. Sano vielä, Juhani, sydämelleji näin: ole potkittelematta! Wenla teki oikein antaessaan sinulle kiellon; sillä avioliittohon ruweta ilman rakkauden ponnistusta, ei tahdo käydä päisin, waan se mutkistelee ja tekee monasti ikuisen kiusan töitä, niinkuin, sen pahempi, nyt usein nähdään ja kuullaan. Niin, weljet, Wenla ottakoon sen, joka on hänelle määrätty, me teemme samoin.

Timo. Sen tytön, joka on tehty minun kylkiluustani, saan minä viimein, waikka peijakas kiljuisi. Tiedänpä vielä yhden asian: miehen sydän istuu wasemmalla, mutta naisen oikealla puolella rinnassa.

Juhani. Mutta minun sydämeni ei istu, waan loiskii ja riehuu kuin pakana. — Oi sinä höllötkä, sinä mustalaisluntu! miksi hylkäsit minun talonpojan, oikein sawitalon pojan, wanhinman pojan?

Aapo. Siinä ei mitään ihmeteltävää. Talomme on huutawaassa hukassa, ja tuo neitonen toinwoo, waikka luullakseni turhaan, pääsewänsä emännäkji paljoa parempaan taloon. Dlenpa kuullut, että hywäilee häntä tuo hywäkäs Sorwarin Juhani.

Juhani. Sinä piikkileuka Jussi! olisit nyt kintaisfani, pyhkeilisinpä sinua wähan. Narrata likkaa ikuisen häpeään!

Aapo. Niin, niin, maailma on yht'aikaa hullu ja petollinen. Wenlalta ei puutu muotoa eikä Jussilta juonia. Sorwari on julkinen talo, se houkuttelee, mutta Sufola, tämä waiwaisten pesä, on perin surkeassa tilassa, ja me itse, talon seitsemän perillistä, vieläkin surkeammasa

tilassa, niin ainakin maailman edessä. Ihmiset, muistelen nuoruutemme laiskaa ja usein hurjapäistäkin elämäämme, eivät taida meistä wartoa enää juuri mitään kunnollista. Ja tiedänpä, että tuskin kymmenen-wuotinen siwo ja kaikin tavoin kunniallinen käytös woisi saattaa meitä kansalaistemme silmissä täyteen ihmisarvoon taas. Niin tufala on pääseminen pahan nimen liasta, koska se kerran on tarttunut mieheen. Mutta parempihan viimeinkin nous-ta, kuin ijankaikkiseksi uupua wiheliäisyhytemme ropakoon. Sentähden, parannusta, parannusta harrastelkaamme kaikin woimin!

Juhani. Parannuksen tiellähän nyt ollaan. Mut tämä onneton naima-retki antoi sydämelleni iskun, josta se potee hirweästi päiviä ja viikkoja; antoi haawan.

Uapo. Haawan, haawan, totisesti; mutta aika, tiedän minä, saattaa sen haawan unohduksen rupeen ja nahan. — Mikä meno tuolla tiellä.

Timo. Toukolan poikia iloinen joukko.

Uapo. Wiettävätpä joutomaanantaita wallattomassa hummauksessa, suuri-kelmit.

Timo. Ja tahtowat wahvasti meitäkin seuraansa.

Juhani. Kiusaus lähestyy.

Timo. Heidän on niin lysti.

Juhani. Mutta meidän? Mikä seisoo edessä meillä? Tuhannen sarmipäättä! warttoohan meitä waiwaisia tulinen tuffajuhla.

Cero. Mikä eroitus: jänkkäillä aapistoa Luffarin owinurkassa, tai hurraten ja laulellen wiittää iloista joutomaanantaita iloisten kumppanien kanssa.

Juhani. Eroitus on hirmuisen suuri, suuri kuin syvyyden kairon ja taiwaan välillä. Weljet, mihin astumme?

Cero. Astukaamme taiwaasen waan.

Uapo. Kaiwoon, kaiwoon! ystähyllin horimaan elämän wettä. Opin, taidon ja wiisauden aarnioihin tahdomme sywentyä.

Tuomas. Luffarille, luffarille!

Juhani. No tallustellaan!

Cero. Kuulkaas Riisalan Napelin flaneettia.

Juhani. Jhanata!

Timo. Soi kuin pää-enkelin pasuuna.

Juhani. Koska taimaan sotajoukko ekeeraa ja marssii että poro priiskuu. Jhanata!

Timo. He tahtovat meitä wähwästi kanssansa.

Juhani. Hywin tietty. Kiusaus lähestyy meitä, lähestyy totisesti.

Weljesten näin haastellessa, lähenei heitä joukko Toukolan poikia, mutta eipä juuri niin kohteliaasti ja hywäntahtoisesti kuin Sukolaiset wartsivat. Olivatpa jotenkin päisään, ja miellytti heitä nyt hieman ilwehtiä weljesten kanssa ja lauloivat heidän edessään nykyään sepitetyn laulun, jonka olivat nimittäneet: "Seitsemän miehen woima". Niinpä he, Kiskalan Apelin puhaltajissa, lifeniwät koulu-miehiä, laulain seuraawalla tawalla:

Kiljukoön nyt kaikkein kaula,
Koska mielin wirren laulaa
Woimasta seitsemän miehen.

Tähtiä kuin otawassa,
Poikia on Sukolassa,
Laiskanpulskeja jallii.

Juho pauhaa, pirtti roikkaa;
Hän on talon aika poika,
Ankara "Poika-Jussi".

Tuomas seisoo niinkuin tammi,
Koska saarnaa Aaprahammi,
Sukolan Salomon suuri.

Simeoni, liuhuparta,
Walittaa se "ihmisparka,
Syntinen, saatana, kurja".

Simeoni herneet keittää,
Timo sekaan raswat heittää,
Patahan kuohuwaan sylkee.

Lauri=poika metsässi' häärii,
Katselawi puita wäärii,
Mäyränä nummia tonkii.

Wiimein tulee hännän huippu,
Pikku=Gero, liukas luikku,
Jukolan tiuskea raffi.

Siinä onpi welisarja,
Jalo niinkuin sonnifarja,
Woimalla seitsemän miehen.

Äänettöminä, waikka purren hammasta, kuulteliwat weljet tätä laulua. Mutta kun kiusaajien pilkka ei päättynyt vielä siihen, waan sateli iwasanoja lakkaamatta, warsinfin aapiskufosta ja sen munimisesta, niin rupesti weljesten sappi paisumaan ja heidän silmänsä käwivät teräwiksi, supistuiwat pieniksi kuin tihturin filmät, koska hän kannon alta mustassa korwessa katsahtaa ulos päivän walkeuteen. Mutta nyt tapahtui että Doukolaisista eräs luikkari, mennessään Juhaniin ohitse, tempasi äkisti aapiskirjan hänen kädestänsä ja läksi juoksemaan kaitin woinin, mutta julmistuneena kaappasi Juhani hänen peräsjään. Silloin karkasivat myös toiset weljet tulifella wauhdilla pilkkaajiensa päälle, ja tappelu oli yleinen. Ensiksi moiskahteliwat korwapuustit, moiskahteliwat kahdenpuolen, mutta siitä iskiwät he toinen toisensa kurrkuihin ja rupesti — sokeästi, äheltäen — repimään, riistomaan ja huhtoen käyttelemään nyrkkiänsä. Tuimasti iskiwät vastaan Doukolaiset, mutta tuimemmin vielä läimäytteliwät Jukolan miehet; ja raskaasti kuin rautanuijat putosiwat weljesten rusikat heidän wihamiestensä päitä wasten. Kiiriskeltiin tomussa ja pölyssä, joka kiuwalta tieltä nousi palloellen ilmaan, ja santa ja somero kahisi heidän ympärillänsä lehdissä. Näin kesti hetken rähiwä ottelu, ja weljet, melkein jo woittajina, huusiwat korkealla äänellä: ”rukoiletteko, sen wietäwät, armoa?”; ja kaitu pilwistä wastasi: ”armoa!” Mutta kauan pinnisteliwät Doukolaiset vastaan, kunnes he wiimein woimattomina waipuiwat maahan. Siinä he makasiwat rewityillä

takin-liepeillä ja turpuneilla kasvoilla, niellen ahneesti rai-
kasta ilmaa kuumaan, huokuvaan sisustaansa. Voiton mie-
hinä seisoiwat weljet, mutta näytti heidän muotonsakin että
oli heille tarpeeksi taistelossa ja mieluisa heillekin nyt het-
ken lewähdys. Warjinkin oli Geron kanssa melskeessä pa-
hoin menetelty; sillä wartalonsa lyhyys saattoi riitakump-
panillensa suuren edun. Useinpa hän tappeluksen kestäessä
pyöriskeli pienenä mäyräkoirana toisten urosten jaloissa, ja
ainoastaan kerkeä apu toisilta weljiltänsä esti hänen perin
runtoutumasta. Pöyhrytetyllä tukalla istui hän nyt ojan
äyräällä ja koki uusia woinia, puuskuttaen kowin.

Mutta toisten juuri lakatesa tappelemasta, lähestyi
Zuhani miehenä kanssa, kiskoen häntä kauluksesta ja wä-
limmiten kiristäen häntä kurkusta. Beloittawa, hirmuinen
oli nyt muoto Zukolan wanhimman weljen. Wiha tuis-
kahteli tulena hänen ainakin jotekin pienistä silmistänsä,
jotka, nyt kiukusta weripunaisina, pyörähtelivät wimma-
tusti hänen pääsänsä; karwas hiti wirtasi alas hänen
poskiltansa, ja niinkuin sota-orhi hän puhalteli ja huohotteli.

Zuhani. Ha'e aapiseni, ha'e a=p=c-kirjani, paikalla!
Katsos, likistänpä sinut muutoin niin että rapas lentää.
Ha'e Herran tähden se punakanfinen aapiseni, sinä junkkari.
Katsos näin minä sinulle annan, katsos näin!

Doukolainen. Älä lyö!

Zuhani. A=p=c-kirja!

Doukolainen. Duonnehan sen wiskasin pensaasen.

Zuhani. Anna se kouraani oikein korealla kädellä,
lilli-hankulla, sinä junkkari. Luuletko tässä näin waan
tanssielewasi, junkkari? Etkö sinä riwattu anna sitä puna-
kanjista aapelusta kouraani?

Doukolainen. Muserrathan kurkkuni, kurkkuni!

Zuhani. A=p=c-kirja! Herrra warjeltoon meitä! A=p=c-
kirja!

Doukolainen. Tässä, sinä hirweä mies.

Zuhani. Annappa sille pieni suukkonen. Miin, suu-
tele sitä koreasti.

Doukolainen. Mitä? Suudella?

Zuhani. Oikein nätisti. Ja tee se Herran täh-
den, mun weljeni, jos selkäsi syhyy ja henkeäsi on sinulle ra-

kas. Tee se, tee se, muutoin huutaa jo tällä hetkellä sun weresi kostoa mun päälleni, kuin ennen hurstakaan Napelin weri. Sillä sinä näet, että olen wihasta kaswoiltani musta kuin saunan tonttu. Sentähden suutele aapistani. Minä rukoilen sinua meidän molempain puolesta! — Kas niin.

Toukolainen. Oletko tyytyväinen?

Juhani. Wallan tyytyväinen. Mene nyt ja kiitä Luojaasi, että pääsit tällä. Ja jos tuossa wälimaassa, hartioitteesi ja tuon päänuijas wälillä, olet hawaitsewa joitakin jälkiä, itäänkuin kruuwipenkin hampaista, ja warsinkin jos huomenna tunnet siellä vielä niinkuin siantaudin tapaista kankeutta, niin äläppäs juuri kowin tuota ihmettele. Niin, mene nyt. Mutta yksi sana vielä, yksi sana, weikkoseni. Kenen sepittämä on weisu, jota meidän äsken täytyi kuul-
lella korwat pystyssä?

Toukolainen. Sitä en tiedä.

Juhani. Sano kidastasi!

Toukolainen. Minä en tiedä.

Juhani. No, no, kyllähän siitä aina tiedon saan. Mutta wie minulta terveisiä Kiskalan Napelille ja sano hänelle, että koska hänen kohtaan, niin soipa hänen kurkkunsa vielä kileämmin kuin äsken hänen klaneettinsa. Mene nyt; sillä minun läsnä-oloni ei ole sinulle juuri terveellistä. — Ole mököttelemättä kostosta. Waro etten saa sitä pistosta päähäni että kaapaisen peräsäsi, antamaan sinulle hieman kaupan päälle.

Tuomas. Olkoon hän jo rauhasa, kurja mies.

Juhani. Hän on saanut kōniinsä, minä takaan sen. — Mutta jättäkäämme tämä hirweästi kynnety, tuhanteen ristiin wiilletty maantien=sarka. Tässä ei ole nyt hywä wiipyä: sillä tappelu maantiellä on, lain kannalta katsoen, kowin waikkea asia ja taitaa saattaa miehensä kowiin kiipaleisiin.

Napo. Rientäkäämme! — Mutta sepä wasta leiwotus; ja olisinpa tullut siinä höyhennetyksi ilman Simeonia; hän lewitti wähän kasaa päältäni.

Simeoni. Miksi kostimme heihin? Mutta ihminen on heikko, eikä woi hillitä wihansa ja synnin woimaa. Ah! katsellessani kuinka Tuomaan ryrkki kumoili miehiä, aatelinpa: nyt ei ole miesmurha kaukana.

Tuomas. Löinpä kenties liian varomatta, mutta onhan jo vähemmästäkin lyöty. — Astukaamme huikeamin; päivä joutuu.

Kiivaasti he astelivat, mutta närkästys ja harmi ei tahtonut haihtua heidän kasvoiltansa, vaan kipeästi pisteli heidän sydäntänsä, koska he muistelivat Doukolan poikain herjaus=weisua. Äänetönnä asteli Juhani edellä, asteli kiu=kun tuimuudella, syljeskellen ja wälimmiten rawistaen pää=tänsä. Wiimein kuitenkin, kääntyen toisten puoleen, awasi hän suunsa.

Juhani. Kenen riivatun sepittämä on tämä laulu?

Cero. KISSALAN APELIN.

Aapo. Sitä kohden uumoon minäkin; sillä hän on kiukkuinen pilkkakirwes. Tietipä hän kylläkin häijyn=aikaisen pilkkarunon tuosta kappalais=ufostamme, joka — Sumala paratkoon! — sattui hieman tahyrimaan nenänsä lufukinkerillä.

Eimo. Mutta olisi minulla kortteli wiinaa ja pari sanaa kuiskata Nikulan Ananian korvaan, niin kuulijim=mepa piankin waikka syllän pituisen weisun, jossa kyllä näytettäisiin mikä mies hän on tämä Apeli. Suuri lurjus ja hunswotti hän on; käwelee pitkin kyllä klaneetti kädessä, tekee pit'oilte lapsia ja elää wanhan äitinsä niskoilla. Uuspeili koko mies.

Juhani. Olsi lorulaulu, jonka he kutsuivat seitsemän miehen woimaksi, kotoisin hänen pääkallostansa, niin katso, koska ensiksi hänen kohtaen, waikka kirkon=mäellä, niin pää=nahkansa nyljen tuppeen niskasta aina filmäkarwoihin asti, se olkoon sanottu. — Mutta emmekö taitaisi iskeä mieheen lain woimalla.

Aapo. Laki ei tuomitse ketään ilman ankaria todistus=miehiä.

Juhani. Astukoon hän sitten puhdistus=walalle; ja luulenpa hänen ensin vähän arwelewan, ennen kuin miskaastelunsa pimeyden alhoon. Mutta jos hän sen surkean tempun teki, niin — hyväää yötä sitten, naapurini, makaa rauhasa minun puolestani.

Aapo. Mutta luulenpa, ettei laki tämänkaltaisessa seikasja päästäkään walan=tekoon kannustettua miestä.

Juhani. Hän saakoon sitten omasta nyrkistäni, ja onpa hänelle siitä, luulen minä, sama terveellinen karwas-tus kuin lain ja oikeudenkin suolasta.

Simeoni. Mutta heittäkäämme jo tällä erällä sik-seen sekä laulu että tuo pedollinen tuiskaus tiellä. — Tuossa on se terwas-kanto, jonka juurella kerran karjassa käydesäni nukuin ihmeelliseen unennäköön, waikka naukuilikin watsas-fani nälkä. Olinhan olewanani taiwaassa, istuin pehme-ällä, helluwalla sohwallani ja edessäni höyrysi harjallinen ruokapöytä. Maittavia, kowin maittavia olivatkin ne ruuat ja niin rasvaisia. Minä söin ja join, ja pienet keruupi-pojat pasjasivat minua kuin mahtawata persoona. Kaikki oli werrattoman kaunista ja juhlallista: siinä lähellä, kul-taisessa salissa, kaikui enkelien kuori, ja minä kuulin wei-fattawan sen uuden ja suuren wirren. Niin uneksuin, ja silloinpa sain tämän kipinän rintaani, joka älköön siitä enää koskaan sammuko!

Juhani. Se isolutija paimen-ukko, se puna-silmä, liuhaparta Terwasoksen Tuomas, silloinen kumppanisi kar-jassa, saattoi sinun wähän kaistapäiseksi; ja siinäpä se kipinä.

Simeoni. Niin, niin, kyllähän viimeisenä päivänä nähdään!

Tuomas. Mutta tuossahan on kuusi, josta isämme kaatoi kerran aika ilweksen; ja olikin se hänen viimeinen il-weksensä.

Dimo. Niinpä, sen kerran perästä ei hän enää taa-puttanut kotiansa takaisin, waan kylmänä kiskottiin met-sästä.

Juhani. Potra ja huikea mies, mutta kowa ja kiin-teä kuin kallio poikiansa kohta. Harwoinpa hän kuiten-kin asteli Jukolan pihoilla, waan metsässä hän asui, ja ko-tona oli hiirillä elämä.

Mapo. Tosin unohti hän paljon kotonsa tuon ehkä noidutun pyynti-himonsa tähden, mutta olipa hän kuitenkin kelpo isä, ja kunnian miehenä hän kuoli. Lewätköön hän rauhas-sa!

Dimo. Ja kaksinkerroin äitimme.

Juhani. Siinä oli kunnan emäntä ja hurstas ih-minen, waikka ei hän lukeakkaan osannut.

Simeoni. Kuitenkin rukoili hän polwillansa illoin ja aamuin.

Juhani. Sen hän teki. Werraton äiti ja emäntä! Muistelenpa aina, koska asteli hän sahrojen sarvissa, jusewänä kuin jättiläis-eukko.

Gero. Oli hän oiwa äiti, mutta miksi emme olleet tottelewia lapsia me, miksi emme raataneet silloin pellolla kuin seitsemän karhua? Olisipa Jukola nyt toisenmoinen. Mutta mitä ymmärsin minä silloin, pieni paita-ressu?

Juhani. Kitas kiinni siinä! Muistanpa vielä tuon häijyn ja tiuskean käytöksesi äiti parkaa kohtaan. Mutta ainapa hän sinua armahdelti, niinkuin tavallisesti sekä isä että äiti nuorimpaa lastansa; mutta kas wanhinman turkki on lakkaamatta pölytyksessä, niinkuin tuon itsestäni parhain tiedän. Onhan, peewelissä, minua aikamani peitottu kuin hallia waan, mutta toivonpa kaiken olleen hyväksi, Jumalan avulla.

Simeoni. Totisesti tekee kuritus hyvää, warfinkin, jos siunaat ruoskan ja kuritat Herran nimesssä.

Gero. Warfinkin jos vielä lämmität ruoskan.

Simeoni. Minä en kuule sinun wiheliäisiä kompasanojas, sinä umpijokea, sinä hempeästi kuritettu lapsi.

Dimo. "Hyvä lapsi kurittaa itse itsensä", mutta tämän tempun tahtoisiin nähdä.

Simeoni. Tässä on Sonnimäen tien-risti, tännepä asti aina kirkkotarhasta wainosi kuolleen haamu tuota ilkiwaltaista Riikalan lasimiestä, joka kulkeisjansa yöllä ohi kirkon, laski, jumalaton, huikean kirouksen suustansa. Tämä olkoon teille waroitukseksi karttamaan kirous-syntiä.

Juhani. Mutta Sonnimäen harjulla seisomme, kirkko näkyy ja tuolla loistaa luffarin punainen puustelli kuin liekehtiwä perkelten pesä! Hih! tuossahan koko helwetin heraus, tuossa se peloittawa wiislaus ja hirmuinen kunnia. Nyt kaikki jäseneni puutuwat ja jalkani iskewät armottomasti wastahynttä. Ah! mitä teen tällä pyöwelin hetkellä, mitä teen, minä teidän kurja wanhin welsjenne?

Gero. Koska olet wanhin welsjemme, astele edellämme hywillä esimerkeillä ja käännny takaisin helwetin tieltä. Minä olen walmis käymään seuraasi.

Tuomas. Waiti, Gero! Nyt ei askeltakaan tafaisin.
 Juhani. Di sarwipääät! Luffarin owi on mielestäni
 surman fita.

Aapo. Suuri fiinä on ihmis-arwomme ja funniam-
 me alku.

Juhani. Kuuma funnia, kuuma funnia! Woi mei-
 tä! Tuollahan näen koto luffarin komeuden, pappilan pe-
 loittawan prameuden, ja luontoni iskee vastaan — Jumala
 auta meitä! — iskee vastaan. Mitä sanot, Timo?

Timo. Wahwastihan se iskee.

Aapo. Sen uskon, mutta täällä ei tanssita aina
 ruusuilla ja kuffasilla.

Juhani. Ruusuilla ja kuffasilla? Olemmeko tanssi-
 neet ruusuilla ja kuffasilla?

Aapo. Saammepa niellä täällä montakin karwasta
 marjaa, weikkoseni.

Juhani. Karwasta marjaa? Emmekö jo tarpeiksi
 ole nielleet karwaita marjoja? Woi Aapo parka! monessa
 liemessä olemme jo keitetyt, monessa tuuleessa on tuffamme
 tuiskinut. Ja minkätähden? Missä on woittomme? Tämä
 maailma on aika tunkio-kasa, waan ei muuta. Hiiteen
 luffarit ja papit, lukukinkerit ja kirjat ja nimismiehet pa-
 peri-pakkoinensa! Mailman kiusan-henkiä kaikki! Mainitsin
 kirjot, mutta silloin en juuri tarkoittanut pipliaa, wirsikir-
 jaa, kaffismusta ja aapista enkä myöskään ”huutawan
 ääntä korwessa” — se hirwittäwä kirja — niitä en juuri
 nyt tarkoittanut. Mutta miksi synnyin tänne?

Simeoni. Älä sadattele päinwiäsi, armon-aitasi päinwiä.

Juhani. Miksi synnyin tänne, miksi synnyin!

Timo. Tännepä synnyin kurjaksi matkamieheksi. Miksi
 en awannut ennen silmäni halkihuulisena jäniksen poika-
 sena tuon näreen alla tuossa?

Juhani. Tai minä tuona orawana, joka männyn
 haarukalla häntä pystyssä wirskuttelee? Suruton leipänsä
 on käpy ja kuusen parta lämmin peittonsa sammaleisessa
 tuwasäsa.

Timo. Eikä tarwitse hänen lukea.

Juhani. Ei tarwitse hänen lukea!

Aapo. Jokaiselle on osansa annettu, ja ainapa ”miekka

miestä mukaan". Ja täällä ei auta valitus ja murhe,
waan työ ja toimi. Steenpäin nyt waan, mun weljeni!

Tuomas. Steenpäin, luffkarille, waikka yli meren
kuohuvan fufkun!

Juhani. Mitä mietit, Gero-poika?

Gero. Mietin mennä luffkarille kouluun.

Juhani. Hm! Mennään sitten, astutaan sitten. Ah
Herran poika! Mutta laula, Timo-weljeni, laula!

Timo. Laulampa orawasta sammaleisessa kammios-
saan.

Juhani. Niin, niin!

Timo. Mafeasti orawainen
Makaa sammalhuoneesansa;
Sinnepä ei Hallin hammas
Eikä metsämiehen ansa
Ehtineet milloinkaan.

Kammiostaan korkeasta
Katselee hän mailman piirvi,
Taisteloa allans' monta;
Hawu-oxsan rauhan-wiiri
Päällänsä liepoittaa.

Mikä elo onnellinen
Keinuwaassa kehtolinnas!
Siellä kiikkuu orawainen
Armaan kuusen äitirinnas':
Metsolan kantele soi!

Siellä torffuu heiluhäntä
Uffunalla pienoisella,
Linnut laulain taiwaan alla
Saattaa hänen iltasella
Unien Kultalaan.

Kolmas Luku.

Kafki päivää on mennyt. Luffarin wäituvassa pöydän ympärillä istuvat weljet, jämäten aapistoa niinkuin sanelee heille milloin luffari itse ja milloin hänen pieni kahdeksan-wuotias tyttärensä. Niin he, aapiskirjat awattuina kourissa, harjoittelevat lukua hartaasti, hifiisillä otilla. Mutta ainoastaan wiisi Sukolan poikaa nähdään istuvan penkillä pöydän takana. Missä owat Zuhani ja Dimo? Tuollahan häpeä-nurkassa lähellä owa he seisowat, ja heidän tukkarinsa, jossa ästen oli kiemarrellut luffarin jäntewä koura, töröttää vielä korkeassa pörrössä.

Wallan wittkaa edistyi weljesten oppi, jota ei jouduttanut heidän opettajansa peloittawa kiinteytys, waan päinwastoin kangisti aina enemmän heidän haluansa ja mieltänsä. Zuhani ja Dimo tunsiwat tuskin enemmän kuin A:n; toisten taito oli kuitenkin astunut muutaman kirjaimen kauvemmas. Mutta huikean poikkeuksen heistä kaista teki weli Gero, joka jo oli jättänyt aapiston ja harjoitteli tawaamista oikein wikkelaasti.

Ilta lähenei, mutta tämän päivän kuluesä eiwät olleet weljet vielä maistaneet ruuan einettä. Sillä luffari, joka oli pannut heidän ewäänsä takawarikkoon, koetti näinkin piinalla kiihoittaa heidän haluansa lukuun. Niinpä, kiukkuisen nälän liikistämänä, seisoi Zuhani loukosfansa, rawistellen pöyreätä päätänsä, syljeskellen ja heitellen opettajansa puoleen mulkoilewia härän-silmiiä. Mutta torkkuen seisoi hänen rinnallansa Dimo, huolimatta maailman menosta. — Wihdoin kuitenkin pysäytti luffari lukemisen ja lausui: ”Pidättäkää nyt ja syökää, te puuhewoset, möykytäkää kuin märehтивät pukit tarhasssa. Mutta muistakaa, tämän atrian perästä ei pidä tuleman huulillenne yhtään suuruksen murenata ennen kuin aapisto on päässäanne, te wisakalloiset sonnit. Zunnin annan teille atrian-ajaksi, mutta owesta ette käy vielä askeltakaan ulos. Katsonpa terweeliseksi pidentää arestianne aina iltaan asti, hywin terweeliseksi. Mutta awatkaa nyt kitanne, sillä paikalla saatte

ewäs-laukkunne kynsiinne". Niin hän haasteli, poistui ja lähetti piian kautta weljeksille heidän ewäänsä, mutta owi teljettiin tuifeästi.

Timo. Missä on pussini?

Lauri. Tuosja sinun, tässä minun. Syönpä waikka pieniä kiviä nyt.

Juhani. Nyt ei syöddä yhtään ainoata einettä!

Lauri. Mitä? Eikö syötäisi nyt?

Juhani. Ei einettäkään!

Lauri. Sulje ennen kämmenelläsi meren kurkku.

Juhani. Olkoot pussit koreasti rauhassa.

Aapo. Mikä on tarkoitukses?

Juhani. Tehdä luffarille kiusaa. Ei nyt syöddä ennen kuin on nousnut huomispäiwä. Wereni kiehuu, pojat, ja Keitulan tuulimyllynä pyörii pääni. Mutta kiusa was-
ten kiusaa!

Aapo. Sille kiusalle nauraisi ukkomme aiwan sulawasti.

Juhani. Anna hänen nauraa! Minä en syö. —

Gero tawailee jo, kas, kas. — Minä en syö.

Tuomo's. En minäkään tässä, mutta Sonnimäen nummella tuolla. Siellä istun kohta kanerwaisella pols-
tarilla.

Juhani. Dikein! Siellä, siellä kohta pylyilemme.

Gero. Minä suostun tuumaan, pojat.

Aapo. Mitä hulluuksia taas?

Juhani. Wankeudesta pois!

Aapo. Ymmärrys hoi!

Juhani. Sonnimäen hongisto hoi!

Gero. Niin juuri! Ja ymmärrys wastasi: hoi.

Juhani. Wastasi kuin poika.

Aapo. Simeoni, koeta parastäs.

Simeoni. Siivostti, weljet! Mutta sanonpa, ettei ole meistä lukumiehiksi, ja sentähden jääködt hywästi sinä kohdassa kaikki puuhat. Olkoon toki elämämme nuhteeton ja siivo; sillä me taidamme elää kristittyinä ihmisinä ilman luvun-taitoakin, kun waan uskomme.

Aapo. Kaadathan sinä riivattu, waan et nostä.

Juhani. Simeoni haastelee oikeuden ja kohtuuden tieltä. Pois tästä, pojat; luontoni ei kestä kauemmin.

Tuomas. Sydäntäni niristelee nähdesäni kuinka Juhania jauhetaan. Pois, pojat!

Juhani. Päätetty asia. Mutta älä surkuttele minua, Tuomas; sillä kosto on kädesäni. Onhan minua kuranstattu, rewitty kuin krawunshöttiä, totisesti! Ja onpa taskusjani aika hamppu-piwo, luffkarin rohtima hamppu-piwo. Mutta ellei se wihko kerran tukkee luffkarin kitaa, niin tapahtuu se siitä syystä, että teen tawarastani jonkunlaisen koneen ja kappaleen. Luffkarilla on kaula, jaa, hänellä on kaula; mutta enpä hiiskahdakaan enemmin nyt.

Cero. Minä ehkä tiedän toisen ja paremman neuvon. Hius-kiimurasta, jota säilyttelet plakkarisjäs, kierreämme oiwan ongen-siiman luffkarille lahjaksi hyvän ope-tuksen edestä. Mutta miksi ylytän syntiin, koska tiedän ja kaikki yksimielisesti myönnämme, että kurlitus tekee sanomatoman hyvää, niinkuin weljellisesti juttelimme tiellä.

Juhani. Cero tawailee jo. Kas filttiä poikaa waan.

Cero. Häpeä kyllä näin wanhan wasta tawaamista harjoitella.

Juhani. Wanhan? Entäs meidän toisten ikä?

Simeoni. Hän pistele.

Juhani. Niin, pisteletpä taas, sinä ohdate nisupellosamme, sinä katkera happamus Sukolan kristillisessä weli-taikinasja, sinä piikki-sika, piikki-porsas, sinä sammakko!

Simeoni. Hiljaa, luffkarin tähden hiljaa!

Juhani. Korttikaalista ulos kaikki yksimielisesti! Joka nyt vastaan pinnistää, kōniinsä saa.

Tuomas. Kaikki liriin, kaikki!

Aapo. Timo, lujamielinen weljeni, mitä sanot?

Timo. "Ettei tule tuohesta takkia, eikä vanhasta pappia", sentähden "pillit pussiin ja pois" ja kaikki yhdestä päästä. Taidanpa kiinnittää asjani vielä yhdellä sanalla: "kahden puolen kirwes hiotaan".

Aapo. Lauri, kuinka teet?

Lauri. Käyn tästä Sonnimäelle.

Aapo. Ah! waikka kuolleet haudoistansa huutaisivat: te niskurit, te hullut miehet!

Juhani. Ei auttais fittenkään, waan mars, poika!

Duletko? Muutoin — Herra Kiešus! — tästä leimahtaa ja ja läimähtää. Duletko?

Napo. Minä tulen. Mutta vielä yksi sana.

Tuomas. Ei auttaisi nyt tässä tuhannenkaan sanaa.

Juhani. Ei waikka jokaisella sanalla olisi tuhannen miekkaa.

Gero. Ja jokaisella miekalla tuhannen terää!

Juhani. Tuhannen tulta-iskewää terää. Niin juuri; ei auttais sittenkään. Maarstrannista pois, Sipirjasta pois, pois hirmuisesta aarniosta kuin seitsemän luotia kanuunan kibasta! Tästäpä on sekä luoti että kanuuna, ladattu kanuuna, joka kuumenee kuumenemistään, nyt se on tulipunainen, ja kohta paukahtaa. Voi armaat weljet ja sukulaiset ja saman äitin kantamat! te näitte kuinka hän lievutti tämän otša-wihkoni etusormensa ympäri, kahmasi sitten kaikella fourallansa näin, kas tällä tavalla, ja sitten rawisti hän, että hampaat helähti. Hm!

Tuomas. Minä näin sen ja poski-lihani pullistuiwat wihasta.

Gero. Minä kuulin kuinka Juhaniin hampaat helähti, näin kuinka Tuomaan poski-lihat pullistuiwat, ja minä kauhistuin, mutta kiitinpä sentähden Sumalaa teidän puolestanne, muistaisjani kuinka hyvää kuri kuitenkin tekee.

Juhani. Mä, rakas weljeni, saata tuli-lunttua kanuunan wänhypannuihin, nimittäin näihin kahteen korwaani, sitä älä tee.

Tuomas. Miksi häntä ädrittelet, Gero?

Juhani. Gero onkin luffarin lillipoika. No hyvähän sekin, wallan hyvä. Mutta mitä pahaa olen minä tehnyt, että luffari minua näin rääkkää? Onko se rikos, että on minulla niin kowa pää? Eihän paljon puutu etten itke.

Timo. Mitä olen minä tehnyt, koska näin riivastusti tukkaani wanutetaan? Siitäkö syystä, että on minulla se järki, jonka Sumala minulle kerran wiisaudesjansa antoi?

Lauri. Kolme tukkapölyä olen minä saanut.

Juhani. Kaikilla meillä on täältä makeita muis-toja. — Dwi auki!

Napo. Huomaa, että olemme telkien takana.

Timo. Puskuri on päällä, mahva puskuri.

Juhani. Katkee kuin forsi; mutta toiseksi: onhan tuossa affuna. Opsi huhmaus puskillani, ja kuuluupa korea helinä ja kilinä.

Aapo. Onhan pääsi jo perin pyörässä.

Juhani. Kahden päivän pyörittämisestä, kahden päivän pyörittämisestä, veikoni!

Simeoni. Ei affunaa sentähden särjetä, vaan keskustelkaamme koreasti luffarin kanssa.

Juhani. Mene helwettiin keskustelemaan perfeleen kanssa! — Affuna säpäleiksi ja wankeudesta pois! "Ulos koko pataljona!" huusi kapteeni wihoisjansa.

Tuomas. Ovi hakaan, Gero!

Gero. Riin juuri; linnan isoportti kiini pataljonan marsšissa wästringin takaportista ulos. — Ha'assa on owi.

Aapo. Minä waroitin teitä!

Juhani. Tehty on tehty. Katsos tuossa!

Aapo. Sinä hirmuinen, julkijumalaton!

Simeoni. Kas niin! Se on tehty! Siinähan affuna sälähti!

Juhani. Affuna sälähti ja taiwas wälähti, kun kerran waan teikahdi Jussin puski! Se oli Laiska-Saakon malli.

Simeoni. Meitä poloisia!

Juhani. Tie on auki, lähdetkö liikkeille?

Simeoni. Minä seuraan teitä, welikulka!

Juhani. Aapo, tie on auki, lähdetkö liikkeille?

Aapo. Miksi nyrkki pystyssä, sinä hullu? Minä seuraan, seuraan! Mitähän tässä enää muuta, koska kerran on palanen keltasamme.

Juhani. Istu ja pala!

Tuomas. Kaikki puskit selkään ja affunasta ulos! Porstua tömisee.

Juhani. Onko se luffari? Minä siivuun häntä.

Tuomas. Tule!

Juhani. Se on luffari. Minä siivuun häntä hieman.

Tuomas. Pois! sanon minä.

Juhani. Älä astu tielleni nyt. Minä rakastan siivua, Tuomas weljeni.

Tuomas. En päästä sinua tekemään hirmutöitä. Niennä nyt waan kanssani affunasta ulos; tuollahan jo pelto=murulla kaapaisewat toiset. Tule!

Juhani. Hellitä! Mitä pelkääät sinä hirmutöitä? Hänen otan waan koreasti polwilleni, nostan ylös takkinsa pitkät liepeet ja nassielen häntä paljaalla kämmenelläni, ja totta on tekewä tämä kämmen. Hellitä, armas weljeni, muutoin sydämmeni halkee kuin Korfin säkkipilli. Hellitä! sinä näet kuinka pääni höyryy.

Tuomas. Olemmepä ikuiset wihamiehet, ellet tottele minua nyt. Huomaa mitä sanoin.

Juhani. Mennään sitten. Mutta enpä suostuisi tähän, jos en sydämestäni sinua rakastaisi.

He wakeniwat, wiskasiwat itsensä affunasta mäelle ja juoksiwat nopeasti yli luffarin perunapellon. Saralla kiskahteliwat pienet kivet, multa=kokkareet lenteliwät korkealle ilmaan, ja pian he katosiwat tiheään lepiistöön toisten jäljessä. Silloin luffari wihan hirmuisella muodolla ryntäs sissään, heiluttaen kourassansa meren=ruokoista, jykewätä sawaa. Korkealla, kiljuwalla äänellä huuteli hän karkureita, mutta turhaan. Ulos lepiöstöstä kirmasiwat weljekset, juoksiwat yli kiviisen, kallion=kieluisen tienoon, siitä halki ahtaan katajiston, siitä yli pappilan awaran, kaisla=rantaisen Neulaniemen niitun, wiimein poikki lakean, kumisewan ahon, ja seisoiwat santaisella tiellä, Sonnimäen kaltewan nummen alla. Ylös pitkin mukula=kiivistä rinnettä he astuiwat ja ehdittyänsä nummen harjulle, päättiwät he rakentaa itsellensä leiriä honkien juurille, kanerwaiselle maalle; ja pian suitsuili heidän tuleltansa sawu ylös puitten latwoille.

Korkea oli seutu, jossa weljekset majailiwat. Näkyi sinne mäen takaa pappilan murros=katto, mutta mäen huipulla luffarin punainen talo, suuri kirkonkylä, ja tuolla kuusien helmassa pitäjän kiwi=kirkko, juhllainen, komea. Näkyi wielä moniluotoinen järwi, jota wiiwaili itäpohjoinen, waijusti ja liepeästi liehtoen kirkkaan taiwaan alla, liehtoen yli järwen, yli niittuin ja metsien, yli Sonnimäen hongiston, jonka juurilla weljekset nyt lepäsivät ja paisteliwat nauriita loimottawalla nuotiolla.

Juhani. Nyt syömme oikein kuninkaallisen atrian.

Dimo. Dikein herran=päiväisen.

Juhani. Raudan=lihaa pusista ja nauris=hilukkoja mujusta. Ne ovat kypsiä tuossa paikassa.

Tuuli se puhaltaa ja puun=latvat taipuu,
Kultani ääni se kaukana kaikuu . . .

Mikä härkäpäinen tyhmyys meiltä, istua luffarin pentillä aapinen kourassa, istua kaffi peewelillistä päiwää.

Cero. Mutta kas seistä sen owi=nurkassa, sehän wasta toista.

Juhani. Hyvä, Ceroseni, sinä wiisas Ceroseni, sinä kuus=tuumainen Ceroseni, sinä napa=taatta. — Luffarin owi=nurkassa! Minä sinun saakelin opetan.

Uapo. Hiljaa, hiljaa, te pakanat!

Tuomas. Istu rauhassa, Juhani, ja ole huolimatta hänen puheistansa.

Juhani. Lakki päästäs kun syöt, sinä kofkare.

Tuomas. Lakki päästäs, sanon minäkin.

Juhani. Kas niin. Totella täytyy sinun; ei auta.

Simeoni. Mina waan nalkutusta, paljasta nalkutusta. Jumala teidän sielunne ja mielenne kerran walais=toon!

Juhani. Ainapa hän on kuusan kapula.

Cero. Ainapa olen kirotuissa hampaisanne ”se turwikko ja peukalo, se pikkunappula Cero”. Mutta senpä tähden olen fitteä.

Juhani. Sinä olet vihainen rakkikoira, niinkuin kuului weisussa ”seitsemän miehen woima”.

Cero. Purenpa takaisin ja terävästi.

Juhani. Sinä olet karwautta täys.

Uapo. Sallipas minullekin sananen. Cero lausui jotakin, jossa luullakseni löytyi hieman totuutta. Katso: sitä karwautta, jota hän wälimmiten jakelee ympärillensä, olemme kenties itse paljon keitelleet. Muistakaamme toki: kaikki olemme saman Luojan luontokappaleita.

Dimo. Wallan niin. Jos minulla on kaffi ”nokkaa, toinen kuin lesti ja toinen kuin leiwän puolikas”, niin mitä muiden siihen tulee? Itse mä niitä kannan. Mutta heittäkäämme jo nokat ja nakat, Luojat sa luomiset tuperin

tuhkaan. Kas täältä, Suhani, saat nauriin, pehmeän kuin tuhkulaisen. Iskeppäs sen niskaan ja älä ole milläskään tuon joutawan puheista. Hän on nuori ja ymmärtämätön. — Syö, welijeni.

Suhani. Syön kyllä.

Dimo. Nyt elämme kuin häisä waan täällä korkealla, kaikuvalla mäellä.

Suhani. Kuin taiwaan häisä. Mutta rääkättiinpä meitä äsken vielä oikein surkeasti helwetisä tuolla alhaalla.

Dimo. ”Toisinaan alaslasketaan, toisinaan ylösnostetaan” tässä maailmassa.

Suhani. Niin on laita. Mitä sanot, weli Apo?

Apo. Olenpa koettanut parastani, mutta turhaan. Nyt suutun kuitenkin kerran ja heitän elomme haaksen perämelan kohtalon kouraan. Tässä istun.

Suhani. Tässä istumme ja tuossahan makaa jalakaimme alla koko maailma. Tuolla punoittaa luffarin talo kuin punainen kukko ja tuolla kohoo korkeuteen Herran tempelin torni.

Apo. Senpä tempelin juurella kerran istumme häpeän mustassa puussa, istumme niskat kyyryssä, kuin seitsemän wariksen=poikasta aidalla, ja kuulemme ihmisten, osoittaen sormellansa, lausuwan: tuossa istuvat Sukolan laiskat weljekset.

Suhani. Ei koita se päivä, jona Sukolan pojat, niskat kyyryssä kuin wariksen=poikaset, istuvat häpeän mustassa puussa ja kuulevat ihmisten, osoittaen sormellansa, lausuwan: tuossa istuvat Sukolan laiskat weljekset. Tämä päivä ei koita, ennen menen hirteen, tai marssin aina maailman=loppuun, Heinolan pataljonaan kiwääriä keikuttelemaan. ”Mitä minä huolin, weitikka nuori?” Nyt, weljet, koska olemme syöneet, niin laulamme, heläytämme että nummi tärişee.

Simeoni. Siunataan itsemme ja nufutaan.

Suhani. Ensin lauletaan: ”Mitä minä huolin”. Karastappas kurkkuas, Dimo.

Dimo. Minä olen valmis.

Suhani. Entäs Gero=poika? Olemmehan ystävät taas?

Gero. Ystävät ja veljekset.

Juhani. Kaikki hyvin. Mutta kruuwaappas kurkkuas.

Gero. Se on jo täydessä tämmingissä.

Juhani. Hyvä! Ja kuulleetoot nyt toiset kuinka hongisto remuaa. — Nyt pojat!

Mitä minä huolin, weitikka nuori,
 Solla on rinta kuin Dunturi-wuori?
 Frallaralla rallaralla rallarallalaa!

Heinolan pokkojen uhkeaan jouktoon
 Pois minä lähden, tyttöjen houkko;
 Frallaralla rallaralla rallarallalaa!

Eipä mua peljätä piispa, ei pappi;
 Kohta on ylläni sankarin takki.
 Frallaralla rallaralla rallarallalaa!

Juokseppas, Ruosko, ja pyöritä pyörää;
 Keisarin knalleja karjitaan syömään.
 Frallaralla rallaralla rallarallalaa!

Mitä minä huolin, weitikka nuori,
 Solla on rinta kuin Dunturin wuori?
 Frallaralla rallaralla rallarallalaa!

Juhani. Juuri niin! Kas tässähän on meidän hyvä olla.

Simeoni. Wähemmin ääntä, vähemmin ääntä! Niinhän mekastatte kuin lektionat peikkoja. — Mutta hiljaa, hiljaa! täällä tulee ihmisiä.

Juhani. Ihmisiä? Katso tarkemmin, niin näet suljun Mustalaisia, näet "Rajamäen rykmentin".

Matkue, joka lähestyi, oli eräs ympärifulkewa perhe, kotoisin pieneestä mökistä Rajamäen ahoilla, josta syystä maailma kutsui sitä Rajamäen rykmentiksi. Sen esimies ja isäntä on tuo kaikkein tuntema Mikko, lyhyt, mutta käpeä mies, musta wiltti-hattu päässä. Hän kauppailee retkilänsä pikiä ja wilkuttelee wikkellästi kuoharin teräwää weistä.

Harjoittelee hän myös wiuluniekon virkaa, winguttelee useinkin tuota mustan=punaista ilofonettansa tanssiloissa ja talkoo-iltojen iloisia, lastellen laulaansa aina tarjomusta mukaan. — Mutta kiltti kuppari on hänen affansa, Kaisa, nuuska=naamainen, tuikea eukko. Harwapa on sauna, jota hän ohi=kulkeisjansa ei saattaisi sarvuamaan kuppasaunakki sen paikkakunnan eukoille. Silloin hyppii Kaisan kirwes, suunsa masfahtelee ja nuuskainen naamansa hikoilee hiruwaasti, mutta paisuu myöskin tuliaispusi. — On heillä joukko lapsiakin, joka seuraa heitä heidän matkoillansa kylästä kylään, talosta taloon. Kaksi niistä käywät jo retkensä itse, hyppewät iloisina vanhempainsa waiheilla pitkin tietä, milloin edellä, milloin jäljessä, mutta niitä kolmea nuorempata kuljetetaan isän ja äitin kuormana wankkureissa; ja Kaisa aina aisoissa wetää, Mikko lykkää sauwalansa perään. Kowa on sinä meteli, missä Rajamäen matkue on waeltamassa; ja oli pa eräs koiranhammas sepittänyt tästä perheestä pitkän ilweellisen weisun, kutsuttu rykmentin nimellä. Tämä oli räyhäävä joukko, joka nyt matkusti pitkin tietä Sonnimäen nummen alta kohden kirkonkylää, koska welsjekset, iloisena kuin oinaat, wiettiin wapauden hetkeä nummen korkealla harjulla.

Juhani. Heisaa! terve, sinä ennenmainittu rykmentti, terve!

Dimo. "Hustote till?" sanoi Ruotsalainen.

Cero. "Kappustiwai!" sanoi Rysä.

Kaisa. Mitä tahdotte, te siellä ylhäällä?

Cero. Että muori tulee ja imee oikein tuikean sarwen tämän weli Juhaniin ruskeaan reisi=pakaraan.

Juhani. Muori imee ja napsuttelee, koska saari pelaa, sehän wasta yhteen=mallaa.

Mikko. Minä annan teille peewelin, te Zukolan siisit!

Cero. Ukko ei tahdo pelata. No laulakaamme siten me, ja oikein huikea marsi.

Juhani. Huikea marsi, kun asteleo ohitsemme Rajamäen rykmentti. No, pojat Dimo ja Cero!

Karjitaan nyt kulkemahan

Ylös, alas mäki,

Kuohimahan, fuppaamahan,
Kauppoilemaan pikii.

Niſoiſ' Kaiſa nuuſka-naama
Itſe olla tykkää,
Mikko, purren mälliänsä,
Sauwall' perään lykkää.

Juhani. Juuri niin! Onpa tämä vähän lystillinen laulu-remputus.

Kaiſa. Tietäkää, te ſen wietävät ſiellä, että me kuljemme aina kunnialla, mutta te, te kiertelette ympäri ihmisten metsiä kuin ryövärit ja raatelewat pedot. Minä fuppaan, minä, ja teen terweyttä; Mikko kuohii, hän, ja tekee lihawia kalteja, muhkeita härkiä ja komeita ruunia, joilla ratſastelee kuningasten kuninkaas; ſe tietäkää, te perſeet.

Juhani. Pari wärſſyä ſen ſaarnan päälle, pojat! Dimo ja Gero, reippaat pojat! Yht'aikaa!

Kaiſan huulet maſſahtelee,
Napsuttelee kirwes;
Kreetamuori Kaiſan kynſiſ'
Suttuu hampaat irwiſ'.

Mutta tuolla tarhan puoleſ':
Mikä pauhu? Heiſaa!
Kyltät, kaltit ſaarnailewat,
Pikku-porſaat weiſaa.

Mikſi kyltät härſewät?
Mikſi naſkit kirkuu?
Katsos: läätin owen alla
Mikon weiſi wilkkuu.

Juhani. Totiſeſti lystillinen laulu-remputus; ſitä ei taida kieltää, Mikko?

Mikko. Pidä juuri kohta leipä-laukkus kiinni ja tiedä, että täſſä on itſe Meſtari-Mikko, joka nypisti maa-

herran orhin puhtaan lakanan päällä, muodattamatta yhtään ainoata veren tippaa. Ja siitäpä tempusta sai hän waltuus-kirjan, jota ei itse Rooman keisarikkaan ole mies rikkomaan. Sellainen Mikko minä olen.

Gero. Oh sinä kaksinkertainen Kuohari-Mikko noita-akkasi kansja!

Kaisa. Katso etten noidu teitä susi-laumaksi kuin äijä ennen ylpeän hääjoukon.

Juhani. Tässäpä seison vielä wanhana Zukolan-Jusfina omisssa housuisssani, ja niinpä toivon Jumalan avulla seisowani myöskin tästälähin. Eihän siitä noita-konstistasi, muija-parha, tule enemmän kuin koska toiswuonna ennustit meille maailman loppua ja saatoit monen akan pyytämään turhaan anteeksi entistä häijyyttänsä ukoltaan.

Kaisa. Kuule mitä nyt ennustan.

Gero. Ennustatpa ja toivot meille lämpöisen saunan ja sinun itseji meitä kuppaillemaan niskaan.

Juhani. Mutta se on hullu ennustus ja toivo. Tosin ai'on kotia tullessani lämmittää saunan ja kylpeä oikein herttaisesti, mutta Natamin-frakkia niskassani en eninkään mieli rikkoa.

Kaisa. Kuule, kuule! Tuleksi on menewä saunafi ja tuleksi tupasi myöös, ja surkeassa tilassa lähdet sinä itse samoomaan metsiä, rämeitä ja soita, etsien suojaa paleltuvalle ruumiillesi. Ah! werisesti täytyy sinun vielä taitella sekä ihmisten että metjän petojen kanssa ja siitä, puusuttaen kuin kuolewa jänis, kallistaa pensaasen tuo kivotu pääsi. Tämä kuulkaa ja muistataa.

Juhani. Mene helwettiin . . .

Tuomas. Waikene jo, waikene!

Simeoni. Sinä jumalaton, willitty!

Juhani. Mene tulipunaiseen helwettiin! Mene lufkarille ja noidu luffarin kurkkuun ijankaikkinen sian-tauti.

Gero. Että hän laulaa kuin Mikon kynsisä wanha torohampainen karju.

Juhani. Niin! ja rowastille, sille ulkofullatulle, tefopyhälle ja rikkaalle raswa- ja makkara-rowastille . . . Mitä määräisimme hänelle? Sanoppas, Gero.

Gero. Tapahtukoon hänelle paisti-kinkerillä niinkuin

tapahtui ennen puplikaanille Dulun portilla: tulkoon hänen säkkiinsä aika kispapiirakka.

Juhani. Niin! Baltamon kalakukko, näetkös, jossa kissa, karvainen kissa on moskana sisällä.

Gero. Ja siitä tehtöön hän seuraavana sunnuntaina rangaistus-saarnan niin winnmatun ja pohtawan että repee tuo rasvainen mahansa, repee kerran remahtaen waan.

Juhani. Niin! ja sitten peijakas hänen periköön, ottakoon hänen niskaansa ja lennättäköön häntä niinkuin pirun on tapana pappia lennättää.

Gero. Wieköön rikkaan miehen toweriksi sen mat-tawan ja rikkaan rowastin.

Juhani. Siinähan owat terveiset, joita pyhdämme sinun saattamaan koreasti esiin sekä luffarille että rowas-tille. Ja jos kaiken tämän teet, niin saatpa sitten noitua minun itseni waikka sudeksi, niinkuin uhkasi.

Gero. Sudeksi niin ahneeksi, että hän kerralla nielee fitaansa koko Rajamäen rykmentin.

Juhani. Niin! ja vielä sarwi-säkin kaupan päälle.

Gero. Vielä pikipusinkin paakelsina.

Juhani. Niin juuri, sinä wasaran-poika!

Kaisa. Kaiikki hywin! rowastin ja luffarin pitää saaman teiltä terveisenne, ja se keitto on kupisjanne kerran vielä, te kirotot! Anna heille kivesistä lätsiäijiksi, Mikko, anna että pääkuori aukenee.

Mikko. Täsäpä on mukawa harakan-kiwi, juuri kuin käsketty. — Tuossa, te Pelttarin pufit! — Mars, Kaisa! Nyt mennään.

Juhani. Tuota riivattua! Rakkasi kiven, ja liti liippasi, ettei iskenyt minua otsikkoon.

Gero. Lähetetään polla takaisin.

Juhani. Sinkauta se ufolle takaisin, että hattu kö-mähtää.

Tuomas. Oleppas heittämättä, poika, jos tahdot jäästää sairaristoas.

Napo. Näethän, sinä konna, että siellä on lapsia.

Juhani. Pidätä kives; he jo mennä kaapaisewat että nummi jymisee.

Simeoni. Voi te ikeen-aikaiset, te kalmukit ja foi-

ran-kuonolaiset! Eihän enää rauhallinen matkamiestään pääse funniallisesti ohitsemme tiellä. Voi te rosvot!

Juhani. Minäkö, joka en wääristäisi heiltä hiuserwaakaan? Mutta katso, koska mies on oikein uhossa ja huiveat puuskaukset toukaa läpi hänen potran ruumiinsa, niin — kylläs sen tiedät. Kaksi yötä ja päivää on poika istunut tornissa. Mutta lähetinpä luffkarille wallan uhkeita terveisiä sappenä lievitteeksi.

Uapo. Ja vielä hullumpia rowastille. Mitä terveisiä taidamme vielä katkerasti katu.

Juhani. ”Mitä minä huolin, weitikka nuori?” Elämä, nuoren miehen elämä on juuri niinkuin tämä kaituwa, kohiseva nummi. Ja tuollahan koillisesa longoittaa Impiwaaran töykeä wuori ja tuolla taas luoteisesa läikky kirkon-kylän järwi ja vieläpä haamoittaa tuolla mui-takin järwiä, tuolla ilman rannalla kuin ikuisessa kaukaisuudessa. Kolistimen kolme järweä siellä filmäni näkee.

”Ei mun auta, ei mun auta,
Täytyy mennä järween;
Kultani on niin wihainen
Ja puhisee kuin kärke”.

Tuon järwen pinnallapa tuossa istuu usein luffkari=ukkomme ongen=pahla kourassa. Ah! könöttäisi hän siellä nyt ja minä olisin tuima tuulenpuuska, äkeä hirmu-myrsky kaakosta, niin tietäisinpä mitä kohden rynkäisin paubhinalla, ja pianpa puljahtelis kumossa luffkarin ruuhi.

Simeoni. Mikä synnillinen toiwotus!

Juhani. Sen minä tekisin, ruuhen minä kumoisin että kiehuisi wellinä järwen wesi.

Timo. Suden paistiksi koko mies.

Juhani. Suden-kuoppaan hänen syökijän ja itse pa-seerailisin riemuiten reunalla.

Uapo. Kettu, kerran karkun pahan-suopa, narrasi kuoppaan kontio-kurjan. Kowin hän silloin nauroi ja käyskeli siinä ylhäällä ympäri ammottawan kuopan, haastellen pilkallisesti. Siitä astui hän ilweksen selkään, ilwes wei hänen ylös korkeaan kuuseen, joka seisoi siinä lähellä. Rupefi laulamaan kettu iloisensa ja kutsumaan kokoon tuulia

jokaisesta neljästä ilmasta; käski heitä soittamaan kuusen kanteletta hänen laulunsa mukaan. Tulivat pian itä, läntinen ja etelä, ja ankarasti kaikkui ja kohisi kuusi. Tuli myös voimallinen pohja, rynkäsi halki partaisen, pimeän forven, humisten ja ryskyin. Silloin kuusi pauhasi, wapii ja kumartui sywään, murtui viimein ja kaatui kohden kuoppaa, wiskaten kaatuessaan latwastansa ketun alas karhun syliin sywässä kuopassa.

Timo. No peijakas! Mutta nyt?

Juhani. Kylläs tuon arvaat, kuinka nyt tapahtui. Kieppasi mar' karhu oikein rotewasti kiinni ketun kamarasta ja rawisti että hampaat helähti, niinkuin teki hyvä luffari minulle. — Mutta ymmärrämpä Napon tarkoituksen. Hän tahtoi minua muistuttaa, että joka toiselle kuoppaa kaiwaa, hän putoo siihen itse. Olkoon niinkin, mutta suden-kuopan saaliiksi luffarin soisin waan.

Timo. Nähdä luffarin kuoppaan lötkähtävän, sitä hän ei juuri minunkaan sydämeni vastaanlöis. Mutta en tuota ukko-räsyyä sentähden kauankaan piinaiisi tunkkaisessa kamiossa. Kaksi tuntia, kaksi tuntia waan. Ja jääköön tämä tähän. Eläköön luffari rauhasssa, putoomatta edes närkästyneen sydämenikään kuoppaan. Mutta yhtä ihmettelen. Kuinka taidatte uskoa tuollaisia lorujuttuja kuin tämä kettusta ja karhusta. Voi weikkoiset! eihän taida kettu edes joutawiakaan jaaritella, sitä vähemmin kutsua vielä tykönsä maailman tuulia. Te uskotte tämän, mutta minä päätän asian puhtaaksi walheeksi.

Juhani. Se tiedetään, ettei Timon pää ole juuri teräwimpiä tässä maailmassa.

Timo. Waikk'ei. Mutta tällä päällä waellan halki tämän maailman yhtä funniallisesti kuin sinäkin taikka jokin muu, mies tai waimo.

Napo. Timo ei käsitä kuwausta.

Juhani. Ei ensinkään se poika parka nyt käsitä. Mutta katsoppas jos selitän sinulle seikan. Tapaus kettusta ja karhusta on arwattawasti niistä ajoista, joina kaikki luontokappaleet ja vielä puutkin taisiwat puhua, niinkuin wanhasssa testamentissa kerrotaan; ja sen olen kuullut wainaalta sokea-enoltamme.

Aapo. Eihän käsittä nyt sinäkään satua ja sen tarkoitusta.

Timo. Mutta kuitenkin "pata kattilaa soimaa; musta kylki molemmilla".

Juhani. Mielitkö wiifastella, mies? Mutta usko minua, niin kiitänpä Jumalaa siitä, etten ole niin tyhmä kuin sinä, Timo-poloinen.

Timo. Waikka et ole; enpä sinä mitään vaaraa näeffään.

Gero. Tee sinä, Timo, niinkuin puplikaani ennen: lyö ainoastaan waisten rintaasi, ja saadaampa nähdä, kumpi teistä tästä parempana miehenä kotia marssii.

Juhani. Mieh! joko sattui pikku-Geroonkin, sinä puplikaani itse?

Gero. Sattui oikein makeasti itse puplikaanien päämieheen, tuohon pikku-Zakeufseen.

Juhani. Minä en huoli sinun Zakeufsiestas ja makeufsiestas, waan panen itseni makeasti nukkumaan. Selin tahdon teihin kääntyä ja maata kuin wiholais-pesä kinoksen alla. — Mutta Jumala auta meitä! olemmehan asettuneet kamalaan paikkaan.

Aapo. Miksi niin?

Juhani. Tuossahan tuo merkillinen, kamoittawa kiwi, joka antaa aina niin murheellisen wastauksen kirkonkelloin pauhinalle. Ja katsokaapas noita filmiä sitten, jotka tuijoittelevat tuolta päällemme lakkaamatta. Minä kauhistun. Mennään tästä Herran nimeen!

Tuomas. Istukaamme rauhassa.

Juhani. Mutta metsänhaltija on tässä kowa ja kiukkuinen.

Aapo. Ainoastaan heitä kohtaan, jotka kiroilewat tai sojottelevat muuta jumalattomuutta. Sentähden kawahda itses siitä. Mutta tarina noista kuwista tuolla kiven kyljessä on tapaus kaukaijista ajoista.

Lauri. Tahdotko sen kertoa meille?

Aapo. Mutta katselkaa ensin tarkemmin tuota kiiveä. Siellä nä'ette niinkuin neljä kultaista, säteilewää pistettä. Ne owat kahden rakastajan sulawat silmät, korean neidon ja uljaan nuorukaisen; ja heidän kuwansa nä'ette myös piir-

rettyinä kiiveen. Katselkaa heitä, filmät vähän rakosilla. Siinä he istuvat yhdistettyinä hellimpään syleilykseen. Mutta alempana, nuorten jalkain juuressa makaa tymeröisjään ja miekalla lävistettynä eräs vanha uros.

Timo. Juuri niinkuin sanot.

Lauri. Jotakin sellaista luulen minäkin siellä näkeväni. Mutta kerro asia.

Seuraavan tarinan kertoi heille Nappo.

Seisoi ennen tässä lähellä eräs komea linna, ja tämän linnan herra oli rikas ja mahtava mies. Hänellä oli tytärpuoli, äititön, mutta suloinen ja kaunis kuin aamu. Neitoa rakasti eräs nuorukainen, mutta sekä nuorukaiista että neitoa vihasti linnan hirmuinen isäntä, jonka sydämessä ei koskaan löytnyt lemmen sijaa. Mutta tytär rakasti myös ylevätä nuorukaiista; ja he kohtaivat toisiansa usein tällä kaikuvalle nummella, ja juuri tämän kiiven juurella olikin heidän yhtymyspaikkansa. Mutta saipa isä tiedon nuorten salaisesta liitosta ja lausui kerran neitosen korviin hirmuisen walan. ”Dyttäreni”, sanoi hän, ”katso etten saawuta teitä syleilyksessä metsien yössä. Tiedä, että miekkani teidät kohta silloin yhteen=vihkii weriseen kuolemaan. Sen lupaan ja pyhästi wannon”. Niin hän lausui, ja neitosen kauhistui kuultuansa walan. Ei hän kuitenkaan unoh- tanut sydämensä ystävää, waan kiivaammaksi yhä kiihtyi hänen lempensä.

Oli tyyni kesä-yö; tuli aavistus immen poween, että nuorukainen käyskeli nummella, wartoen kultastansa. Wiimein, koska här arweli kaikkein jo linnassa lepäävän swimmässä unessa, läksi hän, käärittynä awaraan, hienoiseen huiwiinsa, lemmen=retkellensä, hiipi warjona ulos, katosi pian metsän kohtuun, ja liehahti kerran kasteisessa wiidassa sininen liina. Mutta kaikki eivät linnassa maanneetkaan, waan seisoiipa affunan ääressä itse linnan herra, tähtäillen neitoa, joka öisenä haamuna siirtyi pois. Silloin wyötti hän miekkansa miehustalle, tempasi käteensä keihään ja kirehti ulos, katosi metsään neitosen jäljestä. Werta-janoowa peto silloin wainosi lempeä=filmäistä karitsaa.

Mutta ylös nummelle kirehti huohottawa tyttö ja kohtaasi ystävänsä siellä, harmaan kiiven juurella. Siinä he

seisoivat, syleillen armaasti toinen toistaan, kuiskaillen rakkauden fieltä autuaana hetkenä. Eivätpä seisoneet he enää maan pinnalla täällä, vaan heidän sielunsa käyskeliivät taivaan kuffas-niituilla. — Meni niin muutama filmän-rävähdyks, ja rynnäköi äkisti esiin linnan hirvittävä herra, syöksi terävän keihäänsä neidon vasempaan kylkeen, että sen kärki nuorukaisen oikeasta kyljestä tunkeutui ulos, ja niin hän yhdisti heidät kuolemassa. He kallistuiivat vasten kiveä, ja yhtenä wirtana juoksi heidän werensä nummella, punaten kannakuffasten posket. Siinä, teräksisen siteen yhdistäminä, he istuivat kiviä istuimella, äänettöminä, mutta aina armaasti syleillen toinen toistaan. Ja ihanaasti kuin neljä kultaista tähteä säteiliivät heidän filmänsä kohden linnan waltiaista isäntää, joka kummastuen katseli ihmeellistä, tynnyttä kawausta kuoleman kädessä. Syntyi äkisti ukkosen ilma, wälähteli ja jyräsi taivas, mutta wäläysten sinertävässä loimossa nuorten filmät säteiliivät onnen-autuaasti, kuin neljä kynttilää taivaan salissa, pyhässä ilmassa loistaa. Tätä katseli murhamies, kun korkeuden wiha riehuu hänen päällensä ja ympärillään. Woimallisesti puhui hänen sielullensa nuorten ihanaasti riutuvat filmät, heidän koskenä juoksewa werensä, puhui jyrisevä taivas. Hänen mielestä liikkui, liikkui ensimmäisen kerran, koska hän, sydämessä katumus kylmä ja musta, katseli kuolewien ihmeellisiä filmiä, jotka aina lakkaamatta paistoiwät hymyten häntä vastaan. Hänen sydämensä kammotui ja wapii, kun salamat leimahteliwät ja awaruus pauhasi, ja kaikkialta karkasiwät hänen päällensä kauhistuksen henget. Äärettömän wimmä saavutti hänen sielunsa.

Katsoi hän vielä kerran nuoria kohden: mutta sielut eivät aina samat hohtawat filmät, vaikka jo sammuwina, katseliwät hymyten häntä vastaan. Silloin löi hän käsiwartenensa ristiin ja rupeesi, kuin jäätyneellä katseella, tuijottelemaan itään päin, ja niin hän seisoi kauan mykkänä synkeässä yössä. Mutta viimein ja äkisti kohoitti hän powensa korkealle ja huusi pitkän huudon, pitkän ja pelottawan kowan, joka ylisten kiiriskeli ympäri tienoota. Seisoi hän taas äänettönnä hetken, jona hän kuulteli tarkasti ja kauan, kunnes viimeinen kaiku hänen huudoistansa oli wai'en-

nut etäisimmän funnaan povehen. Ja koska tämä oli ta-
pahtunut, silloin hän taas, yhä tuijoittaen kohden itää,
huusi hirmuisesti, ja lauan seuduissa kiiriskeli kaiku, jonka
juoksua vuoresta vuoreen hän kuulteli tarkasti. Mutta wii-
mein kuoli kaukainen, wapisewa ääni, leimaus lepäsi ja
sammuneet oliwat nuorten säteilewät filmät; ainoastaan ras-
kas sade huokaili metsässä. Silloin, äkisti kuin unesta he-
räten, tempasi linnan herra miekkansa huotrasta, läwisti
rintansa ja kaatui nuorten jalkain juureen. Ja leimahti tai-
was kerran vielä, leimahti ja jyrii; mutta pian wallitsi
taasen kaikkialla hiljaisuus.

Uamu tuli, ja nummella löydettiin kuolleet harmaan
kiven juurelta; pois he kannettiin ja sija heille rinnakkain
rakettiin hautaan. Mutta kivesssä nähtiin sen jälkeen hei-
dän kuwansa; ja näkyi siinä kaksi nuorta, syleillen toinen
toistaan, ja heidän allansa polwillaan eräs ankara, partai-
nen uros. Ja neljä ihmeellistä nastaa, kuin neljä kul-
taista tähteä, kiven kyljessä säteilee sekä yöllä että päivällä,
muistuttaen rakastawain ihanasti raukenewia filmiä. Ja
pikkasen nuoli, niinkuin tarina kertoilee, piirsi, leimahtaes-
saan, kiveen nämät kuwat. Ja niinkuin tässä kuwaukses-
sa, niin istuwat nuorukainen ja impi onnellisina korkeuden
istuinilla; ja niinkuin uros tuossa matelee, niin entinen
linnan herra paahteisessa ilmassa rangastuksen wuoteella.
Ja koska soiwat tornin kellot, teroittaa hän aina tarkasti
kornansa, kuullellen kaikua kivistä; mutta yhä murheelli-
nen on helinä. Kerran toki on kivistä kuuluwa ihmeel-
lisen lempeä ja iloinen ääni, ja silloin on tullut miehen
sowinnon ja pelastuksen hetki, mutta lähellä on myös kai-
ken maailman hetki. Ja sentähden kuultelee aina kansa
erinomaisella lewottomuudella kaikua kivesssä, koska kellot soi.
He soiwat miehen sowinnon päivän walkenewan, mutta
muistelewat kauhistuen maailman tuomiohetkeä.

Tämä oli tarina, jonka Uapo kertoi weljillensä Son-
nimäen nummella.

Eimo. Mutta saapa ukko hikoilla. Mina tuomio-
päiwään asti! Dhoo!

Simeoni. Sinä tomppeli, katso ettei juuri tällä
hetkellä möräise tuomion torwi.

Gero. Maailman lopusta ei ole yhtään pelkoa niinkauan kuin pakanoita maan päällä löytyy. No Jumala paratfoon! tässähan on seitsemän villittyä pakanaa wallan kristikunnan helmassa. Mutta eihän niin pahaa, ettei siinä aina jotakuta hywääkin. Olemmehan maailman pyhäitä me.

Juhani. Sinäkö maailman pyhääs? Kuustuu-mainen.

Simeoni. Wapisetpa, Gero, wapiset kuin perkele, kun lähestyy päivä, jota pilkkaat nyt.

Timo. Sitä ei hän tee, sen takaan minä. Dhoo! silloinpa on meteliä ja mullerrusta. Rakki mullerrusta on jo ollut, kolmas on vielä tulematta; ja silloin tapahtuu se suuri autuuden merkki; silloin maailma on menewä tuhakki ja tomukki kuin kuiwa wirsu. Silloinpa karja aholla mörrää ja siat kujalla kauheasti winkuu, jos nimittäin tämä tuho on tapahtuwa kesäiseen aikaan, mutta jos se talwella tapahtuu, niin karjapa silloin ometasja teiskaa ja mörrää ja läätin pahnoisja sika-parat winkuu. Silloinpa on melskettä, pojat. Dhoo! Rakki mullerrusta on jo ollut, kolmas on vielä tulematta, niinkuin sokea-eno sanoi.

Simeoni. Niin, niin, muistelkaamme tätä päivää.

Juhani. Bai'etkaa jo, weljet. Warjele Jumala! käännättehän perin nurinniskoin tässä miehen sydämmen. Nukkukaamme, nukkukaamme!

Niin he haasteliwat, mutta kanssapuheensa waikeni wiimein ja uni kallisti heidät alas toisen toisensa perästä. Heistä wiimeisenä istui walweillansa Simeoni, nojaten itseänsä vasten hongan pulloista juurta. Hän istui ja mietiskeli hartaasti näitä maailman wiimeisiä aikoja ja tuomion suurta päivää. Ja punaisina, kosteina liepeinä paloiwat hänen filmänsä, mutta ruskea punerrus hänen karheista poskistansa paistoi kauas. Lopulta nukkui myöskin hän; ja niin he kaiikki makeasti uneksuiwat nuotion ääressä, joka loimotti vielä hetken, mutta wähitellen raukeni ja sammui.

Päiwä hämärtyi ja hämärä sakeni yöksi; ilma oli lenseä ja paachteinen; wälähteli tuolloin tälläin koillisesja taiwaan alla, koska ylös kohosi tuima ukkos-ilma. Kotkan

wauhdilla läheni se kirkonkylää, wiskeli kohdustansa tulta ja sytytti äkisti pappilan riihen, joka, kuiwaa olkea täynnä, leimahti pian waltaiseen tuleen. Rupešiwat kellot pauhaamaan ja tuli liikettä kylään, kaikkialta kiirehti wäkeä hurjalle tulelle, wirtasi miestä ja naista, mutta turhaan. Be-loittawasti loimotti riihi, ja weripunaiseksi muuttui taiwaan kansi. Mutta ilma nyt rynkäsi kohden Sonnimäkeä, jossa weljekset makasiwat sikeässä unessa; ja heidän kuorsauksistaan remahteli nummi. Nytpä hirmuinen jyräys on heidät he-rättävä ja silloin he säikähtävät pahemmin kuin koskaan eläisjansä. Heidän unihouriwa mielensä kauhistuu, koska wiipymättä pujahtaa muistoonsa synkeä tarina, kuwailukset maailman lopusta, luonnon riehuessa heidän ympärillään kolkossa yössä. Ja mikä on waloa tässä yössä, on ukkos-pilwen salamista ja kamala haame aaltoilewasta palosta kylässä. — Nyt wälähti ja wilauksessa seurasi werraton jyräys, joka paikalla herätti weljekset. Huutaen kowasti ja kirkuwalla äänellä, loiskasiwat he yhtäkaa ylös maasta, ja hiukset harreillaan pystyssä kuin kahisewa kahila, ja silmät renkaina päässä, tuijoittelivat he kohden toinen toistansa muutaman silmänräpäyksen.

Simeoni. Tuomiopäiwä!

Juhani. Missä ollaan, missä ollaan?

Simeoni. Jokos mennään?

Juhani. Mutta meitä, armo!

Aapo. Hirweätä, hirweätä!

Tuomas. Hirweätä kyllä.

Timo. Herra warjele meitä poika parkoja!

Simeoni. Jopa kellot soiwat!

Juhani. Ja tiwi kilisee ja tanssii! Hii, haa!

Simeoni. "Taiwaan kellot soiwat!"

Juhani. "Ja waipuwat mun woiman!"

Simeoni. Ja näinfös nyt waan mennään?

Juhani. Mutta meitä, laupeus ja armo!

Aapo. Voi kauheutta!

Juhani. Tuomas, Tuomas, tempaise tuosta tatin-hännästäni kiinni! Hii, haa!

Simeoni. Hii, haa! nyt mennään, mennään!

Juhani. Tuomas, minun weljeni Kristuksessa!

Duomas. Tässä olen; mitä tahdot?

Juhani. Rukoile!

Duomas. Niin, rukoile tässä.

Juhani. Rukoile, Timo, jos taidat!

Timo. Tahdon koettaa.

Juhani. Tee se pian!

Timo. O Herra, suru suuri, o Bethlehemin armon-
istuini!

Juhani. Mitä sanoo Lauri?

Lauri. Enhän tiedä mitä sanon tässä kurjuudessa.

Juhani. Kurjuus, ääretön kurjuus! Mutta luulen-
pa kuitenkin, ettei ole loppu juuri vielä.

Simeoni. Di jos annettaisiin meille armonaikaa
vielä yksi päiväkin!

Juhani. Tai yksi viikko, kallis viikko! — Mutta
mitä aattelemme tästä kamoittavasta valosta ja kelloin se-
kawasta kaifunnasta?

Aapo. Onhan tulipalo kylässä, hyvät ihmiset.

Juhani. Niin, Aapo, ja hätäkello moikaa.

Gero. Tulesa on pappilan riihi.

Juhani. Menköön tuhannen riihä kun waan sei-
soo tämä matoinen maailma ja me sen seitsemän syntistä
lasta. Herra auta! Uihan koko ruumiini kylmän hien wir-
rasa.

Timo. Eipä ilman ettei minunkin housuni vapise.

Juhani. Werraton hetki!

Simeoni. Näin meitä Jumala rankaisee syntiemme
tähdhen.

Juhani. Totta! Miksipä lauloimme tuon ilkeen-ai-
kaisen weisun Rajamäen rykmentistä?

Simeoni. Te pilkkasitte häwyttömästi Mikkoa ja
Kaisaa?

Juhani. Ettäs sanot! Mutta Jumala siunatkoon
heitä! Hän siunatkoon meitä kaikkia, kaikkia, luffariakin!

Simeoni. Se rukous on taivaalle otollinen.

Juhani. Rähtekäämme tästä hirmuisesta paikasta.
Tuoltahan leimuaa tänne palo kuin kadotuksen pätsi, ja
tuolta kiilustaa kiven kyljestä nuo filmätkin niin surkeasti
päällemme. Dietäkää, että juuri Aapon kertomus niistä kis-

san-filmistä saattoi matkaan tämän ravistuksen selkäluisjamme. Mutta lähtekäämme liesuun, ja älköön kukaan meistä unohtako pusuksiansa ja aapistoansa. Pois weljet! Tammiin marssitaan Ryöstin luokse, Ryöstin luokse Herran avulla, ja siitä huomenna kotia, jos eletään. Mennään nyt!

Lauri. Mutta kohta on niskasjamme roima sade ja kastummepa kuin rotat.

Juhani. Anna kastua, anna kastua! Saatiinhan vielä armo. Mennään nyt!

He rientsivät pois, astellen kiiwaasti toinen-toisensa jäljestä, joutuivat pian santaiselle tielle ja teroittivat suuntansa kohden Tammiin taloa. Tulen iskuissa ja jyrinästä, joka monialle kiihki taiwaan alla, he käyskeliivät hetken, kunnes rupesi heitä walelemaan rankka sade. Silloin tuimensivat he käymisensä juoksuksi ja lähenivät ”Kulomäen kuusta”, joka korkeutensa ja tuuheutensa tähden kuuluisa, seisoi juuri maantien warrella suojana monelle sateessa kulkevalle. Tämän juurelle weljekset istuivat kuuron kestäessä ja pauhatesa waltaisen kuusen; mutta koska ilma yleni, jatkoivat he kulkunsa taas. Ufettui pa luonto, tuuli taukosi, pilwet pakenivat ja kelmeänä kohosi kuu metsän lativoista ylös. Ilman kiirettä ja huolta asteliivat jo weljeksetkin läiskywällä tiellä.

Tuomas. Olenpa usein aatellut mistä ja mitä on ukkonen, tuo leimaus ja jyrinä.

Aapo. Siitähän sanoi sokea-eno syntyvän taiwaalle tämän kapinan, koska pilwilohkareitten wäliin on sijoittunut kuu hietaa, tuulenkiirrosten nostamana ylös ilmaan.

Tuomas. Kuinkahan ollee.

Juhani. Mutta lapsenpa mieli yhtäkin kuwailee. Kuinkaspa ennen tuonpäiwäisenä paitaresuna aattelin ukkosesta minä? Jumalahan, näetkös, silloin ajeli jyrittelä pitkin taiwaan katuja, ja tulta iski kiwinen tie ja pyörän rautainen kenkä. Gähhäh! Lapsella on lapsen mieli.

Dimo. Entäs minä? Samaan suuntaanhan tuumiskelin minäkin, koska mokomana pienenä peijalkaan peukalona kaputtelin kujalla ukon jyskyessä, taputtelin, taputtelin paitatilkku päällä. Jumala jyrää peltoansa, aattelin minä,

jyrää ja liivauttelee oikein makeita iskuja sonninsuoroisella piiskallansa, ja iskuihista noin nyt säkenöitsi pulskin ruunan pullea reisi, niinkuin mukkean hevosen lautasilta näemme kipinöitä heltiwän, koska sitä pyhkeilemme. Niin olivatpa nämät mietteitä.

Simeoni. Mattelinya lapsena ja aattelen vielä: taiwaan leimaus ja jyrinä on ilmoittawa Jumalan wihaa syntisiä kohtaan maan päällä; sillä ihmisten synnit ovat suuret, lukemattomat kuin santa meressä.

Juhani. Tosin tehdään täällä syntiä, sitä ei taida kieltää, mutta kylläpä täällä syntistäkin oikein suolasia ja pippurisia keitetään. Poikani, muisteleppas kouluretkämme ja mitä sen kestäessä koimme. Luffarihan meitä kynsi ja pölyytti kuin haukka; sen tunnen vielä ja puren hammasta, mun poikaseni.

Mutta kului öinen tie ja läheni Sammiston talo, johon weljekset astuivat wakaasti sijaan, ja Kyösti rakensi heille oivalliset sijat. Tämä Kyösti, mies jykewä kuin hirsi, oli talon ainoa poika, mutta ei mielinyt koskaan astua isännyytensä waltaan, waan tahtoipa hän aina oleksella oloilansa, itseksensä. Oli hän myös kerran käyskellyt kuin riiswiossa pitkin kylää, saarnaten ja huutain; ja tähän tilaan, niinkuin kerrotaan, saattoi hänen tuumaukset uskon asioissa. Ja koska hän viimein tuosta selkeni, oli hän taasen muutoin sama kuin ennenkin, mutta ei nauranut hän milloinkaan enään. Ja se kummallinen kohta myös tapahtui, että hän piti tästäälähin parhaina ystäwinänsä Sukolan weljeksiä, joita hän tuskin oli tuntenutkaan ennen. Tämänpä miehen luoksi nyt astuivat weljekset ottamaan fortteeriansa yöksi.

Weljäs Luku.

Seuraawana päivänä läheniwät Sukolaiset kotoansa taas, astellen toinen toisensa jäljestä. Mutta wiheliäinen oli heidän muotonsa: waatteensa pahoin rewityt, kaswonsa

firjawat mustelmista ja haavoista. Zuhani, joka waelsi edellä, oli wafen filmä isketty melkein umpeen, kowin olivat turpuneet Napon huulet, Timon otasta oli puhjennut ulos ankara sarwi, ja ontuen käyskeli Simeoni toisten perässä. Pää heiltä kaikilta oli pahoin pehmitetty; ja mikä oli kääriinyt sen ympäri tyhjennetyn ewäspussinsa, mikä temmaisnut mekostaansa ryysyjä haavoilleensa. Tällaisessa tilassa palasivat kouluretkeltänsä; ja riensivät heitä vastaan koiransa Killi ja Kiiski, iloisesti liehakoiten. Mutta weljekset eivät juuri jaksaneet osoitella hywäilystä takaisin uskollisia wartijoitansa kohtaan.

Mutta ken oli heidän kanssaan näin pahoin menetellyt? Ken oli woinut näin masentaa Zukolan wahwat weljekset? Olihan tämä Doukolaisten kostotyö. He, saatuaan tiedon Zukolaisten wiipymän Tammistossa, yhtyivät liittoon kahdenkymmenen miehen woimalla ja kätkiwät itsensä tien warrelle pensastoon wartomaan wihamiehiänsä. Siinä he kauan torkkuiwat ja wartoiwat, kourissa jykewät aseet. Mutta viimein, koulumiesten lähetessä, karkasivat liittolaiset heidän päällensä tulijella wauhdilla, tien molemmilta puolilta he ryntäsivät päin, ja nousi hirweä seiwäsleikki, jossa weljekset piestiin pahoin. Mutta ilmaisekfi eivät Doukolaisettaan taistelosta seljinneet, waan tunsiwa monikin hui-mauksella weljesten nyrkkien waiikutuksen. Kaksi heistä kannettiin pyörtäneinä kotiansa: Kuninkalan Genoffi ja Kisjalan Napeli. Ja paistoi silloin Napelin pääkallo niskasta aina otsaan asti, paistoi kuin tinakannun pohja. Zuhani koura oli tehnyt tämän töykeän raiwaustyön.

Mutta viimeinpä toki istuiwat weljekset kotonsa awarassa tuwassa, wäsyneinä kowin.

Zuhani. Kenen wuoro on lämmittää sauna?

Timo. Onhan se minun.

Zuhani. Lämmitä se sitten että kiukaat rymifsee.

Timo. Parastani tahdon koettaa.

Zuhani. Tee se aika-mekosta, sillä haawamme tarwitsewat löylyä; totisesti! Mutta sinä, Gero, käyppäs Rou-tiosta tuoppi wiinaa, jonka hinnakfi määrään korwestamme parhaan hirren. Tuoppi wiinaa!

Simeoni. Siinähan ehkä liiakfikin.

Juhani. Se tuskin riittää rasvoiksi seitsemälle miehelle. Onhan tässä, Herran tietten, haavoja kuin tähtiä taivaalla; ja kovin kivistää ja potkii tämä filmä, mutta kovemmin vielä sappi ja sydän täällä sisussa. Mutta kaikki hyvin, kaikki hyvin! Jukolan Jusji ei ole kuollut vielä.

Ilta tuli, alakuloinen syyskuun ilta, Gero toi Rou-tioista wiinan ja Timo saattoi sanoman, että sauna oli walmis; ja muuttui hieman leppeämmäksi weljesten äkeä mieli. Läkivät he kylpemään ja löylyä heitti Timo, paukahtelivat kiukaan mustettuneet kivet ja pilvenä kiiriskeli kuuma höyry ympäri saunaa. Kaikin voimin käytteli nyt kakin mäihäpehmeätä, ihanata lehtivihkoansa, he kylpivät ja hau-telivat haavojaan, ja kauas kuului saunasta wihtain winhamätkinä.

Juhani. Saawatpa nyt haavamme sen turkin=polskan. Saunanlöyly, sehän sairaan ruumiin ja sielun paras lääke täällä. Mutta kirveleepä filmä kuin peeweli! No kir-wele ja karwele, sitä tuimemmin annan sinulle kuumuutta niskaan. Kuinka on turpas laita, Aapo?

Aapo. Sulaapa tuo vähitellen.

Juhani. Gutkiele ja nuiji sitä kuin Rysjä koniansa, niin kyllähän pehmiää. Mutta uutta löylyä, Timo, koska on wirtas tänä iltana meitä palvelle. — Kas riin, poikafeni! Annappas tulla waan. Onpas siellä kuumaa, onpas siellä kuumaa! Sillä lailla, sinä weskama-weskjeni!

Lauri. Ottaa kynsiin.

Juhani. Saakootpa kynnet kytinsä myös.

Aapo. Herkene jo heittämästä, poika; onpa muutoin tiemme täältä ulos joka miehen.

Gero. Kiittäkäämme häntä vähän vielä, ja olemepa kartena pian.

Juhani. Olkoon jo kylliksi, Timo. Aläppäs heitä enään. Alä helwetisjä heitä enään! — Lähdetkö alas, Simeoni?

Simeoni. Lähdempä minä poloinen poika. Sa ah jos tietäisitte miksi!

Juhani. Sanoppas.

Simeoni. Muistele, ihminen, kadotuksen pätsiä ja rutoile yöt ja päivät.

Juhani. Mitä hulluja! Salli ruumiis saada jos se niin tahtoo; sillä jota kuumempi löyly sitä parempi sen parantava vaikutus ja voima. Kylläs sen tiedät.

Simeoni. Kenen tämä lämmin wesi tässä ämpärisä kiukaan juurella?

Juhani. Se on minun, sanoi seppä tupaansa. Älä koske siihen.

Simeoni. Otanpa siitä pienen lirauksen.

Juhani. Älä, weikkonen weli-kulta, muutoin on paha. Miksi et lämmittänyt itsellesi?

Tuomas. Mitä tuossa turhia ärhentelet? Otahan minun sangostani, Simeoni.

Timo. Taikka minun, tuossa parven rappusen alla.

Juhani. Ota sitten waikka minunkin ämpäristäni, mutta jätäppäs ainakin puolet jäljelle.

Lauri. Gero! Sinä riivattu, katso etten wiskaise sinua parvelta alas.

Napo. Mitä konsteja ja koukkuja on teillä siellä nurkassa, te kaffi?

Juhani. Mitä närinää siellä? Häh?

Lauri. Toista selkään puhaltelee.

Napo. Siivostti waan, Gero!

Juhani. Heh, wihaktiski.

Simeoni. Gero, Gero, eikö löylyn mojowa kuusuuskaan tuo mieleesi helvetin tulta. Muistele Gemmolan Juhoa, muistele Gemmolan Juhoa!

Juhani. Hänpä tautivuoteellansa näki sen tulisen järwen, josta hän kerran vielä pelastettiin, ja siitä syystä, niinkuin hänelle sanottiin, että hän aina saunanparwella oli muistellut helwettiä. — Mutta päivänkö walo tuolta kiiltää läpi nurkan?

Lauri. Kirikkaan päivän.

Juhani. O peto! sauna weisaa viimeistä wärsy-änsä. Sentähden olkoon isännnyteni ensimmäinen pyrkimys uusi sauna.

Napo. Uusihan tässä kyllä tarwitaan.

Juhani. Uusi, uusi ilman kieltoa. Saunaton talo ei käy laatuun sekä kylpemisen että emännän ja muonamiesten muijien lasten-jaamisen tähden. Niin, ryöhhääwä

sauna, haukkuva halli, kiekuva kukka ja naukuva kissa, ne-
hän oivan talon tunnusmerkkejä ovat. Niin, onpa sillä
tekemistä ja puuhaa, joka meidän talon vastaanottaa. —
Tarvittaisiinpä hieman taasen löyhä, Timo.

Timo. Saaman pitää.

Simeoni. Mutta muistellaamme, että on lauwan-
tai-ilta.

Juhani. Ja katsellaamme ettei riipu nahkamme pian
orressa kuin entisen piian. Hirvittävä tapaus!

Simeoni. Tyttöhän ei koskaan ehtinyt saunaan tois-
ten seurassa, vaan kulkaili ja kahkaili siellä muiden jo
maatessa. Mutta eräänä lauwantai-iltana wiipyi hän ta-
wallista kauemmin. Käytiinpä häntä etsimään; mutta mitä
löyttiin hänestä? Ainoastaan nahka orressa. Ja oikeinpa
mestarin tavalla oli tämä nahka nyljetty, olivatpa siinä
hiukset, silmät, korvat, suu ja vielä kynnetkin jäljellä.

Juhani. Olkoon se tapaus meille . . . . Kas, kas,
kuinka vihaisesti tuo selkäni ottaa löyhä! Niinkuin et olis
saanut maistaa vihtaa sitten uuttavuotta.

Lauri. Mutta kuka oli hänen nylkenyt?

Timo. Kuka; kysy sitä. Kukas muu kuin se . . . .

Juhani. Pää-ukko.

Timo. Niin. Hän, joka käy ympäri kuin kiljuva
peura. — Rauhea tapaus!

Juhani. Pistäppäs, Timo-poika, tuo paitani tuolta
orrelta kourani.

Timo. Ja tämäkö?

Juhani. Roh! Geron tilkkusta hän tarjoo tässä
miehelle. Voi sinua! — Duo keskimmäinen tuossa.

Timo. Ja tämäkö?

Juhani. Siinähän aikamiehen mekko. Tattis waan.
— Rauhea tapaus, sanon minäkin, mentyäni vielä äskei-
seen. Mutta olkoon se meille muistimeffi, että "aatosta
juhla korkein". — Nyt peskäämme itsemme puhtaiksi kuin
olisimme lähteneet napamuijan nopsista kourista; ja sitten
tupaan paita kainalossa, ja tulehtunut ruumis saakoon nis-
kaansa oikein raikasta ilmaa. — Mutta luulenpa, tuo sil-
mä-kulta kuultele hieman.

Simeoni. Mutta eipä kuultele tuo jalkani, waan

särkee ja mojos kuin kiehuvasa mujussa. Mihin joudun sen kanssa, minä kurja?

Gero. Pane koreasti ma'ata tultuamme tupaan ja rukoile jalkain woidetta, ja sitten kiitä Suojaas, joka sinun tänäpänä warjeli "ettet ole jalkaas liwehen loukannut", niinkuin luemme ehtooukousessa.

Simeoni. Minä en kuule sinua, minä en kuule.

Gero. Rukoile sitten korwaraswaa myös. Mutta astuppas jo liikkeille, jäätpä muutoin tänne peijakkaan saaliksi.

Simeoni Korwani ovat sinua kohtaamumessa, ummessa hengellisellä tawalla. Ymmärrä, ihminen!

Gero. Tule nyt, onpa muutoin pian nahkasi orressa, ja oikein ruumiillisella tawalla.

Ulastomina ja warikuumina he astuivat saunasta tupaan; ja ruumiinsa ruskoittivat kuin päivän polttama koiwun-kuori. Tultuaan sisään, istuivat he lewähtämään hetkeksi, hellittäen hikeä runsaasti; ja siitä puseskelivat he wähitellen päällensä. Mutta Suhani rupesti nyt keittämään raswoja koko haawoitetulle weljestunnalle. Hän asetti tulelle wanhan, malmisen ja warrettoman pannun, kaatoi siihen tuopin wiinaa ja wiinaan sekoitti hän kaksi korttelia kruutia, korttelin tulikivi=jauhoja ja suoloja saman werran. Ja koska tämä oli kiehunut noin tunnin, nosti hän keitoksen jähtymään, ja raswa, pikimustan wellin kaltaisena, oli walmis. Haawojansa, warsinkin niitä, jotka löytyi heidän päisään, woitelivat he tällä woiteella ja pyhkäisivät uutta, keltaruskeata terwaa päälle. Ja silloinpa kowin likistyiwät heidän hampaansa yhteen ja kaswonsa musteniwät hirweästi; niin karwasteli haawoissa ankara lääke. Mutta Simeoni rakensi ehtoollisen, kantoi pöytään seitsemän reikäleipää, kuiwan naudan-kontan ja harjallisen pöytyrin nauris-hautaa. Mutta ruoka tänä iltana ei kowin heille maistanut, waan pianpa siirtyiwät he pöydästä, riisuivat päältänsä ja painuivat alas wuoteillensa.

Yö oli pimeä ja kaikkialla wallitsi äänettömyys ja hiljaisuus. Mutta äkisti walkeni awaruus Sukolan ympärillä; sen sauna oli syttynyt tuleen. Sillä kuumaksi oli Dimo lämmittänyt harmaakiwisen uunin, josta seinä rupesti yhtemään ja lomahiti viimein liekkiin. Ja niinpä ihanassa

rauhassa paloi rakennus tuhaksi, yhdenkään filmän näkemättä. Ja koska aamu koitti, löytyi Sukolan saunasta jäljellä ainoastaan muutama kytevä kekäle ja uunin hoh-tawa raunio. Viimein, puolipäivän aikana heräsivät myös weljekset, nousivat jotenkin raittiimpina kuin menneenä iltana, pukivat päälleensä ja rupesivat murkinalle, joka nyt tuntui heille makuisaksi. Kauan he atrioitsivat sanaakaan lausumatta, mutta lopulta nousi juttu tuosta jyrkeästä tapauksesta tiellä Dammiston ja Doukolan välillä.

Juhani. Mika saunan saimme totisesti; mutta ryöväreinä he karkasivat päällemme seipäillä ja karangoilla. Mutta ah! olisi meillä myös ollut aseet kourissa ja vaara filmisämme varoilla, niin sahauttaisiinpa tänäpänä Doukolan kylässä arkunlautoja, ja haudankainvajalla olisi työtä. Käsikalan Napelille annoin kuitenkin osansa.

Tuomas. Walkea, hiukseton linja juoksi hänen ot-saltansa niskaan alas kuin linnunrata syksytaiwaalla.

Juhani. Sinä näit sen?

Tuomas. Minä näin sen.

Juhani. Hän on saanut. Mutta muut, muut, Herran Kiepus!

Cero. Heitä kostamme aina ytimiin asti.

Juhani. Lyökäämme kaikki yksimielisesti päämme yhteen ja nouskoon siitä tuuma verrattomaan kostoon.

Napo. Miksi tekisimme iankaikkiset tuhot? Käykäämme lakiin ja oikeuteen, vaan ei omankäden työhön.

Juhani. Ensimmäisen Doukolaisen, jonka saan kynsiini, syön kitaani elävältä nahkoineen ja karwoineen; siinä on laki ja oikeus.

Simeoni. Kurja weljeni! aiotko sinä koskaan joutua taiwaan perilliseksi?

Juhani. Mitä huolin taiwaasta, ellen saa nähdä Duhtalan Matin werta ja rapaa!

Simeoni. Woi hirmu itseäs, woi hirmu! Täytyy itkeä.

Juhani. Sitte sinä kisan kuolemasta, vaan älä minun tähteni. Gmmh! Minäpä teen makkaroita.

Tuomas. Tämän raatelemisen koston minä kerran, sen lupaan ja wannon. Eufihan miestä näin menettää.

Juhani. Willisusi. Minä wannon saman walan. Nappo. Se kosto lankee takaisin omalle niskallemme; mutta lain tuomio rankaisee heidät ja palkitsee meidät.

Juhani. Mutta lain kautta ei tule kärsimään heidän selkänsä näistä haavoista, joita kannamme.

Nappo. Sitä hullummin heidän kulkaronsa ja kunniansa.

Simeoni. Pois mielestämme werinen kosto, ja turwattaamme lakiin. Niin tahdon, waikka mieleni kowin kammokin keräjätalon menoa ja hälinää.

Juhani. Jos siihen tulee, niin eipä juuri kömmähdy tämä poika siinäkään paikassa. Tosin pampyille sydän hie-man, koska ensi kerran seisomme korkean-oikeuden pöydän edessä, mutta pianpa itsensä röyhistää aika-mies. Muistatapa vielä, oltuani wierasmiehenä Koivulan Kaisa-ruskalle, joka etsi elatusta lapsellensa, muistatapa koska komsarjus huusi: "Juhani Juhani-poika Jukola, Doukolan kylästä!"

Timo. "Ja nuorempi welsensä Timoteeus!" Minähän olin siellä myös; ja saipa Kaisa lapsellensa isän että paukahti. Minähän olin wierasmiehenä myös, Juhani.

Juhani. Olit, olit. Mutta sielläpä wasta wäkeä porstua, porras ja piha täys. Porstuaasapa istuin minä ja juttelin Tammiston Kyöstin kanssa, mitä ja kuinka pojan piti la'in edessä lausuman. Hartaasti juuri haaste-linkin hänelle, nyppien taffinsa nappia noin, tuolla tawalla, koska komsarjus eli sudenkutsija huusi korkealla äänellä, että kyllä monen filmät ja korwat pöllähtiwät pystyyn: "Juhani Juhani poika Jukola, Doukolan kylästä!"

Timo. "Ja nuorempi welsensä Timoteeus!" Ja saipa, koira wieköön! Kaisa lapsellensa isän.

Juhani. Sai kyllä.

Timo. Waikka ei meitä walallekaan lasitettu.

Juhani. Ei lasitettu; tosi; mutta wakarwa ja wilpitön puheemme waikutti paljon.

Timo. Ja nimemme on kulkenut protokolliissa ja suplikaaneissa aina keisariin asti, heh!

Juhani. Hywin tietty. — Niin huusi komsarjus, ja silloinpa wähän hetkautti pojan sydänketoissa, mutta

pianpa hän perehtyi ja laskeuteli suustansa totuuden järkähtämätöntä kieltä kuin apostoli itse, huolimatta koko keräjäkunnan naurusta ja tirstunnasta.

Timo. Niinhän keräjissä leivotetaan; ja kaikki käy hyvin. Mutta vedetäänpä siellä kuitenkin yhtäkin wenuuraa ja yksikin wikkela kampurajalka heitetään.

Suhani. Eosi; mutta oikeus ja totuus kieppaise itsellensä lopulta wäkistenkin witon monen konstin päästä.

Timo. Monen konstin ja koukun päästä; niin kyllä, ellei itse ihminen peijakas ole asiamiehenä, joka tekee yön päiwäksi ja päiwän yöksi ja piimäksi mustan terwan. — Mutta yksi asia on yhtä hyvä kuin kaikkiin. Miksi ei Sumala asettanut oikeuden ratkaisemista lujemmalle, ja perin pohjin lujalle perustalle täällä? Miksi wierasmiehet, waikeat tutkinnot ja lainoppineitten koukut? Tämähän mielestäni olisi suorin tie oikeuteen ja totuuteen, koska asia näkyy hämäräksi, eikä saata sitä pohtia. Koko keräjäkunta, ja itse tuomari etunenässä, astuu ulos pihalle, jossa komsarjus eli jahtiwouti soittaa ankaran suurta koiwutorvea, jota kutsuttaisiin keräjätorweksi; sitä hän soittaisi toivottaen muutaman kerran ja pitää sen kitaa kohden Herran korkeutta. Mutta silloin aukenis taiwas ja oikeuden enkeli ilmestyisi kaikelle kansalle, kysyen korkealla äänellä: ”mitä komsarjus tahtoo”, mutta häneltä kysyisi komsarius takaisin korkealla, huutawalla äänellä: ”onko kannustettu miesi wiaton wai syyllinen?”. Mytpä kirkastettu enkeli antaisi wastauksen, jonka oikeutta ei kenenkään tarwitsis epäillä ja jonka mukaan tulisi miestä joko päästää Herran huomaan tai sukia oikein aika lailla. Niinpä, luulen minä, käwisi hywin kuntoon kaikki.

Suhani. Miksi niinkään paljon komentoa ja hundooria? Katsokaapas kuinka minä olen tuumiskellut asiaa. Olsinpa Luojana asettanut näin: Syytetty mies wahwistakoon sanansa walalla, pyhällä walalla, ja jos hän oikein wanoo, niin lähteköön wapaana miehenä marssimaan kotiansa taas, mutta jos häntä miellyttäisi pistää suustansa walheen, niin auetkoon allansa matoineen maa ja nielkööön hänen helwettiin alas. Siinähän totuuden suorin tie.

Uapo. Se keino woisi käydä päiän, mutta ehtäpä

kuitenkin parhain kaikki niinkuin sen kerran asetti itse wiisauden Isä.

Juhani. Parhain. Tässä istumme rewittyinä, rupisina, filmäpuolina kuin kollikissat maaliskuussa. Onko tämä herttaista? Peeweli! tämä maailma on suurin hulluus mikä löytyy auringon alla.

Simeoni. Niin on hän asettanut, Herra, sillä hän tahtoo koetella ihmislapsen voimaa uskossa.

Juhani. Voimaa uskossa. Hän koettelee ja kokee, mutta hänen koetustensa kautta menee sieluja siihen ijan-kaikkiseen saunaan niinkuin sääksiä waan; sinne, johon en soisi kärmettäköön minä, waikka syntinen ihminen.

Tuomas. Kova leikki on tämä elämä ja maailma. Wähänpä on funkin toivoa niin pienestä osasta kuin So-sua ja Kaaleppi kuuden sadan tuhannen miehen seas-sa.

Juhani. Dikein! Mitä on siis tämä elämä? Hel-wetin porstua.

Simeoni. Juhani, Juhani, malta mieles ja kiele!

Juhani. Helwetti walmis, sanon minä, jos oikein pahan pääni päälleni otan. Minäpä täällä olen kärsiwä sielu ja Doukolan pojat perkeleitä, haarut kourissa. Häijyjä henkiä owat ihmiset meitä kohtaan.

Uapo. Astukaamme pas hieman omaan poveemme. Ihmisten wihan olemme kenties suureksi osaksi itse wirittä-neet ja voimassa pitäneet. Muistakaamme kuinka olemme heidän naurismais-saan ja hernehuhdis-saan peuhailleet, sot-keneet onkiretkillämme heidän jokirantojensa heidän, ampu-neet usein heidän piirittämänsä karhut ja monta muuta sellaista temppea tehneet, huolimatta lain uhkauksista ja omantunnon äänestä.

Simeoni. Olemmehan wihoittaneet taiwaan ja maan. Useinpa ma'ata pannessani ja muistelles-sani nuoruutemme ilkiwaltaisia töitä, pisteleo aiwan kipeästi kur-jaa rintaani tuo omantunnon tulinen miekka, ja tuntuupa kuin kuuluisin eriskummallisen kohinan kuin kaukaisen, huokailewan sateen, ja kuin synkeä ääni wieselä kuis-kaisi minua forvaan: "Sumalan ja ihmisten huokaus Sukolan seitsemän pojan tähden". Duho uhkaa meitä, weljet, eikä kiillä meille onnen tähti ennen kuin on meidän ja ihmisten wäli

paremmalla kannalla. Miksi emme siis kävi pyytämään anteeksi, luvaten tästä lähtien toisin eläköllä?

Gero. Minä itkin jos taitaisin. Simeoni, Simeoni! 'ei paljon puutu ettet' . . . . jaa, ei paljon puutu. "Mutta mene tällä haavalla matkaas".

Simeoni. Niin, niin, kyllähän viimeisenä päivänä nähdään.

Timo. Kääntyiiskö minun pääni anteeksi pyyntöön? En usko sitä.

Tuomas. Ei niinkauan kuin korppi on musta.

Gero. "Tuomiosle tullesamme" siis tapahtuu se toimi. Silloinhan on korppi valkea kuin lumi, niinkuin lauletaan iloisen pojan ja kultamuorin weisussa. Kernaasti minun puolestani olkoot viimeiset tuutissa, ennen kuin tässä rukoukseen rupeemme.

Juhani. Usko minua, Simeoni, täällä ei käy kuntoon lakkaamatta katsella kuinka on sielumme laita, alati muistella tuota tulista uumentoa, perkeletä ja pieniä perkeleitä. Sellaiset aatokset joko myllertävät sekaisin miehen pään tai kietowat nuoran hänen kaulaansa. — Noita entisiä hurjapäisyyksiämme on enemmän pidettävä nuoruuden hulluutena kuin synteinä ankarimmasa tarkoituksessa. Ja toiseksi, olenpa tullut siihen uskoon ja wakuutukseen, että täytyy täällä wälimiten ummistaa silmänsä, eikä olla näkevänänsä mitä näkee ja tietävänänsä mitä tietää. Niinpä täytyy täällä miehen, jos hän tahtoo päästä eheällä turkilla elämän huhmaresta ulos. — Olkaa pöllistelemättä; tässä ei tarwita yhtään pöllistystä. — Tarkoitanpa noita pienempiä syntejä Jumalaa kohtaan, waan ei naapuariani. Naapuri ja lähimmäinen on keikkanokka, näpätärä ja tarwitsee oman parhaansa yhtä hywin kuin minäkin; mutta Jumala on pitkämielinen ja laupias mies, ja antaa viimein aina anteeksi, jos wilpittömästä sydämestäs rukouksemme. Jaa, jaa, minä tarkoitan: ei käy kuntoon aina ja joka paikassa hiuskarwan tarkkuudella wertoa omia töitämme ja pieniä tuommoisia kanalja-wikkelyksiämme Jumalan sanan ja käskyjen rinnalla, waan parasta pysyä siinä keskewälissä. Dörkeitä syntejä tulee meidän karttaa, kaikella muotoa, sanon minä, ja rukouilla silmäin woidetta, mutta

niitä pienempiä, nimittäin pienempiä Jumalata kohtaan, ei aina laskea omantunnon ongen-nokkaan, vaan seisä siinä keskiwälistä, keskiwälistä.

Simeoni. Suuri Jumala! noinhan saatana ihmistä formaan kuisuttellee.

Dimo. Suuri niinkuin Dllin muori wiinahimosä pistää tuisfujuttuja Mäkelän emännälle.

Uapo. Suhani lausui muutamän sanan, joita ihmeellä ja närfästyksellä kuulstelin. Welä, niinkö opettaa meitä Jumalan käskyt? Niinkö opetti meitä äitimme? Ei suinkaan! Dffi seisoo Jumalan edessä tuhantena ja tuhannen yhtenä. Mitä siis lefsottelet pienemmistä synneistä, mitä keskiwälistä, puolustaen kahden herran palvelusta? Sanoppas, Suhani: mikä on synti?

Suhani. Mikä on totuus? sinä Sukolan Salomoni, herra Jupisteri ja Ukko-Paawo Sawosta? "Mikä on synti?" Ah! "Mikä on synti?" Kas kuinka wiijaasti kysytty, merkillisen wiijaasti. "Dnpas siinä pääätä, siinä meidän pojassa", onpa tottakin. Niin, kuka enää puhuukaan? "Mikä on synti?" Ahhah! Mikä on totuus? kysyn minä.

Tuomas. Mitä wenailet ja koufistelet, poika? Dieä että oppi, jonka ilmoitit, on pahanhengen oppia.

Suhani. Tahdonpa teille kertoa elävän esimerkin, joka puolustaa uskoani lujasti. Muisteltakaapas entistä Kirkon-kylän nahkuria. Mies tuli kummiin aatokfiin sielustansa, synnistä ja maailman mammonasta ja rupefi paljon muuttelemaan entistä elämäänsä. Niinpä lakkafi hän äkisti ottamasta vastaan ja antamasta nahkoja sunnuntai- ja juhla-päiwinä, huolimatta siitä kuinka tärkeäksi talonpoika katsoi yhden tien ja kaksi asiaa. Durhaanpa waroittelivat häntä ystävänä, koska huomasiwat työn häneltä wähenwän päivä päiwältä, mutta hänen wirkaweljellensä naapuritalossa ehtimiseen enenwän. Minapa waan wastafi hullu mies: "minun kätteni työn Jumala tylläkin siunaa, waikka oliskin sitä wähenmin, mutta hänen, joka luulee nyt tempaawansa leiwänpalan suustani, hänen pitää wiimein niitämän kirousta otjanja hiestä, koska ei hän Herran sapatia kunnioita". Niin hän lausui, käwollen töllötellen pyhäpäiwinä wirsikirja kourassa, silmät ympyrjäisinä päässä

ja tuffa pystyssä kuin Pommin Pietarin tuffa. Mutta mitenkääs tuossa kävi miehen lopulta? Sen tiedämme. Dulipas piankin hänen käteensä raskain puu, kerjuusaurwa tuli hänen käteensä, ja hänen tiehensä kruunun pitkä sarfa. Mytpä hän käystelee kylästä kylään, kallistellen lasia, koska waan taitaa. Kerranpa kohtasin hänen tuolla Kanamäen harjulla tien wieresessä; siinä hän istui kelkkansa kaustalla, ja kowin oli päissään kurja mies. Kuinkas on laittanne, karwari? kysyin minä; "on niinkuin on", wastasi hän, kerwan katsoa mulauttaen kankeasti päälleni. Mutta kysyinpä häneltä wielä: kuinkas nyt mestari oikein jaksaa? — "Jaksan niinkuin jaksan", lausui hän taas ja läksi tiehensä, lyhtäen kelkkaa edellään ja lollottaen jonkunmoista hullua weisua. Siinä oli hänen loppunsa. Mutta toinen karwari? Hänpä oikein wasta rikastui ja rikkaana ja onnellisena miehenä kuolikin.

Uapo. Uhdaspäiväinen usko ja hengellinen ylpeys häwitti nahkurin, ja niinpä käy kaikille hänen kaimoillessa. Kuinka hymäänsä, mutta sun oppis on wäärää oppia ja uskoa.

Simeoni. Wäärät profeetat ja wiimeiset maailman ajat.

Dimo. Hän tahtoi kiusata meitä Turkkilaisten usfoon. Mutta etpä järkähdytä minua; sillä minä olen wiissi ja luja, wiissi ja luja kuin kirveenelmä.

Suhani. Annappas, Tuomas, tuo leiwänpuolikas tuolta pöydän päästä. — "Wäärät profeetat". En kiusaa ketään syntiin ja wääräyteen, ja itse en warastaisi naskaliakaan suutarilta enkä neulanilmää kraatalilta. Mutta sydameni kipenöitsee, koska tarkoitukseksi aina kierretään pahinmaksfi, tehdään pikimustaksi, waikka mustanruskea karwa olisi jo kylkiksi.

Uapo. Haastelitpa niin selwästi, harkitsit asian niin pykälästä pykälään ja haarasta haaraan, ettei tainnut sitä wäärin ymmärtää.

Dimo. Pääni panen pantiksi, että hän tahtoi saattaa meitä Turkkilaisten usfoon.

Simeoni. Jumala armahtakoon häntä!

Suhani. Kitanne kiinni, ja paikalla! Jumalaa minun tähteni rukoilla, nuhdella minua kuin laimeafilmainen

pappi, se ei käy kuntoon. Sillä minulla on juuri tarpeeksi järkeä, waikken olekkaan wallan paljasta wiisautta kuin esimerkiksi tuo meidän Napomme.

Napo. Jumala paratkoon! enhän ole tarpeeksiakaan wiisas.

Juhani. Paljasta wiisautta, paljasta wiisautta! Ja pidä leipäläpes kiinni, saatpa muutoin tästä konttaluusta wästen kuonoas ja wähän paremmin kuin eileen. Sen sanon ja taukoon syömästä, koska säkkini on täys.

Dimo. Takaanpa, että olemme jo kuin kiiliäinen joka mies.

Gero. Mutta miksi en näe saunaa?

Juhani. Mitä tuommoinen lyhyt aidantakuinen? — Mutta — onhan sauna mennyt helvettiin!

Gero. Ei, waan taiwaan korkeuteen tulijissa wau-nuissa.

Juhani. Olijiko se palanut?

Gero. Mistä minä tiedän, ja mitä on minun sen kanssa tekemistä? Se on Jufolan isännän sauna, waan ei minun.

Juhani. Ottipa Geronkin ruumis löyhä eileen illalla, ellen wäärin muista. Niin, niin, kaikki aina waan isännän hartioille, sen mä luulen. Mutta käykäämme katsomaan. Missä on lakkini? Käykäämme katsomaan, weljet. Minä tiedän että saunamme on tuhkana.

Läksiwät katsomaan kuinka oli saunan laita. Siitä näkyi enään jäljellä ainoastaan musta kiuwas ja sawuawa aherrus. Ja häwityksen kuwausta katseliwat weljekset hetken kiusallijella mielellä, ja palasiwat wiimein pirttiinsä takaisin. Wiimeisenä asteli Juhani, kourassa kaksi rauta-sarantoa, jotka hän wihaisesti wiskasi pöydälle.

Juhani. Niin, Jufolan talo on nyt saunaton.

Gero. "Ja saunaton talo ei käy laatuun", sanoi Juhani.

Juhani. Kuumaaksi lämmitti Dimo sen rakkaan uunin ja tuhaksi meni armaat, nokiset orret ja seinät, joiden suojaassa kaikki olimme astuneet maailman walkeuteen. Dimo kuumenä uunin ankarasti, sanon minä.

Dimo. Käskysi mukaan, käskysi mukaan; kyllä sen tiedät.

Juhani. Minä annan peerveliä käskyillesti, waan että olemme saunattomia miehiä, ja tämä on kiusattawa asia; huoneenrakennus ei lisää leipää.

Urho. Kiusattawa asia; mutta sauna oli kuitenkin wanha, nurkat reikiä täynnä; ja itsehän päätit eilen pian-kin rakentaa uuden.

Juhani. Tosin oli se wanha ja sen hirret haudo-
tut aina ytimeen asti, mutta olishan tuo vielä riikunut tuossa vuoden tai kaksi. Talolla ei ole vielä voimia me-
nettää saunojen rakennukseen; pellot, pellot owat tässä en-
siksi kynsiin otettawat.

Tuomas. Jääpä sinulta pellot niinkuin mennä ke-
sänä huikkea Aroniittu, jonka muhkean heinän annoimme
lafastua ilman yhtään ainoata wiikatteen siwallusta. Mutta
oma tahtos. Minäpa, koska muistuttelin sinua sen niittä-
misestä, wastasit tuohon: "emmethän lähde juuri vielä; hei-
nä kasvaa vielä että rotisee".

Juhani. Se on mennyt asia eikä parane siitä että
sitä lefsottelet. Aroniittu kasvaa sitä uhkeemmin tulewana
kesänä. — Mutta kuka on mies, joka astelee kohden talo-
amme tuolla pellolla?

Tuomas. Lautamies Mäkelä. Mitä tahtoo mies?

Juhani. Nyt peijakas on irti. Kruunun nimesä
hän tulee, ja tuon kiroton tappeluksen tähden Toukolai-
sten kansja.

Urho. Sälkimmäisessä ottelosja on laki puolellamme,
mutta edellisessä katsokaamme eteemme. Sallikaat minun
tehdä hänelle asiasta selko.

Juhani. Mutta minä, weljekistä wanhin, tahdon
myöskin sanawaltaa, koska yhteinen etu on puheena.

Urho. Mutta katso, ettet haastele itsjämme säkkiin,
jos täytyisi meidän niinkuin wähhän mutkistella.

Juhani. Kyllä minä tiedän.

Sijään astui Mäkelä, oiwa ja suopeamielinen lauta-
mies. Kuitenkin tuli hän ajaen toista asiaa, kuin sitä,
jota weljekset arweliwat.

Mäkelä. Päiwää!

Weljekset. Päiwää!

Mäkelä. Mitä hirweyksiä näen minä? Pojat, kuinka

on laitanne? Kevittyinä, sinimarjoisja, ruvessa ja ryysyt päässä! Voi teitä viheliäisiä!

Juhani. ”Kyllä koira haavansa nuolee”, mutta katsokoot sudet itsensä. Tästäkö syystä seisotte huoneessamme nyt?

Mäkelä. Mitäpä tiesin minä tästä? Mutta veljetkös raatelevat toinen toistansa tällä tavalla! Hävetkää!

Juhani. Te erehdytte, Mäkelä. Veljetset ovat kohdelleet toinen toistansa kuin enkelit; tämä on naapurien työ.

Mäkelä. Kuka on sitten tämän tehnyt?

Juhani. Hyvät naapurit. Mutta saanko kysyä mistä syystä olette käynyt meitä tervehtimään?

Mäkelä. Tuikeasta syystä. Pojat, pojat! onpa nyt edessäänne tuhon päivä.

Juhani. Millinen on tämä päivä?

Mäkelä. Häpeän päivä.

Juhani. Koska se nousee?

Mäkelä. Prowastilta olen saanut tuiman käskyn, saattaakseni teitä tulevana sunnuntaina kirkolle.

Juhani. Mitä tahtoo hän meistä kirkolla?

Mäkelä. Istuttaa teitä jalkapuihuhun; suoraan sanottu.

Juhani. Mistä syystä?

Mäkelä. Hänellä on monta syytä. — Te hurjat ja hullut! särjitte luffarin affkunan ja karkasitte häneltä kuin sudet!

Juhani. Meitä luffari raateli kuin willisusi.

Mäkelä. Mutta mitä on prowasti teille tehnyt?

Juhani. Ei kirpun kipeätä.

Mäkelä. Ja kuitenkin olette häntä pilkanneet ja häväisneet tuon avosuisen, hävyttömän Kuppaa-Kaisan kautta. Lähetitte Rajamäen kauheata rykmenttiä myöten sikamaisimpia, oikein kunnan lauseita terveisinä ylhäiselle miehelle ja seurakuntamme paimenelle, sepä verrattoman julkea rohkeus!

Juhani. ”Kyllä se on totta, mutta se todistetta-
foon”, sanoi Kakkisten Jaakko, mutta niin en sano minä.

Mäkelä. Mutta nyt, tietäkää, että teitä prowastimme ankaran kosto kohtaa. Nyt on hän teille armoton mies.

Aapo. Istukaat, Mäkelä, niin keskustelemme asiaa vähän laueammalta ja sywemmältä. — Katsokaapas tätä paikkaa: taitaisko prowasti kruuwata meitä jalkapuuhun Rajamäen Kaisan walheista? Ei suinkaan! Näytettäköön asia laillisesti toteen mitä olemme lausuneet ja millä tavalla hänen funniaansa leikanneet.

Juhani. ”Ensin asia tutkitaan, ennen kuin miestä hutkitaan”, se on tietty se.

Mäkelä. Mutta toinen kysymys, tuo lukemisen seikka, sepä kuitenkin antaa hänelle joltisen wallan kirkkolain kautta, jota hän nyt warmaan on wihoisjansa käyttävä teitä kohtaan.

Juhani. Lufupuuhassa on puolellamme Jumalan asetus ja laki, joka lyö sitä yritystä vastaan. Katsokaas, hän on jo äitimme kohdussa antanut meille niin kowat päät, että lukemaan oppiminen on meiltä mahdoton asia. Mitäs tehdään, Mäkelä? Kowin epätasaisesti lankeewat täällä hengenlahjat päämme päälle.

Mäkelä. Päämme kowuus on teiltä tyhjää luuloitus. Ahkeruus ja jokapäiväinen harjoitus woittaa wiimein kaikki. — Sänne oli parhaita lukijoita.

Aapo. Mutta äitimme ei tuntenut yhtään ainoata kirjaintakaan, ja kuitenkin oli hän totinen kristitty.

Juhani. Ja kaswatti ja kuritti poikiansa Jumalan pelossa. Jumala siunatkoon muijaa!

Mäkelä. Eikö koettanut hän teitä kohtaan apua muiden taidosta.

Juhani. Koetti kyllä parastansa; hän koettikin Män-nistönmuorin kautta. Mutta äkeä ämmä rupefi kohta löylyttelemään selkäämme, ja tupansa muuttui filmisjämme hirweämmäksi peikkoin luolaa; emmekä lopulta astuneetkaan mökkiin sisään, waikka he meitä pieksiwät kuin tulta poh-taen.

Mäkelä. Olittepa silloin ymmärtämättöminä, mutta nyt seisotte miehinä kannallanne; ja järkewä, terve mies woi mitä hän tahtoo; sentähden osoittakaat sekä prowastille että koko maailmalle mitä miehuus woi. — Sinua, Aapo, jolla on niin järkewä mieli ja jolta ei puutu yhtä ja toista tietoakaan, waan jonka tarffa muisto säilyttää kaiken näh-

dyn ja kuullun, sinua minun täytyy ihmetellä ettet jo ole tehnyt toisin.

Uape. Wähänpä tiedän minä; noh tiedän toki yhtä ja toista. Wainaa sokea-enommehan kertoili meille monta asiaa, kertoili raamatusta, merimatkoiltaan ja maailman rakennosta, ja silloinpa aina häntä kuultelimme hartaalla mielellä.

Suhani. Kuultelimme korvat pystyssä kuin jänikset, koska ukko meille jutteli Mooselksesta, Israelin lapsista, tapauksista kuningasten kirjassa ja ilmestysraamatun ihmeistä. ”Ja heidän siipeinsä harvina oli kuin ratasten kintuna, koska he sotaan juoksawat”. Herrajesta! me tunnemme paljon ihmeitä ja asioita, emmekä olekkaan juuri niin willittyjä pakanoita kuin luullaan.

Mäkelä. Mutta aapiskirjasta täytyy teidän alkaa, päästäksenne kristillisen seurakunnan oikeiksi jäseniksi.

Uape. Mäkelä, tuolla laudalla näette seitsemän aapiaista, jotka owat ostetut Linnasta, ja tämä ilmestys todistakoon meidän pyrkivän oppia kohden. Prowastimme osoittakoon meitä kohtaan hieman vielä kärsimystä, ja minä luulen, että asiastamme sikiää, syntyy ja kasvaa jotain.

Suhani. Hän osoittakoon kärsimystä, ja tahdonpa maksaa hänelle kymmenykset kahdenkertaisesti, ja nuoren linnun lihaa ei pidä hänen kupistansa puuttuman lailliseen aikaan.

Mäkelä. Eipä auta tässä, luulen minä, rukous ja koreat lupaukset, koska muistelen hänen kiivasta ja oikeata mihaansa teitä kohtaan.

Suhani. Mitä tahtoo hän sitten meistä ja mitä tahdotte te? Hywä! Tulkaapas seitsemänkymmenen miehen kanssa, ja werta pitää sittenkin ruiskuaman.

Mäkelä. Mutta sanoikat kuinka aiotte käyää käsiin, oppiaksenne aapiaista ja vähääkattismusta, joka on pro-wastimme tärkein määräys.

Suhani. Kokea tässä kotona Männistönmuorin tai hänen tyttärensä Wenlan opetusta. Hywälukijoita naisia molemmat.

Mäkelä. Tahdonpa ilmoittaa aikeenne pro-wastille. Mutta oman rauhanne tähden käytkää pyytämään häneltä anteesi häwyttöntä elleänne.

Juhani. Sitä pykälää tahdomme hartita.

Mäkelä. Tehkääät niinkuin sanon; ja tietäkääät, ellei hän teissä huomaa wilpitöntä, ahkerata harrastusta, niin jalkapuuksa, jalkapuuksa istutte koreasti joku sunnuntaipäivä kirkon kivijalan juurella. Sen sanon; ja jääkääät hyvästi!

Juhani. Hyvästi, hyvästi!

Tuomas. Täyttä päätätö sinä haastelit hänelle Män-
nistönmuorista ja hänen tyttärestään? Täyttä päätätö sinä puoleksi melkein lupasit käydä konttimaan provastin edessä?

Juhani. Ei ollut siinä merkifikään täyttä päätä, ja todentekoa ei merkifikään. Ujan woittamisen tähden poika lörypötteli näin. Männistönmuori tai Wenla johdattamaan tässä kirja-tikkuaamme! Sitähän jo naurelitsivat kaikki Toukolan siatkin. Te kuulitte, meitä uhattiin warmaan jalkapuuksa, häpeän hirsiapuksa. Tuhannen tulimmaista! eikö ole miehellä valta elää rauhassa ja tahtonsa mukaan omalla kannallansa, koska ei hän seisjo kenenkään tiellä, ei loukkaa kenenkään oikeutta? Kuka woi sen kieltää? Mutta sanonpa kerran vielä: papit ja wirkamiehet kirjoinensa ja protokollienensa owat ihmisten häijyt henget. — Oh sinä musta sika! Woi päiwää kirottua täällä! Niinpä nyt ylisniskoin meitä koftaa kowan onnen nuijaukset ja ihmisten kiusanteot, että olen walmis juoksemaan päätäni seinään. Oh sinä musta sonni! Wenla meille antoi rukkaset; tehneet owat he meistä myrkyllisen pilkkawaisun; luttari meitä räähkäsi kuin pahalainen itse; Toukolan pojat meitä hakkasivat kuin nummea waan, selkäämme sainme kuin jouluporsaas ja oikeinhan joulupukkeina käyskelemme tässä yksifilmäisinä tonttuina, ryyhyt päässä. Mitä vielä? Onhan kotomme nyt ilman köyhän ainoata kestiä, ilman kiukaan kofisewaa löylyä. Tuolahan kytee ja sawuaa entisen armaan saunanamme aherrus. Ja sittenhän on jäljellä vielä perkeleistä pahin. Hmh! Kymmenellä läwellä irwistelee meitä vastaan kirkonporstuasta jalkatukki. Kirkas tuli! Ellei tämänkaltainen kiusantempujen rykelmä wie partaweistä miehen kurkkuun, mikä sitten? Oh sinä sarwipää sonni!

Gero. Nyt muistat hieman wäärin; jalkapuuksa ei olekkaan kymmentä läpää.

Juhani. Kuinka monta sitten?

Cero. Kuinka monta tähteä otawassa, kuinka monta poikaa Sukolasssa?

Juhani. Seitsemän poikaa meitä on. Siis seitsemän läpeä ja seitsemän poikaa. No sitä hullumpi. Seitsemän läpeä! Mina sitä hullumpi waan. Kas kuinka ihmiset ja kova sallimus ovat yhdessä juonessa meitä vastaan. Seitsemän läpeä kuin myllynkiiven filmää! Mikä pilkka kowalta onnelta! Mutta ampukoot he päällemme kaikki kiukkunsa nuolet, mehän puremme läpikiusatut sydämemme kowaksi kuin kipenditsevä teräs. Puhaltakoot meitä kohtaan joka haavalta myrkkyyä kuin kärmeet, ja taiwas satakoon päällemme paljasta sappea, me kuitenkin, filmät ummessa, kiristäen hammasta ja myristen kuin willit härjät, rynnäämme päisiin. Ja jos viimein kiskoittaisiin meitä jalkapihtiin kruunun voimalla, niin ihanalla ilollapa istuisin fonttipuussa minä.

Aapo. Miksi ilolla?

Juhani. Eihän sinä käsitä, mun weljeni, wihan tuomiowoimaa. Koston tuuma saattaisi pojan unohtamaan kaiken häpeän; ja häpeähän on heidän tarkoituksensa. Aatos, weristää tuota herra prowastiamme, sehän maistuisi wihaiselle mielelleni kuin hunaja-kaste. Enkä tuossa weistä, en pysyvä käyttelis, kuin entinen Karjan mies, en, waan kynsillä ja hampailla iskins hänen kurkkuunsa kuin susi-ilwes. Kappaleiksi, tuhanneksi kappaleeksi repisin miehen, ja niinpä saisin oikein maistutella kostoni herkkua. Tefisinpä niin, waikka olisin kymmenen hengen omistaja ja jokaista henkeä kymmenen vuotta rääkättäisiin piikkitynnörisä. Eihän tuo mitään olis koston hekumata suhteen.

Aapo. Sinä myllerrät ylös kaiken olentosi perin pohjin. Waleleppas, kurja weli, sydämesi tulikuohuwata kattilaa wiileällä wedellä kärjivällisyhyden lirisewästä ojasta, joka halki nitun waeltaa eteenpäin, koukistellen hiljaa.

Simeoni. Onhan muutos pikimusta, ja weripunaisina, pistäwinä pyörähtelee filmäs. Armahda itseäs.

Tuomas. Tosin kostaisimme, jos pantaisiin meidät istumaan häpeän istuimelle, mutta olkoon sydämemme rau-

hasja kunnes tämä on tapahtuva. Eihän ole vielä kaikki toivo mennyt.

Juhani. Ohdestä maailman kulmasta kuumoittaa meille vieläkin rauhan päivä. Ilvesjärvi tuolla Impiwaaran lupeilla on se satama, jonne purjehdimme myrskystä pois. Nyt olen päättänyt.

Lauri. Sen tein minä jo menneenä vuonna.

Gerro. Minä seuraan teitä vaikka Impiwaaran syvimpään luolaan, jossa, niinkuin sanotaan, vanha uurren-ukko keittelee pitiä, päässä kypärä sadasta lammasnahasta.

Tuomas. Sinne tästä siirrymme kaikki.

Juhani. Sinne siirrymme ja rakennamme uuden maailman.

Napo. Etkö käsittäisi meitä sielläkin esiwallan koura.

Juhani. Metsä penikoitansa suojelee. Siellä vasta kannallamme seisotään; sywälle kuin tirisilmäiset myyrät siellä itsemme kaiwamme aina maan ytimeen asti. Ja miellyttäiskö heitä sielläkin ahdistella poikia, niin pitää heidän hawaitseman miltä tuntuu häiritä seitsemää karhua konnosansa. — Nyt nahkapeitturille kaupat kirjallisesti wahvistamaan. Kymmeneksi wuodeksi menköön talomme toisen fouriin.

Simeoni. Galaanpa minäkin rauhan kannioon. Weljet, uusi koto ja uusi sydän luokaamme itsellemme metsien kohdussa.

Juhani. Kaikki yksimielisesti!

Napo. Kuinka päätät, Timo.

Timo. ”Siinä minä, missä muutkin”, sanoo sananlasku.

Napo. Te muutatte, ja minäkö jäisin tähän yksinäiseksi hongaksi Sukolan pihalle? Ah! kowin lujasti ovat olentoni kaikki juuret ja oksat yhtyneet teidän piiriinne. Dikoon menneeksi, ja toiwokaamme parasta tästä reikestämme. Minä seuraan.

Juhani. Diwallista! Nyt nahkapeitturille joka mies, laillista wälikirjaa tekemään. Kaikki yksimielisesti!

Räksivät he miehissä wälikirjan tekoon, wourasivat talonsa nahkapeitturille kymmeneksi wuodeksi; ja kirjallisesti määrättiin seuraawat pykälät. Nahkapeitturi hallitsee ja

wiljelee taloa kymmenen vuotta, kolme ensimmäistä ilman yhtään wouraa, mutta siitälähin maksakoon hän weljeksille seitsemän tynnöriä rukiita vuodelta ja rakentakoon uuden saunan ennen woura-ajan loputtua. Wapaaasti ja joka paikassa Sukolan metsissä pyyhdystelköt weljekset, ja mitä otuksia hyvänsä, joihin waan on laillinen lupa. Talon piirin pohjoisessa osassa, Smpivaaran seudussa, olkoon heillä walta tehdä ja elää tahtonsa mukaan sekä maalla että metsissä. Pyhäinmiesten päivänä ottaa nahkapeitturi haltuunsa talon, mutta weljeksillä, jos heitä niin miellyttää, olkoon syntymäkodossaan vielä tulewan talwen suoja. Nämät olivat pää-ehdot wälkirjassa.

Tuli Marraskuu, ja nahkapeitturi oli kuorminensa Sukolan pihalla ja vastaan-otti talon hallituksen määrättyksi ajaksi. Mutta weljekset, karttaaksensa prowastia ja hänen käskyläisiänsä, eleliwät tämän talwen enimmin metsissä, hiihdellen ympäri ja pyyhdystellen; ja majailiwat syykkojuussa Smpivaaran aholla. Muutto ei kuitenkaan ollut vielä oikeammiten tehty hevosella ja muilla wälttämättömillä kappaleilla. Tämä oli määrätty tapahtumaan koska suwi oli tullut. Kuitenkin pitiwät he jo tulewasta pirtistänsä huolta: hakkasiwat hirret kewääksi kuivamaan ja wieritteliwät perustuskiviä kantoiselle aholle, jyrkän wuoren alle.

Niin meni talwi, ja sen kuluesä ei joutunut weljeksille prowastilta minkäänlaisia käskyä, ei muistutusta. Drottiko hän, wai oliko hän heittänyt heidät kohtalon huomaan?

Wides Luku.

Kewät oli tullut, kinnokset olivat sulaneet, suojaasti puhalteli tuuli, maa rupefi wiheriditsemään ja koiwisto käwi lehteen.

Weljekset nyt retkeilewät muuttomatikallansa Sukolan ja Smpivaaran wälillä. Kulkewat pitkin kivistä, polwellista metsätietä, pyssyt olalla ja tuohikontit seljässä,

joissa on heidän ampumavaransa. Edellä astuu Suhani ja hänen rinnallansa Sukolan suuret, äkeät koirat, Killi ja Kiiski. Heidän jäljessään, wetäen reteliä, kulkee, Timon ajamana, veljesten filmäpuoli hewonen, wanha Walko. Mutta kuormaa seuraawat muut veljekset, pysyit olalla ja kontit seljässä, autellen Walkoa tien pahimmissa paikoissa. Viimeisenä käystelee Gero, kantaen sylissänsä Sukolan uljasta kulkoa, josta eivät veljekset mielineet erota, waan ottiwat sen myötänsä päiväntiedon antajaksi Impiwaaran erämaassa. Matkalla näit arkun, suden- ja ketun-rautoja, padan ja padassa kaffi tammipöytyriä, kauhan, seitsemän lusikkaa ja muita keittokonstiin kuuluvia lappaleita. Pädalle peitteeksi oli pantu karkea, herneillä täytetty säkki; ja ylimmäisenä tämän päällä putkisteli ja naukui pienessä pussissa Sukolan wanha kissa. — Niin läksivät veljekset entisestä kodostansa, waelsiwat alakuloisina, äänettöminä pitkin waifeata, kivistä metsätietä. Taimas oli kirkas, ilma tyyni ja alasmäkeä länteen juoksi jo auringon pyörä.

Suhani. Ihminen on merenkulkija elämän myrskyisellä merellä. Niinhän mekin nyt purjehdimme armaistat syntymänurkistamme pois, purjehdimme wanckurilaimalamme eksyttävien metsien halki Impiwaaran jyrkkää saarta kohden. Ah!

Timo. Eihän paljon puutu, etten tuhri kyyneleitä poskiltani, minä sammakko kanssa.

Suhani. Sitä en ihmettele, katsottuani omaan po-weeni tällä murheen hetkellä. Mutta ei auta tässä maailmassa, waan olkoon miehen sydän aina kova kuin walkein harakankiwi. Matkamieheksi on ihmislapsi syntynyt tänne, täällä ei ole hänellä yhtään pysyväistä sijaa.

Timo. Täällä käystelee hän wähän ajan, keikkuu ja kiikkuu kunnes hän wihdoin kännistyy ja nääntyy kuin rotta seinän-juureen.

Suhani. Dikein sanottu, wiijaasti juteltu!

Simeoni. Ja jos olis siinä sitten kaikki; mutta silloinpa wasta.

Suhani. Tulee leiwisköistämme kysymys, tahdoit sinä sanoa. Totta!

Timo. Silloin tulee sanottawaksi ilman yhtään wils-

piä ja wiefastusta: tässä olen minä ja tässä on, Herrä, leiwiskäs.

Simeoni. Mina pitäisi ihmisen muisteleman loppuansa; mutta hän on paatunut.

Juhani. Paatunut, paatunut, sitä ei taida kieltää. Mutta sellaisiahan, Jumala nähtöön, olemme kaikki tämän taiwaan alla. Kuitenkin koetamme täyttä päättä elää tästälähin niinkuin hurskasten urosten tulee, kun kerran olemme tänne oikein ehtineet sijoittua ja saaneet itsellemme lämpöisen rauhanmajan. Tehkäämme, weljet, ankara liitto ja heittäkäämme pois kaikki synnin eljet, kaikki wiha, riita ja waino täällä lintukodossa. Pois wiha, waino ja ylpeys.

Gero. Ja prameus.

Juhani. Miin!

Gero. Ja koreat, synnilliset waatteet.

Juhani. Miin!

Gero. Lettuivat kirkkokääsyt ja kaikki koreat kirkon temputtimet.

Juhani. Mitä? Mitä sinä puhut?

Simeoni. Hän weistelee taas.

Juhani. Minä huomaan sen. Katso etten tempaa niskastasi kiinni, jos nimittäin huolisin houkon puheista, mutta enhän sitten oliskaan mies, en totisesti oliskaan. — Kuinka pitelet, sinä peewelin firottu nallikka, sitä sukkoa? Mitä porahtelee elikkoparka?

Gero. Korjasin waan sen siipeä, joka riippui.

Juhani. Kyllä minä sinun korjaan kohta. Katso etten ota niskastas. Tietäkää, että on sinä on paras sukko koko kihlakunnassamme wirkansa toimesta; aina tarffa ja luotettava. Ensi kerran kiekuu hän kello kahdelta, toisen kerran neljältä, joka on paras nousun aika. Siitä kukoosta on meille paljon hausketta täällä sydänmaassa. — Ja kissa sitten tuolla kuorman harjalla! Voi sinua Mattipoikaa! Siellähän keikut ja heilut ja katselet pussin läwestä ulos, naukuen aivan surkeasti. ”Voi äijä-rukka, wanha sukka!” eihän ole sinulla enää juuri monta päivää täällä tassuteltawana. Silmäs käywät jo kowin tummiksi ja karhealta kuuluu naukumises. Mutta ehkäpä kuitenkin kostut vielä, päästyäsi lihawien metsähiirien niskaan. Toi-

wonpa niin. Mutta teitä, Kelli ja Kiiski, armoittelen kuitenkun enimmäin kaikista. Niinkuin me itse, olette tekin siinä synntyneet ja kasvaneet Sukolassa, kasvaneet omina weljinämme. Ah kuinka palawasti katselette minua silmiin! Niin, Kelli, niin, minun Kiiski-poikani, niin! Ja heittelette häntäänne noin iloisesti! No ettehän tiedä, että nyt jätämme ihanaisen kotomme. Voi teitä kurjia! Minun täytyy itkeä, täytyy.

Timo. Katso kuinka neuvoit äsken itse. Pidä sydämesi jykewänä, sydämesi jykewänä.

Juhani. En woi, en woi, heittäisäni kultaisen kodon.

Tuomas. Painaahan tämä päivä miehen mieltä; mutta Impivaarassa on meillä pian toinen koto ja kohta ehkä yhtä rakas.

Juhani. Mitä sanoit, weljeni? Ei maassa eikä tairwaassa ole paikkaa niin rakasta kuin se, jossa synnyimme ja kaswoimme ja jonka tantereilla pieninä piimäpar-taisina piehtaroitselfimme.

Napo. Tosin musertaa sydäntämme jäähyväishetki; sillä kotopensas on jändölekin rakas.

Juhani. Kuinka sanoi emojänis ennen, koska hän, huomaten itsensä uudestaan tiineeksi, käski pienen poikansa luotansa pois, pois tulewien tieltä?

Timo. "Lähdeppäs jo matkahasi, poikaseni, pienoi-feni, ja muista aina mitä sanon: missä rifu, siinä wipu, missä laukku, siinä loukku".

Juhani. Niin hän sanoi pojallensa, ja läksi poika taaputtamaan pois; hän taaputteli, töllitteli pitkin ahoa ja nummen syrjää, töllötteli, halkinen huuli wilpittömässä ir-wissä. Niin asteli hän kodostansa, ja murheellisesti pais-toi ilta.

Gero. Se oli se Jänis-Jussi.

Juhani. Anna olla waan. — Niin hän läksi ko-dostansa ja niinpä lähdenne myöskin me. Jää hyvästi, koto! Porrastasi, tunkiotasi tahtoisin suudella nyt.

Napo. Niin, weljeni. Mutta koettakaamme karkeit-ta tämä mielen synkeys pois. Kohta on meillä tekeillä tuima toimi ja työ, kohta jumisewat hirret, kirweet pauk-kuu, ja ylös kohden tairwasta kohoopi huikkea pirtti Impi-

vaaran aholla, keskellä jyhyä metsiä. Katsokaat: johan ankarassa korvessa, kuusien kohinassa reikeilemme.

Niin he haastelivat keskenänsä, matkustaen halki synkeän salon. Mutta vähitellen yleni seutu ja heidän tiensä luikerteli ylös korkealle metsäiselle maalle, joka Teerimäeksi kutsuttiin. Tuolla ja täällä näkyi sammaltuneita kallionkieleluja, muodoltaan jättiläisten hautakumpujen näköisiä, joiden ympärillä matalat, juuret männyt humisivat. Rowin rautisteli rattaita ja vanhan Valkon luoja kallioinen tie, jossa filmä paikoin tuskin taasi eroittaa entistä raition rataa. Oli mäen kulki tie; sillä pohjattomia vämeitä levisi sen molemmilla puolilla. Mutta weljekset itse tekivät myös parastansa, kaventääkseen vanhan yksifilmäisen wetäjän kuormaa. Viimein ehtivät he mäen harjulle, sallivat Valkon siinä hetken puhallella, ja katsoivat maailman laukeuksiin alas. Heidän filmänsä näki kaukaisia kyliä, niittuja, peltoja, sinertäviä järviä ja lännen metsien reunalla kirkon korkean tornin. Mutta etelässä erään kummaan rintteellä kuumoitti Sukolan talo kuin kadotettu onnen maa; ja riutuivat aatokset täyttivät taas weljesten rinnat. Mutta he käänsivät siitä wihdoin filmänsä Pohjaan päin, ja siellä näkyi korkea Impiwaara, sen jyrkästi kaltuva wiete, pimeät luolat ja partaiset, myrskyjen repimät kuuset, jotka seisowatwuoren kyljillä. Muttawuoren alustalla näkiwät he hauskan, kantoisen ahon, wastaisen asuinpaikkansa, ja ahon alla korven, joka heille oli antawa falskeita hirsiä huoneitten rakentamiseen. Tämän kaiken he näkiwät, näkiwät mäntyin wälistä kirkkaan Ilwesjärwen ja heleän auringon lähellä laskuansa loistawanwuoren luoteiselta jyrkältä; ja toiwon ihana leimaus wälähti heidän filmistänsä ja kohotti heidän rintansa taas.

Siitä läksiwät he taas eteenpäin ja yhä uljaammalla wauhdilla rupefiwät he kiirehtimään kohden uutta kotoansa. Mäki aleni, ja he tuliwat nummelle hontien pylwästöön, jossa kanerwa, puolaimen warret ja kuihtuwa ruohonpiipat waihetellen peittiwät kumisewan maan. Tuli hietainen rakettu tie, joka johdatti Wiertolan kartanosta kirkkoon; he astuiwät sen poikki, pitäen omaa metsätietänsä, joka kulki pitkin nummen selkää.

Uapo. Tässä on nummi, jossa, niinkuin wanhat ihmiset juttelee, ennen muinoin oli kärmeitten keräjäjälki. Tuomarina sinä istui heidän kuninkaansa, tuo ankaran harvoin näkyvä walkea kärme, päässä verrattoman kallis kruunu. Mutta ryöväsiipä tämän kruunun heiltä eräs rohkea ratsastaja, niinkuin tarina kertoilee.

Sa kertoi heille Uapo seuraawan tarinan, heidän kuleisjansa pitkin nummen harjua alas kohden autiota Sompio-suota.

Tuli eräs ratsastaja ja näki nummella kärmeitten kuninkaan, jolla oli kimmeltävä kruunu päässä. Hän ratsasti häntä kohden, noukkasi miekkansa kärjellä kruunun kuninkaan päästä, kannusti hevostansa ja kirmasi kalleuksiensa pois kuin tuulisissa ja pilvisissä. Mutta eivät olleet kärmeetkään myöhäisiä, waan läksivät kohta kiukkuisesti wainoomaan julkeata ryöväriä. He kiitivät suhinalla päin, kierrettyinä rengoiksi, ja tuhannen kurraa pyöri silloin ratsastajan jäljissä kuin kiekko maantiellä poikien heittämänä pyörii. Pian saaruttivat he ratsastajan, parveilivat jo tiuhasti hevosien jaloissa, loiskeilivat sen lautasille ylös, ja suuri oli miehen waara. Sa hädisään wiskasi hän heille hattunsaakin syöttiksi alas, jonka he paikalla repivät kappaleiksi ja söivät wihansa wimmassa. Mutta miestä ei auttanut kauan tämä keino, pianpa kärmeet kiiriskelee hänen jäljissänsä taas ja santa kiertoilee korkealle tieltä. Sa yhä kiivaammin kannusti uros huohottawaa hevostansa; wirtana juoksi weri uhkean orhin rikkiwilletyistä kyljistä, ja suusta roiskahтели sohisewa wahto. Ratsastaja pakeni metsään, mutta metsä ei estännyt hänen wihollistensa juoksua. Tuli wirta vastaan, ja kohahtaen ratsasti hän sen kierroksiin ja weipä orhi hänen nopeasti sen ylitse. Tuli wirta kärmeillekin vastaan, ja monen kosken pauhinalla he syöksivät itsensä lainetten kohtuun, uiwat myrskyn wauhdilla sen ylitse: ja korkealle nousi walkea kuohu. Mies ratsasti yhä eteenpäin, ja yhä wainosi häntä kärmetten willitty joukko. Näki hän matkan päässä hurjasti palawan kasken, ja kohden tulta hän nyt kannusti hevosensa, ja, kietoen itsensä wirran kylwysä läpikästettuun kauhtanaansa, ryntäsi hän liekkien helmaan, waan kärmeet eivät wilaustakaan

wiipyneet häntä seuraamasta. Niinpä taiwaan ratfastawa sankari kultapilvien halki kiittää. Kerran vielä isti hän kannukset orhinsa kupeisiin ja kerran vielä hän kirmasi eteenpäin, sitten kaatui pyrskivä orhi, unohtaen ainiaakfi elon kuuman leikin. Mutta wapaassa ilmassa seisoi mies, pelastettuna tulesta ja hirmuifista wihamiehistänsä; tulihan oli polttanut kärmeitten lukemattoman lauman. Siinä sankari seisoi riemuitsewalla katsannolla, kädessä ihmeellinen kalleus.

Aapo. Se oli tarina walkean kärmeen kruunuusta Deerimäen nummella tässä.

Juhani. Uhkea tarina ja vielä uhkeampi mies, joka tempasi kruunun kärmeen päästä ja kilvoitti sen wiimein omaksensa. Potra mies!

Timo. Harwas mies täällä näkee tämän kärmeen, mutta se, joka hänen näkee, tulee werrattoman wiisaakfi, niinkuin wanhat ihmiset sanoo.

Juhani. Sanotaanpa myöskin: joka kewäällä ennen käen kulkumista tämän tuomarikärmeen käjittää, sen keittää ja syö, hän ymmärtää korpin puheen, josta hän saa tiedon mitä hänelle siitälähin on tapahtuwa.

Gero. Sanotaanpa vielä niinkin: joka kewäällä jälkeen käen kulkumisen tekee kaiken tämän, se mies ymmärtää korpin puheen, josta hän saa tiedon mitä hänelle sitä ennen on tapahtunut.

Juhani. Voi, weikkoseni, kuinka tyhmästi nyt haastelit! Eikö tiedä sitä joka mies syömättä murenaakan kärmeen lihaa? Kas nytpä Gero wasta näytti minä miehenä hän järkensä puolesta oikeammiten käy, tyhmänä päsinä. "Hän saa tiedon mitä hänelle sitä ennen on tapahtunut". Onko tämä aatos kotoisin miehen päästä? Voi sinua poika-parkaa!

Aapo. Äläs mitään, Juhani. Hän joko haasteli tyhmyydestä tai konstaili ja koukisteli hän taas; kuinka hywäänsä, mutta kummasjakin kohdassa wisikafi hän eteemme merkittävän aatoksen. Koettakaamme tarkastella hänen lausettansa, ja luulenpa taitavamme onkia siitä jotakin wiisautta. Tietää mitä on tapahtunut, sehän on, eräältä kannalta katsoen, wiisaus suuri. Jos wisusti harffitset mikä

Kylwö menneistä päivistä saattoi hyödyllisiä, mikä wahingollisia hedelmiä, ja sen mukaan asetat elämäsi, työs ja toimes, niin oletpa wiisas mies. Jospa meidänkin silmämme ennemmin olisivat auenneet, niin luulenpa ettemme näin nyt kahusteliskaan siirtolaisina tässä.

Juhani. Tässä kuin sudenpoikaset ilmi-taiwaan alla. Mutta tehty on tehty.

Tuomas. Mitä Sukolassa kadotimme, sen kieppaamme takaisin Impivaaran aholla. — Tänne koko welisarja, ja iskeköön kyntensä kuormaan joka mies, auttaen Walloamme niinkauan kuin suota kestää. Tänne kaikki! Wai-puuhan wankkurien pyörä waaksan sywältä mutaiseen maahan.

Näin haastellen keskenään oliwat he waeltaneet numelta alas, kulkeneet poikki Seunalan Matin lakean ahon, siitä halki tiuhan näreistön, ja seisoiwat nyt Sompiosuon partaalla. Synkeäksi näytti tämä suo, jonka pinnalla wai-hetteli mutaisia, rämeisiä aukkoja, sammaleisia mättäitä, karpalon kotoja, ja siellä ja täällä seisoi matala, kuihtuwa koivu, alakuloisesti nyökytellen päätänsä iltatuuleessa. Mutta keskeltä oli suo kaitaisin ja siinä maa myös naweampi ja tiinteämpi. Seisoi siinä lyhykäisiä mäntyjä sammaleisessa puwussa ja mättäillä tummanwiheriäisiä, wäkevästi hajah-tawia juowuke-pensaita. Ja yli tämän taipaleen juoksi wai-waloinen tie suon toiselle rannalle, jossa taasen alkoi pimeä korpi. Pitkin tätä tietä retkeiliwät nyt weljekset yli suon. Mikä heistä weti aisoista Walkon rinnalla, mikä taasen lykkäsi wankkureita. Wihdoin, waikka työläästi, eh-tiwät he suon ranteesen ja matkustiwat taasen kuivalla maalla korwen monijuurista tietä, jota festi noin wiisi sataa askelta. Mutta viimein wälkähti heidän eteensä kantoisen ahon lakeus, ja seisoiwat he määrätysnä paikassa, komeroisen wuoren alla.

Tässäpä muinoin weljesten iso-isiä, mainio raataja, oli wiljellyt huhtia ja suitsutellut ankaria syysihautoja. Monta kaskea oli hän tämän wuoren ympärillä kaatanut ja polttanut, risu-äkeellensä karkinut monen mustan, kylwetyn maan, ja viimein korjannut riiheensä satoisat oljet. Uher-rus ahon syrjässä tuolla osoitti vielä paikan, missä oli hä-

nen metsäriihensä seisonut, josta hän kohta kotiansa saattoi valmiin wiljan, heittäen talwikeliksi oljet ja pahnat. Mutta riihen aherruksesta kappale matkaa, tuolla ahon ja metsän rajalla näkyi musta syysihaudan pohja, waltaisen suuri, jossa hän oli poltellut kiliseviä syysä huhutamaan te-loista. Niin oli tässä entinen Sukolan uhkea isäntä hyö-rinyt ja puuhailnut monen polttawan auringon alla, pyhkien otsaltansa monen helmeilevän hien. Mutta yönsä le-päsi hän turwefattoisessa koijussa miilunsa wartijana; ja saman koijun olivat nyt weljekset määränneet itsellensä wälialkaiseksi asuntomajaksi.

Uwara on kantoine aho, mutta kauemmas sen reu-noja ei kuitenkaan näe sun filmäs; sillä idässä, etelässä, lännessä sulkevat metsät sun filmäsi alan ja pohjosesa kor-kea wuori. Mutta jos astut tämän wuoren harwoilla kuu-silla kruunatulle harjanteelle, niin kantaapa filmäsi etäälle kohden kaikkia ilmoja. Sen eteläisellä puolella näet ensiksi ihan jalkas alla tuon mainitun, juohewasti kalterwan ahon, kauempana synkeän korwen, sen takana taas sen Sompiosuon, ja tuolla ilman reunalla kohoo ylös waijusti sinertävä Tee-rimäki. Pohjaa kohden alenee wähitellen wuori, ja sen loiwalla kamaralla, jota ennen myös oli huhkina käytetty, seisoo koivistu nuori ja tiuha, jonka ruohottomilla poluilla teeret hyppelivät ja pyyt alakuloisesti wihettelee. Idässä näkyy tasainen nummi hongistonensa, lännessä ryhmyinen, sammalkalliainen maa, tuolla ja täällä, sammaleisella har-julla matala, mutta ko'okas ja tuuhea mänty. Män-tyjen takana kiiltää tuolla kirkkaana ja kalaisena Ilwesjär-wi, noin tuhannen askelta ahosta pois. Mutta näetpä tus-kin muuta, waikka kauaskin katsot. Saloin tumma meri haamoittaa sun ympärilläs kaikkialla. Näet toki him-meän siinon Wiertolan kartanosta koillisessa ja kaukana tuolla luoteisen ilman rannalla kirkon harmaan tornin. Tämänkaltainen oli seutu ja sen ympäristö, jonka Sukolai-set olivat määränneet asumapaikaksensa.

Mutta syyskoijun waiheille olivat weljekset tänä iltana asettuneet alas, laskeneet aisoista wäsyneen Balkon, kello kaulassa, laitumelle ja tehneet kannoista ja karangoista iloi-sen walkean aholle. Siinä paistoi Simeoni silakoita, nau-

riita ja nautan lihaa yhteiseksi illalliseksi, ja muut hybris-
kelivät wanffurien ympärillä, purkaen kuormaa ja kantain
kutakin kalua ja kapinetta paikallensa. Mutta koska tämä
oli tehty ja ruoka rakettu valmiiksi, istuivat he atrioitse-
maan iltaiselle aholle; ja aurinko oli vaiipunut wuoren taakse.

Simeoni. Tämä on siis ensimmäinen atriamme tässä
uudessa kodossa; ja tuokoon se onnen ja Jumalan rauhan
kaikeille muillekin atrioillemme täällä.

Juhani. Onni, mukkea onni olkoon ainoa towe-
rimme täällä kaikissa toimissa ja töissä, joihin waan kyn-
temme pystyy.

Aapo. Tahtoisinpa lausua tärkeän aatoksen.

Juhani. No puhkaise se sydänkarstinastas ulos.

Aapo. Päätön ruumis ei läy päihin, sanon minä.

Juhani. Waan nuijailee seiniä kuin päätön kana.

Dimo. Waikkei päätöntään, kun se waan tulee rii-
wiöön, niin pöllähtelee se noin, noin, sinne ja tänne, sinne
ja tänne. Niinhän tekewät usein Männistöön-muorin kanat,
ja silloin sanoo muija noidan-nuolten lentelwän ilmasfa.

Juhani. Mutta puhdistappas suus, weli Aapo.

Aapo. Tämä on tuuma aivosfani: Jos tahdomme
täällä jotain ja kunnokkaasti matkaansaattaa, niin yksi
meistä olkoon aina ensimmäisenä miehenä, keskustelemisten
johtajana, ratkaisijana riitaisissa asioissa. Sanalla sanoin,
yksi olkoon, jonka ääni läy etunenässä järjestyksen tähden.

Juhani. Minä olen tässä wanhin.

Aapo. Sinä olet Jukolan sarjan esikoinen, ja olkoon
sinulla sen oikeus myös.

Juhani. Olenpa riwin ensimmäinen mies, ja tiedän
myös waatia teiltä kuuliaisuutta. Mutta kun waan totte-
liffitte.

Aapo. Se on oikeus ja kohtuus. Mutta jokaisen
sana ottakaamme kuitenkin aina kuullaksemme yhteisissä ky-
symyksissä.

Juhani. Sinun neuvoillefi warfinkin tahdon aina
ja kernaasti korwani kallistaa. Mutta minä olen ensimmäinen.

Aapo. Tosi! Mutta mikä rangaistus määrätään hä-
nelle, joka uppiniskaisuutta, auttamatonta wastakynttä osoit-
telee?

Juhani. Hänen piستان tuonne vuoren komeroon ja kannan kasan kymmenleiwiskäisiä kiviä teljeksi luolan kittaen. Siellä hän istukoon päivän tai kaksi, aina kuinka asiat ja asian haarat vaativat. Niin, niin, siellä imeköön hän kynsiänsä, muistellen mitä rauhaansa kuuluu.

Lauri. En suostu päätökseen minä.

Tuomas. Enkä minä.

Dimo. Olenko minä piirtopostinen metsästä, jonka asunto on vuoren tunkkainen luola? Pois se.

Juhani. Te rupeette kapinoitsemaan.

Tuomas. Se rangaistuksen pykälä ei käy päijin, ei käy.

Dimo. "Ei käy kontoon", sanoo sananlasku. Minä en ole metsästä, mäyrä.

Juhani. Sentähden käytä itses aina kiltisti ja siivosti, wälttääksesi vihani rankaisewaa kauhistusta.

Dimo. Mutta minä en ole mäyrä, enkä sufi. Hei, hei! En ole karhukaan enkä mikään rotta! Tiedä huutia wäähän. "Tiedä huutia, sanoi Jaakkolan Suuti"; Hehheh!

Aapo. Sallitaanko minulle sananwuoro?

Juhani. Kernaasti. Mitä mielit sanoa?

Aapo. Etten kilttaa minäkään tuota rangaistus-parakraaffia, jonka tahtoijit käytettäväksi wälillemme asettaa, waan katsonpa sen wäljesten keskenä liian törkeäksi, pedolliseksi.

Juhani. Wai et kilttaa? Etkö kilttaa? Etkö totisesti kilttaa? Sanoppas fitten wiisaampi parakraaffi, koska minä en milloinkaan käsitä mikä on oikein, mikä wäärin.

Aapo. Sitä en sano.

Juhani. Sanoppas se uusi, killattawa parakraaffi, sinä Jukolan tietäjä.

Aapo. Kaukana tietäjän arwosta. Mutta tämä . . . .

Juhani. Parakraaffi, parakraaffi!

Aapo. Tämähän on . . . .

Juhani. Parakraaffi, parakraaffi! Sanoppas se wiisas parakraaffi!

Aapo. Oletko hullu? Huutelethan tuossa kuin istuisit tulisisa housuisa. Miksi kirkut ja keikuttelet päätäs kuin tarhapöytä?

Suhani. Parakraaffi! huudan minä huiveasti. Se ihka uusi ja vanha, viisas parakraaffi! Sanoppas se, ja minä kuultelen äänestäni kuin särki sammakon motto-
tusta.

Uapo. Tämä on tuumani asiasta: Hän, joka ylen-
katsoo neuvot ja varoitukset, aina vaan ilkivaltaisuutta
osoittelee, kylwellen välillemme eripuraisuuden siementä, hän
siirrettäköön liitostamme, karloitettakoon kauas pois.

Tuomas. Tämä olkoon asetus.

Lauri. Siihen suostun.

Timo. Niin minäkin.

Simeoni. Siihen suostumme kaikki yhteisesti.

Suhani. Hm! Olkoon päätetty. Ja muistakaat:
joka tästäälähin mieli wikuroita, hänellä on jäniksen passi
kourassa, potkua pylläysä ja käpälämäki edessä. — Mihin
työhön iskemme huomenna kiinni, te murjaanit? Kyllä minä
teidät opetan.

Uapo. Sieman harmin wallassa; mutta eihän tuo
nyt samenna meidän tyhnettä ja kirkasta mieltämme tänä
iltahetkenä.

Suhani. Mihin raatamiseen rupeemme koska päivä
koittaa?

Uapo. Tietysti on tässä pirttimme rakennus ensim-
mäinen.

Suhani. Niin onkin. Huomenna warhain käyköön
neljä miestä, jokainen kirveskynä kourassa, nurkallensa, ja
olkoot nämät neljä miestä: minä itse, Tuomas, Simeoni
ja Uapo. Muut palhikoot ja kiiritelköt meille hirviä ylös.
Ja koska pirtti ja pieni aitta-koppa ovat valmiit, niin
kohta pojat kaafinsa haalimiseen, metsästyks- ja kalastus-ret-
kille. Se muistakaat!

Näin päättivät he viimein atriansa ja käwivät le-
poon syyskoijun suojaan. Tuli yö, pilwinen, mutta tyhni
toukokuun yö. Korvessa huuteli huhkain käheällä äänel-
länsä, Ilwesjärvellä narisivat forsat, ja tuolloin, tällöin kuu-
lui kaukaa kontion terävä wihellys. Muutoin wallitsi luon-
nossa rauha ja syvä hiljaisuus. Mutta weljeksiä turvema-
jassa ei mielinnyt käydä tervehtimään hienosiipinen Unonen.
Äänettöminä, mutta kierrellen itsiänsä kyljeltä kyljelle, mie-

tiiskelivät he tämän maailman menoa ja elämämme muuttuvaisuutta.

Uapo. Eihän ole luullakseni vielä ummistunut yhdenkään filmä.

Juhani. Makeasti makaa jo Timo, mutta me muut itfiämme tässä vääntelemme ja kääntelemme kuin maffarat kiehuwassa kattilassa. Miksi olemme näin wirkkuja?

Uapo. Elomme tie on tänäpänä tehnyt töykeän käännöksen.

Juhani. Siitäpä mieleni lewoton, kowin lewoton.

Simeoni. Synkeä on sydämeni tila. Mikä olen minä? Duhlaajapoika.

Juhani. Hm! Korpeen kadonnut lamma.

Simeoni. Niin heitimme naapurit ja kristilliset lähimmäiset.

Tuomas. Tässä ollaan ja täällä pysytään niin kauan kuin metsässä tuoretta lihaa löytyy.

Uapo. Kaikki onnistuu hyvin, jos käymme aina käfin järkewällä mielellä.

Simeoni. Huhtain tuolla korwessa huutelee, ja hänen huutonsa ei ennusta koskaan hyvää. Ennustaapa tulipaloa, werisiä tappeluksia ja murhia niinkuin wanhat ihmiset sanoo.

Tuomas. Metsässä on huutaminen sillä wirkana ja ilman mitään merkitystä.

Geru. Tässä on kylä, Impivaaran turwefattoinen talo.

Simeoni. Mutta nyt on ennustaja muuttanut sijaa, huutelee tuolla wuoren harjulla. Siellä ennen, niinkuin tarina kertoilee, rukoili "Kalwea impi" syntejensä anteeksi, rukoili kaikki yöt niin talwella kuin kesällä.

Juhani. Hänestäpä on tämä wuori saanut nimensä Impivaara. Kuulin kerran lapsena tuon tarinan, mutta onpa se jo enimmäksi haihtunut mielestäni. Welii Uapo, sinä juttele se meille tässä itävän yömmie wietteeksi.

Uapo. Timo kuorsaa kuin mies; mutta maatfoon hän rauhasa; minä mielin teille kertoa tarinan.

Seuraawan tarinan kalweasta imnestä kertoi nyt Uapo weljillensä:

Ufui muinoin tämän wuoren luolissa eräs hirmuinen

peikko, ihmisten kauhistus ja surma. Rakki oli hänellä elämän himoa ja hekumaa: katsella ja pidellä aarteitansa luolien syvässä kätöissä ja juoda ihmisenwerta, jota hän ankarasti janosi. Mutta ainoastaan yhdeksän askelta wuoresta oli hänellä woima wäkiwaltaiseen käytökseen, ja sentähden täytyi hänen harjoitella kawaluutta retkillänsä. Hän taifi muuttaa haamunsa miksi tahtoi; ja ympäri tienoita nähtiin hänen kuljeksiwan milloin kauniina nuorukaisena, milloin ihanaisena impenä, aina sitä myöten kuin hän miehen tai naisen werta janosi. Monen woitti hänen katsantonsa helwetillinen ihanuus, moni sai henkensä heittää peikon kamottawissa luolisissa. Niin tämä hirwiö wiettelä luokseen onnettomat uhrinsa.

Oli lempeä kesä-yö. Wiherjällä nurmella istui eräs nuorukainen, syleillen lemmittyänsä, nuorta neitoa, joka hohkawana ruusuna lepäsi hänen rinnoillansa. Tämä oli heidän jäähywäis-syleilyksensä; sillä pois tuli pojan matkustaa ja erota ajaksi sydämensä ystäwästä. — ”Impeni”, niin haasteli nuorukainen, ”nyt lähden sinulta pois, mutta tuskin ehtii sata aurinkoa nousta ja laskea ennen kuin sun kohta taas. — Lausui neito: ”eikä aurinko laskeisjansa heitä niin armaasta jäähywäis-silmäystä maailmallensa, kuin minä mun kultajelleni koska hän poistuu, eikä noustesjansa säteile niin ihanasti taiwaan loimo, kuin säteilee mun filmäni, koska taas en kiirehdin sua vastaan. Ja mitä kirkkaan päivän pituuteen sielustani mahtuu, se on aatos sinusta, ja unieni himmeässä maailmassa käyskelen sun kanssas”. — Niinpä neito; mutta taas en nuorukainen lausui: ”Ihanasti haastelit; mutta miksi aawistaa mun sieluni pahaa? Impeni, nyt wannokaamme toinentoisellemme ijäinen uskollisuus tässä taiwaan kaswain alla”. Ja he wannoiwat pyhän walan, wannoiwat Jumalan ja taiwaan edessä, ja hengähtämättä kuultelivat heidän sanojansa metsät ja wuoret. Mutta viimein aamun koittaessa syleilivät he viimeisen kerran ja erosivat toinentoisestansa. Pois rientsi nuorukainen, mutta kauan käyskeli neito yksin metsän hämärässä, muistellen kaunista kultastansa.

Koska näin hän käyskelee tuuhean männistön kohdussa, mikä ihmeellinen haamu käy häntä vastaan? Hän

näkee nuoren miehen, jalon kuin ruhtinas ja ihanan kuin tämä kultainen aamu. Kuin tulen liekki wätkkyy ja kimmentää hänen hattunsa höyhentöyhtö. Hänen hartioillansa riippuu kauhtana, sinertävä kuin taiwas ja kuin taiwas kirjawa kiiltävistä tähdistä. Hänen ihotakkinsa on walkea kuin lumi, ja miehustalla on hänellä purppuranpunainen wyö. Impeen hän katsahtaa ja katsannosta wirtaa liekehtiwä rakkaus, ja autuaasti kaikuu hänen äänensä, koska hän neidolle haastelee: "Mä mua pelkää, suloinen impi, olenpa sun ystäwäs ja saatan sulle äärettömän onnen, jos waan kerran saan sinua syleillä. Minä olen woimallinen mies, on minulla aarteita ja kalleita kiwiä ilman lukua ja määrää, ja taitaisnpa ostaa waikka kaiken tämän maailman. Tule mun kullakseni, minä tahdon wiedä sun komeaan linnaan ja asettaa sinun wiereeni loistawalle istuimelle". Niin hän haasteli wiehättävällä äänellä ja hämmästyneenä seijoi neito. Hän muisteli äsken wannottua walaansa, ja poispäin hän kallistui, mutta kallistui taasen mieheen päin, ja eriskummallinen häiriö käpiti hänen mielenjä. Miestä kohden hän kääntyi, peittäen kädellään kasvonsa kuin paistawan auringon edessä; pois hän taasen kääntyi, mutta katsahti kerran vielä ihmeelliseen haamuun. Woimallinen ihastus säteili sieltä häntä vastaan, ja äkisti waiwai neito kauniin ruhtinaan syliin. Mutta pois rienä ruhtinas saaliinensa, joka niinkuin houressa lepäsi hänen käsiwarfillansa. Oli jyrkkien mäkien, halki sywien laaksojen he lakkaamatta kulkiwat, ja yhä pimeämmäksi muuttui metsä heidän ympärillään. Lewottomasti tytkyi immen sydän ja tuskan hiki juoksi hänen otsaltansa alas; sillä wiimein hän huomasi niinkuin jotain pedollista, hirweätä haamun silmien lumoowassa liekissä. Hän katsahteli ympärillensä, ja nopeasti sinkoilivat ohitse synkeät kuuset, hänen kantajansa winhasti juostessa; hän katsahteli nuorukaisen kaswoihin, ja kamoittawat wäristykset karsiwat hänen ruumistansa, mutta kummallinen ihastus wallitsi kuitenkin hänen sydämesfään.

Kulkiwat he alati eteenpäin halki metsien, ja näkyi wiimein korkea wuori ja sen pimeät luolat. Ja nyt, koska he olivat ainoastaan muutaman askeleen wuoresta, tapah-

tui hirveätä. Mies kuninkaallisessa puuussa muuttui äkisti hirmuiseksi peikoksi: sarvet tunkeusivat ulos hänen päästään, niskasansa kahjivat kankeat harjakset, ja kurja tyttö nyt tunsi kipeästi povessaan hänen terävät kyntensä. Ja siinä onneton impi huusi, reutoili ja tempaili tuskiinsa, mutta turhaan. Sitteällä kiljunalla raahasi hänen peikko syvimpään luolaansa ja imi hänestä veren aina viimeiseen pisaraan asti. Mutta tapahtui ihme: henki ei lähtenytikään neitosen jäsenistä, vaan hän jäi elämään werettömänä, lumivalkeana; murheellisena kuoleman haamuna Kalman maasta. Kummastuen huomasi tämän peikko, käytti uhriansa kohtaan kynsiään ja hampaitansa kaikkiin voimin, mutta eipä voinutkaan häntä kuolettaa. Viimein päätti hän pitää häntä ainiaan luonansa uumentojen yössä. Mutta mitä palvelusta taiksi hän tehdä, mitä hyötyä matkaansaattaa peikolle? Tämä määräsi immen puhdistamaan aarteitansa ja kalleita kiviänsä, niitä hänen eteensä lakkaamatta pinoilemaan; sillä eipä hän wäsynyt niitä ihaellen katselemasta.

Näin vuosia elelee kelmeä, weretön impi wangittuna nuoren kohtuun. Mutta yöllä toki nähdään hänen seisovan äänettömänä rukouksijana nuoren harjulla. Ken antoi hänelle tämän wapauden? Daiwaanko voima? — Mutta yöt kaikki, myrskysssä, sateessa ja kireässä pakkasessa hän seisoo nuoren kiireellä, rukouksen syntejänsä anteeksi. Werettömänä, lumivalkeana ja kuin kuwa, niin liikkumattomana, äänettömänä hän seisoo, kädet rinnoilla ja pää kallistuneena rinnoille alas. Ei rohkene kurja nostaa otsaansa kohden taivasta yhtään ainoata kertaa, vaan päin kirkon torniin, metsien etäiselle reunalle on hänen silmänsä lakkaamatta teroitettu. Sillä ainapa toki salainen ääni hänen korvaansa toivosta kuiskaa; waikka kaukaisena lipenänä, kuin tuhansien peninkulmien päästä, pilkoittaa hänelle tämä toivo. Niin hän yönä nuorella wietää, eikä kuulu hänen huuliltansa wailusta milloinkaan; ei nouse, ei waiwu huokauksista ruokilewan powi. Niin kuluu synkeä yö, mutta aamun koittaessa tempaisee hänen taas luoliinsa armoton peikko.

Tuskinpa oli sata aurinkoa ehtinyt walkaista maata, ennen kuin nuorukainen, neidon lemmitty, palasi iloisena kotiinsa matkaltaan. Mutta ihana impensä ei rientänytään

häntä vastaan terwetuloa toivoittamaan. Hän kyseli missä kaunoinen viiyyi, waan ei saanut tietoa keltään. Kaikkialta hän etsiskeli häntä yöt ja päivät, wäsymättä, mutta aina turhaan; impi oli kadonnut ilman jälkeä kuin aamun kaste. Wiimein heitti hän kaiken toiwon, unohti kaiken elämän ilon ja käyskeli täällä vielä ajan mykkänä warjona. Kerran wiimein, koska hohtawa päivä oli noussut, pimitti kuoleman yö hänen silmänsä walon.

Mutta vuosia hirmuisen pitkiä wietää kalwea impi: päivät peikon luolissa lakkaamatta puhdistellen ja latoen aarteita julman kiusaajansa silmäin alla; mutta yöt hän nuoren harjanteella kuluttaa. Werettömänä, lumivalkeana ja kuin kuwa, niin liikkumattomana, äänetönnä hän seisoo, kädet rinnoilla ja pää kallistuneena rinnoille alas. Ei rohkene hän nostaa otsaansa kohden taiwasta, waan päin firkon tornia, metsien etäiselle reunalle, on hänen silmänsä lakkaamatta teroitettu. Ei hän walitaz; ei nouse, ei waiwuu huokauksista rukoilewan powi.

On waalea kesä-yö. Wuorella seisoo taas neito, muistelee aikaa, jonka hän on wiettänyt tuskallisessa wankuudessa; ja vuosia sata on mennyt siitä päivästä, jona hän erosi sydämensä ystävästä. Hän kauhistuu, aatoksensa pyörtyy ja kylmiä hikihelmiä kiihahtelee hänen otsaltansa alas nuoren sammaleiselle kamaralle, koska hän kuwailee menneitten vuosikymmenien pituutta. Silloin rohkeni hän ensimmäisen kerran katsahtaa korkeuteen ylös, ja hetken päästä huomasi hän ihmeellisen walon, joka lentäwänä tähtenä näkyi häntä lähestywan kaukaisista awaruuksista. Mutta jota lähemmäs tämä valo häntä ehti, sitä enemmin muutti se muotoansa. Eikä ollutkaan se mikään lentäwä tähti; waan kirkastettu nuorukainen, wälähtelewä miekka kädesä. Rajastipa niistä kaswoista ihana tuttauuus, ja kiwaasti rupesi lyömään neidon sydän; sillä nyt hän tunsi entisen yläkänsä. Mutta miksi lähestyi hän miekka kädesä? Tämä neitoa arwelutti, ja hän lausui heikeällä äänellä: "Tämäkö miekka mun tuskani wiimein lopettaa? Tässä on poweni, nuori sankari, iske sun kirkkaalla teräksellä tänne, ja jos taidat, lahjoita mulle kuolema, jota jo kauan, kauan olen ikäwöinnyt". Niin haasteli hän wuorella, mutta eipä tuo-

nut hänelle nuorukainen kuolemaa, vaan elämän suloisen liehauksen, joka jo tuoksuvana aamutuulena hymisten kierteli ympäri kalvean immen. Lemmekkäästi katsahtawa nuori mies otti hänen syliinsä, suuteli häntä, ja kohta tunsi weretön impi hienon weren wirran suloisena koskena juoksewan suonisansa, hänen postensa hohti kuin aamuruskon pilwi, ja ilosta läikkyi heleä ota. Ja hän heitti kiharaisen päänsä yli ylkänsä käsiwarren, katsahti ylös kirkkaasen korkeuteen, huoaten powestansa ulos vuosikymmenien tuskat; ja nuorukaisen sormet harhailivat hänen kiharissaan, jotka somasti liehahtelivat hiljaisessa tuulessa. Ihana oli pelastuksen hetki ja pääsinpäivän aamu. Linnut wisertelivät kuufissa tuon jylhän nuoren reunoilla ja koillisesta nousi auringon hohtawa wiilu. Oli tämä aamu sen aamun kaltainen koska ystävykset kerran viherjällä nurmella erosivat pitkäksi ajaksi.

Mutta nytpä äkeä peikko, wihan pyrstöt pystyssä, kiipefi nuorelle ylös, temmataksensa impeä komeroihinsa taas. Vaaan tuskin oli hän kuroittanut kyntensä neitoa kohden, niin nuorukaisen miekka, nopea kuin salama, hänen rintansa läwisti; ja nuorelle roiskahhti musta werensä. Pois käänsi impi kaswonsa tästä nä'ystä, painaen otsansa vasten ystäwänsä powea, koska peikko, pahasti kiljahaen, heitti henkensä ja putosi nuoren rinteeltä alas. Niin pelästui maailma kamoittawasta hirwiöstä. Mutta hopeaisen pilwen kirkkaassa helmassa wäikkyiwät nuorukainen ja impi ylös korkeuden tienoihin. Ylkänsä polwilla lepäsi morsian ja, painain otsansa vasten hänen poweansa, hymyili onnellisna. Galki awaruuksien he kiitivät, ja alas kaukaiseen syvyyteen jäi heistä metsät, vuoret ja laaksoin monipolwiset haarat. Ja kaikkipa wiimein heidän filmistänsä katosi kuin finertävään sawuun.

Tämä oli tarina kalveasta immestä, jonka Napo kertoi weljillensä turpeisessa koijusssa sinä unettomana yönä Smpywaaran aholla.

Suhani. Mutta heräyypä Timo juuri tarinamme päättyessä.

Timo. Miksi ette makaa rauhasa, pojat?

Juhani. Tässä tarinoitaan wahvasti. — Niin, siinä hän oli tarina entisestä tytöstä ja peikosta.

Simeoni. Mutta sanotaanpa tuon hirweän peikon eleskelevän vieläkin. Metsämiehet ovat hänen nähneet; ja hänellä onkin waan yksi silmä, joka yön pimeydessä loistaa kuin hehkuwa hiili.

Juhani. Mitästäpä tapahtui muutama wuosi takaperin Kuokkalan wanhalle ukolle, joka nyt Herran huomassa lepää. Yhtenä lewäännä, ollessansa metsonsoitimella ja wartsessaan puol-yönhetken kulumista nuotionsa wieressä tässä aholla, näki hän tuolla wuoren-juurella saman loistawan hohteen ja kuuli äänen, joka lakkaamatta kyseli: ”nakkanko ma, nakkanko ma?” Niin hän kyseli monet tuhannet kerrat, että ukko, joka olikin sitä wanhaa juurta ja jonka sydän ei pampyppaillut juuri turhasta, lopulta wihastui ja wastasi häntä tiustealla äänellä: ”nakkaa, sen tulla ja wiedä!”

Timo. Mutta kas silloin ei muuta tarwinnut.

Juhani. Niin, jutteleppas Timo, kuinka käwi.

Timo.. Kas kun tuli hetken päästä irwistawä luuranko ufon nuotiolle, että ropsahti, tuli kuin kymmenen miehen kourasta ja sammutti tulen aina wiimeiseen kipeenään asti. Mutta ukkopas nyt sieppasi kiwäärin kouransa ja taysutti koreasti pois koko wuoren näkywistä, waikka, niinkuin Juhani sanoi, hän olikin sitä wanhaa juurta eikä sydämensä juuri turhasta pampyppaillut.

Simeoni. Olemme siis muuttaneet tänne peikkojen ja paholaisten kaupunkiin.

Uapo. Tänne muutimme ja täällä asumme ilman pelkoa. Peikko, jos hän oliskin hengissä vielä, on jo perin woimaton; senpä juuri osoitti hänen käyttöksensä Kuokkalan ukkoa kohtaan. Wihoissaan taifi hän ainoastaan sammuttaa tulen, senkin wasta miehen omalla luwalla. Hänen mahtinsa masensi ainiaakfi pyhän nuorukaisen miekka.

Juhani. Mutta tyttöä uumentojen pimeydessä täytyy minun armoitella, tyttöä tuon riivatun harjasnistkan kanssa.

Simeoni. Miksi ei hän seisnut kiusausta wastaan.

Juhani. Ai, poika, älä sano niin! Kuinkahan kä-

wis, jos esimerkiksi jossain kukoistavassa rauhanlaaksoissa sinua vastaan astelisi kuninkaantytär, kaunis kuin ruusu ja kukkanen, kepsauttelisi luoksesi silkissä, saaleissa ja pumaatan hajussa, hehkuvässä kultahepenessä kuin riikinkukko, ja tällainen epeli astuisi sinua vastaan ja tahtoisi halailia ja suudella sinua, niin kuinkahan kurjan sydämes kävisi? Minä kysyn, Simeoni.

Simeoni. Minä rukoilisin voimaa uskossa.

Suhani. Hm.

Dimo. Minä en päästäisi häntä halaillemaan itseäni ja vielä vähemmin suuta muiskuttelemaan. Pysy minuusta pois, sanoisin minä, pysy peijooni, matkan päässä, otanpa muutoin karahkan tuolta viidasta ja voitelen että selkäsi huomenna loistaa kirjawammalta leppätertun siipiä. Miin minä tekisin ilman yhtään armoa. Kyllähän sitten kelpais.

Suhani. Voi, veikkoseni! Luulenpa että haastelisit vähän toisin, jos hieman enemmän olisit katsellut ympärillä tässä maailmassa, jos esimerkiksi olisit käynyt Turun kaupungissa. Sen olen minä tehnyt, koska ajoin sinne härkiä Wiertolan kartanosta. Näinpä siellä yhtäkin ihmeekseni, näin kuinka prameus ja komu voi panna pyörään ihmislästen päät. Voi teitä, voi pauhaawata kylää, voi häilyväistä elämää kumminkin! Tuolta jyriisee waunut, täältä jyriisee waunut, ja waunuisissa istuu sen wietäviä miikfinaamaisia narreja, istuu tyttöjä kuin postiiinivaunvoja, tuokfuttaen kauas ympärillensä sakean hajun kalleista öljyistä ja rasvoista. Mutta katsoppas tuonne! Jesta ja warjele! Sieltähän nyt hipsuttelee esiin kultahöyhienissä oikein aika wekama mamsfelli tai röökkinä mitä hän lie. Kas hänen kaulaansa! Walkea kuin rieskamaito, poski ruttopunainen, ja silmät palaa hänen päässään kuin päiväpaisteessa kakki rowiotulta, koska häntä vastaan käy oikea lekkale miehekki, hatussa, kiiltomustassa hännystatissa, ja tirkist. . . — no wie sinun pirtele itseäskin! — tirkistele läpi nelikulmaisien lasin, joka wälkkyi wekfulin wafemalla filmällä. Mutta kas nyt . . . — no sinun seitsemän seppää! — nytpä keksautetaan kummaltakin puolelta, ja kas kun naara nyt oikein rypistää suunsa mansikkasuufsi ja livertelee kuin pääskynen päivänsellä katolla, ja teikari hänen edessään

wiskelee kättänsä ja häntäänsä, heilauttelee hattunsa ja raappaisee jalallansa että kiwikatu kipenditsee, kas sepä vasta leikkiä oli. Voi, te harakat itsiänne! aattelin minä, poika-nalliasinen, seisessäni kadun kulmalla, rykelmä tuoreita härjänvuotia olalla, ja suu mareissa katsellen tuota teerenpeliä.

Tuomas. Herrat ovat narreja.

Timo. Ja lapsellaita kuin piimänaamaiset kakarat. Miinpä syömätkin, ryysyt rinnoilla, ja eivätpä — koira wieföön! — osaa lujikkaansakaan nuolla, koska pöyhästä nousewat; sen olen nähnyt omilla filmilläni suureksi ihmeekseni.

Simeoni. Mutta peijata ja nylkeä talonpoikaa, siihen kyllä ovat miehiä.

Juhani. Tosi, että löytyy herrasmaailmassa paljon ämmällistä ja naurettavaa, sen huomasin Turku-retkelläni. Mutta kas kun meitä lähenee oikein raswojen hajussa ja liehuwissa krooseissa tuollainen liehakoitsewa lunttu, niin eipä ilman ettei hemmahtelee ihmislapsen sydän. Saa, jaa, pojat! maailman hekuma houkuttelee wahvasti; sen huomasin Turku-retkelläni. Ja sanonpa kerran vielä, että sydämeni surkuttelee tyttöä tuolla wuorella. Ja oli hänellä jo aika pelastua helwetistä ja seilata ystäwänsä kanssa rauhan satamaan, jonne Jumala meitäkin viimein auttaföön. Siinä toiwossa koetamme nukkua nyt. Tosin on tästä wuoresta vielä yksi merkillinen tarina, mutta jääköön se toistaiseksi, ja koettakaamme nukkua nyt: — Menepäs kuitenkin, Simeoni, peittämään hiilustaa tuhalla, ettei minun tarvitse huomen-aamulla karckua kilkuttaa ja heinäwihkoa heilutella, waan pääsen kohta nakuttelemaan hirren päätä kuin punaharjainen tikka. Menepäs.

Lähti Simeoni tekemään Juhaniin käskyä, mutta astui pian takaisin, tukka pystyssä ja silmät selällään päässä. Mötöttäen haasteli hän jotain eräästä kummallisesta, palawaista filmästä siellä ulkona wankkurien ääressä. Tästäpä muutkin pöllähtiwät, siunasiwat sieluansa ja ruumistansa, ja astuivat miehissä ulos kojustansa; ja muistutti heidän tukansa tuulenpesää koiwussa. Siikkumattomina, mykkinä pat-jaina he seisoiwat, tuijoitellen suuntaan, jonne Simeonin sor-

mi osoitti. He katsoivat räwähtämättä ja näkiwätkin warmaan ratasten takana kummallisen kiillon, joka wälimmiten katosi, mutta pian taas näytti hohtawan walonsa. Tämän olisiwat he kenties pitäneet hevosensa Walfon ainoana silmänä, mutta eihän sieltä haamoittanut mitään walkeata, waan päin wastoin jotakin mustaa, eikä kuulunut kellon kilausta. Näin arwollen seisoiwat weljekset järkähtämättä; mutta wiimein toki lausui Tuomas jotenkin tuikealla äänellä:

Tuomas. Mitä puuttuu?

Juhani. Mä Herran tähden rupea praakailemaan hänen kansansa niin turskisti. — Se on hän! Mitäs nyt teemme, weljet? Se on hän? Mitä sanoisimme hänelle?

Uapo. Enhän totisesti tiedä.

Timo. Nytpä wirrenwärsy hywää tefis.

Juhani. Eikö kenkään meistä osaa ulkoa yhtään ainoata rukousta. Lufekaat, armaat weljet, hellittäkää Herran nimesä mitä waan muistatte, mitä waan päähän pistää, ilman yhtään sowitztelemistä raamatunkappaletta ainetta myöten. Lufekaat waikka hätäkasteesta, weljet armaat.

Timo. Olenpa tainnut yhden ja toisen jakson wirsikirjasta, mutta nyt on niinkuin hirweä puskuri pääni owella.

Simeoni. Henki ei salli sinun puhua enemmin kuin minunkaan.

Timo. Eipä hän salli.

Juhani. Tämä on hirmuista!

Uapo. Hirmuista!

Timo. Totisesti hirmuista.

Juhani. Mitä tehdä?

Tuomas. Luja käytös häntä kohtaan on luullakseni paras. Rysytäämme kuka hän on ja mitä hän tahtoo.

Juhani. Annas kun minä kysyn. Kukas olet? Kukas olet? Kukas olet ja mitä tahdot meistä? — Ei sanakaan wastimekfi.

Lauri. Otamme tuliskekäleet.

Juhani. Otamme tuliskekäleet ja peittoomme sinun paistikki, ellet sano nimeäs, sukua ja asiaas.

Lauri. Ei, mutta tarkoitinpa iskeä kekäleisiin kohta.

Juhani. Kun uskaltais.

Tuomas. Yksi kuolema Herralle welkaa.

Juhani. Niin, yksi kuolema Herralle welkaa! Kekäleet kouramme, pojat!

Seisoivat he pian rivissä, tuliset kekäleet aseina käsissä. Etunenässä seisoi Juhani, silmät ympärjäänsä kuin huhkaimen, ja katsellen filmää wankkurien takana, joka erinomaisella hohteella katseli häntä vastaan. Niin seisoivat weljekset säkenöitsewisä aseisä bisellä aholla; ja hyypö huuteli nuoren kuusilta, kolko korpi heidän allansa hohjiti raskaasti, ja pimeät pilwet peittiwät taiwaan kannen.

Juhani. Kun minä sanon: nyt, pojat! niin silloin lentäkööt kekäleet kouristamme perfeleen niskaan.

Simeoni. Mutta koettakaamme vielä wähän manausta.

Juhani. Dikein harkittu! Wähän manausta ensin. Mutta mitä sanojin hänelle? Kuiskaa minulle, Simeoni; sillä itse olen tällä hetkellä merkillisen typerä. Mutta kuiskaa sinä minulle sanat, ja heitänpä ne hänelle wästen naamaa että korpi kairuu.

Simeoni. Huomaa sitten kuinka sanelen. — Tässä seisomme.

Juhani. Tässä seisomme!

Simeoni. Kuin uskon sankarit, tuliset miekat kourissa.

Juhani. Kuin uskon sankarit, tuliset miekat kourissa!

Simeoni. Mene tiehes.

Juhani. Mene helwettiis!

Simeoni. Me olemme kastettuja kristittyjä, Sumalan sotamiehiä.

Juhani. Me olemme kastettuja kristittyjä, Sumalan sotamiehiä, Kristuksen soltaatteja.

Simeoni. Waikka emme lukeakkaan osaa.

Juhani. Waikka emme lukeakkaan osaa.

Simeoni. Mutta uskomme kuitenkin.

Juhani. Mutta uskomme kuitenkin ja luotamme lujaasti siihen.

Simeoni. Mene nyt.

Juhani. Mene nyt!

Simeoni. Kohta kukkan kiekuu.

Juhani. Kohta kukkan kiekuu!

Simeoni. Ja Herran walkeutta huutaa.

Juhani. Ja Herran Zebaothin walkeutta huutaa!

Simeoni. Mutta hän ei ole huomaawinansa.

Juhani. Mutta hän ei ole huom. . . . Niin, hän ei huoli waikka kirkkuisin hänelle enkelin kiehellä. Herra sinatloon meitä, weljet! sillä ei nyt muuta täällä erällä kuin — nyt pojat!

Silloin he kaikki wiskasivat kekäleensä kolden kummistusta, joka wasaman wauhdilla läksi juoksemaan pois neljän jalan jytinällä, ja kauan wilahtiivat hohtawat hiilet hänen seljässänsä halki öisen pimeyden. Niin hän pakeni tulisesta kahakasta, ja ehdittyään ahon reunalle alas, rohkeni hän lopulta seisahduttaa, puhaltuen herran, kakkii kaituwasti. Ja weljesten aame, kamoittawa kórri oli kuitentkin heidän yksifilmäinen herosensa, joka hetkeksi oli kadottanut walkean värinsä suon mustissa mutarapakoissa, joihin kaiteti oli waiipunut ja kauan niissä kiiriskellyt ennenkuin pääsi kuitwalle jälleen. Siinäpä piehtaroinimisessa oli hän myös temmaissnut kellon kaulastaan, joka seikka täällä hetkellä paljon saattoi weljesten luulon harhateille. Tämä oli filmä, joka wanckurien takaa yön hämärässä loisti, niinkuin monen elikon filmä loistaa pimeydessä. — Mutta wasta hetken mentyä, ja silloinkin waroten, rohkeniwat weljekset lähestyä Walloansa, ja huomasivat erhetyksen wihdoin. Tästä he äkeillä kaswoilla palasivat koijuunsa takaisin; ja wii-mein aamun waljetessa lepäsivät he jokainen sikeässä unessa.

Kundes Luku.

Oli wihdoin walmis weljesten pirtti. Wiisi syltää oli sen pituus ja kolme sen leveys; itään päin antoi sen toinen, länteen toinen pää. Tultuas sisään owesta, joka oli huoneen itäisessä päässä, seisoi oikealla suuri kiuwas-uuni,

wasemmalla hinkalo, rakettu Balloa warten talweksi. Rynnyksestä eteenpäin, lähes keskelle huonetta, oli allasi hawuttettu maa, mutta peripuolella oli uhkea permanto leveistä palkeista rakettu ja ylös tämän kohdalle wäljä parwi. Sillä sekä asuintupana että saunana käyttelivät weljekset uutta pirttiänsä. Asuntohuoneesta noin kaksikymmentä askelta seiso i heidän aittansa, liitetty yhteen pienistä, ympyräisistä kuusista.

Oli siis weljekillä oivallinen suoja sadetta, myrskyä ja talwipakkasta vastaan, oli myös warahuone heidän ruoka-aineitansa warten. Ja nytpä taifuwat he täyttä tointa käydä käsin metsästämiseen ja kaikellaiseen ppydystyksseen. Ja lähestyi silloin furma metsoilte, teereille ja pyille, jäniksille, orawille ja jynkkämielisille mäyrille, niinmyös Iwlesjärwen sorfille ja kaloille. Silloin kiimaan Killin ja Kiiskin haukkinasta ja pyssyjen jyskeestä kajahtelivat mäet ja äärettömät kuusiset salot. Kaatoi myös weljesten luoti tuolloin, tällöin ppyreakarwaisen kontion; mutta ei kuitenkaan ollut vielä mesikämmenen ppyyntiin oikea aika.

Tuli halla-binen syksy, ja kuolivat tai pakeni wat sywiin kätköihinä heinäsirotat, sifiliskot ja sammakot, ja oli pa aika ppydystellä kettuja kiiltäwillä sangoilla; tämän konstin oli wat weljekset oppineet isältänsä. Sai pa nyt moni wikkeläjal kainen Mikko maksaa hienolla nahallansa muutaman makean palan. — Jänisten tiedetään metsässä polkeilewan teitä pehmeään lumeen, ja näillepä teille wirittelivät weljekset sadoittaisin messinkipauloja monen walkeaturkkisen surmaksii. Vielä oli wat he rakentaneet itsellensä oivallisen, kaltewa-aitaisen sudentarhan pensastoiseen ojan koon ahon itäiselle reunalle. Ja paitfi tätä oli wat he, suden ppyntiä warten myös, kaiwaneet kuopan, waltaisen sywän, kappaleen pirtistä kuiwaan santaiseen tantereesen päin. Paitfi wieteli jykewään aitaufseen monen nälkäisen suden; ja silloin, koska weljekset huomasi wat saaliinsa ahdingossa, nousi tarhas sa paubua ja ryskettä pimeänä syksy-yönä. Silloin yksi weljekistä seiso i aidan nojalla, pyssy kädesä, kiehto en luodilla kaataaksensa karheakarwaista petoa; toinen hänen rinnallansa, pitäen tulta, terwas kalikalista, loimottawaa soittoa. Mikä taas en heistä autteli Kiliä ja Kiiskiä ajelemaan pen-

fastosta ulos synkeänaamaisia, irvisteleviä petoja, väikkyyden terwasloimoinensa tuonne, tänne. Kova oli meteli miesten huudoista, koirien reuhusta ja pysyhyen paukkinasta, ja wäsymättä remahteli korpi ja Impivaaran komeroinen seinä. Niin temmellettiin, lumi tahraantui, punertui yhä enemmän ja enemmän, sotkettiin tuhanteen suuntaan, kunnes viimein kaikki häntyrit makasivat weresjäsä. Ja siitä saattoi taasen saaliin nyskeminen weljekille työtä ja tointa, mutta olipa heille kuitenkin tämä toimi wallan hauskaa. — Myös kuoppaan, ahon läntisellä partaalla, kiiruhti yksi ja toinen metsän wiistofilmä.

Tapahtui kerran, että warhain eräänä aamuna, muiden vielä maatesa, Timo läksi katsomaan wiritettyä kuoppaa, jonka puoleksi wajonnut peite jo matkan päästä antoi miehelle hyvän toiwon. Ja ehdittyänsä kuopan reunalle, näkikin hänen iloinen filmänsä sywyydessä hallawan esineen, näki aika suden, joka, kuono painettuna wasten maata, makasi liikkumatta, kyräten filmillään ylös kohden miestä. — Mitä päätti nyt Timo? Eskin nykistää sudelta hengen ja muiden suureksi huwiksi astua pirttiin, karwainen taakka olalla. Käwi hän juoneen, kantoi esin tikapuit pirtin seinykseltä, asetti ne waroten kuoppaan, ja itse, raskas halikonuija kädessä, astui hän alas pitkin pykälää, aikoen rouhaista myrskäksi pedon pään. Kauan huhtoili hän nuijalansa, hampaat irwisä, mutta ainapa waan tyhjää ilmaa. Suden pää pujahтели aivan wikkellästi, pujahтели oikealle, wasemmalle, koska mies läinäytteli hankalalla aseellansa. Wiimein pudotti hän nuijansa sudelle, eikä keksinyt filloin muuta neuwoa kuin astua ylös ja rientää pirttiin ilmoittamaan mitä oli tapahtunut.

Sitä, hetken päästä läksiwät weljekset, warustettuna seipäillä, köyhillä ja kuristimilla, saawuttamaan saalistansa. Mutta tyhjä oli kuoppa heidän ehdittyänsä esin. Pitkin tikapuita, jotka Timo oli jättänyt jälkeensä kuoppaan, oli heidän sutensa koreasti astunut ylös ja wilkainnut tiehensä, kiittäen onneansa. Sen huomasiwat weljekset paikalla, ja, kiroten ja kiristellen hampaita, nyt etsi heidän julmistunut filmänsä Timoa; mutta hän ei ollutkaan enään saapumilla. Hän juoksi jo paeten tuolla metsän reunalla, jossa pian

peittyi männistön suojaan. Hän ymmärsi, ettei ollut hyvä jäädä asiasta enemmän keskustelemaan. Mutta muut kiljuivat hänen peräänsä, nyrkki pystyssä, luvaten peitota hänen hillufaksi aina päästä kantapäihin asti, jos hän vielä uskaltaisi pirtin ovea raottaa. Niin he uhkailivat, jättivät kuopan äkeinä ja vihaisina, ja astuivat pirttiinsä takaisin. Mutta pakolaisena käyskeli metsässä Dimo, ja pian rupešivat weljekset katumoan käytöstänsä häntä kohtaan, huomaten wahingon tapahtuneen hänen ymmärtämättömyytensä kautta, waan ei häijystä koiranjuonesta. Sentähden astui Juhani jo ennen iltaa Impiwaaran harjulle ylös, huuteli sieltä wahwalla äänellänsä kohden kaikkia ilmoja, ja kutsui Dimoa, wakuuttain ja wannoin hänen ei tarwitsewan pelätä palataksaan paikalla takaisin. Niin hän huuteli, ja hetken mentyä palasi Dimo, tyräten pahasti ja mulkoillen filmiänsä. Lausumatta sanaakaan riisui hän päältänsä, kallistui wuoteellensa alas, ja pian kuorsasi hän sywässä unessa.

Dullut oli myös karhunpyynnin otollisin aika. Silloin ottivat weljekset keihäänsä, painoivat kivaäreihinsä tuikeat luodit ja läksivät herättämään salon ruhtinasta, joka jo pimeässä konnoissaan uneksui sywällä lumisten kuusien alla. Ja kaatoi heidän luikkunsa monen turpaisen kontion, koska hän vihaisena rynkäsi rauhankammiostaan ulos. Silloin nousi usein tuima taistelo, lumi tuoksahdelti kauas ympärille ja punertui wuotawasta werestä, kun haawoja annettiin kahden-puolen. Niinpä taisteltiin kunnes viimein karheanaamainen otso mafasi rauhallisna. Mutta weljekset, ehdittyään iloisesti kotiansa taakanensa, woitelivat haawojansa lääkkeellä, joka oli rakennettu wiinasta, suolasta, kruudista ja tulikiwi-jauhoista. Sillä he woitelivat haawojansa ja pyhkäisivät keltaruskeata terwaa päälle.

Niin haalivat he elantoansa korwesta ja mätien wiidoista, täyttäin warahuoneensa monellaisella otuksella: linnuilla, jäniksillä, mäyrillä ja karhun-lihalla. Olivat he myös pitäneet huolta wanhan uskollisen Walkonsa talwifesta muonasta. Nähtiin suon rannalla tuolla waltainen, sirpillä niitetty ja fileäksi harjattu heinäsuowa, kylkiksi riittävä talwen kestäessä. Ei ollut myös unohdettu heidän pirt-

tinsä talvilämpymän varoja. Seisoi huikea halkopino lähellä aittaa ja vielä termaskantoja korkea kasa, kuin aika röyhkiä. Niiden hirvensarvia, pirtin seinyksellä, ulettuen maasta ylös katon räystääsien asti. — Niin varustettuna taisivat he wakaasti katsoa talwea wasten hyyrteistä partaa.

On joulu-ilta. Ilma on suoja, harmaat pilvet peittää taivaan ja wasta tullut lumi peittää wuoret ja laakset. Kuuluu metsästä hiljainen kohina, teeri illastaa urpuisessa koirussa, tilhiparwi punoittawassa pihlajasssa, ja harakka, männistön karkäs neito, kantelee warpuja wastaisien pesänsä perusteeksi. Niin mökiässä kuin komeassa kartanossa on iloa ja rauhaa, niinmyös weljesten pirtissä Impivaaran aholla. Ulkopuolella sen owa näet olkikuorman, jonka Wälko on wetännyt Wiertolan kartanosta joulun kunioiksi pirtin laattialle. Ei tainneet weljekset täälläkään unohtaa joulu-olkien kahinata, joka oli ihanin muistonsa lapsuuden ajoista.

Mutta pirtistä kuuluu löyllyn kohina kiukaan kuumilta kiviltä ja pehmeitten wihtojen hukkina. Ottawat nyt weljekset ankaran joulukylwön. Ja koska wiimein polttawan helteinen löylytys oli päätetty, astuivat he alas, puksivat päällensä ja istuivat lewähtämään palkeille, jotka rahien werosta olivat asetetut pitkin seinää. Siinä he istuivat, puhallellen ja wuodattaen hieää. Loimottawa päre walkaisi huonetta; Wälko hinkalossaan rouskutteli kauroja, koska oli muistettu hänenkin jouluansa; torkkuen ja haukoitellen istui orrellansa kukkanen; Killa ja Kiiski, leu'at kääpälillään, makasivat lähellä uunia, ja Suhinin polwilla kehäräili entinen Sukolan wanha, wesiharmaa kissa.

Rupestiwat wiimein Dingo ja Simeoni rakentelemaan ehtoollista; mutta muut nostelivat lyhteitä sisään. Mukasivat he siteet, lewittelivät oljet permannolle noin korttelin paksumalta, mutta paksummalta parwelle vielä, jossa he tawallisesti wiettiwät iltansa ja yönä. — Walmis wihtoin oli ehtoollinen: seitsemän reikäleipää, kaffi tammipöytyrillistä höyryawää karhun-lihaa ja kiulullinen olutta seisoi pöydällä. Itse olivat he keittäneet oluensa, muistain tarkasti äitinsä menetystä tämän juoman panossa. Mutta olivatpa sen laittaneet wälewämmäksi tawallista talonpojan olutta. Mus-

tanpunaisena kuohui se kiulusa; ja jos kannullisen sitä näläisit, tunsitpa hieman huimausta aivosas. — Mutta pöydässä istuivat he jo kaikki, nauttien lihaa ja leipää ja tiulusta waahtoavaa olutta.

Uapo. Onpa tässä runsastifin pinottu etehemme ei-
nettä.

Juhani. Syödään ja juodaan, pojat, sillä nyt on meillä joulu, joulu kaikilla, niin elikoilla kuin ihmisilläkin. Waleppas, Timo-weikkoseni, oluella Walko-raiskan kaurakasaa tuolla soimesa. — Kas niin! olkoon menneeksi tuoppi kumminkin. Tänä iltana ei yhtään kitsautta, waan kaikki saakoot, niin hepo, koira ja kissa kuin Jukolan iloiset weljekset. Kukka maatkoon rauhassa ja periköön osansa huomenna. Tuossa teille, Killi ja Kiiski, huikaa kimpale karhun koiwesta, ja tuossa sinulle, kissa-rukka. Mutta ensin kättä, sinä killifilmä! — Kas niin! Ja sitten molemmilla käpillä! Katselkaapas kissamme konsteja ja sanokaat, että minäkin olen hieman opetusmestaria. Kättä paiskelee hän jo molemmilla käpillä yht'aikaa, ja silloinpa hän asettaa itsensä istumaan kuin wakawa ukko ja pistää, weitikka, kumpaisetkin etutalluffansa kouraani. Noin!

Uapo. Woi tuota pilaa!

Tuomas. Mitä miehen vielä wanhoilla päiwillän-
säkin pitää oppiman.

Juhani. On mar' se oppi wetänyt aikaakin. Mutta enpä hellittänyt poikaa ennen kuin hän molemmilla käpillä kiitti opettajaansa. Nyt hän sen tekee kuin mies, ja maisteri on maksettu. — Sepä wasta kissa! Kas tuossa! pistäppäs poskees kappale karhua. Ja Kiiski ja Killi sitten. Niin, niin! "Wisko miestä, mutta älä hänen koiraan". Dikein! Mutta tähän tahdon lisätä: wisko Jukolan Jusia, mutta älä hänen kissaansa.

Cero. Noudatappas tänne sitä olut-kiulua, Juhani.

Juhani. Saaman pitää. Suo, weikkonen, Sumalan luomaa, juo, sillä nyt on joulu, ja waroja ei puutu aitaasta. Mikä on meidän täällä ollaksemme? Mitä huolimme waikka pöllähtäisi tulesa tuhaksi ja tomuksi koko tämä maailma paitsi Impiwaara ja sen ympäristö. Täällä elämme kuin huhdassa waan, omalla kannallamme ilman

kuurtamista ja kaartamista kiukkuisista ihmisistä. Täällä on meidän hyvä olla. Metsä on niittumme, peltonne, myllymme ja pesämme iankaikkinen.

Dimo. Ja liha=aittamme.

Juhani. Suuri niin! Täällä on hyvä olla! Kii-tofsia, Lauri, keinostas, jonka meille keksit, päästäksemme maailman markkinoilta. Täällä on vapaus ja rauha. Ky-synpää vielä: mitä huolisimme, vaikka polttaisi kultainen tuli tämän maailman kaiken, kun waan säästyy pohjapuoli Jukolan talosta ja sen seitsemän poikaa?

Dimo. Lähtis kulowalkea kerran karsimaan yli koko maailman, niin tuhaksi ja poroksi menis myös Jukolan pohjapuoli ja vielä sen seitsemän poikaakin kaupan päälle.

Juhani. Sen hyvin tiedän. Mutta katso kun mies taitaa aatella mitä hän tahtoo, aatella itsensä koko maailman herraksi tai tänkeileväksi fontiaiseksi. Kas hän taitaa aatella kuolleiksi Jumalan, perkeleet, enkelit ja koko ihmisluvon ja elivot maassa, meresä ja ilmassa, aatella maan, helvetin ja taivaan katoowan kuin tappuratukko tu-lesä, ja pimeyden astuwan sijaan, jossa kenokaula sinä il-moisna ikänä ei Herran walkeutta huuda. Niin sinkoilee täällä miehen aatos; ja ken taitaa wisellä werkkoja sen teille?

Dimo. Kuka käsittää tämän maailman rakennusta? Ei ihmislapsti, joka on typerä ja tyhmä kuin määkiwä jäärä. Mutta parasta, ottaa päivä tultuansa, sallia sen mennä mentyänsä, käyköön sitten puuhun tai mäntyyn. Täällä ollaan waan.

Juhani. Mikä on meidän täällä ollaksemme? Mitä puuttuu?

Dimo. "Ei Jumalan armoa eikä linnunkan piimää". Aitta on ruokaa täys ja pirttimme lämmin. Täälläkin kii-riskelemme oljilla.

Juhani. Täällä kiiriskelemme kuin mullikat kahi-sewilla oljilla. Kylpeä taidamme koska miellyttää, koska waan päähämme pistää, ja syödä koska maistaa. — Mutta olemmehan jo rareitut miehet. Ei siis muuta kuin siu-naamme säkkiämme ja korjaamme pöydän.

Simeoni. Odotatkaaas siis kun olen lutenut lyhyksäisen ruokaluvun ja laulanut wärssyn päälle.

Juhani. Se jääköön tällä ferralla. Miksi et tehnyt sitä ennen ateriaa? — Käyppäs, Gero-poika, nuorimaksjes laskemaan tynnöristä olutta.

Simeoni. Et salli siis laulettavan wirrenwärssyä jouluihan funnioiksi?

Juhani. Eihän meistä laulajiksi, welikulta. Lauletaan ja luetaan sydämmisjämme, joka onkin Jumalalle otollisin uhri. — Mutta tuossa taasen olutkiulu, kuohuwa ja wahtoowa kuin Kyrön kosti. Tattis, poika, waan! Saabaanpas tästä! Kimauta tuosta, weli Tuomas, ja oikein aika mekosta.

Tuomas. Enhän tuossa kauankaan huikaile.

Juhani. Niinhän mies kulauttaa. Sellaiset siemaukset saattaa kuruistamme oikein luffarin-kurkut.

”Elettiinpä ennenkin,
 Waikk’ ojan takan’ oltiin;
 Djapuita poltettiin
 Ja ojašt’ olta juotiin”.

Juuri niin. Mutta onhan juomanamme ohran ruskeaneste, polttopuunamme halko ja terwasanto, ja allamme on pehmeä, olkinen polstari, oiwa painitanner waikka kuninkaille ja suuriruhtinaille. — Ofsi sana, Tuomas. Takasihan ferran weli Aapo sinun wäkes ja woimas käyhän jo huikeasti yli Juhon, mutta sitä en juuri mielisii uskoa. Kuinkahan tuossa pyörähtelisimme? Koetetaan!

Simeoni. Mällämme! ja armahtakaat noita kiiltäviä olkia edes huomispäiwään.

Juhani. Nythän ilo parhaimmallansa, ”aatosta juhla korkein”; ja pahnoiksihan on olkien mentävä. — Miellhyttääkö Tuomasta?

Tuomas. Käyhän tuota koettaa.

Juhani. Ristipainia!

Tuomas. Olkoon menneeksi!

Juhani. Isketäänpäs, isketäänpäs!

Aapo. Warro, poika! Saakoon Tuomaskin lujan khamuksen housufsi kaulureista.

Juhani. Hän saakoon, hän saakoon!

Gero. Juho, miksi irvistät ja wäänät filmiäs kuin härkä pentissä? Woi weljeäni! Mutta katso, ettet itseäsi häwäise nyt.

Aapo. Kaikki hywin. Kenen on ensimmäinen heitto?

Juhani. Olkoon se Tuomaan.

Tuomas. Olkoon se wanhimman weljen.

Juhani. Seiso sitten kannalla.

Tuomas. Tahdon koettaa.

Juhani. Seisotko, seisotko?

Tuomas. Tahdon koettaa.

Aapo. Heleijaa, pojat! Sillä lailla, juuri niin! Taisetteletteppa kuin uskon sankarit. Juho kimpustaa ja wään-tää kuin Israel itse ja "Tuomas seisoo niinkuin tammi".

Gero. "Koska saarnaa Aaprahammi". Mutta katso Juhon suuta ja kauhistu. Ah! pistäisin nyt waikka te-räspuikon hänen hampaittensa väliin — roiskis! ja olisi pa-se kohta kahtena kappaleena. Kauhistunpa, kauhistunpa!

Aapo. Miesten otteloa waan. Nousee ja waipuuhan allamme palkit.

Gero. Kuin urkujen polkimet; ja Tuomaan töppö-set kyntää laattiata kuin järeät metsä-sahrat.

Aapo. Ei sinä juuri siwelläkkään maitosformilla. Pei-jakas! olis tämä pinnistys tuolla wuorella, niin istijiwätpä forkkoraudat säkeniä kalliosta.

Gero. Dikein kultaisia tähtiä lentelis metsään, ja nousi pa tuosta iloinen kulowalkia. — Mutta aina seisoo Tuomas.

Tuomas. Oletko jo nytkinyt tarpeekses?

Juhani. Heitäs sinä.

Tuomas. Tahdon koettaa. Mutta katso nyt, niin laattia pyörä.

Gero. Muista, muista, Juho! —

Aapo. Se oli heitto.

Gero. Se oli jumaus kuin "Gaamaan halkonuijas-ta" kuin isku "taiwaan tuliwasarasta".

Timo. Ja tuossa makaa Juhani kuin mallasfäkki.

Gero. Woi "Poika-Jussia"!

Timo. Niin kutsui hän itseänsä pikku-poikana.

Aapo. Pitää kuitenkin tietämän kuinka miestä heittää. Muista, Tuomas: eihän ole ihmisen ruumis raudasta, vaan lihasta ja luusta.

Timo. Niin, waikka hän housujakin kantaa.

Tuomas. Turmelinko sinua?

Juhani. Katso itses.

Tuomas. Nouse ylös.

Juhani. Nousen kyllä ja näytän sinulle miesvoiman käsitkapulasssa. Siinä leikissä voimat punnitaan.

Tuomas. Tuoppas, Gero, haaru tuolta nurkasta. — Kas tässä, Juhani.

Juhani. Tässä olen. Ja nyt takatasu vasten takatasua ja ympäri haarua kynnet!

Aapo. Ja koska luhkaan, silloin wetäkää, mutta ilman yhtään tempausta. Haarua warpaitten kohdalle, juuri warpaitten kohdalle, ei tuumaa kummallekaan puolelle. — Nyt, pojat!

Timo. Juhonousee ylös että kääkähää waan.

Aapo. Eihän siinä armoitkaan auta.

Juhani. Mene laskemaan olutta, Timo.

Timo. Dnnuthan, weli.

Juhani. Olutta laskemaan, sinä riivatun nallikka! Kuulitko? Wai tahdotko korvilles?

Tuomas. Wioittinko jalkas?

Juhani. Mitä huolit siitä? Katso oma käpäläs. Mitä koskee se minuun, jos korffoni heltikin saappaastani? Heltihän se painisssa kuin nauriin liuska. Mutta katso itses, sinä. Näkyy, että voitat minun painisssa ja käsitkapulasssa; mutta tulee tappelemaan.

Aapo. Tappelus ei kuulu asiaan nyt.

Juhani. Kyllä, jos waan tahdomme.

Tuomas. Minä en tahdo.

Juhani. Et uskalla.

Aapo. Tiedä paini leikiksi.

Simeoni. Minä tiedän sen leikiksi, josta syntyy usein tappelus ja murha.

Juhani. Tuomas woittakoon, mutta ei notkista Juhania tässä kukaan muu. Sen wannon ja näytän mie-

hestä mieheen yli kaiken komppanian. — Yksi nappaus, Aapo! Pitääkö kaulukse? Pitääkö?

Aapo. Hurjapää ilman pienintäkään syytä! Malta, malta, ja painaamme funnon tavalla.

Juhani. Kirkas leimaus!

Aapo. Malta, sanon minä. — Kas niin, nyt heitä.

Gerro. Juho tanssii polskaa niinkuin poika, waikka ontuentin.

Juhani. Mitä lausut nyt, weli Aapo?

Aapo. Että makaan sun allas.

Juhani. Astuppas numeroon, Simeoni.

Simeoni. En tuhannen rikkin edestä rikkomaan korkeata juhlaa.

Juhani. Kunnioitettu olkoon joulu-juhla! Eihän sitä wiattomassa painissa rikota, jossa mielemme on iloinen ja sydämemme puhdas. Yksi koetus, Simeoni!

Simeoni. Miksi kiusaat minua?

Juhani. Yksi rynnistys!

Simeoni. Sinä saatana!

Aapo. Rauhaa hänelle, Juhani, rauhaa!

Juhani. Sopiihan meidän koettaa. Kas niin, yksi ainoa kiekkaus kauluksesta!

Simeoni. Mene helwettiin, häijy henki! Minä myönnän, että voitat.

Tuomas. Sen uskon wasta koska näen. En luule Simeoninkaan jänteitä juuri wafikanlihaksi.

Juhani. Sentähden tulloon hän koettamaan. Siinä nähdään, owatko wafikka wai mustaa, saartuwalista karhua.

Aapo. Olkoon hän oloillansa ja astukoon esiin toinen uros, mieluisampi rinnustukse. Weli Timo, aina uljas mies!

Juhani. Haluttaisko?

Aapo. Päin tuuleen, Timo! Eihän ole koskaan nurru-poika.

Tuomas. Ei koskaan, waan aina reipas, aina niinkuin omaassa talossansa. Eihän unohda tempausta, jonka hän teki tuossa ainoisessa melakassa Toukolaiisten kanssa. Saipa hän ensin huomaamatta nupillensa aika nassausen,

mutta, sitä suuriaakaan huolimatta, kääntyi hän wakaasti ympäri, sieppasi seipään miehensä kourasta ja nytpä iski hän takaisin wasten pääkuorta — ja seiwäs poikki. Seiwäs poikki että sälähti, ja alas maahan lotkahti mies kuin tyhjä säkki! Niin teki Juholan Timo. Ja minä tiedän, että löytyy hänessä miehen-wastusta vieläkin.

Timo. Tuleppas, poika.

Juhani. Sitähän juuri mielin. Mutta annas kun sieppaisen pielistäsi kiinni minä myös. Nyt olen walmis.

Aapo. Ensimmäinen olkoon Timon.

Juhani. Olkoon niin. Ehdinpä wähän puuskuttamaan.

Timo. Kas tuossa!

Juhani. Ei, poikajeni!

Tuomas. Jotenkin tuima tempaus, Timo, sinä urhoollinen Timo! Mutta onkos waraa parantaa?

Juhani. Ei tästä näin waan mennä.

Tuomas. Timo, onkos waraa parantaa?

Timo. Pitäis olla. — Mitä tämä sanoo?

Juhani. "Ei tästä näin waan mennä, sanoi Hywänmäen kerjäläinen".

Aapo. Kerran vielä, Timo.

Tuomas. Onkos waraa parantaa?

Timo. Pitäis olla. — Entäs tämä?

Juhani. "Ei tästä näin waan mennä, sanoi Hywänmäen kerjäläinen".

Tuomas. Mutta se oli nykäys, joka tuntui.

Cero. Ei waraa, ainoastaan hieman ja juuri wittomasti tärähti Juhaniin ääni.

Juhani. Pystyyskä seison.

Tuomas. Kerran vielä, Timo.

Timo. Koetetaan, koetetaan.

Juhani. "Wentta-holl!" Housuni putoo!

Timo. "Mutta nyt, sanoi Kaitaranta".

Juhani. Housuni putoo! Kuuletko sinä?

Timo. Kas noin, weljeni!

Aapo. Tuossako makaa Juhani taas, suudellen perimanttoa?

Cero. Ja puhaltaen niinkuin sonni-härkä. Mutta hywä että "ehtii hän wähän puuskuttamaan".

Timo. Allani makaa poika kuin märkä tallukka waan.

Tuomas. Mutta housunsa tekivät hänelle teposet.

Uapo. Olkoon se sanottu totuuden nimessä. Suhani omat housut olivat tässä herraansa vastaan ja rupe-
sivat liittolaisiksi Timolle.

Gero. Niin on asia. Sentähden kaikki housut pois ja uudistukoon leikki.

Simeoni. Pidä nyt kitas, sinä räikkä! Annanpa muutoin vasten nokkaas. Eikö ole sinulle jo kylliksi tätä helvetin leikkiä?

Gero. No muuttukoon se taiwaan leikiksi. Housut ja paidat pois, ja painikaat kuin kaksi enkeliä Paratiisin pelloilla.

Tuomas. Miksi istut hänen niskoillansa, Timo?

Timo. Olis nyt halko, niin panis niin pitkin pakaroja että pläikkäis.

Uapo. Miksi niin? Tämä on painia, waan ei tappelusta.

Gero. Onko Timo suutuksissaan?

Timo. Ei suinkaan, ei suinkaan, mutta sanonpa: olis nyt halko tai ympyräinen tela, niin panis niin pitkin pakaroja, että pläikkäis.

Tuomas. Laske hän ylös.

Timo. Nouse, Sumalan luoma.

Suhani. Minä nousen, ja tiedä, saatuani housut kiinni taas, on vuoro sinun taas painua alas, ja toisin kuin äskes minä. Minähän, poloinen poika, kämärriin alles onnettomuuden kautta, jonka sinä niin wikkellästi käy-
tit hyödykseksi, hunswotti, saapaswerin!

Uapo. Wihastuminen kauas! Minä tiedän että hän tuskin huomasi housuwahinkoas, ennen kuin heitto oli tehty. Sen teki hän tiimmellyksen kuumuudessa, poika-
parha.

Suhani. Sen hän kyllä tiesi, se mullisaukko. Mutta olettepa kaikki niinkuin korvit niskoillani. Wai ei hän tiennyt. Eikö huutanut kuin rajamies huikella äänellä: wentta-holl, housut putoo? Mutta hän ei siitä huolinut, waan tempaili kynsineen ja hampaineen kuin kissa. Mutta

istu ja pala! Kyllä sinun opetan tästedeä käyttelemään onnekesi toisen sylvty-housuja, kyllä sinun opetan.

Timo. Sen tein minä tiimellyksen kuumuudessa, poika-parfa.

Juhani. Minä sinun opetan, saatuani housut ylös ja nälkävyön kiinni kuin nalkitun wanteen.

Timo. Minä annan palttua koko painille; koska kerran voitin, niin voitin, eihän siinä mitään muuta mutinata. Mitä kuuluu housut tänne? Painispa painii mies, waan ei housut ja säärykset tai muut lumisukat.

Juhani. Kourat kaulukseen taas ja rinta västen rintaa! Istu ja pala!

Timo. Menenkö ma hänen kansansa tuohon lapsikkaasen työhön?

Cero. Mitä hän kysyy vielä. Mene, Jumalan luoma, mene koska pääset.

Simeoni. Älä mene, sanon minä.

Cero. Älä mene, jos pelkää ja wapiset.

Juhani. Nyt ei auta pelko eikä wapistus, waan täytyy hänen käydä uuteen kilvoitukseen ja juuri tällä Jumalan hetkellä.

Cero. Armahda häntä, Juhani, armahda!

Timo. Minkätähden. Cero, minkätähden? Olkoon menneeksi yksi pinnistys vielä, yksi tai kaksi. Tersi waan!

Juhani. Tässä, poika!

Tuomas. Koreasti, Juho!

Napo. Koreasti! Noinhan tappelee kaksi nälkäistä haukkaa.

Simeoni. Tappelua, sulaa tappelua!

Napo. Järkewästi, Juhani!

Simeoni. Voi teitä hirmuja, woi teitä hirmuja!

Cero. Mähän weljeäsi runno!

Simeoni. Mha, aha! johan kelmenee Cerofin. Siinä owat kalas, joita onkeilit.

Tuomas. Juhani!

Simeoni. Hajoohan jo pirttikin, te pedot ja perfeleet!

Juhani. "Wotti, poika, sanoi Nysä!" No miksi makaat siinä, ja killistelet ylös fattoo?

Timo. Sinä voitat minun nyt, mutta annappas ajan vähän muokata vielä: sinä wanhenet ja kasvat pikkuiseksi, mutta minä wartun ja voimistun.

Juhani. Kerran ransistuu ja loppuu tämä maailman, saati syntinen ihmis-parha. Mika tassi meitä kaik-
tia, weljeni. Mutta nouse ylös ja kulauta naamaas sie-
maus olutta ja tunnusta että on sinussa pari luotia wä-
hemmin voimaa kuin minusa.

Timo. Se nähtiin. Tuossahan makasin rähmäl-
käänä allas ja sinä päälläni kuin röyheä karhu.

Juhani. "Saappas tästä, Saparamatti, Riikka-Hei-
fin kannusta!" — Olen siis Juholan laumassa toinen
mies mitä voimaan koskee. Lauri ja Gero owat tosin ko-
ettamatta vielä, mutta he tietävätkö että mestäisiä he kuul-
telisivat koetuksessa; ja Simeoni on itsensä tunnustanut
heikomman minua. Mutta pikkusormen mies ei ole Juhol-
an weljeksestä yksikään, sen takaan minä. Tulloon tänne
maikka wiisikymmentä Toukolaiista, nyrkki wästen nyrkkiä.
Wiisi tynnöriähän minä niskallani kannan, ja Tuomas
vähän enemmän; wiisi tynnyriä, kun toinen waan painon
jelläni pinoo.

Tuomas. Mutta mielispä nähdä Laurin ja Geron
lyöwän painia oikein tiukasti.

Mapo. Totisesti jotain nähtävää. Toinen wakawa
ja tyyni kuin talwen suoja, toinen pikkuinen kuin keri, mutta
niinkuin leimaus wilkas ja terävä. Päin tuuleen, ja sii-
näpä ottelevat kärppä ja koiras-jänis. En vertaa sinua
jänikseen arkuudesta, siihen ei ole syytä, en liikuntoskaan
tähden, sillä Lauri astelee kuin seppä Könnin kuokkamies,
— jonka jalvoja ja kuokkaa käytteli sukkela kellowärkki ma-
hasa — mutta näyttäispä mielestäni ottelo kuin kärpän
ja uhkean koiras-jäniksen paini.

Juhani. Yksi rinnustus, pojat, yksi rinnustus tai
ristipaini!

Lauri. Mitä tiimellyksestä Geron kanssa? Hä-
nestä et saa kunnan nappausta koskaan, waan tuolla hän
teiskaa haaroissa kuin kissa, kynsi ja liikistelee toisen ohi-
mia sen riivatun tawalla, että tuskin voit wetää hengen
pihausta rintaas. Niinpä hän teki koska menneenä yksynä

painiskelimme Aroniitulla. Ja kuka sinä voitti, kuka alle meni, sitä "ei ymmärtänyt Jivarikaan". Mitäs minä hänen kanssansa enään menisin?

Cero. En ollut wahwempi sinua hiuskarwantaan wertaa. Usko jos tahdot.

Lauri. Sen uskon, koska tiedän sinun heikommasi.

Juhani. Sen näyttäköön rehellinen paini.

Lauri. Mitäs minä hänen kanssansa enään menisin?

Simeoni. Pankaamme jo ma'ata, te willityt.

Juhani. Ditä on monta, mutta joulukuukuu on waan kerran wuodessa, ja sentähden iloitsamme nyt. Illoitsi, sinä jouluhuone, illoitsi koko Israelin maa! Tänä yönä, tällä hetkellä on tapahtunut suuri ihme Babylonin kaupungissa. Illoitsamme! — Mitä leikkiä löisimme? Syömmekö joulu-paistia? pistämmekö sika, wai sohimmekö suutaria?

Simeoni. Kas niin! Tästäkö vielä uisakoittelisimme kuin wallattomat kakarat? Mene pois!

Juhani. Nuoren miehen naimattoman elämä on tanssia. Eikös niin, Timo?

Timo. Hi, hi, hi!

Juhani. Eikös niin?

Timo. Kyllähän se semmoista on.

Cero. Suuri niin, "Jussi-kulta".

Juhani. Sanoi kettu jänikselle. Dikein! Tämä elämä käy laatuun; onhan se wälimmiten lystiäkin ja nostelee hieman kantapäitä. — Tanssikaamme rypsää; sinä olen minä juuri mekkari. Katsokaas!

Napo. Antaisko oluemme huimausta?

Juhani. Kumauta naamaas kannua kolme, niin etköhän huomaa pientä leiskausta tuolla yli-kerrassa? — Mutta laula, Cero, koska Poika-Jussi tanssii. Hellittäppäs!

Cero. Mitä sorttia tahdotaan?

Juhani. Mitä hywäänsä, kun se waan raikkuu ja remuu. Hellitä, poika, kirkaise että multahirret nousee! Laula, sinä mullisaukon poika, laula koska minä tanssin, loiskin niinkuin pääsi, loiskin aina kattoon asti. Laula!

Cero. Tahdonpa koettaa:

"Illoitsi ja riemuitkaat,

Nyt on meillä joulukuukuu;

Nyt on olta ammeet täynnä,
Haarikat ja kiulut;
Ammeet täynnä, ammeet täynnä,
Haarikat ja kiulut!"

"Anjanpellon marffinoilla
Olta, wiinaa juotiin,
Mustan härjän hinnalla
Nuot kihlakalut tuotiin,
Tuotiin, tuotiin;
Mustan härjän hinnalla
Nuot kihlakalut tuotiin".

Susfi, pusfi, Sukolan Susfi!

Aapo. Vaiti, Gero, ja äläppäs suututa häntä.

Suhani. Laula päälle waan; en minä suutu; laula
päälle, ettei mun tarvitse tanssia ilman musifkia.

Gero. Susfi, pusfi, Sukolan Susfi!

"Susfi, Susfi, jauhokuono,
Porsaan pahnan pölyttäjä . . . . .

Timo. Hi, hi, hi! Voi mitä hulluja lauletkin.

Suhani. Laula päälle waan, laula päälle. En minä
suutu.

Gero. "Susfi, Susfi jauhokuono,

Minä laulan ja napsaan vielä sormianikin.

Porsaan pahnan pölyttäjä,

Sikoläätin lämmittäjä!"

Susfi, pusfi, Sukolan Susfi!

"Sita meni rantaan,

Kirjoitteli sanaan

Nimen kultansa,

Nimen kultansa".

"Kun mä kultani äänen kuulin,

Ensi kerran nähdesäin,

Niin taiwaan ilos' olewain luulin,

Serastimein seassa;

Niin taiwaan ilos' olewain luulin,

Serastimein seassa".

Jusfi, pušfi, Jukolan Jusfi!

”Muistatkos, Maija,
Kun mansikka syötiin
Ja iloleikki lyötiin?
Fralla ralla laa!
Mansikka syötiin
Ja iloleikki lyötiin.
Fralla ralla laa!”

Jusfi, pušfi, Jukolan Jusfi!

”Mä, sinä Nato-parka
Jusfia soimaa;
Sen sinä tiedät että
Jusfi on voimaa.
Jusfi istuu linnas’,
Pukin lapa rinnas’;
Kaikki me olemme
Yhdesjä hinnas’.”
Fralla ralla laa!

Wilufselan Witka
Ja Wiuwalan Bispa,
Sywän-ojan Sonni
Ja Sylwinän Jalli!
Ralla ralla laa!
Sywän-ojan Sonni
Ja Sylwinän Jalli!”
Ralla ralla laa!

”Boi minua, hurjaa poikaa,
Miks mä itsein laitoin!
Talo mull’ on kotona,
Ja itse kannan rautoi,
Talo mull’on kotona,
Ja itse kannan rautoi”

Juhani. Noin waan! Noin! Eihän tässä raudat
paina. Laula päälle!

Gero. Jusfi, pušfi, Jukolan Jusfi!
Jusfi, Jasfi, jauhojuono,

Porsaan pahnan pölyttäjä,

Sikoläätin lämmittäjä!

Jussi, pusfi, Jukolan Jussi!

Eikö ole jo tarpeeksi?

Juhani. Enemmin! Karja-Matin häitä tanssitaan.
Enemmin! Enemmin! — Karja-Matin häitä!

Simeoni. Kuffokin jo hirmustuen kirkaisee tälle jumalattomalle menolle ja jyskinälle.

Juhani. Kitas kiinni, kuffo, ja älä sinä kotkottele!

Tuomas. Onhan tuota jo tuossa, Juhani.

Uapo. Wiehän sinusta hengen tuo turkkilaisistanssi.

Juhani. Tämä on rysää. Eikös niin, Cero?

Cero. Tämä on jussia.

Juhani. Olkoon niin, ja olkoon sitten menneeksi jussin-tanssia pari kymmentä loiskausta kerran vielä.

Simeoni. Sinä hurja mies!

Dimo. Kas noin, kas noin! Hi, hi, hi! No wie sinun riivattu!

Juhani. Pois tieltä! Muutoin sotken sinun liis-kaffi kuin lasakan-hewonen juopuneen marffina-pokon. Hi!

Uapo. Onpa nahkahihnansa löylyssä tuolla takana. Pompahteleepa se; pompahtelee ylös, pompahtelee alas, piesten vuoroon hänen selkäänsä ja pakaroitansa. O sinä!

Juhani. Lalla, laa, laa! Sepä vasta pölytystä oli. Gehheh! — Toisen kerran iässäni tanssahattelin. Ensimmäinen tapahtui Karja-Matin häissä, joissa ei löytynyt naisen-puolta kuin kolme vanhaa ämmää, mutta miehiä aika liuta. Mutta kas kun Matti pyrkäsi meille pari kupillista muikkaa kahvipunssiä, niin ei sitten yhtäkään muuta kuin löylyttämään permantopalkkia, me ukot keskenämme; ja huokailipa allamme syntinen maa. Ämmä-rukat kiittivät päästyhänsä koko leivotuksesta; mehän olisimme tanssittaneet heitä ryyhyiksi. Voi sinun peijakas kumminkin! — Mutta nyt päättämme waatteet aina paitaan asti, ja ylös parwelle. Emmehän kuitenkaan ummista filmiämme juuri vielä, waan kuohuvan oluttiulun ääressä ja terwaisen päreen loimottaessa, kertoilemme iloisia satuja ja tarinoita tuolla parwen lämpymässä.

Kiisuiwat he päättänsä, täyttivät kiulun oluella ter-

ran vielä ja astuivat miehissä parvelle. Siellä he, mekkoillaan kaikki, istuivat olkifella sijalla hautowassa kuumuudessa. Ahkerasti kierteli ympäri miehestä mieheen waah-toowa kiulu ja seinähirren raossa loimotti honkaisen päreen kultainen liekki. Mutta läimähti Juhaniin päähän aate ja walahti suustansa lause, jonka seuraus oli viimein kova onni.

Juhani. Täällähän itsemme oikein paistelemme kuin pyllimakkarat pätzin oljilla, ja lämmintä antaa meille kiukaan kuumat kivet. Gerro, waleppas uunille kannullinen olutta, niin tiedämmehän mille maistuu ohranesteen löyly.

Tuomas. Mikä hullu juoni olis tämä?

Juhani. Uljas juoni. Waleppas.

Gerro. Minä tahdon totella esimiestäni.

Juhani. Pari kannullista olutta kiukaalle!

Tuomas. Ei pisaraakaan! Jos kuulen sieltä pienenkin pihauksen, niin onneton hän, joka saattoi sen matkaan.

Aapo. Olkaamme tuhlaamatta oivallista juomaa.

Timo. Eihän ole meillä waroja olutlöyhysää elää, ei suinkaan, ei suinkaan.

Juhani. Lystipä olis tuota maistaa.

Tuomas. Minä kiellän sen lujasti.

Juhani. Lystipä olis tuota maistaa. — Woitto äsköisesjässä painisssä on aika lailla kohottanut Tuomaan näskapyrstöjä, ja luuleepa hän nyt hallitsewansa tässä huoneessa mielensä mukaan. Muistappas kuitenkin, että karwas sappi, koska se oikein paisuu, antaa pojallensa tappeluksessa seitsemän miehen woiman. Kuinka hyvänsä, mutta minun filmäni eivät vielä suinkaan mieli wartioita sinua.

Simeoni. Painin hedelmiä, painin hedelmiä kaikki!

Juhani. Annappas molskahtaa, Gerro. Minä wastaan asian ja puolustan miestä.

Gerro. Se on esimiehen käsky, ja minun täytyy totella; muutoin on jäniksen-passsi kourassani wallan joulu-yönä.

Silloin Gerro, purren hammasta ja myrtistäen huulensa wikkellään myhäilykseen, täytti kerkeästi Juhaniin tahdon, ja pian kuului kiukaalta pläiskäys ja kohta sen jälkeen tuima kohaus. Rynkäisi nyt Tuomas julmistuen ylös ja karkasi

kotkana kohden. Eeroa, mutta Juhankin kiirehti puolustamaan nuorinta welsjeänsä. Siitäpä nousi nyt yleinen kärehä, jonka wilinässä palawa päre wiskattiin parwelta alas laattialle. Siellä se pian, welsjesten huomaamatta, wiritti olkihien wilkkaan tulen. Niinkuin rinki weden pinnaalla lewiää tasan ja nopeasti kaikkialle, niinmyös tulen kirkas pyörö yhä suureni laattialla. Ulettui se korkeammalle yhä ja tuikkieli jo parwen permanttoa, ennen kuin huoneen asujamet äkkäsiwät allansa waaran. Mutta myöhään sen äkkäsiwät, ehtiäksensä pelästamaan muuta kuin omat henkensä ja elikkojen, jotka löytyiwät pirtissä. Laajalta jo aaltoiliwat liekit, ja suuri oli hätä ja temmellys. Kaikki riehuiwat he kohden owea, jonka auetessa miehet, koirat, kissa ja kukkan hirweällä rähinällä karkasiwät ulos melkein yht' aikaa. Näkyi niinkuin pirtti olis heidät oksentanut sawuneen kidastansa ulos lumiselle maalle, jossa he nyt seisoiwat, yskien kilpaa. Mutta viimeisenä astui ulos Lauri, talutellen kuumwarresta Balkoa, joka muutoin kaiketi olisi jäänyt uhriksi paloon. Ulos tunkeusi jo wäkiwaltainen tuli akkunojen pienistä aukoista ja viimein sekä owesta että katosta. Loimoin helmassa liekkui Jmpiwaraan jykewä pirtti. Mutta lumisella tanterella seisoi pirtin miehistö suojatonna; olihan jo syiskojukin, heidän ensimmäinen turwansa täällä, heiltä hajotettu aina maahan asti, ja warahuone tuossa seisoi rakettuna harwaksi kuin harakanpesä. Siinä oljenteliwat welsjeset, ja heidän ainoa werhonsa tuulia ja pakkasta vastaan oli rohtiminen, lyhykläinen paita. Ei edes lakkeja päittänsä peitteeksi eikä wirsuja jalkoihinsa he ehtineet pelästämään walkean wallasta. Säljellä huoneen entisistä kapineista löytyi ainoastaan pysšyt ja tuohikontit, jotka oliwat ennen kylpemistä saatetut aittaan. — Mutta lumesa seisoiwat welsjeset, kaikki selin wästen humisewaa paloa, nostellen ja lämmitellen milloin oikeata, milloin wafempaa jalkaansa; ja punersiwätpa ne jalat, lumen ja tulen haudottuna, punersiwät kuin hanhien räpylät.

He nauttiwat viimeistä hywää, jota heidän pirttinsä heille antoi wielä, nauttiwat nuotion lämmintä; ja ankara oli heidän walkeansa. Waltajesti nousi korkeuteen liekki, kaikkialle kajasti wäikkewä walkeus, ja partaiset kuuset wuo-

ren harjulla hymyilivät suloisesti kuin aamuruusun tulesja. Roussi terwas kantoin rykelmästä savu, sakea ja pifimusta, ylös pilvihin ja kiiriskeli palloellen taiwas katon alla. Mutta aholla ja sen ympäristöössä oli walkeus, wallitfi punertawa päivä talwi-yön sydämessä, ja, oudostaen kummallista haametta, katselivat linnut tuijotellen puitten lumisilta oksilta alas, koska Impiwaaran wahvasti rakettu pirtti käwi hiilitfi ja tuhaksi. Mutta kyhnien tukkaansa wihoissaan ja murheissaan seisoiwat weljekset siinä ympärillä, seisoiwat kaikki selin wasten tulta ja nostelivat wuoroon jalkainsa anturoita kohden lämmittävää tulta. Kuitenkin masentui wähitellen heidän ristikkowalkeansa, kufistui lopulta kekäleinä alas, ja tuhansista, räiskyivistä säkenistä täyttyi öinen ilma. Rauhistuen huomasiwat weljekset silloin, että taiwas alkoi kirkastua ja tuuli kääntyä etelästä pohjaan. Ilma oli muutosjessa suojasta pakkasekfi.

Uapo. Tulesta pelastuimme, mutta pakkasen uhreikfi. Katsokaat: taiwas selkiää ja kylmästi jo puhaltaa Pohja. Weljet, waaramme on hirwittäwä.

Juhani. Kiros ja kuolema! Kuka saattoi tämän aikaan?

Tuomas. Kuka! Sinä tulen ruoka, wielätös kysyt? Jos nyt oikein tekisin, niin tuonne sun syöksisin paistumaan tuliseen mujuun.

Juhani. Ei koskaan tee sitä yksii Tuomas, ei koskaan. Mutta kirottu olkoon se mies, joka saattoi matkaan tämän helwetin yön!

Tuomas. Hän itseänsä kiros.

Juhani. Kirottu olkoon se mies, nimittäin Tuomas Jukola.

Tuomas. Sanos se toinen kerta.

Juhani. Tuomas Juhaniin poika Jukola on kaiken tämän syy.

Uapo. Tuomas!

Simeoni. Juhani!

Lauri. Hiljaa!

Timo. Nyt ette pääse iskemään yhteen, ettehän pääse, te junkkarit. Niin, niin, ollaan siwosti waan ja lämmitellään itsemme weljellisesti.

Simeoni. Te jumalattomat!

Uapo. Miha ja riita pois, koska uhkaa meitä surkein kuolema.

Tuomas. Kuka on syypää, kuka on syypää?

Juhani. Wiaton olen minä.

Tuomas. Wiaton! Kirkas tuli! minä syön sinun elävältä!

Uapo. Siivosti, siivosti!

Simeoni. Jumalan tähden siivosti!

Uapo. Syytön tai syypää, se jääköön ratkaisematta nyt, koska riento on ainoa pelastuksemme. Pirttimme on tuhkana ja melkein alastomina seisomme hangella. Miksi luen tämän rohtimisen paita-riekaleen? Hyvä kuitenkin, että jäi meille pysähty ja ampumavarat tuonne aittaan; sillä aseita tarvitsemme nyt. Teerimäeltä kaikuu susien ulwo-
wa ääni.

Tuomas. Mitä teemme siis?

Uapo. En tiedä muuta keinoa kuin kiirehtiä kohden Tukolaa, kiirehtiä kalvean kuoleman tähden. Kasji aina ratsastakoon Valkoa ja muut heitä juosten seuratkoot. Niin tapahtukoon: juosten vuorotellen, vuorotellen ratsastaen. Herosemme kautta pääsemme siis sotkemasta hankea kaiken tien, ja Jumalan avulla ehkä pelastumme vielä.

Juhani. Mutta onpa siinä tallukkamme naurishautana, ennen kuin seisomme Tukolan tuvasa, halkoisen pysä-
tywalkean hauteessa.

Simeoni. Siinä kuitenkin ainoa toivomme. Ja sentähden rientäkäämme. Tuuli tuimenee jo ja taitwaan kanssi paljastuu! Rientäkäämme!

Cero. Surmamme on tullut!

Juhani. Siinä on Tukolan seitsemän poikaa!

Simeoni. Häitämme on hirmuinen, mutta voimallinen korkeuden Herra. Rientäkäämme!

Tuomas. Mies aitaasta pysähty ja kontit!

Juhani. Rauhistawa yö! Täältä uhkaa meitä paukkuva pakkane, tuolta nälkäiset, ulwowat sudet.

Dimo. Waarasja olemme sekä Valko että me itse.

Juhani. Me itse vielä suuremmissa. Paljas mies, niin olen kuullut, on talwella sudelle kowin mieluisa paisti.

Timo. Ja mies ja sika, niin olen kuullut, mais-
tuvat yhtä, ja se tiedetään, että sika on talwella Häntä-
Heikin haluruoka. Tuima on edesjämme pykälä ja puntti;
sitä ei taida kieltää.

Juhani. Mitä teemme?

Aapo. Sukolaan kuin noidannuolet halki yön, en-
nen kuin pakkonen tulistuu ja löyhlyttää weremme jääty-
mään polttawalla kylmyydellä. Päin Sukolaan yli kilju-
wan Teerimäen! Susia vastaan on meillä aseet, mutta ei
hyhydepartaista kuningas Pakkasta vastaan.

Tuomas. Tässä pyssyt ja kontit. Nyt kiivääri ol-
kaan ja kontti selkään joka mies, ja kaffi käyköön ratsasta-
maan, me muut potkimme jäljestä mitä voimme. Mutta
rientäkäämme, rientäkäämme kuolemattomien sielujemme
tähden!

Juhani. Pohja kirkastuu ja tähdet kiiltää! Hii, haa!
Mutta rientäkäämme!

Aapo. Huomenna saatamme täältä tavarat ja ka-
lut, jotka meille walkea jätti; huomenna tulemme ja kor-
jaamme myös kissan ja kufon. Tämän yön he kyllä tar-
kenewat tässä tulisen aherruksen waiheilla. Mutta Killi ja
Kiiski käykööt kanssamme retkelle kuin uskolliset kumppanit.
— Missä he owat?

Tuomas. Heitä ei näy. — Waiti! kuullessaamme.

Cero. Kaufana tästä he jo wilkaijewat. Tuoltahan
kuuluu haukuntansa wuoren takaa.

Tuomas. Ilwestä he ajawat, ja kaiketi oli tämä
ilwes kulkenut läheltä ohi pirttimme, saattaen jälkensä koi-
rille. Mutta ajakoot he mielensä mukaan; nyt meidän täy-
tyy ne unohtaa ja kiirehtiä tuikeaan matkaan.

Juhani. Olkoon menneeksi! Sillä elämä ja kuole-
ma owat iskeneet toinen toisensa kamaraan kuin kaffi koi-
raskarhua.

Aapo. Nyt liikkeille kaikki woiimat!

Juhani. Sielumme ja ruumiimme kaikki woiimat
aina ytimeen asti!

Tuomas. Muistain että uhkaa meitä surkein kuolema.

Juhani. Rahtialta uhkaa meitä musta kuolema.
Hii, haa! nyt nokka jäässä taikka suolet maassa, ellei seis-

poika hetken päästä liukkailla oljilla walkean walosja. Ofsi näistä kolmesta on tapahtuva tunnin päästä. Mutta eihän auta huikailemaan tässä, ei enjintään, waan purren hammasta nyt halkaijen waikka jäävuoret, peninkulmien paksut.

Simeoni. Koettakaamme Herran nimesjä ja avulla.

Juhani. Hänen avulla. Mitähän woi täällä omasta woimastansa waimosta syntynyt mies? Mutta olkaamme hywässä turwassa.

Gero. Lähtekäämme ilman yhtään siekailusta enään!

Juhani. Ja ilman yhtään pelkoa! Mennään nyt!

Tuomas. Kaikki walmiit siis. Astukaatpas selkään,

Gero ja Simeoni, ja lähtekäät ratsastamaan kohden Zukola, mutta niin, että pysymme aina lähellä konimme hokjeja me, jotka wilkaisemme jalkajin jäljesänne lumesä.

Niin läksiwät he matkalle: alastomina, puettuina ai-noastaan rohtimiseen paitaan ja kantain kufin konttiansa selässä ja pyssyänsä olalla tai kädesjä. Niin he läksiwät talwiselle, öfelle tielle, paeten pakkasta, joka karkasi heidän päällensä Pohjolan rämeiltä. Mutta ei tullut hän kuitenkaan hirmuisimmalla naamalla, eihän käynyt tuo ilma täällä erällä ankarimmaksi ilmaksi. Tosin paljastui wälimmiten taiwaan otja, mutta purjehtiwat pilwet peittiwät sen taas, ja kohtuullisesti liehtoi pohjonen. Oliwatpa weljekset myös kylmän tuttavia, monessa kiljuwasä pakkasessa oli heidän nahkansa kamartunut, ja oliwatpa he ennen, wallattomina poikina, useinkin soikeilleet kinoksia paljainjaloin, tunnit pitkät. Mutta kamala, hirwittäwän kamala oli heille nyt kuitenkin retki Impiwaarasta Zukolaan. Kiivaasti he karkasiwat eteenpäin, sydämmisjä kauhistus. Edellä, Walkon selässä, ratsastiwat Gero ja Simeoni, muut juosten heitä seurasiwät kintereisjä, polkien korwen lunta, joka juokfusta tuiskahteli ympäri. Mutta Impiwaaran aholla, hohtawan kiukaan lähellä istuiwat kissa ja kufko, alakuloisesti killistellen hiiltywään tuleen.

Kohden kylää rientsiwät weljekset, heittiwät jo Sompio-
suon selkänjä taakse ja läheniwät Teerimäkeä, josta yhä kuului susten kamoittawa ulwominen. Mutta näreistösfä, suon ja Seunalan Jaakon ahon wälillä tapahtui ratsastajain

muutos: alas astuivat Gero ja Simeoni ja kaffi weljeksis-
tä taas rienfi heidän sijaansa. Wiipymättä jatkoivat he
retkeänsä jälleen, firmasivat pitkin nummen selkää, poikki
Wiertolan tien ja siitä halki awaran, humisewan hongiston.
Mutta viimein läheni kallioinen Teerimäki, ja äkisti wai-
keni fusien monimelkainen ääni. Pian seisoivat he wuo-
ren harjanteella ja antoivat hewosensa hengähtää; ratsastajat
taasen astuivat seljistä alas ja kohta toista kaffi heidän
sijaansa ylös. Vielä he seisoivat lumisella kalliolla; Poh-
jonon puhalteli, taiwaan kumo kirkastui hetkeksi taas ja ota-
wan sarwi osoitti jo puol'yön menneeksi.

Mutta lewättyänsä, rienivät he taasen alas pitkin si-
leätä wuoritietä, ja koska tämä oli loppunut, astuivat he
pimeään kuusistoon ja kolkkona seiso i luonto heidän ympä-
rillänsä. Kelmeänä katseli kuu alas, hyypöt huutelivat ja
tuolla ja täällä korwen kohdussa seiso i eriskummallinen haa-
mu, näyttäen metsän kontiolle, hirweän suurelle: kaatuneit-
ten kuusten korkealle kohotetut, sammaleiset juuret. Liikku-
matta kuin jäätyneet aawet tuijottelivat nämät karhun-
kuwat kohden kummallista matkuetta, joka winhasti juokfi
heidän ohitsensa. Niin he katselivat järkähtämättä, mutta
heidän välillensä, ympärillensä ilmestyi pian peloittawaa
liikettä jylhään kuusistoon. Silloin nälkäiset sudet kaarte-
liwat weljesten waiheilla, likeniwät heitä yhä enemmin ja
enemmin. Milloin edellä tai jäljessä, heilahtaen poikki tien,
milloin tien kummallakin puolella kuusien wälistä näkyi
heidän wilkaisewa juoksunsa. Kiukkuisina, werta-janoowina
he seurasivat öillisiä pakolaisia Impiwaarasta; ja räiskyi-
wät ja paukahtelivat katketessaan kuusten juurien kuitat
okfat. Wawisten ja korskahdellen juokfi wauhko Wallo; ja
mies, joka ratsasti etummaisena, taisi tuskin hillitä häntä
kiitämästä. Mutta aina nenäkkäämmäksi kiihtyi petoin roh-
keus. Huohottaen werijanoisina liehahtelivat he usein lä-
heltä miesten ohitse; ja peloitteeksi paukahteli tuolloin, täl-
löin weljesten pysäyt, milloin oikealle, milloin wasemmalle.
Eästäpä eiwät he kuitenkaan karfoittuneet kauas.

Tuli vastaan Kiljawan lafea, kulowalkian polttama
nummi, jossa siellä ja täällä seiso i kuirwettunut männyn-
runko, haukan ja huhkaimen istuimena. Eässä käwi jo pe-

loittawaksi susien kiukku, ja suuri oli miesten waara. Natfastivat silloin Tuomas ja Timo, mutta muut, jotka juoksevat jalkain jäljessä, seisahtuivat äikisti ja laukaisivat melkein yht'aikaa ankaran ammunnan wainoojiansa kohden, jotka, säikähtyen tästä, nyt siirtyiwät heistä matkan. Läksiwät taasen miehet kirmaisemaan eteenpäin; mutta kauan ei wiipynyt, ennen kuin jälleen kahisi heidän waiheillansa susien wäijywä lauma, ja waara oli suurempi kuin koskaan ennen. Silloin pysäytti Tuomas hewosen ja lausui kowalla äänellä: "mies, jonka pysy on tyhjä, ladatkoon sen paikalla! Hän rientäköön tulena ja tuiskena!" Niin hän huusi, astui alas, käsken Timoa lujasti hallitsemaan Waltoa. Seisoivat nyt weljekset ja latausivat, eikä tunteneet he kylmää, ei jaloissaan, ei missään ruumiinsa jäsenissä. Seisoivat myös pedot wiisikymmentä askelta miehistä, heihin lakkaamatta iskien ahneet filmänsä, wiszellen häntiänsä tiihoissaan. — Ja paljastettuna pilwistä haamoitti taiwaan kumo, josta kirkas kuu nyt katsele nummelle alas.

Tuomas. Dwatko pysyymme ladatut?

Uapo. Se on tehty. Mikä on tarkoitukses?

Juhani. Kaikki yht'aikaa taas!

Tuomas. Ei, jos henkemme on teille rakas. Mina olkoon latingissa jonkun luikku; se muistakaat. Lauri, sinullahan wakarwin käsi ja tarhin filmä, astuppas rinnalleni tähän.

Lauri. Tässä seison. Mitä tahdot?

Tuomas. Nälkäinen susi syö werisen weljensäkin. Jospa tuon tempun nyt woisimme saattaa matkaan, niin siinä olis pelastuksemme. — Koetetaan. Lauri, tuota ensimmäistä wasemmalla tarkoitomme, ja laukaisemme yht'aikaa, mutta säästäkää tultanne, te muut. Lauri, tähtääpäs nyt tarkasti kuin kotka ja anna leimahtaa koska minä sanon: nyt.

Lauri. Minä olen walmis.

Tuomas. Nyt.

Silloin laukaisivat molemmat samassa filmän räpähkessä, ja kaapaisten pakeniwat sudet. Kuitenkin wiipyi tanterella heistä yksi, pyrkien kontimalla muiden seuraan, mutta ei joutunut tiensä. Eteenpäin taas kaitin woi-

min rientsivät miehet: juoksi jalkain kuusi weljestä, Timo waan yksin ratsastaen edellä. Ja menipä niin hetki aikaa. Pianpa seisahdettiin josten pako, he palasivat takaisin, wilkais- ten kiivaasti kohden öistä matkuetta jälleen. Kohisi ympärituoksuawa lumi ja tömisi Kiljawan lakea nummi, koska he joukossa kirkasivat päin. Tulisella wauhdilla he ehtivät tuon weressään matelewan kumppaninsa luoksi, syöksähtivät hänen ohitsensa, mutta kääntyivät pian ympäri, koska werer wiehättävä haju heidän sieraimiinsa lemahti. Ympäri he kiekkasivat: hännät heilahti, lumi tuiskahti ja tulta iski yössä himon ja kinnon filmä. Silloin hirweästi irwistäen karkasivat he joukossa haawoitettun weljensä päälle; ja nousi nummelle meteli ja ähellisy hirmuinen, olisipa luulut korkeuden pielten kukiistuvan. Tanner täräsi ja lumi muuttui hirmuiseksi pööräksi, koska entiset ystäwät tempoe- liwat kappaleiksi korwen poikaa, jonka weren Tuomaan ja Laurin tarkat luodit olivat iskeneet juoksemaan. Mutta äänettömyys wallitsi taasen öisellä nummella. Kuului ai- noastaan hiljaista äyhtinää, ja paukahtelivat luut, koska pedot, naamat weressä ja wälähtelemillä filmillä, riuhtoen atrioitsivat uhriansa.

Mutta kauhistawista wihamiehistänsä kaukana jo retkeilivät weljekset; ja ihanalle oli heidän korwissaan kaikunut josten murharähinä Kiljawalla; se oli heille pelastuksen suloinen ja hywä sanoma. Läheni heitä Kuttilan awara niittu, jonka ympäri kaartaen heidän tiensä kulki yhteisen tienoon yli. Mutta ajan woittamisen tähden päättiwät he nyt oikaista tämän niitun halki. Rynkäsiwät he miehissä wasten aittaa, se murtui alas, ja Walko, kantain kahta weljekfistä taas, astui yli kaadetun aidan ja lätki miesten huljan sukimana juoksemaan pitkin niitun fileätä pintaa. Mutta wiipymättä rientsivät perässä ne weljekfistä, joiden wuoro oli taasen tallata lunta. Poikki niitun kulki talwittie kirkonkylään, ja matkustawia, kolmella hevosella ja kolmella reellä, retkeili par'aikaa tällä tiellä. Mutta pahoin pelästyiwät niin hevoset kuin miehet, koska näkiwät weljsten lähestymän heitä pohjosesta. Näkiwät he kuunwalossa seitsemän miestä paitasillaan, pysyit olalla, hevosinensa kii- rehtimän esiin. Ja luuliwät he joukon kiihkuisia peikkoja

Impivaaran luolista karkaavan heidän päällensä. Kova oli niitulla liike ja meno. Wirnapäisinä kiitivät matkustavien hewoset, kiitivät sinne, kiitivät tänne, ja miehistä mikä huusi, mikä sunaili, mikä kirosti ja lausui kaikuvalla äänellä. Mutta welskiset loivat tuskin filmänsä kohden tätä kiihkellystä, he waan juoksiwat wimmatusti Sukolaan päin yli Kuttilan niitun, ja sawuna halkesi lumi heidän edellensä. Tuli vastaan niitun toinen aita, he rynkäsiwät miehisä päin, se murtui alas räiskähtäin, ja pian he retkeiliwät mäkiellä tiellä taas.

Mutta olipa tämä yö heille kamala ja hirmuinen. He juoksiwat ankarasti, juoksiwat wilkaiusten ja huohoitain, ja epäilykset tuijoitteli ulos heidän seiwäskankeista katseistan-
sa, jotka he lakkaamatta teroittiwat kohden entistä Sukolan fotoa. Niin he sanaakaan lausumatta kirmaasiwat yhä eteenpäin, ja nopeasti pakeni heidän altansa luminen maa. Mutta wiimein, ehdittyään Pohjanpellon töyrylle, näkiwät he kalweassa kuutamossa, mäen rinteellä Sukolan talon, ja melkein yht'aikaa kuului heidän suistansa: "Sukola, Sukola!" Siitä juoksiwat he mäkeä alas, harppasiwat Djaniitun poikki kuin siwitetetyt peipot ja kiepoiwat taas mäkeä ylös, ja seisoiwat talon teljetyn owen kynnyksellä. Aikaa ei ollut heillä kolkuttamaan ja odottamaan laskemista sisään, waan rynkäsiwät he kaikin woinin päin ja ryskyen ja kolisten lennähti porstuwana jykewä owi auki. Pauhulla ja töminällä riensiwät he porstuwasta tupaan ja siitä tuulenpuuskana tulisijan hiilistöön, josta heitä vastaan hengitti kal-
lis lämmin. Mutta kowin säikähtyi nahkapeitturin uni-
houreinen perhe, luullen ryöwärien karkaavan heidän pääl-
lensä.

Nahkapeitturi. Kuka hirwiö näin astuu kunniallisen miehen huoneesen juuri joulu-yönä? Sano; pysähyni on ojennettu!

Tuomas. Olkoon pysy rauhasssa, mies.

Aapo. Älä ammu oman talon wäkeä.

Juhani. Me olemme, Sumala paratkoon, Impivaara-
rasta.

Dimo. Entisen Sukolan seitsemän poikaa!

Simeoni. Herrä armahtakoon meitä! Seitsemän

fielua on menossa ijanikaisuuteen juuri tällä hirmuisella hetkellä. Herrä armahdakoön meitä!

Juhani. Tuuli poltti tuon oivallisen pirttimme metsässä ja kaiken tavaramme myös. Tännehän nyt wilkaimme kuin jänikset ilman yhtäkään muuta ruumis-pahan verhoa kuin paitariepu, lyhyt miehen paitariepu. Ja se oli kova leikki.

Rahkapeitturin emäntä. Herresta warjele!

Rahkapeitturi. Voi teitä kurjia!

Juhani. Niin, onkos tämä enään laitaa! Eässä-hän nyt istumme kuin harakat, huutaen Herran armoa. Ah! mun täytyy itkeä.

Emäntä. Kurjat lapsukaiset! Riennä, ukko, wiritämäään walkeata.

Cero. Voi onneton yö, woi onnettomia meitä!

Uapo. Voi kauhistuksen yötä, woi!

Simeoni. Ah woi!

Juhani. Älä itke, Cero, älä itke, Simeoni, älä yhtään ruikuta, Uapo! Älä itke, älä itke, Cero-weljeni; sillä nyt olemme suojaassa. Mutta oli pa se turkin marssia!

Emäntä. Voi ihmislasta täällä, woi!

Juhani. Kultainen emäntä, teidän itkunne ja surkutuksenne saattaa minun uudestaan kynneleisiin. Ah! Mutta älkää itkekö, muori, älkää itkekö! Olemmehan jo pääsneet petoin ja pakkasten kynsistä tänne kristillisten lähimmäisten lämpymään. Ja siitä Jumalalle kiitos.

Tuomas. Surkea, perin surkea on tilamme. Mutta tehkää meille loimottawa pystywalkea, tuokaat myös pari lyhdettä olkia sijaksemme laattialle ja saattakaat Wallo talliin ja heiniä eteen.

Uapo. Suokaat anteeksi, että lain nimessä ja henkemme tähden näin lujasti anomme teiltä apua ja holhoamista. Henkemme tähden, henkemme tähden!

Juhani. Di armonliiton enkelit! istuuhan henki juuri nokkani kärjessä wallan lähtemäisillänsä, lähtemäisillänsä. — Jos on talossa lihaa ja olutta, niin tuokaat esin. — Kas se wasta leikki oli, löyhlytys, jota muistamme. — Tuokaas lihaa ja lämmitettyä olutta kalliin henkemme ja sielumme tähden.

Rahkapeitturi. Miten ehdimme ja voimme, hyvät ystävät, ja saatuani ensin huoneesemme valoa. — Teitä onnettomia! paitasillaan juuri.

Juhani. Ei ryyssyä päässä eikä kenkäräjaa töppöfissä. Katsokaas noita Sipillan-jalkoja, katsokaas.

Rahkapeitturi. Karvojahan tämä pöyhistää. Tules katsomaan, muija.

Timo. Katsokaas minunkin sääriäni.

Juhani. Mitä ne ovat näiden rinnalla? Tuosja!

Katso, poika, paistikkaita.

Timo. Entäs tuosja!

Juhani. Mitä sinun koipestä tässä ovat?

Timo. Ja minunko? Äläs mitään. Nähkääs nyt.

Onkos tämä ihmisen-lihaa?

Rahkapeitturi. Kiennä, muija, katsomaan.

Emäntä. No hyvät ihmiset ja taivaan voimat!

Juhani. Niin, onkos tämä enään laitaa? — Tuomaankin filmät ovat kosteat. Älä itke, Tuomas. — Kun ma sanonkin: onkos tämä laitaa?

Timo. Näinhän täällä ihmisen vasikkaa lennätetään.

Emäntä. Kuinka ne nyt punoittaa ja hohtaa, punoittaa ja hohtaa! Hyvät ihmiset!

Timo. Kuin rauta ahjossa, varsinkin meltorauta. Hi, hi!

Emäntä. Niin punaiset, niin punaiset! Heresta warjele!

Juhani. Dwatpa ne juuri "walanto-wasken kaltaiset", niinkuin seisoo raamatussa. Herra auttakoon meitä waiwaisia!

Emäntä. Voi teitä lapsukaisia!

Lauri. Tehkäätkä mitä pyysimme ja lupasitte.

Lapo. Me rukouksemme: rientäkäätkä! Itse kyllä laitamme pystyvalkian, koska täällä nurkassa löytyy halkoja, uhkeita, tuohisia halkoja.

Juhani. Niinpä vanhassa Jukolasassa, noiden tuttavien, nokisten ortten alla istunne taas, ja tässä viiwyimme aina Wappuun asti. Entinen tupa olkoon vielä tämän talven fortteerinamme.

Tuomas. Mutta annapas kesän tulla.

Juhani. Annappas kesän tulla, ja pirtti, ensimmäistä uhkeampi, seisoo Impivaaran aholla taas.

Tuomas. Koska waan lumi on mennyt, kairuupa vieläkin kirvesten iskuista korvet ja vuoret ja Sukolan weljesten ei tarvitse enään kerjätä tuulenturvaa muilta.

Juhani. Potraasti sanottu. Tuomas, unohtakaamme se firottu temppu, joka saattoi pirttimme tuleen, ja kuwailkaamme mielesämme uutta pirttiä, jonka kohotamme pystyyn taas.

Tuomas. Tiedä, että jo lähteisämme peloittawalle retkelle powestani kaikki nävä hälweni; ja tiedä, koska tiellä, juostessas mun jäljessäni, sinä puhaltelit niskaan kuin uiwa orhi, niin leikkasipa tämä sydäntäni.

Juhani. Sentähden riemuitkaamme, että se retki on päätetty ja että seisomme lämpöisessä pirtissä taas. — Tuosahan tuodaan meille ruokaa ja juomaa ja tuossa kaksi waltaista lyhdettä kiiltäviä olkia. Kiittäkäämme Jumalaa, armaat weljet!

Mutta iloisesti leimusi koiruinen pystywalkia, jonka herttaisessa hauteessa weljekset itsiänsä mieluisasti lämmitte-
liwät. Siinä hetken seistyänsä, seitsemän miehen rivissä, sirtyiwät he pöytään, nauttimaan lihaa, leipää, makkaroita ja lämmitettyä olutta, jonka kaiken heille nahkapeitturin emäntä, armoittelewa waimo rakensä. Isäntä itse otti huolen Wakkosta, talutti hänen talliin ja täytti soimen heinillä hänen eteensä. Wiimein, seuraten miesten jälkiä, tulivat myös koirat synkeältä retkeltänsä, tulivat huohottaen, liehakoiden, ja ilosta leimusiwat heidän silmänsä. Suurella ilolla ottiwat weljekset heitä vastaan: armoitteliwat heitä, rawitsiwat heitä ja hyväiliwät heitä kaikin tavoin.

Mutta, koska weljekset oliwat atrioinneet, waiuiwat he alas olkifille wuoteillensa, ja pian, käärittyinä unen hie-
noon huiwiin, unohtiwat he elon taistelun. Makeasti he makasiwat, ja kauan vielä lämmitti heitä loimottawa walkia, kunnes se riutui ja hiiltyi. Sulkki silloin emäntä pel-
lin, ja tupaan wirtasi uunista ihana lämmin; siitä kallistui waimo itsekin wuoteellensa taas, ja oli jälleen huoneessa yleinen hiljaisuus. Mutta ulkona hyppeli pakkanen räiskytellen pitkin aitoja, pohjonen liehtoi woimakkaasti

tähtifimmeltävän taiwaan alla, josta kalvea kuu hymyten katjeli alas.

Seisemäs Luku.

Keväällä warhain, jo ennen kirkien tuloa, heittivät weljekset Jukolan, pakenivat Impivaaran aholle taas ja rupešivat kohta kaitin voimin rakentamaan itsellensä uutta pirttiä. Pian lepäsi nurkkakivillä jykewiä hirsiä ja kerros liittyi kerrokseen. Silloin monena päivänä aamun koit- teesta aina iltahämärään paukkuiwat kirweet ja jumahteli raskas nuija. Siinä Juhani, Napo, Tuomas ja Simeoni istuivat kufin nurkallansa, mutta muut palhoilivat ja kii- rittelivät lonnoja myöden hirsiä ylös rakennolle. Hiki-päin, mutta hauskalla mielellä aina he puuhailivat, ja wakaasti kohosi huone ja ympäri tuoksusi pihkan raikas haju. Mutta menipä taasen päiviä, joina weljekset ei liikuttaneetkaan kirweitänsä, waan, kuorsaten sikeässä unessa, wiettivät wu- rokautensa illasta iltaan ja vielä kolmanteenkin aamuun.

Kuitenkin, jo ennen laihopeltojen kellastumista kyläs- sä, seisoj pirtti walmiina Impivaaran aholla; seisoj samassa paikassa, samassa muodossa ja tilassa kuin ensimmäinen; uhkeampana vielä se seisoj. Ja nytpä weljekset, koska luja pirttinsä oli walmis, tašsivat päätyä täysin voimin pyyn- töretkillensä taas. Sekä metsästykseseen että kalastukseen Il- wesjärwelle warustelivat he itseänsä, läksivät aseinsensa, pyhdyksinensä matkaan, ja koiratkin seurasivat heitä tulta- läikkywillä filmillä. Wähymättä samoilivat he metsäisiä wuoria, soita ja maita ja wiiltelivät kaikialle järwen he- leää pintaa, kiehtoien itsellensä elaketta sekä hetkejši että tu- lewaksi tuikeaksi talwejši. Ja silloin Ahtolan ja Tapion asujamista moni henkensä heitti.

Mutta mielinpä nyt kertoa vanhasta Taula-Matista, weljesten ainoasta ystäwästä täällä metsässä. — Oli ukko, nimeltä Taula-Matti; asui tuuhealla, wisaisella mäellä, yk- sin hän asui pienessä majassansa muutama tuhannen aske-

lia Smpivaaran vuoresta. Taulaa teki hän pehmeintä Hämeessä ja wallan wahvoja tuohifenttiä, ja tämä Wirkansa toi hänelle puuttumatta jokapäiväisen leipänsä. Nuorempana oli hän matkustanut Pohjanmaalla, jonne jalona kyytimiehenä seurasi entistä pitäjän prowastia, joka oli muuttanut aina Lapinmaan rajoille. Siellä oli Taula-Matti wiipynyt seuraawan kesän, pyynnellen karhuja, ahmoja ja karkkia Pohjolan äärettömillä rämeillä. Näiltä retkiltä oli hänellä kertoomista paljon; ja muisto oli hänellä verrattoman tarkka; eipä hän unohtanut mitä hän kerran näki tai kuuli. Tarkka oli myös hänen harvaintonsa ja silmänsä; pyörryttävien salojen halki hän waelteli milloinkaan eksymättä. Ei löytynytään paikkaa niin kaukaista, missä hän waan kerran oli käynyt, jonka suuntaa ei hän luullut tietävänsä, erehtymättä hiuskarwan wertaa. Hän osoitti sen kohta peukalollansa; ja turhaan wäittelivät vastaan, niin järkähtämättömänä piti hän tietoansa. Jos esimerkiksi häneltä kysyit: ”missä on Wuokatti”, wastasi hän kohta, pusken peukalollansa kohden taivaan reunaa: ”tuolla; katso pitkin peukaloani; tuolla, waikka ampuiisit. Kuusamon kirkko on tuon pienen kuveron kohdalla, mutta siitä pieni kukan harppaus oikealle kulkee linja Wuokattiin”. Samoin, jos kysyit häneltä: ”missä on Porrassalmen tappeluskenttä”, wastasi hän taasen wiipymättä ja pusken peukalollaan kohden taivaan reunaa: ”tuolla; katso pitkin peukaloani; tuolla, waikka ampuiisit”. Niin oli ukko tarkka, ja tarkoin tunsi hän myös metsät monien peninkulmien awaralta majansa ympärillä. Moneen ristiin oli hän ne astellut, etsien milloin kääpiä, milloin kerkätuohia ja milloin käyskellen pauloillansa. Tapahui myös joskus, että hän, näin ympäri kuljessien, poikkesi Smpivaaran pirttiin tervehtimään weljeksiä. Ja silloin oli weljeksillä hauska hetki: suut selällään he kuulteliwat ukon kertomuksia, suut selällään ja korwat pystyissä kuin nahkasiiven korwat. — Kerranpa taasen eräänä elokuun iltana istuu hän weljesten luona, haastellen metsäretkistänsä pohjoisilla mailla.

Suhani. Wai niin. Mutta kuinka sitten?

Taula-Matti. Niin, kuinka pa käwi? Tultiin siitä oikein moiselke aukolle, helluwaan suohon, ja sukilla sujut-

tiin yli tuon pöhisewän haudan. Löydettiin monta läm-
pöistä kurjenpesää, ammuttiin monta kirkuvaa kurkea, pul-
listettiin pusimme munilla ja höyhenillä, ja kurjet wisaksi
mies aika rykelmänä olallensa. Ja sitten me ryypättiin. —
Siitä lähdettiin liesuun taas, koirat ja kurjet niskassa, yli
helluwan ja hyllywän, porisewan ja piriisewän rämeen; ja
usein oli uros menemäisillänsä kuun kullan päiwiksi ijan-
kaikkiseen syvyyteen, niskassa marisewa koira. Mutta tul-
tiinpas kuitenkin mäikywälle mäelle taas, nawealle taipa-
lelle, waikka märkinä kuin uitetut hiiret. Siihen raken-
nettiin yöleiri, tehtiin heiluwa tuli ja riisuttiin päästä lo-
tisewat nutut. Eikä siinä muuta kuin tempasit tuppeen
waan sekä housut että paidan, tuppeen kuin ankerjaannahan.
Göyrysiwät pian waatteet oksilla, kihisiwät kurjen-
munat mujussa ja me itse nyt kääntelimme itsiämme ja wään-
telimme tuossa tulosen herttaisessa hauteessa, ilki-alastomina
kuin öiset kyöpelit. Ja sitten me ryypättiin. — Mutta
mitenkäspä luonnistui aika? kuinkaspa kului meiltä touko-
yö? Minahan tuossa koirat kierteliwät noita kosteita sierai-
miansa ja mulkoilivat ylös puitten latwoihin. Lopultahan
mekin rupeimme tirkistelemään ylöspäin, ja mitäpäs näim-
me siellä?

Suhani. Sanokaas. Raiketi pienen kyynyilmän kar-
hun-poikasen.

Dimo. Tai itse Körrin ja Kyöpin, arwaan minä.

Taulla-Matti. Ei niin eikä näin, waan istui siellä
tumpuri ahma-wetkale kuiwan, partaisen männyn haarikos-
sa. Heiskanen ampui, mutta turhaan; Pikku-Jussi ampui,
mutta turhaan; liwautinpa lopulta minäkin, mutta melkein
samalla autuudella. Heilahti ahma waan ferran ja ärähti
oikein äkeästi, mutta istui koreasti oksalla jäljellä. Silloin
huusi Heiskanen: "noidanjuonia, noidanjuonia!" otti tas-
kustansa kuolleenhampaan, puri siihen muutaman ferran ja
hylki luotiin, jonka hän kiersi uudestaan pysähyysnä. Sitten
soikotteli hän hetken kädellänsä ilmasa ja, wäänellen sil-
miänsä peloittawasti, lausui, peewelin poika, pari kolme
eriskummallista, hirweätä sanaa, ampui, ja alaspä mötkähti
männystä ahma. Mutta kaukana kuolemasta oli vielä pei-
jakas, ja nousipa leikki taas. Me itsehän, ihan alastomina

Kuin oltiin, emme taitaneet astua juuri liki tuota häijyläistä; eivätkä mielineet lähestyä häntä koiratkaan, waan tuossa he nilkuttelivat ja nalkuttelivat syllän päästä, koska ahma pyrskäytteli, pyrskäytteli heitä moristen pensastosta vastaan. Noitawoimat, näettekös, waikuttivat vieläkin. Mutta rupefi Heiskanen taas latomaan suustansa kauheita sanoja, soikotellen kättänsä ja wäänneksen silmiänsä hirweästi. Ja kas kun nyt koira oikein karkasi kiinni tuohon punakitaiseen wefamaan, karkasi kipenöitsewänä rakettina waan, niin tulipas siitä pölytyös. No herran poika kun se koira nyt pani sen ahma-rukan noin, noin, noin waan! Etpä, peijakas wie, ole nähnyt sellaista löblyä ja kuranssia vielä, et totisesti.

Suhani. Tulimmaista tuhannen!

Timo. Siinä olis ollut lysti!

Taula-Matti. Olipa se hauskaa ja lystillistä leikkiä, oli mar'!

Timo. Ja sitten pistitte ahman pusfinne?

Taula-Matti. Olikun tuo pulskakin pusstin pistettävä jalli; lihawa köntti. Niin; ja sitten me ryypättiin. — Sitten pu'imme nutut päällemme taas, kruutikuiwana, ja pantiinpäs koreasti ma'ata tuohon heiluwan tulen hauteeseen. Mutta wähänpä siinä unta uneksuttiin, koska noidannuolia kuin tulijä kärkeitä lenteli lakkaamatta ristiin, rastiin ilmassa huimaawan päämme yli. Useinpa kyllä putkahteli Heiskanen ylös, huutain korkealla äänellä: "sammu, noidannuoli, sammu, noidan-nuoli!" ja kohahtaen raukeni heistä moni mikä metsään, mikä harmaasen suohon, mutta useampi vielä mennä pyyhkäsi pitkin fileätä tietänsä, huolimatta hänen huudostansa. Kerranpa kuului, wiiltäen pohjosesta etelään, riivatun äkeä ja winha puhina, jota seurasi vielä pientä wilinätä lauan. Mikähän pokko siitä wilkkaisti? Ehsyin minä Heiskaselta, joka hetken päästä minulle morah- taen wastasi: "mänihän siitä itse ukko Hiisi". — Kului taas tunti, kului kaks, ja tulta iski liepeä, sumuinen ilma. Mutta idästä suon partaalta kuului äkisti ääni kuin sammaleisten kuusten kohaus, ja wastasi nyt suon läntiseltä rannalta pian taas toinen ääni, mutta hieno niin kuin kahaus pienestä koiristosta. Mikä kohaus se siellä,

ja mikä kahaus tämä täällä? kysyin minä taasen, ja vastasi viimein Heiskanen morahyaen: ”hoastaahan kuusiston toatto tyttönsä kanssa”. — Mutta meni vihdoin yö ja koitti ferran aamu ja siitä lähdeittiin tallustamaan taas. Kas kun nyt juuri metsän rannalla näimme hallawan, sen peewelinmoisen suden, mutta hän pakeni kuin hernehaasia tuulispäässä. Näkyi viimein enään wasempi takajalkansa, minä ojensin pysyyni ja ammuin tassun poikki, poikki niin kuin rouskun, mutta pelastipa hän nahkansa kuitenkin. Poikki ammuin äijä=paran töppösen.

Timo. Woi peijakas! Kääppä poikki kuin jääpuikko, ja makasi edessäni maassa kuin pöydällä laskiaisforkka?

Taula=Matti. Ei sentähden juuri niin.

Tuomas. Mutta mistä huomastitte kypälän katkenneeksi?

Taula=Matti. Suostimmehan hänen jäljessään huikean matkan ja näimme usein kuinka, susi=pojan astellessa, laahaawa, leikuwa talluffansa oli tehnyt tuommoisia kymmen=numeroja santaan.

Timo. No wie sinun perhana! Kymmenen=numeroja santaan? Hi, hi, hi!

Taula=Matti. Selviä kymmenen=numeroja.

Juhani. Susi oli päiwissä.

Taula=Matti. Susi oli päiwissä, jos miehetkin. Mutta koirat peijakkaat eivät siirtyneet syltääkään kintuitamme, waan astelivat alakuloisina, hännät lyhyssä, ne ennen aina urheat koirat.

Uapo. Mikä oli masentanut heidän intonsa?

Taula=Matti. Noitakeinot, hurmaawat lumoustaasut, joista ilma oli täys kuin kruutisawusta sodan ilma. Tosin koetti Heiskanen parastansa, manasi ja sabatteli, soitotellen kättänsä, mutta turhaan perin. Ja Pikku=Jussi weitikka, hän juosta taysutteli kuin keri, tömitellen maata, hikoen kowin. Sillä eihän ollut pojalla koipea kun kaikkein korkeintaan kolme korttelia; mutta olipa hänellä oikein saukon selkä, pitkä ja sitkeä. Sitkeä oli koko mieskin, riivatun sitkeä ja kiinteä kuin saukko itse. Kauan hän pölyytteli futta perään, joka ontuen tallusteli edellä; mutta eipä lopultakaan auttanut, waan täytyi hänen heittää Häntä=Heikki

metsien haltuun. Niin; ja sitten me ryypättiin. Ja koska tämä oli tehty, käytiinpäs astelemaan kotiapain taas, kantain runsaasti saalistamme. Niin asteltiin, pusit kainalossa, puskeissa munat ja höyhenet ja yhtä ja toista pienempää metsäwiljaa; sukset ja kurjet selässä, pysyvät kourassa; ja vuoroitellen lönsytteli funkin olalla karvainen ahma. Niin kuljettiin. Mutta lentelipä pilvien rajalla pieni, mököttelevä tairvaanvuohi; minä ammuin sen ja pistin pusfiini. Siitä käytyämme hetken, näinpä männyn latvasa siipi-oravan, litteän ja suuvilmäisen, minä ammuin sen ja pistin pusfiini.

Tultiin lopulta väljille, korkeille ahoille ja näkyi keran vielä tuolla etelässä Turkkilan talo, josta oli lähdetty tuimalle retkelle. Tultiin weriseen paikkaan, jonka Turkkilan isäntä jo pyyntiin mennessämme oli osoittanut meille ja jossa karhu kaks päivä sitten oli tappanut uhkean orhin. Siinä katseltiin hetki kontion tahrauttua pöytä, ja huomasiinpa kohta, että hän nykyään, kaiketi menneenä iltana, oli auringon laskeutessa käynyt nauttimassa tähteitä paististansa. Urvelinpa nyt hänen palaawan samaan paikkaan taas tänäkin päivän sammuesssa, ja sentähden päätin jäädä häntä wartomaan; mutta edelle, Turkkilaan läksivät muut iloista ehtoollista rakentamaan. Siinäpä seisoin nyt ja tuumiskelin, tuumiskelin ja pitelin päätäni kuinka tuota mierasiani vuottaisin lakealla aholla, jossa, kiiwetäkses ylös, ei seisnnyt yhtään ainoata puuta. Mutta "sukkela wikkelan woittaa", kelsinpä keinon viimein, oivallisen oikein moisen koneen. Näinpä siinä lähellä terwasannon, mustan ja julman suuren, jonka juuret kewäitten kirret oli kohottaneet ylös, ainakin kynnärän korkealle. Siitähän naputin kirweelläni poikki sen keskimmäisen juuren, joka tunkee oikeasti alas, kiskoin ulos ja awarain kuoppaa vielä hieman. Sinne nyt matelin sisään, pistin kivaarini kidan ulos werikenttää kohden ja rupestin koreassa suojaassa odottamaan ohtopokkaa, päälläni ankara linna. Hän tuli, läheni kontien arolta, iski hampaansa orhin rewittyyn lapaan, ja päätinpä nyt waroten antaa hänelle lyijyä otsaan. Mutta peeweli kuitenk! kikkahdipa silloin perin pikkuruisen tuo messinkiwilu pysyyni perässä vasten takkini tina-

nappia, ja kilahduksen kuuli paikalla kontion tarkka korma. Willittynä karkasi hän kohden, mutta paukahtipa häntä vastaan. Siitä kuitenkin huolimatta, juoksi hän waan päin, kirkuen peloittavalla äänellä. Kuuluiipa nyt jytinätä pääni päällä: juuret rystyhi ja maa remahteli, koska monisarvinen kanto nostettiin päältäni pois. Ja minä poika-parla ajattelin jo tulleeffi tuhoni päivän ja warroinpa waan, pysy kourassa, koska tuikahtaisi esiin hirmun awattu kita. Mutta äkkiinpä nyt lakkasi telme, ja kaikki oli hiljaa, äänettä kuin haudassa, ja eipä, niinkuin odotin, tullutkaan tuosta iskettäväksi yhteen. Warroinpas hetken vielä, mutta katsoa turkkasinhan lopulta pystyssä törvittävien juurien välistä toiselle puolelle, ja siellähän makasi ihan hengettömänä karhu, kaadettu kanto sylissä, ja muodattaen uhkeasta rinnastaan wertansa multaan. Mutta heleijaa! ajattelin minä, seisestesäni wapaana poikana taasen, wapaan taiwaan alla. Oihhan terwas-kanto wallan sukkelasti siirtynyt päältäni pois.

Suhani. "Helwetti, sanoi Heskun-Jaakko!"

Timo. Wie sinun seitsemän seppää!

Suhani. Sukkelin tempaus maan piirin päällä!

Tuomas. Urhea tempaus, miehukas tempaus sekä kontion että teidän!

Suhani. Di sinä musta sonni!

Timo. Perhana! Enhän taida enään muuta sanoa. Mutta kuinkas sitten?

Taula-Matti. Niin, arwaathan kuinka sitten kävi, arwaathan että paukaus kuului Turkkilaan kuin ammeen pohjasta ja saattoi pian miestä niinkuin sääkseä aholle. Ja nousi nyt remua ja meteliä, koska taipuwasja, keikkuwasja salossa kannettiin kontiota taloon. Olipa sinä aika taatto: riippuen kiikissä, pimitti hän koko Turkkilan tuwan kuin taiwaalla safea ukkospilwi. — Siinä oli sen päivän puuhat, sen päivän ja retken. Ja sitten me rhyppättiin.

Suhani. Ja wietitte iloisia peijaisia.

Taula-Matti. Ne Turkkilassa ajettiin ja pappilassa päätettiin, päätettiin liemisillä naamoilla ja laimeilla filmillä. Niin oli, ja ne päivät owat olleet ja menneet. Mutta mieluisasti muistelee ukko retkiä miehuutensa parhaisista päivistä ja mieluisasti niitä kertoilee.

Uapo. Ja mieluisasti kuultelemme me.

Suhani. Kertokaat niin aina aamuun asti, ja me emme muistakaan että unta on maailmassa.

Taula=Matti. Onpa jo aika lähteä kympeilemään kbsäänsä taas; on aika, on. Jumalan haltuun, weljet!

Suhani. Herran huomaan, kunnioitettava Matti.

Uapo. Woikaat hyvin, ja terwetuloa pirttiimme aina!

Läski Matti, kirves olalla, käymään kohden pientä mökkiänsä wisaisella, tuuhealla mäellä, kaukana kylästä. Mutta yön lepoon läksivät weljekset, sillä johan pimeys voitti, ja illan himmenewä valo kajasti waisusti heidän pirttinsä ahtaista akkuna=reijistä. Mutta kauanpa aatokset parweilivat tulisina heidän aiwoisjansa, poistaen wirwoittawan unen. He muistelivat Taula=Matin kertomuksia Pohjan erämaista, lumotusta ilmasta siellä ja noidannuolista, jotka sihisten sinkoilivat ristiin, rastiin halki tumman yön. Niinkuin siellä nuolet säkenöitsivät ja pysyht leimahteli, niin leimahteli heidän powensa kummallisesta halusta ja innosta. Enimminkin kaikista kannatti heidän kimmaansa kurki, tuo wiisaasti, närkisti katselewa lintu, jonka jylhä kirkuna kajastelee ympäri Pohjan rämeitä; ja heidän aatosjansa vastaan hohti höyhenellisten pesien herttainen lämmin, hohti kiiltäwin munineen juowuke=penjasten helmoista. Siellä pitkäkaulaisia pyytää ja heidän pesiänsä riistellä, se nyt oli weljesten himona. Woimallisesti heidän mieltänsä wiehätti Pohjolan soitten juhlallinen synkeys.

Mutta kau'emmin kaikista walwoi wuoteellansa Suhani. Hän tuumiskeli millä keinolla näillä kotopitäjän mailla saataisiin matkaan pyynti, joka wetäisi wertaa tuolle äsken kerrotulle Pimentolan soilla. Hän muisteli Kourusuota, jossa tosin ei löytnyt kurkia, mutta laikkokylkisiä sorfia wijawalta. Ja koska Pohjan=miesten wälimaiset ryyp-päykset kiemailivat hänen mieltänsä kummallisella woimalla, niin muisteli hän löytywän wiinaa Wiertolan kartanossa. Ja niinpä sai hän aatoksisiaan kokoon jonkunmoisen kopian Pohjolan jalosta pyynnistä, ja, päätettyään panna sen huomenna toimeen, nukkui hän lopulta; mutta unissaan peuhaili hän kauan Taula=Matin mahtawilla retkillä. Keranpa loiskafi hän uneksuen wuoteeltansa yöb, huutain hiv-

muisella äänellä: "Ahman-poika, ahman-poika! Ottakaat kiinni se kurjankaula!" Tälle huudolle muut, puoleksi heräten, ärähtivät äkeästi loukoistansa; waipuivat kuitenkin pian uneensa taas. Mutta kauan tuijoitteli ympärillensä Suhani, ennen kuin huomasi ettei hän seisnutkaan Lapin summilla mailla, soitten välissä, harmaalla taipaleella, waan kotopirtin rauhallisella parwella. Wähitellen selkeni miensä, wuoteellensa kallistui hän jälleen ja nukkui sikeästi. — Mutta aamulla, noustuaan ylös, muisteli hän öllistä päätöstään ja rupefi kohta sitä muille esittelemään.

Suhani. Weljet, kuulkaat mitä sanon ja mihin tahdon nyt teroittaa teidän mielenne. Muistelenpa saalikasta seutua, ihmettelen kowin että aina tähän päivään asti olemme unohtaneet Kourusuon, jonka ruohistoissa ja kirkkaisissa lammikoissa parveilee wesilintua ilman lukua ja määrää. Sinnepä nyt lähtekäämme pyyntiin ja tuommepa sieltä säkittäin sorfia kuin purasnuujia.

Tuomas. Minä taiwun tuumaas.

Timo. Ja kernaasti minä.

Cero. Minä myös; ja koska samoilen Kourusuossa, niin pidän itseni Pikku-Jussina Lapinmaan newoilla. Olkoon menneeksi!

Aapo. En iske minäkään vastaan hanketta, joka taitaa meille saattaa monen päivän muonan.

Suhani. Päätämme siis retken. Mutta Kourusuohon on huikea matka, aika suden wirsta, ja wiivymme päsiellä ainakin yhden yön. Sentähden ei tekisi, luullakseni, ryyppy pahaa, majaillessamme ilmi-taiwaan alla.

Tuomas. Wiertolaksia on wiinaa.

Suhani. Wiinaa ja hyvää.

Tuomas. Seitsemän korttelia, pojat!

Suhani. Dikein! Kortteli miestä kohden.

Aapo. Ehkä jätämme wiinan, johon onneksemme emme ole juuri tottuneet vielä.

Suhani. Oletpa tuolloin, tällöin ottanut nauhin niin finä kuin minäkin.

Cero. Ymmärrä, Aapo, miehen lapselas ystä. Suo, että kerran mekin taidamme sanoa: "ja sitten me ryyppättiin", koska harmaapäisinä ukkoina kertoilemme entisiä san-

karttoitamme nuorisolle. Suo, että oikein elävältä luulemme kuransaavamme ahmanpoikia Pohjolassa.

Suhani. Hullujako taas? Onhan se oikeutta ja wellollisuutta, että ihminen ruokoo ruumistansa. Tällä retkellä tulemme kylläkin tallustamaan rämeitä ja helluvia hetteitä, ja loskomärkinä wietttämään yömmä karhunsammasleisellä wuoteella. Silloinpa tekee pieni kulaus taskumatista hyvääkkin, luulen minä. — Katsomme siis parhaaksi että matkaan astuesssa emme ole ilman rohtoryyppyä kontissa. Ja lähteköön nyt Lauri-poika Wiertolaan, paras kettunnahka poijussa; ja wiinaa pitää helteimän.

Läksi Lauri wiinaa Wiertolasta tuomaan, wahwistusjuomaksi sorjanpyynnissä Kourusuolla. — Impiwaarasta noin wiisituhatta askelta, Wiertolan maalla, on tämä suo, awara, ympäröity synkeillä metsillä. Sen pinnalla, joka on sorjien mieluisa asunto, waihtelee kirkkaita lammeja, korkeita ruohistoja ja mättäällisiä saarentoja kiihtuwin mentyineen. Tänne oli weljekset päättäneet lähteä ajelemaan narisewia sorfia, toiwoin yltäkyläistä saalista.

Tuli Lauri Wiertolasta, tuoden helmeilewää wiinaa, laskehtuna tinaiseen pulloon, heidän isänsä entiseen metsäpuloon. Mutta paitti wiinaa, toi hän myös Metsolasta tärkeän uutisen, joka kiihoitti weljesten mielen wielä tuimempaan intoon. Kertoi hän karhun kaataneen yhden parhaista Wiertolan härjistä ja tiesi myös murhapaikan, joka oli Impiwaarasta Pohjaan päin Wiertolan maalla, mutta lähellä Sukolan metsärajaa. Ohi tämän paikan päätivät nyt weljekset kulkea Kourusuolle ja lähteä kotoansa wasta kun päivä kallistuis iltaan. Ohkä olivat kohtauwat kontion, jolla on tapana auringon laskiessa käydä nauttimassa jätteitä kaadetusta saaliistansa. Niin he toiwoiwat. Ja koska woimakas puolinen oli syöty ja iltapäiwä aleni, läksiwät he retkellensä warustettuna lujasti: tuohikontit seljässä ja tuikeat latingit pysäyissä. Wiimeisenä asteli Lauri, taluttaen nuorasta koiria ja kantain kontissansa seitsemän korttelia wiinaa. Oli hän määrätty jäämään koirineen noin kolme sataa askelta teurastustanterelta pois, ja hänen piti päästää Killi ja Kiiski, kuultuansa huutoa tai pysäsyn pauketta. Niin teki hän myös; seisahtui ajoissa erään kuusen

juurelle odottamaan mitä tapahtuisi. Muut astelivat li-
kemmäs paikkaa, jossa härkä oli raadeltu, ja löysivät puo-
leksi syödyn elikon ruumiin werisellä maalla kolkossa kuu-
fistossa. Rättivät he nyt itsensä kohtuullisen ampumamat-
kan päähän erään matalan, mutta tiuhan näreistön suo-
jaan, päättäen wartoa.

Kului hetki joltisen pitkä. Mutta viimein kuului
arolta hiljaista tasfailemista ja warpuin ratinaa, ja nytpä
arwattiin ruokawieraan lähestyvän atrialle. Niinpä tapah-
tuikin. Puitten wälistä lähestyi waroen ja hiljaa tawat-
toman suuri karhu. Mutta näkyi hän saaneen waarasta
aistin; sillä äyhkeillen ja käännellen kuonoansa seisahtui
hän jo kauas uhristaan. Kauan hän juonitteli, ja tuntui
lopulta kuin olisi hän mielinnyt siirtyä takaisin, lähestymättä
miehiä pysäsyn-kantamalle. Sywimmässä äänettömyydessä
wartoivat weljekset näreistössä, kunnes viimein Timo, huo-
limatta muiden kieltäwistä wiittauksista, läksi kaartaa ja
hiivistellen käymään kohden äkeätä wihollista. Ja nyt,
koska hän luuli jo olevansa kontiota kylliksi lähellä, lau-
kasi hän; mutta ainoastaan kruuti sankista lemahti ylös
ilmaan eikä sytyttänyt latinkia putkessa. Wihaisena karvasi
nyt kontio kuin suuri, sammaleinen, kiirivä kiwi kohden
miestä, joka wiipymättä paiskasi itsensä alas kaswoillensa
maahan, ja siinä makasi hän liikkumatta. Peto häntä hais-
teli, kyhneili ja tukisteli, maristen ja äyhkien pahoin. Kai-
keti olis Timon surma nyt tullut, ellei Zuhani olis rientä-
nyt häntä apuun, ampuen kohden karhun selkäranka. Ei
uskaltanut hän tähdätä alemmas, muistellen weljeänsä, joka
makasi hirwiön alla. Mutta luoti ei sattunut, ei kummin-
kaan koswalla tawalla, sillä rynkäsi pä kuusiston ruhtinas
kohden Zuhania hurjempana vielä, jättäen Timon maata
tonkeilemaan. Silloin Zuhani, puolustaen henkeänsä, käänsi
pysäsynsä perän wästen elikon awattua kita, ja peloittawa
taistelo oli tulossa. Mutta ampui nyt Tuomas, lähettäen
kontion koipeen tulisen luodin. Kartellen hänkin weljeänsä,
ei tainnut hän tähdätä päähän tai rintaan, joiden haa-
woittaminen warmemmin tuottaa kuoleman. Toki tunsi nyt
karhu ruumiissaan lyijyä, ja alas wirtasi weri pitkin hä-
nen lihawaa, pöyreätä konttaansa. Julmistuneena, hirmui-

fella kiljunalla kirmusi hän päin Tuomasta nyt, mutta sai niin ankaran iskun miehen pysyystä ottaensa, että hän, ravistaen päättään, seisahtui äkisti juoksuksaan. Ja tässä nyt seisoivat vihemiehet vilauksen aikaa, uhalla katsellen toinentalta.

Silloinpa riensivät esiin koirat, lähenivät winhasti ja äänettöminä kuin kaffi leimausta, mutta, heidän ehdit-tyänsä röyheän kontion luoksi, nousi kiukkuinen melaffa. Killi ärhenteli karhua vasten partaa, toki seisten hänestä aina jonkun askeleen syrjempänä. Mutta hänen takanansa teuhasi Kiiski, rohkenipa tuolloin, tällöin temmata pienen nappauksenkin hänen reisivilloistansa. Kuitenkin keikahti hän wikkelahti syrjään aina, koska metsän mesikämmen kuin mustanhallawa, waltainen ruko käänteli itseänsä heidän keskellään. Wiimeinpä, tehtyänsä muutaman onnistumattoman hyökkäyksen kiusajoitansa kohden, pakeni otso, reuhu-wat koirat jäljessään.

Kaikki tämä tapahtui kowin joutuisasti ja ennen muiden weljesten ehtimistä taistelopaikalle. Mutta Juhani ja Tuomas latausivat kohta uudestaan, toivoen saavuttavansa kontion kerran vielä. Nousi myös Dimo tuosta wähtel-len pystyyn ja tuijoitteli ympärillensä hetken, niinkuin ei olis hän juuri käsittänyt, missä oli Pohja, mistä ilmasta tuuli puhalteli. Kiivaasti nyt nuhteliwat häntä muut hänen tyhmästä rohkeudestaan, joka olis tainnut hufuttaa tässä miesten henkiä, ja kenties oli auttamattomaksi pilannut pyynnin. Sanaakaan lausumatta istui Dimo mättäällä, pistellen auki sankin läpeä ja weitsen hamaralla nakutellen piitä terävämmäksi. Ja pian seisoivat he kaikki walmiina taasen jatkamaan pyyntiänsä.

Yhä kauemmaspa siirtyi koirien haukunta, heikkeni melkein kuulumattomaksi, ja weljekset rupeusivat jo arvelemaan tokko kohtaisivatkaan enää saalistansa. Mutta hetken mentyä kaikkuivat taasen selwemmin Killin ja Kiiskin äänet, lähestyen yhä likemmäksi, ja näkyi että karhu nyt teki tavallisen kierroksensa ja oli palaamassa samalle paikalle, josta oli lähtenyt. Asettivatpa weljekset itsensä mukawiin paikkoihin, pysyvät kourissa, likenewää ajoa wartomaan. Pienellä, ruohoisella aukolla seisoi Simeoni ja hä-

nestä jonkun matkan päässä Lauri, molemmat liikkumatta, äänetönnä kuin patfaat. Täyttä juoksua, niin että maa tömisi, läheni karhu, näyttäin awatun, mustanpunaisen kintansa. Kohden Simeonia kiiti huohoittawa otso. Ampui mies, ja kiihahtipa mesikämmen nurmelle nurin, mutta nousi jälleen ylös, karaten kohden ampujata. Mutta leimahti silloin Laurin pysäy, tuima paukaus kajahti ympäri, ja äänetönnä lepäsi kontio Simeonin jalkain juurella. Siinä hän lepäsi, jäsentäkään liikuttamatta, ja weri wirtasi päästä ja rinnasta.

Mutta weljekset kokoontuivat pian kaatuneen karhun ympärille, ja oli se wanha ja suuri koiraskarhu. Nähtiin nyt, että hänen päänsä ihan korwan juurelta oli läwistetty, ja läwistetty oli myös kylki. Ensin mainitun haawan, sen tiefwät kaikki, oli saattanut Laurin luoti; sillä elikko, jonka aivo on puhkaistu, kaatuu wilauksessa, eikä koskaan enää nouse. Mutta tyytywäisinä istuivat ampujat metsän pöyreäturkkisen sankarin ympärillä, hankkiutuen kumauttelemaan murharyppyä. Tyytywäisinä myös ja jalosti katsellen istuivat koirat kaatuneen wihamiehensä wieressä. — Ilta oli kaunis, tuuli oli wajennut ja aurinko aleni pimeän korwen helmaan. Hauska oli tuossa weljesten lewähätä näin herttaisena iltahetkenä, kun oli päätetty leikki metelöitsenä ja kuuma.

Juhani. Ensimmäinen ryyppy olkoon Laurin. Hän ampui kuin mies, kohtasi weitikkaa oikein kultaiseen paikkaan, ja lämmentensä walahti kontio alas kuin wiikatteen edestä heinä. Mita naukki, poikaseni!

Lauri. Jospahän minäkin kerran kulauttaisin ryyppyn kirkustani alas.

Juhani. Sinä "härlämies" wiinatieillä, ilman yhtään makua vielä, wiaton kuin lammas.

Lauri. Ma'un tiedän, tiedän ettei lintu juuri liikaifi miestä, mutta millenkä maailma tuntuu koska iloinen poika humalassa keikahtelee, siitä en totisesti tiedä.

Uapo. Matteleppas jotain, Lauri, ja tahtoisin sinua ennen kieltää kuin kärkeä.

Lauri. Saakaamme tästä!

Aapo. Ja toivokaamme, ettei ole tämä turmelewan tawan alkeiksi.

Lauri. Mitä jaarittelet? Otappas tuosta, koska on meillä syytä olla hieman noin niinkuin lystillisinä.

Juhani. Tuossahan makaa pötkomme kuin aika heinäriippi, ja säästetty on nyt monen naudan ja hewosen henki.

Timo. Tiedämpä, että tulevalla kertaa Wiertolan herra työntäisee wiinapullon ilmaiseksi pöveemme, tuopin tai kaffi.

Juhani. Sitä en lufisikaan liiaksi, koska pelastimme hänen härkäliutansa tuolta hirwiöltä tuossa.

Aapo. Mutta onpa siinä härkäliutaa; neljäkymmentä keihäspäätä. Kesän kaiken elustelevat he metsissä niin yöt kuin päivät, mutta talven kuluessa wetävät he ulos peltoille kaiken kartanon lannan. Mutta tuo heidän wapaa kesäinen elämänsä metsissä heidät melkein williksi saattaa.

Juhani. Warjekoön Jumala joutumasta heidän joukkoonsa koirien kanssa; tekewätpä pian murennusta sekä miehestä että hänen koiristaan. Muistakaamme Nikkilän hätää Honkamäen härkien parissa; suuri oli miehen hätä waikkei juhtien pahous ollutkaan niin hirweä kuin tämä Wiertolan mulkoilewa lauma. Koiriensa tähden, jotka tuollaisessa kilakassa aina turwaawat isäntänsä luoksi, olis hänen surma lopultakin saawuttanut, jos ei olis sattunut vastaan wahwa niitun=aita, joka suojelewana linnan=muurina viimein seisautti härkien rynnäkö=juoksun.

Aapo. Olkaamme waroilla. Kuulinpa äsken niin kuin käheän kiljauksen tuolta mäeltä. He eivät olekkaan, luullakseni, meistä kaukana. — Mutta mitä askartelee Gero tuon kiven juurella?

Gero. Saukkoahan täällä on, täällä ontelossa kiven alla.

Juhani. Oisiko tuo mahdollista?

Gero. Warmaan. Sisään menee läwestä jäljet, mutta ulos ei yhtään, niinkuin näen tuossa fannassa.

Aapo. Näytäppäs ne jäljet koirille, niin kylläpä osoittaa heidän häntänsä keikunta onko siellä fortteeriwäkeä.

Juhani. Tänne, Killi ja Kiiski!

Tuomas. Tiellään ovat he taas ja, luullakseni, jänniffen jäljillä.

Cero. Yhteisillä voimilla kyllä wipuamme ylös tämän kiiven.

Tuomas. Onhan turhempaakin koetettu. Tänne kirwees, Suhani, ja tuosta lyön meille kullentkin jykewät kanget, joilla miehissä kohotamme kiiven, koska koiramme ovat tulleet.

Miin he haastelivat; ja löi Tuomas Suhanin teräwällä kirweellä kullentkin miehelle tuikean kangen, neljä koiwuišta ja kolme pihlajajaista. — Mutta äkisti he kuuliwat metsästä kowan jyskeen ja pauhun, joka tuntui heitä lähes-tyvän peloittawalla wauhdilla. Tuota oudostellen kuultelivat weljekset, kanget kourissa, kuultelivat ja wartosivat mitä wiimein metsästä ilmaantuisi. Kuului sieltä ilkeää, sekawata möryä; wälimmiten wingahtelivat koirat kowin kipeästi; ja pian ilmestyi sieltä kauhistawa näky. Kiilien tuli heitä kohden kymmenen kiukkuista härkää, kaahaten edellään koiria, jotka pakeniwat henkensä tähden, fiirehtien miesten luoffi. Mutta tämä saattoi pöyhistymään miesten karwat, ja kylmät wäristykset karsiwat heidän ruumistansa. Ja ilman yhtään pidätystä karkasiwat härjät päin, mörä-ten huumaawasti; woimakkaasti iskettiin heitä vastaan, ja alkoi kamoittawa taistelo. Wahwoilla kangillansa läimäytelivät weljekset, halkasiwat sarwitettuja päitä, ja karsi jo härjistä makasi tanterella, wiskellen sorkkiansa ilmas-
sa. Mutta uhkasi weljeksiäkin surman kuolema. Kaatui Timo, ja kumartui jo härkä läwistääkseen allansa makaawan miehen rintaa; mutta silloinpa lankesi raskaasti alas Tuomaan pihlajainen kanki, lankesi, katkaisten juhdelta selkärangan. Möyhkäten waiwui elikko hengettömänä maahan, ja Timo oli pelastettu. Myös Napoa uhkasi samankaltainen tuho, mutta hänenpä taas pelastiwat Suhani ja Cero. Woimallisesti nuijaili Suhani kangellansa härkää sarwien wäliin, Cero häntä rytkäytteli hännästä, sillä keinolla siirtäen hirwiön aseman, joka myöskin pian makasi tanterella, wiskellen sorkkiansa ilmas-
sa. Koiwuisen kankensa kadotti taistelun wilinässä Timo, mutta huomasi pian Suhanin kirween kedolla; sen tempasi hän kouraan-
sa ja rupefi huh-

mailemaan ympärillensä tulijella tuimuudella. Hän isti oikealle, istä vasemmalle: hirveästi aukenivat härkien mahat ja kohisten vuosi alas kentälle werta, wettä ja rapaa. Niin taistelivat miehet kalweina kuoleman kidassa; ja parastansa tekivät myös koirat, käytellen hampaitansa kuin rautahohchimia härkien kurkkuihin. Kova oli sekamelokassa meno ja meteli, ylös ja alas keikahtelivat kanget, korkealla ilmassa sinkoilivat härkien helttyneet sarwet, ja weljesten huuto, koirien ähellys ja elukkain möly sulii yhteen kauhistawaksi ääneksi.

Mutta viimein ottelu herkesi. Seitsemän härkää makasi hengettömänä maassa, kolme heistä pakeni, mikä yksisarwisenä, mikä perin nuijapäisenä ja mikä muutoin haffattuna pahoin. Mutta kalweina, filmät pystyssä, seisoiwat weljekset hurmeisella maalla. Punoittaen seisoi Timo, kourassa werinen, rapainen kirwes, seisoi kuin kaskea haffaawa mies. He taitsi wat tuskin käsittää mitä oli tapahtunut. Kaikki tuntui heistä kamalaksi uneksi, kun he muistelivat kärhämätä, joka tuimana tuulispäänä lähestyi heitä, riehui wilautsen aikaa heidän keskellensä ja raukeni äkisti jälleen. Kauhistuen katselivat he otusten paljoutta, jotka nyt makasi wat heidän edessään werisellä kedolla: kuuliston kontio, julman suuri, ja seitsemän lihawata härkää. Kowia työnnähdyksiä oli wat he itsekä leikissä kokeneet, warfinkin Nappo, Suhani ja Timo; mutta seisoi wat he kuitenkin kaikki pystyssä vielä. Siinä he seisoi wat, kanget käsissä, huohottaen, hikoillen ja äänettöminä tuijotellen toinen toistansa kohden.

Mutta hengähtää ehti wat he tuskin, ennen kuin läheni uusi waara, monin kerroin suurempana ensimmäistä. Tuulispäätä seurasi hirnumyrsky. Duntui pa kuin olisi nyt lähestynyt maailman viimeinen hetki. Tanner jyräsi kuin maanjäristyksestä, metsä rystyi ja hirmuinen möry täytti illan tyhnen ilman, koska juosten läheni kolmekymmentä ja kolme hurjapäistä härkää. Meloketta kuultelivat weljekset, filmät ympyräisinä päissä, kuultelivat hetken ihan liikumatta, mylkinä kuin lauan kaahattu sikolauma pensastossa pellon-aidan kulmalla, korwat lotkassa kuultele, lähestyisitkö wainoojansa vielä. Niin weljeksetkin, kunnes härkäjoukko

rynkäsi korvesta ulos. Silloin wiskasivat he kankensa, ot-
 tiwat pyssynsä ja pakeniwat koirinensa kaikin woinin, ja
 möräten karkasivat härjät heidän jäljissään. Raja-aitaan
 päin, Wiertolan ja Sukolan metsien välillä, kiirehtiwät
 weljekset. Tuli heitä vastaan matala wesilampi, päältä-
 päin ruohoisella kamaralla katettu; mutta kaartelemiseen ei
 ollut heillä aikaa, waan ilman arvelematta juoksiwat he
 lammin poikki. Kuului kohaus, koska he wesituiskuun ja
 sumuun peittyiwät, mutta ilmestyiwätpä he samana het-
 kenä selwään ilmaan taas. Muistuttipa heidän juoksunsa
 kuuta korkeuden sininiitulla. Ei wäisty hän syrjään hat-
 taran edestä, joka tahtoo sulkea hänen tiensä, waan huole-
 tonna hän retkeilee sen läpitse, ja kirkaampana kuin ennen
 astuu hän jälleen sen kautta ulos. Ja wakaasti, juhllalli-
 sesti hän waeltaa. Mutta Sukolan pojat juoksiwat kuin jä-
 nikset ja willit oinaat; sillä hätä kirmasi heidän kantapäis-
 sään. Tuli aita uusi ja wahwa, ja tulisesti lennähtiwät
 weljekset sen yli, mutta pari hymmentä askelta sen toiselle
 puolelle seisahtuivat he lakealle aholle, katselemaan woisiko
 tämä aita heitä pelastaa. Lähestyi sitä raiwokas, elä-
 möitsewä härkäsiuta, kuului kowa räiskäys ja nurin mur-
 rettiin kuusinen aita, ja olivat nyt härjät weljeksiä likem-
 pänä kuin ennen. Siitä kirmaistiin yli kumisewan ahon:
 miehet ja koirat edellä, juhdat heidän jäljessään, möräten,
 ja potkien ilmaan turpeita ja pölyäwää hietaa, niinkuin
 talwen myrsky sawuna kiertää lunta korkealle ylös. Wim-
 man wauhdilla juoksiwat weljekset, sydämmissään kuoleman
 kauhistus, sillä he luuliwat jo polkewanja wiimeistä tynkkää
 elämänsä tiestä.

Kuului silloin huuto Aapon suusta: "kontit seljäs-
 tämme, mutta pitäkäämme pysyht!" Miin hän lausui, ja
 kuusi tuohikonttia kellahti paikalla alas maahan; seitsemäs
 keikkui wielä Laurin seljässä: hän ei mielinnyt sitä hellittää
 wielä. Wähänpä kuitenkin auttoi tämä keino; sillä yhä
 likemmäs läheni heitä hirweä töminä ja möry. Mutta kai-
 kui taasen Aapon huulilta surkeasti kiljuwa huuto: "Hii-
 denkiwelle, Hiidenkiwelle!" Ja tarkoitti hän erästä kiweä,
 waltaisen suurta, joka seiso i kollossa korwessa. Sitä koh-
 den kiirehtiwät nyt weljekset, seisoivat pian sen juurella, ja

leimauffina wilkaisiivat niin miehet kuin koirat sen harjalle ylös. Kauas tuoksahivat sammaleet, koska heidän kouransa kaappasivat kiven kulmista kiinni; heidän kyntensä iskiwät lujemmin, tarkemmin ja terävämmiin kuin koskaan ilweksen wäärät kynnet. Niin he pelastuivat hirwittävästä kuolemasta, mutta oliwatpa olleet lähellä surman nielua. Tuskin oliwat he ehtineet kiville, niin jo temmelfi heidän ympärillään juhtalauma, myristen ja kuopien maata. Ja tämä kivi, miesten turvapaiikka, oli melkein neliskulmainen, syllän korkea kallionkappale, ja seiso i korwessa noin kolme sataa askelta ahon reunalta. Siinä nyt istuivat weljet, hikoen ja puhaltaen peloittawasti, juostuansa kiukkuisen kuoleman edestä. Vänettöminä, sanaakaan lausumatta, istuivat he kauan. Mutta viimein awasi Juhani suunsa.

Juhani. Tässä ollaan, weljet, ja kiittäkäämme onneamme siitä. Sillä se oli marssi, jota muistamme niin kauan kuin härkiä maailmassa löytyy.

Aapo. Tässä ollaan, mutta kuinkahan tästä tullaan? Itsepintainen on härkä, ja nämät tässä owat wihan wimmoisfaan kumppaniensa surman tähden, jota nyt mielisiwät koirillemme monenkertaisesti kostaa.

Juhani. Ja me saisimme samasta kauhasta.

Aapo. Ilman tämän kiven kultaista korkeutta.

Juhani. Oliya se meille tervetuloa. Totisesti! Kuin orawat, niinpä kiipesimme nopeasti ylös.

Eero. "Ja sitten me ryypättiin".

Juhani. Suuri niin! Kiitos Herran, että on meillä kumminkin wiinaa, jos niin, että opetettaisiin poikia paastomaan tässä.

Lauri. En hellittänyt konttiani minä.

Juhani. "Sulle kiitos" myös, mun weljeni. Mutta saatappas tinapullos esiin, kumauta siitä aika naukki ja sitten pane se wierimään ympäri. Nyt tarvitsee sydän wä hän wahwistusta.

Aapo. Mutta sitä tawaraa tulee meidän nauttia waroten näin waarallisessa asemassa kuin tämä.

Juhani. Terveellinen muistutus. Mutta otappas tuosta yksi kohtuullinen kulaus.

Aapo. Kohtuus on aina paras. Muistakaamme:

tässä on myös vuoteemme ja ehti enemmän kuin yhdeksi yöksi.

Juhani. Mutta koon meitä Jumala siitä! Minä toivon, että nälkä piankin poistaa tuon sarvimetsän ympäriltämme. — Niin, tässä istunne kuin seitsemän ukulia korvessa, tässä sammaleisella Hiidenkiivellä. Mutta mistähän on syntynyt tämä nimi?

Lapo. Eräästä kummallisesta tarinasta.

Juhani. Kertooppas se meille aikamme vietteeksi. Sillä tässä tähän tarinat juuri omaansa, tarinat ja historjat.

Ja seuraavan tarinan tästä kivestä kertoi heille Lapo.

Asui ennen linnassansa Lapin tuntureilla eräs voimallinen Hiiden-ruhtinas, mahtavin tenhomies Pohjolasessa. Oli hänellä peura jalo ja kaunis, juoksemaan verrattoman nopea. Löysi tuo sorea eläin kerran keraattalwisena päivänä karkelemaan hankikantehelle ja päätyi samoomaan ympäri Suomen-nientä. Silloin mori joutsimies, nähtyänjä kulkotarwaisen ja heleäsilmaisien peuran, rieni häntä wainoomaan karkeistulla nuolellansa. Mutta kenkään ei woinut häntä seurata, waan pian jätti hän kauas jälkeensä hiihtävän miehen. — Joutui hän viimein Hämeenmaalle, jossa löytyi eräs mainio hiihtäjä ja tarkka joutsimies. Tämä nyt sai wainun Hiiden komeasta peurasta, läksi kerkeästi häntä kiehtomaan, liukuen sileillä sukullansa, olalla tuima kaari. Kiljuwalla wauhdilla pitkin tajaista hankea kirmafi peura, mutta wauhdilla vielä winhemmällä joutsimies hänen jäljessään. Niin juoksivat he kauan sekä aukeat lakeudet että jyrkät mäet ylös, alas. Mutta rupefipa viimein wäsymys saawuttamaan peuraa; hän jo kowin huohoittaen pakeni, juoksunsa heikkeni ja yhä likemmäksi läheni mies. Tapahui silloin kumma, joka kuitenkin on ennenkin nähty pidätävän monen ampuniekkan nuolen. Äkisti kääntyi peura ympäri, lähestyi wainoojaansa rukoilewalla muodolla ja wuodattaen hereitä khyneleitä. Mutta ensinkään arwelematta lähetti wafamansa armoton mies, läwisti ihanan eläimen otsan; ja niin kaatui Hiiden peura, punaten werellänsä walkean lumen.

Silloin Hiisi, käyskellen Pohjan-perän kolkoissa laaksoissa, tunsi äkisti sydämensä kiertyvän ja tiesi kohta, että

kultainen warjansa waelteli waarassa. Hän kiirehti ylös tunturille, jossa linnansa seisoi, ja rupefi noitakurkistimelansa tähtäilemään etelään päin. Ja näki hän kaukana tummassa kuufistossa peuransa, joka, weressään uiskellen, kierteli itseänsä kuoleman tuskiissa; ja näki hän murhamiehen seisowan uhrinsa wieressä riemuitsewalla katsannolla. Silloin julmistui hän hirmuisesti, tempasi linnansa muurista suuren neliskulmaisen kiviinöhkäleen, sinkautti sen korkealle ilmaan, lentämään kohden joutsimiestä Gåmeen saaloisja. Woimallisella pauhulla ja huminalla kiiti ankara kivi, waltaisessa kaaressa halkaisten pilvien tuulisen maailman. Kohosi se ylös taiwaan kumuun, waipui alas taas sen, waipui päiwään päin, ja juuri ampuniekon päälaelle putosi summaton paino, haudaten miehen allensa ijankaitiseksi.

Juhani. Ja miehen surma oli meidän onneksemme. Missä olisimme nyt me ilman tätä kiveä? Tuolla korvesahan rapana ja raatoina wetelisimme, kurjat.

Tuomas. Mutta kyllä vielä tässäkin tarpeeksemme saamme. Minä takaan sen.

Juhani. Jumala auttakoön meitä ajoisja!

Dimo. Täytyyhän tässä poikien untakin jyritellä päälliskyittäisin toinentoifensa niskoilla kuin päästysenpoikafet pelässänsä.

Uapo. Se ei käy päisin. Pianhan kellahtaisi unipöllöinen mies alas härkien saaliiksi. Sentähden katfi meistä aina, yksi kummallakin wierellä, wartioitkoön uneksuuaa weljeänsä.

Juhani. Järkevä neuwo; ja käyttäkäämme sitä tarkasti; tässä on kotteerimme ainakin tämä yd. Sen näemme jo kaikki härkien hankkeista. Duossahan jo kolme peeweliä makaa röhöttää kirotuilla mahoillansa, puhkaten ja märehkien, perkeleet! — Mutta pankaat ma'ata, pojat; minä ja Uapo tahdomme teitä wahdata tuonne likimaihjin puoleen yöhön. Pankaat ma'ata, pankaat ma'ata. Herrra siunatkoon meitä!

Uapo. Voi meitä poloista kumminkin!

Simeoni. Mihin olemmekin onnettomat joutuneet.

Juhani. Kurjuuteen, suureen kurjuuteen. Mutta

pankaat ma'ata, siunatkaat sielujanne ja ruumiitanne ja nufukaat Herran nimeen.

Niin wiettiwät he yönä: walwoi aina kaffi, muiden ma'atesa sammaleisella tiwellä; ja pitkä oli yö. Koitti wiimein toki aamu, aurinko nousi ja kohosi ylös taiwaalle, mutta sama oli heidän kohtalonsa wielä; ainapa sarwet, heitä piirittäen, keikkuiwat Hiidenkiwen ympärillä, ja kowin jo heitä likisteli näkkä. Kuitenkin toivoiwat he saman armottoman wieraan tekewän tehtävänsä härkienkin mahoisia ja lopulta pakoittawan heidät siirtymään laiturille. Niin he toivoiwat, odoittaen wihamiestensä poistumisista. Mutta kauhistuksella huomasiwat he pian, että eläimen ruokaa löytyi kyllin tuossa kornen kosteassa sararuohossa Hiidenkiwen waiheilla. Sitähän rupesiwat nyt härjät wakaasti näyffeilemään, siirtymättä kauemmas kuin että sammaleinen kiwi heillä lakkaamatta oli näkywisä.

Juhani. Eihän ole heillä aijettakaan korjata luitansa. Ottawatpa, peeweli wie, tähän asuntonsa ja rakentonsa aina talween asti.

Cero. Heillä on riiwattu nahassa.

Dimo. Mikä on heidän tässä ollessa? Korpi antaa heille sekä ruo'an että juoman; mutta kuiwa sammale on meillä tässä leipänä ja särpimenä.

Simeoni. Mutta astian laita on tämä, että me istumme tässä koiviemme tähden. Minä pelkään, että pelastuksemme ainoa tie on wiskata Killi ja Kiiski uhriksi wihaisille härjille.

Juhani. Julma neuwo.

Mapo. Jota emme leikin seuraa.

Juhani. Ei niinkauan kuin seisoo pystyissä Jukolan Juhon.

Tuomas. Wiskaisimmeko nahkamme lunastimekfi heitä, jotka niin monet kerrat owat pelastaneet henkemme petoin murhaawista kynsistä? Ja oliskohan tuosta hyötyä meille? Minä epäilen.

Juhani. Samoin minä. Härjät tuossa, saatuaansa kerran koiramme ryysyiksi, rupeasiwat wallan koreasti wartomaan täällä aina waan enemmin sarwillensa seiwästettäväää. Warmaa asia.

Simeoni. Niin, niin, mutta mihin keinoon käymme, koska nälkä oikein rupeaa naukuilemaan tuossa maassa?

Juhani. Se naukuilee ensi-ajan maarusfamme, mutta sieltä ampuu se pian tuohon pamppailemaan sydämeen, ampuu kuin kissa lihawan hiiren niskaan, ja silloin lannistuu uhkea mies. Kova, kova on nyt miehen päivä. Mihin keinoon käymme? kysyn minäkin.

Urho. Huutakaamme huikeasti kaikki yhdestä suusta; äänen ehkä kuulee jokin metsässä käyskelevä, tai ehtii se aina Wiertolaan ja saattaa ihmiset jotain arvelemaan.

Juhani. Sitä keinoa käy koettaa.

Timo. Huutakaamme wahvasti.

Juhani. Oikein riivatusti. Paukahtakaamme kaikki yht'aikaa tähän maan-ihmeelliseen huutoon. Kaikki yht'aikaa, niin on sen vaikutus enemmän potraa. Kas niin, nouskaamme pystyyn ja olkaamme valmiit. Kun kolmannen kerran kämmenelläni läikytän, kirkaisemme, ja kirkaisemme kuin seitsemän miestä. -- Yks, kaks, kolme!

Huusivat he miehissä kaikkiin voimin ja yht'aikaa, että kivi ja maa sen alla ja ympärillä järähti, ja wawahtaen karkasivat häriätkin jonkun askeleen kivestä pois. Beloitawalle myös kuului seitsemän miehen äkinen kirkkaus ja sitten jolittawa huuto, johon vielä sekaantui koirien surkea ulwominen. Huusivat he wiisi pitkää huutoa, ja metsä pauhasi ja kauas kiiriskeli kaiku. Mutta koska oli huudettu wiides ja ankarin huuto, istuivat he taas hengähtämään hetkeksi. Siinä lewättyänsä, uudistivat he saman toimen, huutaen seitsemän kertaa, ja rupesivat sitten odottamaan mitä tämä keino vaikuttaisi. Mustuneilla kaswoilla, weripunertawilla silmillä he istuivat sammaleiselle kivelle, ja kowin liehtoivat heidän rintansa palkeet.

Juhani. Warrotaanpas mitä tämä tekee, warrotaanpas. Dwathon ihmiset hulluja, elleiwät ymmärrä, ettei miesjoukko ilman suurinta hätää paru näin. Warrotaanpas.

Eero. Mutta ellei tästä metelistä apua meille ilmesty, niin olemme tottakin kuoleman omat. Länteen waipeu jo toinen aurinko ja wimmatusti kiihtyy nälkä.

Simeoni. Jumala armahtakoon! yksi yö ja puoli-toista päivää on mennyt siitä kun viimeiseksi söimme.

Dimo. Niin onkin. Kuulkaas kurinaa tuolla watsasani, kurinaa ja murinaa ja pientä piiputustakin. Tämä on kowaa.

Suhani. Kowaa, kowaa; me tiedämme ja uskomme sen, mentzämme omaan watsaamme.

Simeoni. Pitkä on nälkäisen päivä!

Dimo. Pitkähän se on.

Suhani. Pitkä ja synkeä! Onko jo tyhjennetty Aapontin aivo? Etkö muista enään wariksenkaan waakutusta, tarhapöllönkään pakinaa jutellakses meille, istuissamme Nälkäsaressa hirmuisessa.

Aapo. Muistanpa tarinan, jonka juuri nälkä nyt johtaakin mieleeni; mutta se ei saata meitä unohtamaan ruumiimme rawintoa, waan muistuttelee kowin sekä ruokaa että juomaa.

Suhani. Sinä meinaat miestä wuoressa. Minä olen kuullut sen.

Dimo. Mutta minulle on se uutta; kerro se, weli Aapo.

Simeoni. Kerro se, kerro se!

Aapo. Onhan se tarina miehestä, jalosta uskonsankarista, joka istui muutaman ajan wanfina Impiwaaran luolissa, niinkuin ennen tuo kalwea impi, mutta toisenkaltaisesti syystä.

Ja seuraawan tarinan kertoi heille Aapo:

Ennen, koska kristin-usko ja pakanuus wielä taistelivat keskenänsä Hämeenmaassa, oli käännettyjen joukossa eräs mainio mies, hurskas ja harras uutta uskoa lewittämään, jota hän myös kiiwaasti harjoitteli Ruotfin waltakunnan aseitten suojasna. Mutta kotimaahansa täytyi haarniskoittuin sankarten äikisti siirtyä täältä, ja kristityt Hämäläiset joutuivat pakanallisten weljeinsä hirmuisimman wainon alle. Mikä heistä surmattiin kauhistawalla tawalla, mikä etsi pelastustansa, paeten salojen ekhyttävään kokuun, mikä wuorten luoliin ja mikä minnekin. Impiwaaran komeroihin kiirehti mainittu hurskas mies; mutta hänen wainoojansa, jotka koston wimmasna seurasivat hänen

jälkiään, huomasiwat pian mihin hän oli itsensä kätkenyt. ”Susi teljettäköön omaan luolaansa!” huusivat he ilkeästi riemuiten, muurasivat luolan aukion lujasti kiinni ja heittivät miehen nääntymään nälkään ja pimentyen.

Surkea loppu olisi nyt saavuttanut miehen, mutta ihmeen teki taiwas taas. Tuskin oli luolan suulta kadonnut päivän-walon viimeinen siinto, niin jopa walkeni awara luola ihanimmasta, hopeakirkaasta paisteesta; ja niin oli miehellä kylmän kallion sydämessä liepeä, taiwaallinen päivä. Ja tapahtuipa ihmeitä vielä enemmin. Katsa, kuwertui äkisti luolan permantoon heleä lähde, jonka wesi ei ottaen milloinkaan vähentynyt; ja oli siis miehellä kivi-kammiossaan alati raikasta juomaa. Mutta vieläpä lähteen reunalta kohosi ylös kaunis, wiherjõitfewä puu, kantain herttaisimpia hedelmiä, jotka eivät ottaen loppuneet; ja siitä sai mies suloisen ravintonsa. Tässä wietti hän päivänsä, ylistäen Herraa, tässä hän wietti yönä, uneksuen autuitten maasta. Ja hänen päivänsä oli kuin kesän päivä, lämmin ja kirkas, ja hänen yönä herttaista hämärän-aikaa. Niin kului wuosi, ja wirtana juoksi Hämeessä kristittyin weri. Mutta koska wainon kauhistawa aastaike oli kiertynyt umpeen ja ulkona paistoi ihana syyskuun-aamu, ehti sankarin korwiin wasarain ja rautakankein jytinä luolan kiinnimuuratulta suulta. Läpi tuon kiviisen ruhan rupefi viimein pilkahtelemaan päivä, ja wilauksessa katosi luolasta ihmeellinen walkeus, niinmyös lähde ja lähteen reunalta hedelmällinen puu.

Mutta mikä saattoi matkaan tämän pauhinan ja telmeen tuolla ulkopuolella luolan aukiota? Seisoi siellä paikanoita suuri joukko ja heidän keskellänsä muutamia kristittyjä sidottuina nuoriin ja tuomittuina nälkään kuolemaan wuoren pimeässä uumenossa. Eivätkä arwellee he muuta kuin että sama surma oli kohdannut miestä, joka wuotta ennen samaan luolaan suljettiin. Mutta kowin he kummaustuivat, koska luolan auetessa sankari astui ulos kirkastetulla, säteilewällä otsalla. Ja ääni, jonka pyhä heläys tunkeui aina ytimiin asti, kaikui hänen suustansa: ”terwe, ystäwät ja weljet, terwe, kultainen aurinko ja kohijewat metsät, terwe!” Silloin lankefi joukko hänen eteenä

polwilleen. ylistäen sitä Sumalaa, johon hän uskoi ja joka oli hänen pelastanut hirveästä kuolemasta. Mutta korkealla äänellä kertoi heille mies ne ihanat ihmetyköt, joita hän nuoren kohdussa oli kokenut; ja yhdestä suusta huusi hänelle kansa: "kasta meitäkin, kasta meitäkin uskoon saman Sumalan päälle!" Niin he miehen suureksi riemuksi huusivat ja päästivät wiipymättä nuorista kuolemaan tuomitut wangit. Siitä astui ojan partahalle hurskas uros, ja seurasi häntä joukko, joka, luopuen pakanuudesta, antoi itsensä kasta Kristuksen uskoon. Mutta ylhäällä äyräällä seisoiwät äskettäin vielä uhreiksi määrätty miehet, weisaten kiitoswirttä Hänelle, joka tuskallisesta kuolemasta oli pelastanut sekä heidät itse että heidän wanhurksaan isänsä ja johdattanut pimeydestä walkeuteen pakanain lapset. Niin he weisawat, katsahtaen taiwaan korkeuteen ylös.

Uapo. Tämä on tarina hurksaasta miehestä.

Suhani. Ja pakanain kastaminen tapahtui juuri samalla kohdalla ojassa, jossa nyt on meidän sudentarahamme.

Simeoni. Usko ihmeitä tekee. Olenpa warmaa siitä, ettei miehellä luolassa ollut yhtään lähettä eikä hedelmällistä puuta ja ettei mikään maalliselle silmälle paistawa walo walainnutkaan hänen kammiotansa, waan että luja ja järkähtämätön usko tyydytti kaiken hänen ruumiillisen tarpeensa. Hänen henkensä woima oli hänelle raikkaana lähteenä, maistawana hedelmänä ja säteilewänä walkeutena. Mitä sanoi entinen karjatoverini, Terwakosken Tuomas? "jos sinulla on uskon kilpi ja hengen miekka, niin mene waikka perkeletten kanssa polskaa tanssimaan". Niin lausui hurskas ukko.

Suhani. Mutta aika-miehen maha ei tule kauankaan toimeen paljaalla uskolla ja tyhjällä ilmalla, ei waikka mätänis. Ja minä wannon, että hän pisteli poskeensa muikeampaakin muonaa kuin hedelmiä ja wettä. Sitä waatii miehen ruumis, joka on kaswanut ja warttunut täällä lihan ja ruisleiwän nojalla. Niin, niin, kerrotaanpa tarinaa vielä toisellakin lailla. Kerrotaan, että wiifi mustaa sonninsarwea ilmestyi äkisti miehelle luolan seinään. Koska hän nyt aukaisi ensimmäisen sarven, niin roiskah-

tipa siitä suhisten ulos parasta, heleätä wapriikin palo-
wiinaa ruokaryppyksi, joka kylläkin weti ryppyyn miehen
huulet. Toisesta sarwesta taas kiskoi hän kynnärittäin
ulos monipomullista, raswaista ja lämmintä sijaanmaka-
raa. Mutta kolmannelta pinnisteli kankeana kaarena ulos
parasta uutispuuroa, ja neljännessä piimää puuronkastiksi,
piimää sakeata kuin terwa. Ja koska hän nyt oli täyttä-
nyt maarunsa kuin puutiainen, niin aukaisi hän wallan
wikkelahti wiidennen sarwen ja siitä lappasi hän ulos pi-
kanellia, parasta tanskan punttirullaa, joka paisui pojan
poskessa kuin imewä iilmato. Tarwitsiko enään parempaa
trahtamenttia joutilas mies?

Dimo. Hän oli taiwaassa, hän. Mutta me?

Tuomas. Tämä polttaa miehen mieltä.

Dimo. Ja pyörryttää pojan päätä.

Juhani. Duhannen riksiä senkaltaisen atrian edestä
nyt! Duhannen tuhatta riksiä!

Simeoni. "Pomullista, raswaista, lämmintä sija-
nakkaraa"! Niin, me istumme keskellä helwettiä ja kuu-
lemme kerrottaman kuinka taiwaassa iloitaan ja syöhdään.
Ah! Mitä on meidän tekeminen, weljet, mitä on meidän
tekeminen?

Gero. Uskokaamme, uskokaamme!

Simeoni. Haasteletko vielä pilkan kieltä, sinä
hirmu!

Gero. Wiimeinen pihaus, weljeni, wiimeinen pi-
haus; usko minua. Kohta waiwun huokuen alas kuin tyh-
jäksi läppä rakko, härjänrakko. Ah olis tässä yksi lämpi-
mäisleipä ja voita sen päällä!

Dimo. Ja woin päällä vielä maan kauhea pylli-
makkara.

Juhani. Olis tässä seitsemän lämpymäisleipää, seit-
semän naulaa voita ja seitsemän pystywalkean ääressä hau-
dottua makkaraa; kas siitä nousis kesti.

Gero. Kirkas tuli ja leimaus!

Dimo. Ihmisen pitäisi aina oleman wiisas ja kan-
taman ehtimiseen suoloja taskusansa tupossa. Suola sitoo
sifun ja wie henkemme wiikkokausia edes ilman suuruksen
hyttystäkään suolen-päässä.

Juhani. Oi poika! ei suolallakaan juuri pitkälle potkita.

Timo. Mutta Koiviston Jisakki, se verrattoman laiska mies, ma'ata röhöittelee Karfkulan saunanparvella monta Jumalan päivää yhteen jaksoon, nauttimatta einettäkään suurusta. Ja millä keinolla pihisee henki-parka miehesä? Tuo uuspeili kun imeskelee suolatuppoa kuin karkara äitinsä nifanappia.

Juhani. Istuupa hän myös usein kuin räähkä ty-län ruispelloissa, hieroskellen tähtäpäistä jymä naamaansa. — Kas, onpa meillä jo myöhäinen ilta, mutta apua ei kuulu meille ihmismaailmasta, ja tässähan waan aina pasteerailee, pasteerailee ympärillämme kolmekymmentä ja kolme puhisewaa perkelettä. Mutta puskeileepa tuossa peeweliä kaksii. Iskekääät yhteen, iskekääät yhteen ja touhaiskaat läpittse toinen toisenne otsat, touhaiskaat että aivot päästänne roiskahtaa tanterelle, niin on meillä kaksii kiusankappaletta vähemmin. Kas noin, kas noin! Onhan meillä tässä hieman huviakin ajan wietteeksi. — Niin juuri! ja kestäköön tämä leikki kauan ja kyntäköön maata kahdeksan luista auraa.

Tuomas. Sykewästi siinä ottelewat kyyttöselkä ja koiwipää.

Juhani. Mutta Koivi voittaa.

Tuomas. Kyyttö voittaa.

Juhani. Tässä käpäläni, lyöppäs wetoa.

Tuomas. Olkoon menneeksi. Timo, eroita.

Juhani. Kas niin!

Tuomas. Kortteli wiinaa!

Juhani. Sanottu. — Katsellaanpas, katsellaanpas kahden pojan otteloa. Mutta nyt he hieman niinkuin lewähätwät otsa vasten otsaa.

Timo. Ja nytkeilewät noin waan hiljaksen.

Juhani. Mutta nyt! Nyt parannetaan täyttä päätä. No Koivi, minun Koiwini, iske sorffas lujasti maahan!

Tuomas. Iske lujemmin vielä sinä, minun urhea Kyyttöni. Sillä lailla!

Juhani. Koivi, Koivi!

Tuomas. Minun rotewa Kyyttöni terästetyllä ot-

falla! No niin! Mutta heitä jo tuo wakawa junnaus ja työnnäise miehes heikkariin.

Juhani. Koivi! Beeweli sinun sarwes karfikoon! Pakenetko, riivattu?

Tuomas. Käpälämäki kelpaa hänelle.

Timo. Ja toinen tuhni vielä perään kuin peijakas. Hi, hi, hi!

Tuomas. Niin, Juhani.

Juhani. Meni minulta kortteli wiinaa. Sen saat kun pääsemme pinteestä. Mutta koskahan se päivä koitanee? Ah! tapahtuupa vuosien päästä, että jahtivoutimme komennon alla kiskotaan täältä aika telakuorma kylään ja kylästä kirkkotarhaan, kiskotaan kasa kalisevia, kolisevia luurankoja seitsemästä miehestä.

Simeoni. Ja niin päättyi syntinen elämämme.

Juhani. Niin päättyi elämämme.

Timo. Niinhän se päättyi.

Juhani. Päättyi surkealla tavalla. Mutta aukai-seppäs konttisi, Lauri, ja käyköön ympäri yksi kumaus.

Napo. Olkoon tämä kerta, mutta loppu wiinastamme säästyköön suurimpaan hätään.

Juhani. Niinkuin sanot. Mutta nyt otamme naukin, joka tuntuu ja sitten huudamme kuin pämpästä.

Koska he olivat ryypänneet, korottivat he äänensä taas, huutaen kaikki yht'aikaa. Ehti kaike Wiertolan wou-din korwaan, koska hän käyskeli riihimäellä, mutta hän ei käsittänyt huudon tarkoitusta, waan lausui kamoistuen itseksensä: "rajahaltija siellä huutaa". Mutta weljekset, jännittäen leukojansa kohden taiwaasta ja ammoittaen, suut seljällään, kuin traakit tai kuin pesänsänsä linnunpoikaset koska kuulewat lähestyvän emänsä siipien hawinan, huusivat aina vielä huikeasti, huusivat kymmenen kertaa. Ja siitä istuivat he taasen sammaleiselle sijallensa, sydämissä riutuwa toivo.